

МАТЕРІАЛИ ІV МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
**«ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
СУЧАСНОЇ НАУКИ»**
(2-3 грудня 2016 року)

Частина II

Львів
2016

УДК 001(063)
ББК 72я43
П 27

Перспективи розвитку сучасної науки. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 2-3 грудня 2016 року). – У 2-х частинах. – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2016. – Ч. 2. – 192 с.

ISBN 978-966-916-181-9

У збірнику представлені матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Перспективи розвитку сучасної науки». Розглядаються загальні питання архітектури та мистецтвознавства, фізичного виховання та спорту, біологічних, географічних, сільськогосподарських, технічних, фізико-математичних, хімічних, історичних, філософських наук та інші.

Збірник призначений для науковців, викладачів, аспірантів та студентів, а також для широкого кола читачів.

УДК 001(063)
ББК 72я43

ISBN 978-966-916-181-9

© Колектив авторів, 2016
© Видавничий дім «Гельветика», 2016

ЗМІСТ

ГЕОГРАФІЧНІ НАУКИ

Коваленко Д.О. РЕГІОНАЛЬНІ ЕЛІТИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК	8
Плоха П.А. ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ І СТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ РЕСУРСІВ В РЕКРЕАЦІЇ.....	11

МЕДИЧНІ НАУКИ

Бігдаш В.В., Саханська Д.М., Винокурова О.М. ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІПІДНОГО ОБМІНУ У ХВОРИХ НА ГОСТРИЙ ГЕПАТИТ В В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ТЯЖКОСТІ ХВОРОБИ.....	13
Бойцова А.В., Кожушко Е.Ю. ГЕНОМОДИФИЦІРОВАННІ КОМАРИ, КАК ЭФФЕКТИВНОЕ СРЕДСТВО БОРЬБЫ С ЛИХОРАДКОЙ ДЭНГЕ И ЗИКА	16
Волкова В.Ю. ИНДЕКСНАЯ ОЦЕНКА СОСТОЯНИЯ СЕРДЕЧНО-СОСУДИСТОЙ СИСТЕМЫ У ДЕТЕЙ СТАРШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА.....	18
Кобилінський І.А., Ластовецька Л.Д., Камлук Т.Ф. СУЧАСНІ АСПЕКТИ В ЛІКУВАННІ ГІПЕРПЛАСТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ ЕНДОМЕТРІУ У ЖІНОК ПЕРИ- ТА ПОСТМЕНОПАУЗАЛЬНОГО ВІКУ. ГІСТЕРОСКОПІЧНА АБЛЯЦІЯ.....	22

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО ТА АРХІТЕКТУРА

Бродченко О.Ю. «ПРЕОБРАЖЕННЯ ГОСПОДНЄ»: ІКОНОГРАФІЯ СВЯТА В БОЛГАРСЬКОМУ МИСТЕЦТВІ.....	25
Верхова А.О. ТРАНСФОРМАЦІЯ ФЕНОМЕНУ КУЛЬТУ ВИКОНАВЦЯ НА ЕСТРАДІ.....	28
Геренко С.С. ЗНАКОВО-СИМВОЛІЧНА СИСТЕМА ПОНЯТТЯ ЗНАК ТА СИМВОЛ В РЕКЛАМНІЙ КОМУНІКАЦІЇ.....	30
Кур'ят П.П. СВІТОВА ПРАКТИКА ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ ЖИТЛОВОГО БУДІВНИЦТВА СЕРЕДНЬОЇ ПОВЕРХОВОСТІ	33
Ладоненко М.И. РАЗВИТИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ УКРАИНСКОГО МОНЕТНОГО РЫНКА В КОНТЕКСТЕ МИРОВОЙ НУМИЗМАТИКИ	36
Мартинів О.О. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА АРХІТЕКТУРУ БУДІВЕЛЬ УНІВЕРСИТЕТІВ	39
Папета О.В. ТВОРЧІСТЬ ЛЮДМИЛИ СЕМИКІНОЇ В КОНТЕКСТІ ХУДОЖНЬОГО РУХУ УКРАЇНСЬКОГО НОНКОНФОРМІЗМУ.....	42

Плоха П.А. АРХІТЕКТУРА ГОТЕЛЮ ЯК ГОЛОВНИЙ ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ЙОГО ІМІДЖУ.....	44
Удовик А.М. ОСОБЛИВОСТІ GIF-АНІМАЦІЇ У РЕКЛАМІ НА СУЧАСНОМУ РИНКУ FASHION-ІНДУСТРІЇ.....	45
Юдіна А.В. ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЧИТАННЯ НОТ З ЛИСТА МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ АМАТОРСЬКИХ КОЛЕКТИВІВ У ПРОЦЕСІ ЇХ ФОРТЕПІАННОЇ ПІДГОТОВКИ.....	48
Юдіна Ю.В. МОДЕЛЬ КОМПЕТЕНТНОГО ВИПУСКНИКА-ХОРМЕЙСТЕРА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ І-ІІ РІВНЯ АКРЕДИТАЦІЇ.....	50
НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА	
Анічкін В.С. ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ.....	53
Василенко О.І. РОЛЬ КОНКУРЕНТНОЇ РОЗВІДКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАБІЛЬНОГО РОЗВИТКУ КОМПАНІЇ.....	57
Виштикалюк М.П. МЕТОДИ ПРОМИСЛОВОГО ШПИГУНСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ.....	59
Задущинський О.П. СУБ'ЄКТИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ: ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ.....	61
Луцаїна Д.А. ЕКОНОМІЧНА ДОЦІЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ КСЗІ.....	63
Москаленко М.В. СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАГРОЗ ІНФОРМАЦІЙНІЙ БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВИ.....	65
Мотовиловець О.О., Ничитайло І.М. СУЧАСНІ ЗАГРОЗИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ОСОБИСТОСТІ.....	68
Старущенко М.В. ТЕХНОЛОГІЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ.....	70
Фтоян А.М. ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ НА ОБ'ЄКТАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	73
Харицька О.М. ФЕЙКОВА ІНФОРМАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕСТАБІЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА.....	75
Харламов Б.С. ПОНЯТТЯ КОМПЛЕКСНОЇ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ.....	78
Шевчук Ю.В. ІНФОРМАЦІЯ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ. МІЖНАРОДНІ УГОДИ УКРАЇНИ ПРО ВЗАЄМНУ ОХОРОНУ ІНФОРМАЦІЇ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ.....	81

СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ

Дідух О.О., Примак М.В., Овсянніков Р.С. СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ БЕЗРОБІТТЯ СЕРЕД УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ.....	85
Стрілець О.О. ДИНАМІКА УЧАСТІ НАСЕЛЕННЯ У КУЛЬТУРНОМУ ЖИТТІ СУСПІЛЬСТВА	89

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Аль-Зухайри Акиль Ибрахим ОСОБЕННОСТИ ПРОЦЕССА СТАНОВЛЕНИЯ ИНСТИТУТОВ ДЕМОКРАТИИ И ПАРЛАМЕНТСКОГО УПРАВЛЕНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ ИРАК ВО ВТОРОЙ ПОЛОВИНЕ XX ВЕКА	93
Бутенко В.А. НАСИЛЬСТВЕННАЯ «РУМЫНИЗАЦИЯ» КАК ПУТЬ К ДЕМОКРАТИИ.....	96
Гнатенко Н.Г. ПАРЛАМЕНТСЬКА ЕТИКА: СУЧАСНИЙ СТАН УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	98
Діска Л.Р. ЩО ТАКЕ ДЕМОКРАТІЯ В ЕПОХУ ІНТЕРНЕТ	101
Колісниченко Р.М. ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ГЛОБАЛІСТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ У МІСТІ КРОПИВНИЦЬКОМУ	104
Романова О.В. МИРОТВОРЧІ МІСІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ НА БАЛКАНАХ В РАМКАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИКИ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ (ЄПБО).....	106
Сіра О.В. ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ВІДНОСИНИ РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ ТА КОРЕЙСЬКОЇ НАРОДНО-ДЕМОКРАТИЧНОЇ РЕСПУБЛІКИ: СИСТЕМАТИЗАЦІЯ, ДИНАМІКА ТА ОСОБЛИВОСТІ.....	108

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА СПОРТ

Бурлака І.В. ЩОДО СТИМУЛІВ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЛЕЖНОГО РІВНЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	111
Головатенко О.М. ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ В СТУДЕНТІВ ВНЗ ДО СИСТЕМАТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ ЯК ВАЖЛИВА ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	115
Гончарук А.І., Бойченко С.В., Шевченко А.Ю. ДІЯЛЬНІСТЬ ФУТБОЛЬНОГО АРБІТРА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ФУТБОЛУ	118
Клименко А.Л., Чикольба Г.М. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ, СПРЯМОВАНИХ НА ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ПРАКТИКАМИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В ЛЕГКОАТЛЕТИЧНИХ ВПРАВАХ (ОПРАЦЮВАННЯ І АНАЛІЗ ДАНИХ ПРОВЕДЕНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ)	120

Крижановська О.М. ШЕЙПІНГ – ЯК ЗАСІБ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ.....	123
Кушнір А.О., Чикольба Г.М. ОВОЛОДІННЯ МЕТОДАМИ ТА МЕТОДИКАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВНЗ ІІІ-ІV Р.А.	125
Лєдок В.П., Кандиба П.О., Матусевич А.М. ІГРОВИЙ МЕТОД, РУХЛИВІ ІГРИ ТА ЕСТАФЕТИ У ВНЗ.....	128
Лукачина А.В. НЕЛІНІЙНА ПЕДАГОГІКА У ВИКЛАДАННІ ТЕНІСУ ЯК ДИСЦИПЛІНИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВНЗ НЕСПОРТИВНОГО ПРОФІЛЮ	131
Матусевич А.М., Фрайхоф С.І., Кандиба П.О. РАЦІОНАЛЬНА РУХОВА АКТИВНІСТЬ ЯК ФАКТОР ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я ТА ПРОФІЛАКТИКИ ЗАХВОРЮВАНЬ.....	134
Романенко Ю.С., Чикольба Г.М. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ СПРЯМОВАНИХ НА ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ПРАКТИКАМИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В СПОРТИВНИХ ІГРАХ (БАСКЕТБОЛ).....	137

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

Гайдай Г.А. МОВНА ПОЛІТИКА ЯК МЕХАНІЗМ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ	141
Капітан Х.О. РОЗВИТОК Е-СЕРВІСІВ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ.....	144
Сердюк М.Ю. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ З ПИТАНЬ ПРОФІЛАКТИКИ ТА БОРОТЬБИ З ОНКОЛОГІЧНИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ У ПЕРІОД ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	146
Чаркіна А.О. ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ (НА ПРИКЛАДІ ЛАТВІЙСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ)	149

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

Волинець В.О. ВІРТУАЛЬНА РЕАЛЬНІСТЬ У ТВОРАХ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА	152
Герговська Н.Я. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРИКЛАДНОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА САМОВИХОВАННЯ.....	156
Гродська Е.Б. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ І КУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ: ВЕКТОРИ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	160
Кучер Л.О. «УКРАЇНСЬКЕ БИКОКО» ЯК ФЕНОМЕН ПОСТРАДЯНСЬКОГО КІТЧУ	161

Пиж'янова Н.В. ХОРОВИЙ ВИКОНАВСЬКИЙ ФОЛЬКЛОРИЗМ В ЧЕРКАСЬКОМУ РЕГІОНІ (НА ПРИКЛАДІ ОХМАТІВСЬКОГО ХОРУ П. ДЕМУЦЬКОГО)	163
Піщанська В.М. ДУХОВНИЙ СИНКРЕТИЗМ КОЗАЦЬКОГО ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА	166
Шмаленко О.І. ДО ПИТАННЯ ВПЛИВУ АНСАМБЛЮ «ЧЕРВОНА РУТА» НА ТВОРЧІСТЬ МУЗИЧНИХ ГУРТІВ	169

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ

Баранець О.В. ЖАНРОВИЙ АНАЛІЗ ПУБЛІКАЦІЙ У БЛОГАХ СУЧАСНИХ ІНТЕРНЕТ-ВИДАНЬ УКРАЇНИ	172
Безверха Т.М. ПЕРІОДИКА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН ЖИТОМИРЩИНИ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ	175
Блажкевич А.Л. ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРАВОВОЇ ІНФОРМОВАНOSTІ ГРОМАДЯН У ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЮРИДИЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ НБУВ: ЗАВДАННЯ, ПРОДУКТИ, ПЕРСПЕКТИВИ.....	178
Давидова Л.В. УНІВЕРСИТЕТСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО ЯК СОЦІОСИСТЕМА І ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ.....	180
Derkachova T.O. THE INTRODUCTION OF ELECTRONIC DOCUMENT CIRCULATION IN UKRAINE.....	182
Дєдушкіна А.В. РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА У ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ НАУКИ	184
Докашенко В.Г. «ПАНК-РОК» КУЛЬТУРА ЯК ОБ'ЄКТ МУЗИЧНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ.....	186
Карунський А.В., Санакуєв М.Г. PR-ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ПОСЕРЕДНИК У СОЦІАЛЬНІЙ КОМУНІКАЦІЇ СУБ'ЄКТІВ	188

ГЕОГРАФІЧНІ НАУКИ

Коваленко Д.О.

аспірант,

Санкт-Петербурзький державний університет

РЕГІОНАЛЬНІ ЕЛІТИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК

Вивчення проблематики функціонування регіональних еліт дозволяє виявити їх специфіку та тенденції впливу на регіональний розвиток. Значення цієї проблематики важко переоцінити, оскільки їх діяльність визначає у значному ступені соціально-економічний розвиток територій, та динаміку політичного процесу в Україні загалом.

Дослідженням регіональних еліт в Україні займалися такі науковці як М. Пухтинський, О. Власенко, П. Ворона, В. Лопатинський, О. Обушний, С. Рибалка, О. Куценко, Ю. Мацієвський та багато інших. Віддаючи належне внеску попередників, відзначимо, що актуальність дослідження даної проблематики не вичерпується, оскільки розвиток суспільно-політичних відносин зумовлює необхідність постійного моніторингу перебігу, чинників та дійових осіб цього процесу.

Особливості регіональних еліт в Україні за роки незалежності зумовлені специфікою їх середовища. Зокрема, у системі державного управління та органів місцевого самоврядування їх формування характеризується спадковістю традицій розподілу владних повноважень радянської номенклатури, яка характеризувалася ієрархічною залежністю регіональної еліти від центральної, кадрові рішення якої були визначальними в управлінні регіонами. У певному ступені це є справедливим й сьогодні, проте значну роль відіграє належність місцевої еліти до одного з таборів впливових політичних сил, які забезпечують її легітимізацію в демократичному процесі.

Початок формування демократичної політичної системи в Україні створив умови для посилення ролі регіональних еліт у місцевому самоврядуванні – «де-юре» та «де-факто» нормативний простір для реалізації ними власних проектів без погодження з політичним чи ідеологічним центром. Разом з тим, становлення багатопартійної системи дало поштовх для становлення контрелітам, джерелами формування яких стали конкуруючі «бізнес-клани», суспільно-політичні об'єднання, лідери суспільної думки, тощо.

Ці політичні процеси супроводжувалися олігархізацією економіки, яка врешті-решт зумовила зрощення інтересів бізнес-еліти, політичної та владної еліти для лобювання інтересів перших на всіх рівнях державної влади. Тож найбільший вплив на розвиток регіонів мають еліти, котрі в своїх руках зосереджують потужний економічний потенціал, та владні повноваження. Бажання таких еліт утримати владу перешкоджає їх якісному оновленню та зумовлює розрив між владною (політичною) та інтелектуальною елітами. З цієї ж причини в Україні відсутні еліти-представники інтересів т. зв. «середнього

класу» (тобто більшості населення, окресленої за базовими соціально-економічними показниками).

Свідомість та політична культура регіональної еліти України носять відбиток її походження, особистих інтересів та мотивів участі у владі, бізнесі та суспільно-політичному житті, особливостей поведінки. Результати соціологічних досліджень [6, с. 58-59, 61-62; 3, с. 89-98] характеризують регіональні еліти такими рисами:

- посередній культурний рівень, який, зокрема, виявляється у використанні розмовного сленгу злочинного світу;
- підпорядкованість діяльності особистим інтересам (у т.ч. суспільно-політичної);
- толерантність до корупції та інших явищ «тінізації» економіки;
- відсутність належного рівня освіти (відносно європейської еліти);
- світоглядну провінційність та брак гнучкого, динамічного мислення;
- неспроможність давати адекватні відповіді на виклики сьогодення.

Внаслідок поєднання вищенаведених рис, складного соціально-економічного становища та усвідомлення суспільством небажання та неготовності регіональних еліт об'єднатися навколо мети національного розвитку все більше громадян покладає надію на формування нової еліти, яка змінить діючу. Ці сподівання характеризують потенціал розвитку для нинішніх контреліт, сформованих із числа молодих патріотично-налаштованих суспільних діячів, відданих ідеям демократії, які в переважній більшості позбавлені вищенаведених рис. Проте до моменту легітимізації «мандату суспільної довіри», набуття ними важелів адміністративного протистояння олігархії, вплив контреліт на регіональний розвиток залишиться незначним, та обмежуватиметься, переважно, реалізацією місцевих соціальних та суспільно-політичних проектів.

Характер впливу регіональних еліт на політико-територіальне структурування території України виявляє себе у політичному, соціогенетичному та економічному аспектах. Так, вітчизняними науковцями запропоновано декілька підходів до районування території України. Слушність виділення 5-6 соціально-економічних районів підтверджується результатами багатьох досліджень, які обґрунтовують такий поділ за економічними та політичними (електоральними) ознаками. Єдність між такими областями визначається за їх відповідністю певними критеріям, зокрема, наявністю соціально-економічного ядра та регіональної столиці, промислової спеціалізації, територіальної соціально-економічної системи (які характеризують економічний аспект) [4], та регіональних політичних лідерів, авторитетів громадськості (які характеризують політичний аспект). При цьому співвідношення між регіонами є приблизно рівним – за 2013 р. Західний регіон виробив 218,8 млрд. грн. валового регіонального продукту, центральний – 500,7, Північно-Східний – 170,5, Східний – 220,3, Центрально-Східний – 232,6, Південний – 178,2 млрд. грн. валового регіонального продукту [1].

Разом з тим, вплив соціогенетичного та політичного аспектів прослідковується виразніше в електоральних уподобаннях під час президентських виборів, які виявляють полярні орієнтації населення територій (поділяючи їх на західний та східний, і центральний регіони), що зумовлено їх відмінним історичним минулим та різною оцінкою спільних сторінок історії,

діаметрально протилежними поглядами на місце України в світі та на перспективи відносин із сусідніми державами [2, с. 52]. Це доводить, що одним із основних ресурсів формування політичних регіональних еліт є ідеологічний аспект, відповідно до якого визначається приналежність тій чи іншій центральній еліті.

Вплив регіональних еліт на регіональний розвиток визначається наявними у їх розпорядженні ресурсами чи важелями адміністративного впливу, їх приватними, економічними, політичними цілями чи обов'язками, які вони несуть відповідно до делегованих державою чи місцевою громадою повноважень. Іншими словами регіональні еліти можуть здійснювати вплив від свого імені, від імені держави (як посадові особи її органів), від імені територіальних громад (як їх представники у виборних органах, тощо). Цим визначається надзвичайно широкий спектр суспільних відносин, перебіг яких залежить від регіональних еліт. Особливо це стосується «управлінської та адміністративної еліти, яка покликана формувати нормативний, бюджетний, податковий, організаційний, управлінський регіональний простір для успішної діяльності органів регіональної влади й управління» [5].

Специфічною формою впливу на регіональний розвиток є участь регіональних еліт в розподілі державної влади, який на сучасному етапі характеризується розширенням компетенції та повноважень органів місцевого самоврядування, а також в участі у її здійсненні, яка виявляється у коригуванні заходів здійснення державної політики на місцях відповідно до регіональних потреб; цими векторами впливу характеризується значення регіональних еліт в еволюції державного устрою загалом.

Визначальною є роль регіональних еліт на формування регіональної політичної культури, котра уособлює спільні для його жителів політичні цінності та традиційні соціальні норми. Тому вплив на формування політичної культури є одним із чинників агрегування та артикуляції електоральних уподобань населення, поглиблює міжрегіональні відмінності, визначає сутність т. зв. «регіоналізму».

В свою чергу, вплив регіональної бізнес-еліти опосередковується фінансовими та соціально-економічними показниками належних їй промислових підприємств, реалізованими проектами з поліпшення інфраструктури, участю в підтримці закладів освіти та культури, тощо.

Таким чином, проблематика впливу регіональних еліт на розвиток регіонів визначається багатьма чинниками, що суттєво ускладнює проведення його оцінки. Тому перспективи подальших досліджень вбачаємо в обґрунтуванні методологічних критеріїв вивчення, аналізу та узагальнення їх діяльності у контексті динаміки регіонального розвитку.

Список використаних джерел:

1. Валовий регіональний продукт 2004-2016 рр. [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України: [сайт] / Регіональна статистика. – 2016. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2008/vvp/vrp/vrp2014_u.zip (05.07.2016). – Назва з екрану.
2. Ключкович А. Електоральне структурування території України: основні регіони, фактори та етапи // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2014. – № 17. – С. 50-59.
3. Корнієнко В.О. Формування політичної культури сучасної владної еліти в Україні: монографія / В.О. Корнієнко, В.В. Добіжа. – Вінниця: ВНТУ, 2009. – 160 с.

4. Соціально-економічна географія України: навч. посіб. / О.І. Шаблій, М.І. Гонак, Б.І. Заставецький. – Л.: Світ, 1994. – 607 с.

5. Токар М. Регіональна політична еліта: тенденції творення [Електронний ресурс] / Карпатія: агенція досліджень регіонального соціуму. –2013. – Режим доступу: <http://www.zakarpattia.com/?p=502> (05.07.2016). – Назва з екрану.

6. Українські еліти в контексті місцевого і регіонального розвитку: історія та сучасність: популярний нарис / [Пухтинський М., Власенко О., Ворона П., Лопатинський В., Обушний О]. – Полтава.: ПП Шевченко, 2009. – 170 с.

Плоха П.А.

студентка,

Науковий керівник: Гринь В.В.

асистент,

Вінницький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ І СТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ РЕСУРСІВ В РЕКРЕАЦІЇ

Рекреація є невід'ємним елементом життєдіяльності людини. Рекреаційна діяльність характеризується економічною функцією, тобто відновлення власної робочої сили, підвищення продуктивності праці; медико-біологічною функцією, яка полягає в оздоровленні, зниженні захворюваності, і соціально-культурною функцією, коли людина пізнає навколишній світ, спілкується з природою. Вона знаходить відображення в рості творчої активності, розширенні кругозору, покращенні психологічного клімату в трудових колективах.

Рекреаційна діяльність тісно пов'язана з економікою країни, адже чим кращий розвиток такого господарства, тим більша продуктивність працюючих, тому що гідний відпочинок і відновлення сил гарантують цю продуктивність.

Для гарного розвитку рекреаційного господарства необхідні не тільки територіальні ресурси, а й рекреаційні. Так, історико-культурні ресурси – це сукупність створених у процесі історичного розвитку певної території пам'ятників матеріальної і духовної культури. До групи історико-культурних рекреаційних ресурсів належать пам'ятки історії, історичні архітектурні пам'ятки, пам'ятки сучасної архітектури, унікальні споруди культури, спорту.

Історико-культурний потенціал, матеріальні та духовні пам'ятки народу дуже важливі для формування світогляду народу, для задоволення матеріальних, у тому числі туристичних, потреб [1, с. 73]. У розвинених країнах світу цей туристичний ресурс активно використовують для отримання прибутку. Деякі країни, наприклад, Італія, Франція, значну частину прибутків, які дає рекреаційне господарство, отримують від вмілої експлуатації історико-культурного потенціалу. Цьому сприяє велика кількість пам'яток, їхня висока художня цінність, добра збереженість, вміла організація туристичних послуг. Всесвітньо відомі пам'ятки історії та культури Риму, Венеції, Флоренції, Парижа приваблюють щороку сотні тисяч туристів.

Пам'ятки історії та архітектури на території України розміщені нерівномірно [2, с. 112]. Більшість із них знаходиться в західних областях України, а також у Київській, Хмельницькій, Вінницькій, Чернігівській, Сумській областях. Східні й південні області не є настільки багатими на пам'ятки архітектури, що є мінусом для повноцінного розвитку рекреаційної діяльності.

Перспектива використання історико-культурних ресурсів залежить від збереження та підтримки з боку держави, а саме:

1. Інвестування грошей у реставрацію і підтримку пам'яток історії, культури і архітектури у належному вигляді;

2. Підвищення відповідальності за управління й адміністративний контроль, що поліпшує якість навколишнього середовища і дає змогу більшою мірою задовольняти потреби туристів;

3. Впровадження нових законопроектів, які будуть стимулювати відновлення історичних місць, будинків і пам'ятників, трансформацію старих будинків і просторів у зовсім нові, з новими туристичними можливостями.

Культурно-пізнавальний туризм охоплює всі аспекти подорожі, за допомогою якого турист дізнається про життя, культуру, звичаї іншого народу, про історичні події, відвідує історичні пам'ятки, місця, споруди. Розвиток і використання історико-культурних ресурсів є засобом розширення ресурсів для залучення туристичних потоків з різних країн.

Основною метою використання історико-культурних ресурсів є:

1. Прибуток, який отримується від великої кількості проданих турів;

2. Відпочинок, в який входить відновлення сил та рекреація;

3. Задоволення духовних потреб і здатність задовольнити жагу до пізнання, зміни довкілля для психофізіологічного відновлення особистості;

4. Створення сприятливого іміджу на міжнародному туристичному ринку, що дозволяє залучати туристів з усього світу.

Отже, важливими чинниками, які впливатимуть надалі на перспективу використання історико-культурних ресурсів є демографічні зміни, активне втручання держави, матеріальний і соціальний стан населення, рівень освіти, тривалість відпустки та її якість [3, с. 40]. Вагомим фактором впливу є добробут населення.

Список використаних джерел:

1. Країнознавство – Мальська М.П., Занько Ю.С., Ганич Н.М. – Історико-культурні туристичні ресурси // Країнознавство – 2012. – 1, с. 71-75.

2. Міжнародний туризм і сфера послуг – Мальська М.П., Антонюк Н.В., Ганич Н.М. // Історико-культурні туристичні ресурси – 2008 – 2, с. 110-113.

3. Тенденції і перспективи розвитку туристичної галузі України – Шкарлет С.М., Кальченко О.Н – 2009. – 3, с. 40.

МЕДИЧНІ НАУКИ

Бігдаш В.В., Саханська Д.М.

студенти;

Винокурова О.М.

кандидат медичних наук, асистент,

Науковий керівник: Козько В.М.

доктор медичних наук, професор,

Харківський національний медичний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІПІДНОГО ОБМІНУ У ХВОРИХ НА ГОСТРИЙ ГЕПАТИТ В В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ТЯЖКОСТІ ХВОРОБИ

Вірусні гепатити залишаються однією з найактуальніших проблем охорони здоров'я всіх країн. По даним ВООЗ в світі нараховано понад 2 мільярди інфікованих вірусом гепатиту В, з них близько 350 мільйонів – носії HBsAg. Окрім широкої розповсюдженості ця хвороба характеризується незначним відсотком виявлення, частою хронізацією процесу, низьким рівнем обізнаності населення та відсутністю достатньо ефективного противірусного лікування. Дія цих факторів призводить до підвищення рівня смертності в понад 2 рази. Це в свою чергу спричиняє соціальну і психологічну дезадаптацію хворих та значні економічні витрати населення на лікування. Тому зараз проблема вивчення вірусних гепатитів є особливо значущою [1, с. 100, 2, с. 191].

Застосування комплексного підходу до вивчення ліпідного обміну дозволяє одержати більш повне уявлення про процеси, які відбуваються в організмі хворих на вірусний гепатит і здійснити уточнення патогенетичних аспектів, що сприятиме підвищенню ефективності терапії та профілактики, дозволить усунути додаткові ризики виникнення хронізації вірусних гепатитів. По останнім даним, вже виявлено прямий зв'язок між печінковим стеатозом при вірусних гепатитах та раннім фіброзуванням тканин печінки [3, с. 392, 4, с. 39]. Доведено, що вірусні гепатити спричиняють низку незворотніх морфологічних змін печінки, які призводять до частого виникнення гепатоцелюлярної карциноми, печінкової недостатності та цирозу печінки [5, с. 6, 6, с. 8].

Встановлення у хворих на гострий гепатит В (HBV) можливості використання показників ліпідного обміну, зокрема простагландинів, жирних кислот як критеріїв тяжкості гострого гепатиту В.

Матеріали і методи. Верифікація діагнозу HBV була здійснена методами ПЦР та ІФА. Проведено обстеження 182 хворих на вірусний гепатит В віком від 15 до 62 років (чоловіків – 94, жінок – 88) у період розпаду хвороби та період ранньої реконвалесценції. Досліджувались клінічні показники та біохімічний аналіз крові (рівень сулемової та тимолової проб, аланінаміотрансферази, лужної фосфатази, білірубину та його фракцій у сироватці крові). Для визначення стану ліпідного профілю у хворих на гепатит газохроматографічним методом було встановлено вміст неестерифікованих

жирних кислот та простагландинів в сироватці крові, загальноприйнятими методами – рівень загальних ліпідів, холестерину, β -ліпопротеїдів, тригліцеридів.

Результати. При дослідженні процесів обміну ліпідів встановлено, що в розпалі HBV відбувається підвищення вмісту: тригліцеридів – на 181%, β -ліпопротеїдів – на 111%, загальних ліпідів – на 70%, неестерифікованих жирних кислот – на 28%, вільного холестерину – на 123% та загального – на 25% відносно контрольних значень. При середньотяжкому перебігу характерно підвищення цих показників – зафіксовано збільшення вмісту ТГ до $2,23 \pm 0,18$ ммоль/л при середній тяжкості порівняно з $1,72 \pm 0,16$ ммоль/л при легкій. У періоді реконвалесценції показники обміну ліпідів мали тенденцію до зменшення: неестерифіковані жирні кислоти – на 6%, загальний холестерин – на 5%, вільний холестерин – на 14%, тригліцериди – на 35%, загальні ліпіди – на 8%, β -ліпопротеїди – на 17%, проте їх значення залишались вищими ($P < 0,05$) ніж показники у здорових осіб. Було виявлено сильну та середньої сили достовірну ($P < 0,05$) корелятивну залежність між дослідженими показниками та проявами наступних синдромів – щодо цитолітичного синдрому виявлено вірогідну корелятивну залежність між рівнями в сироватці крові хворих його маркеру – АлАТ та загальними ліпідами, β -ЛП, загальним холестерином; стосовно мезенхімально-запального синдрому – між вмістом тимолової проби та рівнем загальних ліпідів, β -ЛП, загального холестерину й концентрацією сулемової проби та β -ЛП; щодо холестатичного синдрому – між вмістом його головного показника – лужної фосфатази та рівнем β -ЛП, загального холестерину. Вищезазначене віддзеркалює багаточисельні взаємозв'язки між дослідженими показниками ліпідного обміну та патогенетичними проявами гострого гепатиту В.

При дослідженні стану ліпідного обміну важливе значення мають жирні кислоти. У розпалі HBV зафіксовано зниження відносно значень у здорових осіб вмісту поліненасичених жирних кислот за рахунок арахідонової, лінолевої, ейкозатрієнової кислот та підвищення вмісту в сироватці крові хворих моноєнових ЖК: олеїнової, гептадеканолевої, та насичених жирних кислот за рахунок капринової, тридеканової, пентадеканової, гептадеканової кислот. У періоді розпалу зміни рівня жирних кислот найбільш виражені при середньотяжкому перебігу хвороби в порівнянні з легким за рахунок тридеканової, пальмітинової, гептадеканової, стеаринової, олеїнової, лінолевої, ліноленової, ейкозатрієнової кислот. У періоді одужання встановлено модулювання рівня жирних кислот до показників контрольної групи, але в цьому періоді рівень насичених ЖК залишався більш підвищеним при середньотяжкому перебігу хвороби порівняно з легким за рахунок капринової, тридеканової, пентадеканової, гептадеканової кислот, що свідчить про більш глибокі пошкодження ліпідного обміну у хворих при середньотяжкому перебігу хвороби. Було виявлено зв'язок між проявами клінічних синдромів та результатами дослідження вмісту ЖК і тривалістю синдромів: жовтяничного – жовтяниця склер і капринова, гептадеканова, тридеканова, гептадеканолева кислоти; темна сеча і олеїнова, гептадеканова, тридеканова кислоти; диспепсичного – нудота і капринова, ейкозатрієнова кислоти, анорексія і арахідонова, капринова кислоти; больового – капринова та пальмітинова, гептадеканова, гептадеканолева, лінолева та міристинова кислоти; імуно-алергічного – свербіння шкіри і гептадеканолева кислоти, а також маркером цитолітичного синдрому – концентрацією в сироватці

крові АлАТ і стеаринової, гептадеканової, гептадеканолевої, ейкозатрієнової, арахідонової кислот; маркерами мезенхімально-запального синдрому – рівнем тимолової проби і гептадеканової, гептадеканолевої, олеїнової, капринової, тридеканової кислот; сулемової і гептадеканової, гептадеканолевої, олеїнової кислот; головним показником холестатичного синдрому – вмістом лужної фосфатази і ейкозатрієнової кислоти, вмістом білірубину і капринової, гептадеканової, тридеканової, гептадеканолевої, олеїнової, ейкозатрієнової кислот. Імовірно, це свідчить про участь ЖК в проявах клінічної картини НВВ, його патогенетичних ланцюгах.

При дослідженні простагландинів виявлено підвищення їх вмісту в періоді розпалу хвороби порівняно з аналогічними показниками у здорових осіб, що свідчить про активацію циклооксигеназного шляху перетворення арахідонової кислоти. Таким чином, вираженість метаболічних порушень ліпідного обміну перебуває у зв'язку з тяжкістю хвороби. У результаті досліджень, проведених в залежності від тяжкості хвороби, встановлено, що рівень PGE1 підвищено при середньотяжкому перебігу вірогідно більше – $68,71 \pm 18,72$ пг/мл, ніж при легкому – $22,61 \pm 5,18$ пг/мл. Співставлення активності Pg з тривалістю клінічних проявів НВВ показало їх взаємозалежність: виявлена вірогідна корелятивна залежність між рівнем Pg і терміном проявів синдромів: жовтяничного (жовтяниця шкіри, склер, темна сеча; диспепсичного (нудота), а також між рівнем Pg у періоді одужання та тривалістю проявів наступних синдромів: лихоманкового, больового (болісні відчуття у правому підребер'ї, тяжкість в епігастрії, болісні відчуття у правому підребер'ї. Окрім того, виявлена кореляційна залежність ($P < 0,05$) між вмістом Pg і маркером цитолітичного синдрому – рівнем АлАТ і рівнем PGE1, показниками мезенхімально-запального синдрому – між рівнем Pgf2 α і вмістом сулемової проби в період одужання; рівнем PGE1 і концентрацією сулемової, тимолової проб, що вказує на участь простагландинів в патогенетичних ланках вірусного гепатиту В.

Висновки: 1. У хворих на гострий гепатит В встановлено підвищення ($P < 0,05$) вмісту тригліцеридів, загальних ліпідів, холестерину, β -ліпопротеїдів, неестерифікованих жирних кислот, гептадеканолевої ЖК, Pgf1 α , TxB2 й тенденцію до збільшення рівню насичених і моноенових жирних кислот, простацикліну, PGE1, Pgf2 α та зниження показників полієнових (арахідонова, лінолева – $P < 0,05$) жирних кислот.

2. Вираженість метаболічних порушень ліпідного обміну перебуває у зв'язку з тяжкістю хвороби.

Список використаних джерел:

1. Колесникова Е. В. // Софосбувир в терапии хронического вирусного гепатита С: факты и надежды / Сучасна гастроентерологія – 2016 – № 4 – С. 100-105.
2. Савин Е. А. Вирусные гепатиты (частные аспекты проблемы). – СПб: Наука, 1996. – 191 с.
3. Hezode Ch. Factors associated with steatosis and relationship between steatosis and the severity of the in patients with chronic hepatitis / Ch. Hezode // J. Hepatol. 2002. – Vol. 51. – P. 392.
4. Kaplowitz N. Mechanisms of liver cell injury / N. Kaplowitz // J. Hepatol. 2000. – Vol. 32, suppl. 1. – P. 39-47.
5. Мухин Н. А. «Трудный» больной в гепатологии / Н. А. Мухин // Гепатологический форум. – 2005. – № 1. – С. 6-8.

6. Титов В. Н. Определение двойных связей в липидах сыворотки крови: метод титрования озонем, патофизиология и диагностическое значение (обзор литературы)/ В. Н. Титов, Д. М. Лисицин, М. Г. Творогова, В. А. Амелюшкина // Биохимия. 2001. – № 2 – С. 3-8.

Бойцова А.В., Кожушко Е.Ю.

студентки,

Харьковский национальный медицинский университет

ГЕНОМОДИФИЦИРОВАННЫЕ КОМАРЫ, КАК ЭФФЕКТИВНОЕ СРЕДСТВО БОРЬБЫ С ЛИХОРАДКОЙ ДЭНГЕ И ЗИКА

Лихорадки Дэнге и Зика на сегодня является актуальным вопросом во всем мире так как согласно оценки ВОЗ за 2015 год [2] ежегодно Дэнге заражаются около 390 миллионов человек из 128 стран, из которых у 96 миллионов имеются клинические проявления. По мере распространения болезни в новые районы не только возрастает число случаев заболевания, но и происходят взрывные вспышки лихорадки. В настоящее время угроза возможной вспышки Денге существует и на Европейском континенте. Лихорадка Зика в 2016 году приобрела характер пандемии.

Вирус Зика – это флавивирус, переносимый комарами, который был впервые обнаружен в 1947 году в Уганде у макак сетью мониторинга желтой лихорадки. Затем, в 1952 году вирус был выявлен у людей в Уганде и в Объединенной Республике Танзания. Вспышки болезни, вызванной вирусом Зика, регистрировались в Африке, Северной и Южной Америке, Азии и Тихоокеанском регионе.

В 1960–1980-х гг. случаи инфицирования людей, обычно протекавшие в легкой форме, выявлялись в странах Африки и Азии. Первая крупная вспышка болезни, вызванной вирусом Зика, была зарегистрирована на острове Яп (Федеративные Штаты Микронезии) в 2007 году [1].

Признаки и симптомы: инкубационный период (с момента контакта с вирусом до появления симптомов) болезни, вызванной вирусом Зика, точно не известен, но, вероятно, составляет несколько суток. Симптомы заболевания сходны с симптомами других арбовирусных инфекций, таких как лихорадка Денге: это повышенная температура, кожная сыпь, конъюнктивит, боль в мышцах и суставах, общее недомогание и головная боль. Эти симптомы обычно слабо выражены и сохраняются 2–7 дней.

Осложнения болезни, вызванной вирусом Зика: по итогам всестороннего анализа фактических данных научное сообщество пришло к консенсусу о том, что вирус Зика вызывает микроцефалию и синдром Гийена-Барре. Продолжается изучение связи между вирусом Зика и рядом неврологических осложнений с использованием строгой научной методологии.

Денге – это тяжелая гриппоподобная болезнь, которая поражает как детей грудного и раннего возраста, так и взрослых людей, но редко приводит к смерти [2].

Тяжелая Денге – это потенциально смертельное осложнение, связанное с вытеканием плазмы, скоплением жидкости, дыхательной недостаточностью, сильным кровотечением или поражением органов. Настораживающие признаки появляются через 3-7 дней после первых симптомов наряду со снижением температуры (ниже 38°C / 100°F) и включают сильные боли в области живота, неукротимую рвоту, учащенное дыхание, кровоточивость десен, усталость, возбужденность и наличие крови в рвотных массах. Последующие 24-48 часов этой критической стадии могут быть летальными; необходим надлежащий медицинский уход для предотвращения развития осложнений и смерти. Специфического лечения денге/тяжелой денге нет, но благодаря раннему выявлению и доступу к надлежащей медицинской помощи показатели смертности могут оставаться ниже 1%.

Профилактика денге и борьба с этой болезнью зависит исключительно от эффективных мер противостояния переносчикам болезни, которые включают индивидуальную защиту, устойчивые меры борьбы с переносчиками и химическое воздействие.

Исходя из выше изложенного мы можем сказать, что так как на данный момент специфической терапии лихорадок Дэнге и Зика не разработано, а каждый день они забирают не одну жизнь, разработка методов профилактики заражения является ключевым моментом спасения жизней.

Основными переносчиками лихорадке Денге и Зика являются комары *Aedes aegypti*. Вирус передается людям при укусах инфицированных самок комаров. В настоящее время единственным способом контроля или предотвращения передачи вируса денге является борьба с комарами-переносчиками с помощью следующих мер:

- предотвращение доступа комаров в места для откладки яиц путем управления состоянием окружающей среды и соответствующих изменений;
- надлежащая утилизация твердых отходов и уничтожение искусственных, сделанных человеком сред обитания;
- хранение домашних запасов воды в закрытых емкостях и их еженедельное опорожнение и мытье;
- применение надлежащих инсектицидов для емкостей с водой, хранящихся вне помещений;
- использование индивидуальных средств защиты, таких как оконные противомоскитные сетки, одежда с длинными рукавами, обработанные инсектицидом материалы, спирали и испарители;
- улучшение участия и мобилизации отдельных сообществ для устойчивой борьбы с переносчиками инфекции;
- во время вспышек болезни чрезвычайные меры по борьбе с переносчиками могут также включать применение инсектицидов для распыления.

Но применение этих мер защиты не дает большой положительной динамики в борьбе с заражением, в связи с чем, ученые начали искать новые методы профилактики инфицирования. Так как контролировать численность, передвижение комаров и вместе с этим распространение заболевания, люди не могут, было предложено изменить самих комаров, что бы их нахождение рядом с человеком стало безопасным.

Основываясь на этой информации были созданы специальные генномодифицированные комары *Oxitec*, которые будут бороться с распространением лихорадки Денге и Зика по всему миру. В основу был положен нуклеаза белковый домен так называемые «цинковые пальцы», что бы модифицировать именно ген «огсо» у представителей данного вида комаров была введена нуклеаза в эмбрион комара. Специально выведенные комары обладают:

1. Пониженной нейронной активностью в участках, отвечающих за восприятие запахов (если у нормального комара будет выбор укусить человека или животного, он укусит человека, а вот мутантный комар укусит животное);

2. Специальным химическим элементом, который блокирует репродуктивную функцию комара;

3. Геномом, который приводит к «самоуничтожения» до наступления половой зрелости, т.е невозможность созреть личинкам;

4. Самцы *Oxitec* спаривают с обычными самками вида *Aedes aegypti*, что приводит к появлению потомства, которое будет не способно кусать ни животных ни людей.

Новые технологии дают возможность создавать до 60 миллионов мутантных комаров в неделю. Поскольку комары спариваются только в пределах одного вида, то генномодифицированные особи никак не смогут повлиять на другие виды, что свидетельствует о безопасности для окружающей среды.

Сегодня генномодифицированные комары проходят стадию полевых исследований, однако эксперимент показал, что за пол года местная популяция сократилась на 95%. Этот способ борьбы оказался в 2 раза эффективнее, чем применение самых мощных инсектицидов и репеллентов.

Таким образом, новый прогрессивный метод борьбы с комарами рода *Aedes aegypti* приведет к сокращению численности переносчиков, тем самым значительно уменьшит заболеваемость лихорадкой Денге и Зика во всем мире и спасет не одну человеческую жизнь.

Список использованных источников:

1. <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/zika/ru/>
2. <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs117/ru/>

Волкова В.Ю.

студент,

Одесский национальный медицинский университет

ИНДЕКСНАЯ ОЦЕНКА СОСТОЯНИЯ СЕРДЕЧНО-СОСУДИСТОЙ СИСТЕМЫ У ДЕТЕЙ СТАРШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Медико-демографическая ситуация, сложившаяся в последние десятилетия, характеризуется ухудшением качества здоровья детского населения [1, с. 12]. Отмечается негативная тенденция в увеличении количества отклонений в физическом развитии, нарастает число детей с наличием одного и более заболеваний. Распространенность функциональных отклонений в соматической

сфере у детей достигает 70%, а в школу приходят около 30% детей, которые по состоянию здоровья не готовы к учебной деятельности [2, с. 25].

Важное место в адаптации, особенно к физическим и психоэмоциональным нагрузкам, имеет состояние сердечно-сосудистой системы (ССС). Оценка функционального состояния сердечно – сосудистой системы у детей и подростков представляет одно из важнейших направлений в биологии и медицине, поскольку его критерии являются базовыми в плане определения и прогнозирования соматического здоровья, физического статуса, а также возможных ограничений тех или иных видов двигательной активности [3, с. 67]. Выявление их отклонений от нормы у здоровых детей является важной профилактической задачей физиологии и медицины [4, с. 33].

Исследования проводились автором на базе гимназии № 5 и средней школы № 56 города Одессы. Цель работы – изучить адаптационный потенциал сердечно – сосудистой системы учащихся 10-11 классов. Основными методами, используемыми в исследовании, являлись: методика антропометрических измерений, измерение артериального давления по Короткову, определение экономичности работы сердца, методика определения показателя Крэмптона, определение мощности сердца. Для статистической обработки экспериментальных данных использовали прикладные пакеты программ «MS Excel 2003», «STATISTICA 6.0», и статистические методы, принятые в области биологических исследований [5, с. 608].

Нами были проанализированы следующие показатели: антропометрические параметры, уровень физического развития учащихся, пульсометрия, показатели артериального давления в покое и после нагрузки, показатели Крэмптона и экономичности работы сердца.

При анализе антропометрических параметров учащихся школы и гимназии (табл. 1) выявлено, что как у юношей, так и у девушек исследуемой возрастной группы не существует достоверно значимых отличий в показателях роста, массы тела и окружности грудной клетки.

Таблица 1

Антропометрические параметры учащихся школы и гимназии

Учебное заведение	ДЕВУШКИ		ЮНОШИ	
	Рост (см)	Масса тела (кг)	Рост (см)	Масса тела (кг)
Гимназия	166,0 ± 2,7	56,1 ± 4,25	171,96 ± 2,09	62,9 ± 3,74
Школа	166,4 ± 1,44	54,8 ± 2,7	176,7 ± 2,68	59,1 ± 3,77
окружность грудной клетки (см)				
Гимназия	84,6 ± 1,06		90,5 ± 0,74	
Школа	86,7 ± 0,98		89,9 ± 4,32	

Источник: изучено автором

Уровень физического развития у большинства респондентов дисгармоничный (табл. 2). Проба Мартинэ – Кушелеского показала, что большинство юношей и девушек нормотонического типа (табл. 3).

Пульсометрию (измерение ЧСС) используют для установления максимального и оптимального уровней физической нагрузки, выявления

степени утомлення і перенапруження. Исходя из полученных нами экспериментальных данных (табл. 4, 5), ЧСС и величины систолического и диастолического артериального давления, как среди юношей, так и среди девушек находятся в пределах возрастной нормы. После дозированной физической нагрузки систолическое артериальное давление, как у учащихся гимназии, так и у учащихся школы увеличивалось, в соответствии с возрастными физиологическими нормами.

Таблица 2

Физическое развитие учащихся школы и гимназии

Тип (%)	ДЕВУШКИ			ЮНОШИ		
	Гармон	Дисгарм	Резкодисг	Гармон	Дисгарм	Резкодисг
Школа	48,3	48,3	3,4	47,6	52,4	-
Гимназия	40	60	-	76,6	16,7	6,7

Таблица 3

Показатели пробы Мартинэ – Кушелевского

Тип (%)	ДЕВУШКИ		ЮНОШИ	
	Нормотонический	Гипотонический	Нормотонический	Гипотонический
Школа	72,4	27,6	52,4	47,6
Гимназия	100	-	93,3	6,7

Источник: изучено автором

Таблица 4

Частота сердечных сокращений в покое и после нагрузки (ЧСС_п и ЧСС_н)

Учебное заведение	ДЕВУШКИ		ЮНОШИ	
	ЧСС _п	ЧСС _н	ЧСС _п	ЧСС _н
Гимназия	70,6 ± 1,98	83,55 ± 2,43	71,3 ± 1,53	84,3 ± 1,77
Школа	72,0 ± 3,76	93,1 ± 5,65	68,1 ± 3,50	80,2 ± 5,28

Источник: изучено автором

Таблица 5

Показатели артериального давления школьников и гимназистов в покое и после нагрузки (АД_п и АД_н)

Учебное заведение	ДЕВУШКИ		ЮНОШИ	
	АД _п	АД _н	АД _п	АД _н
Гимназия	107/69 ± 5,1/3,8	112,9/68,8 ± 4,4/3,8	111,2/73 ± 4,2/8,8	117,7/76,5 ± 3,9/10,6
Школа	108,6/66,6 ± 4,4/3,3	117,8/66,2 ± 4,2/4,3	113,5/72,1 ± 3,98/3,7	120,8/75,1 ± 3,4/3,5

Источник: изучено автором

Экономичность работы сердца (ДП) в целом соответствуют возрастным параметрам исследуемых групп школьников и гимназистов (табл. 6). Опасения представляют девушки-школьницы (3,4%), у которых ДП выше нормы, что указывает на утомление и ухудшение здоровья.

Таблица 6

Показатели экономичности работы сердца (ДП)

ДП (%)	ДЕВУШКИ		ЮНОШИ		
	норма	Ниже нормы	Выше нормы	норма	Ниже нормы
Школа	62,1	34,5	3,4	81	19
Гимназия	60	40	-	80	20

Источник: изучено автором

Для изучения состояния сердечно-сосудистой системы применяют и показатель Кремптона. У здоровых людей он находится в пределах от 76 у.е и выше.

Таблица 7

Показатели Кремптона учащихся школы и гимназии

Показатель Кремптона (%)	ДЕВУШКИ		ЮНОШИ	
	Слабая серд.функция	Средняя серд.функция	Слабая серд.функция	Средняя серд.функция
Школа	35	65	14,3	85,7
Гимназия	35	65	26,7	73,3

Источник: изучено автором

Исходя из полученных нами данных (табл. 7), 26,7% юношей-гимназистов и 14,3% юношей-школьников имеют слабую сердечную функцию. Девушек со слабой сердечной функцией – 35% (как в школе, так и в гимназии).

Таким образом, в последние годы благодаря научно-техническому прогрессу, улучшению санитарно-гигиенических условий жизни в большинстве экономически развитых странах резко сократился уровень инфекционных заболеваний и на первое место вышли болезни сердечно-сосудистой системы. Профилактика этих заболеваний должна быть направлена на снижение физических и нервно-психических нагрузок.

Проведенная работа имеет дает возможность, опираясь на полученные данные, разрабатывать меры по снижению и предупреждению утомления, укреплению здоровья. Полученные экспериментальные данные будут использованы для разработки методических рекомендаций.

Список использованных источников:

1. Кузнецова М.Н. Динамика физического развития и функциональной подготовленности детей дошкольного возраста / М.Н. Кузнецова, С.Д. Поляков // Вопросы современной педиатрии. – 2010. – № 1. – С. 12-16.

2. Лаптев А.П. Практикум по гигиене: пособие для ин-тов физ. культуры / А.П. Лаптев, И.Н. Малышева. – Москва: Физкультура и спорт, 2010.

3. Агаджанян Н.А. Биоритмы, спорт, здоровье / Н.А. Агаджанян, Н.Н. Шабатура. – Москва: Физкультура и спорт, 2012.

4. Музалева В.Б. Динамика адаптивных реакций организма мальчиков с нарушениями функциональной подвижности позвоночника в условиях применения оздоровительных технологий / В.Б. Музалева // Перспективы развития амбулаторно-поликлинической помощи в городе Тюмени: мат. конф. – Тюмень, 2004. – С. 59-60.

5. Смирнов В.М. Физиология человека / В.М. Смирнов. – Москва: Медицина, 2011. – С. 608.

Кобилінський І.А.

студент;

Ластовецька Л.Д.

кандидат медичних наук, доцент;

Камлук Т.Ф.

студент,

Науковий керівник: Курочка В.В.

кандидат медичних наук, асистент,

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

СУЧАСНІ АСПЕКТИ В ЛІКУВАННІ ГІПЕРПЛАСТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ ЕНДОМЕТРІЮ У ЖІНОК ПЕРИ- ТА ПОСТМЕНОПАУЗАЛЬНОГО ВІКУ. ГІСТЕРОСКОПІЧНА АБЛЯЦІЯ

Проблема гіперпластичних процесів ендометрію (ГПЕ) набуває значної актуальності в структурі гінекологічної захворюваності, оскільки є фоновим захворюванням для розвитку раку ендометрію; проявляється патологічними матковими кровотечами і вираженим больовим синдромом. Частота розвитку ГПЕ у жінок пери- та постменопаузального віку досягає 49-73% [2].

Мета лікування всіх варіантах гіперплазії ендометрію без атипії: не допустити розвитку маткових кровотеч і малігнізації даного процесу. Вибір оптимального методу лікування даної патології пов'язаний з великими труднощами, в зв'язку з наявністю в даному віці поєднаних гінекологічних захворювань та високої частоти екстрагенітальної патології. Це може бути причиною високої частоти неефективності гормональної терапії та рецидиву ГПЕ, а також протипоказанням до застосування гормональних препаратів [3].

Останнім часом значно розширився арсенал гормональних препаратів для лікування гіперпластичних процесів ендометрію, проте, у деяких хворих їх використання супроводжується змінами в системі гемостазу, негативним впливом на ендокринну систему, вірілізацією, диспепсичними явищами та ін [2].

При неефективності гормональної терапії або за наявності протипоказань до неї, методом вибору для жінок з ГПЕ, особливо в поєднанні з міомою матки чи аденоміозом, до недавнього часу вважалося хірургічне лікування в обсязі гістеректомії. Дана операція складна та травматична, не залежно від доступу

виконання, супроводжується значною кількістю ускладнень і високою частотою функціональних розладів в післяопераційному періоді [3, 4].

На даний час спостерігається тенденція до використання малоінвазивних методів оперативного лікування. З впровадженням в практику ендоскопічних технологій істотно розширився діапазон методів оперативного лікування даної категорії хворих, особливо тих, що мають супутню соматичну патологію. Одним з таких інноваційних методів лікування є абляція ендометрію, сутність якого полягає в гістероскопічному видаленні базального шару з метою досягнення аменореї [1,5].

Оптимізація діагностики та лікування ГПЕ у жінок пери- та постменопаузального віку за допомогою гістероскопії.

Матеріали та методи. Нами обстежено 90 пацієнтів з ГПЕ віком від 46 до 69 років (середній вік склав $53,2 \pm 6,8$ років), на базі КМПБ № 3 за період 2014-2016 років. Всім хворим проводилось загальноклінічне обстеження відповідно до регламентованих стандартів МОЗ України. Діагностичне обстеження проводилося з використанням ультразвукового сканування із технологією 3D/4D апаратом «Siemens» (Німеччина), гістерорезектоскопія виконувалася гістерорезектоскопом фірми «KarlStorz» (Німеччина).

Результати. На першому етапі характер патологічного процесу в ендометрії визначався шляхом проведення діагностичної гістероскопії з біопсією ендометрію чи роздільно-діагностичним вишкрібанням стінок порожнини матки з патогістологічною верифікацією діагнозу.

За даними патогістологічного дослідження виявлена патологія ендометрію була: у 27 (30%) жінок – залозисто-кістозна гіперплазія, з них залозиста гіперплазія у 19 (21,1%); у 38 (42,2%) жінок – залозисто-фіброзні поліпи, з них на тлі проліферації у 24 (26,7%), на тлі атрофії слизової оболонки тіла матки у 14 (15,5%); у 25 (27,8%) жінок – залозисті поліпи, частіше на тлі залозисто-кістозної гіперплазії.

Показанням для виконання абляції ендометрію обстежуваним жінкам було: відмова від гормональної терапії або наявність медичних протипоказань до її проведення; рецидивуючі, рясні, тривалі і часті маткові кровотечі при неефективності консервативних методів терапії; проліферативні процеси ендометрію в пери- та постменопаузальному періоді при неможливості проведення гормональної терапії; наявність протипоказань до радикального хірургічного лікування (хірургічний або анестезіологічний ризик високого ступеня).

Всі обстежені нами жінки не мали протипоказань до проведення операції.

На другому етапі проводилася гістероскопічна абляція ендометрію з наступним динамічним спостереженням. Протягом року проводили УЗД контроль стану ендометрію з визначенням М-еха (через 1, 3, 6 та 12 місяців після гістерорезектоскопії), уточнювали характер менструальної функції.

Тривалість оперативного втручання склала в середньому $36,2 \pm 8,3$ хвилини, тривалість госпіталізації $3,4 \pm 1,2$ доби. Критерієм ефективності була радикальність видалення патологічно змінених тканин, відсутність рецидивів патологічних процесів в ендометрії протягом одного року.

При гістероскопічній абляції у 81 (90%) хворих відзначалася в динаміці відсутність ендометрію за даними УЗД та зменшення розмірів матки щодо

спостереження. При контрольному обстеженні даної категорії пацієнток через 6 місяців спостерігалось у 6 (6,7%) жінок збільшене М-ехо, у 3 (3,3%) – кров'янисті виділення зі статевих шляхів, що потребувало повторного проведення гістероскопії з метою уточнення стану порожнини матки і з'ясування причини рецидиву патологічного процесу.

При контрольній гістероскопії встановлено, що на тлі синехій в порожнині матки спостерігалися ділянки ендометрію, які локалізувалися в трубних кутах матки і в зоні перешийка. Регенований ендометрій являв собою одиничні локуси блідо-рожевого кольору, оточені рубцевою тканиною. Всім хворим була виконана повторна абляція ендометрію з подальшою ретельною обробкою стінок порожнини матки шаровидним електродом. При повторному гістологічному дослідженні верифікована залозисто-кістозна гіперплазія ендометрію. Причини рецидиву патологічного процесу обумовлені недостатньою деструкцією ділянки отвору маткових труб і шийково-перешийчного сегмента матки.

Аналіз виконаної роботи дозволив нам виділити групу ризику по виникненню рецидиву ГПЕ на етапі обстеження, виробити диференційований алгоритм ведення даної категорії хворих, внести корективи в оперативну техніку проведення гістероскопічної абляції ендометрію.

Висновки: 1. Дані ультразвукового дослідження дозволяють встановити анатомічні особливості патологічного процесу, змоделювати алгоритм майбутньої операції, виділити зони ризику по розвитку рецидиву.

2. Абляція ендометрію є альтернативою тривалого гормонально та радикального оперативного лікування ГПЕ в пери- та постменопаузальному періоді.

3. Гістероскопічна абляція дозволяє зменшити число радикальних втручань за рахунок зменшення травматичності, дотримання органозберігаючого принципу лікування, скорочення тривалості операції і післяопераційного періоду, зниженням ризику і частоти хірургічних та анестезіологічних ускладнень.

Список використаних джерел:

1. Бенюк В.О., Винярський Я.М., Гончаренко В.М., Курочка В.В. «Діагностичний алгоритм внутрішньоматкової патології із застосуванням гістероскопії в жінок репродуктивного віку». Здоров'я жінчини 6(42)/2009. – 54-56 с.
2. Дындарь Е.А., Бенюк В.А., Курочка В.В., Ропотан А.Г., Бабенко А.П. «Тактика ведения больных с доброкачественными процессами эндо- и миометрия» Збірник наукових праць асоціації акушерів-гінекологів України. – К. Інтермед, 2009. – С. 245-249.
3. Кілбас К.Ю., Курочка В.В., Мазманян А, Парсей Фаранак. Методи інструментальної діагностики доброякісної патології матки у жінок репродуктивного віку // Український науково-медичний молодіжний журнал. Видавництво «КІМ». № 3 2009. – С. 65.
4. Курочка В.В., Голота В.Я., Усевич І.А. Ультразвукова діагностика доброякісної патології матки у жінок репродуктивного віку. Таврический медико-биологический вестник. – Симферополь. – Издательский центр КГМУ. Том 15. – № 2, ч. 2(58). 2012. – С. 122-125.
5. Курочка В.В., Алтибаева Д.М., Ластовецька Л.Д., Щерба О.А. Гістерорезектоскопія у жінок репродуктивного віку з поєднаною доброякісною патологією матки. Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Медичні та фармацевтичні науки: аналіз сучасності та прогноз майбутнього» м. Дніпропетровськ – 2014. – С. 78-80.

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО ТА АРХІТЕКТУРА

Бродченко О.Ю.

аспірант,

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

«ПРЕОБРАЖЕННЯ ГОСПОДНЄ»: ІКОНОГРАФІЯ СВЯТА В БОЛГАРСЬКОМУ МИСТЕЦТВІ

Серед багатьох чудес особливе місце в євангельській історії займає чудо Преображення Господнього на горі Фавор.

Тема Преображення Господнього є однією з основних у християнській іконографії. Вперше свято згадується, починаючи з IV століття – час, коли рівноапостольна Олена, мати Костянтина Великого, возвела на горі Фавор храм на честь Преображення Господнього – і входить до числа великих дванадесятих свят [8, с. 192]. Преображення за хронологією передувало страшим мукам і смерті Спасителя та сталося напередодні Пасхи – за 40 днів до розп'яття, але його святкування в чині богослужінь було перенесене на 6(19) серпня через перенасиченість церковних відправ під час Великого посту і передпасхального кола [8, с. 193].

Описи чудесної події, що сталася з Ісусом Христом та апостолами Петром, Іоанном та Яковом на горі Фавор, містяться в усіх трьох синоптичних євангеліях [Лука 9, 28-36; Марко 9, 2-9; Матвій 17, 1-93], вони й лягли в основу традиційної іконографії Преображення Господнього. Євангельські оповіді дуже схожі між собою та достатньо короткі, без будь-яких фактичних доповнень, тому й іконографія свята достатньо усталена та не відрізняється великою різноманітністю [7, с. 293].

Згідно з цими оповідями Ісус Христос зображується на горі, не завжди однаково високій – іноді вона має вигляд невеликого узвишшя, іноді – конуса з двома відрогами; взагалі ж характер її умовний. Одяг Спасителя – білий, іноді срібний чи, навіть, золотий. Слава Христа виражається також за допомогою ореолу, який найчастіше має овальну або круглу форму. Колір ореолу – небесно-блакитний, світло-синій або білий; різнокольоровий ореол зустрічається починаючи з XIII століття (Єв. № 54). Зоряних ореолів у візантійських пам'ятках немає, але в пізньоруських іконах він зустрічається досить часто і складається з двох сфер, вписаних одна в іншу, з яких одна, а іноді і обидві усипані зірками: це зображення слави в вигляді неба, що становить престол Божий. Віддзеркалення слави Спасителя під час Преображення на співрозмовників та апостолів зображується у вигляді променів, що виходять від першоджерела світла, згідно зі словами церковної пісні: «з плоті твоєї промені Божества виходили, для пророків і апостолів» [7, с. 294].

Одним з найдавніших образів Преображення є мозаїка апсиди церкви Сан Аполлінаре-ін-Класе в Римі (середина VI ст.). За визначенням В. М. Лазарева, Преображення представлено тут в «абстрактній редакції» [5, с. 46] – фігура

Христа в центрі замінена зображенням величезного чотирикутного хреста в медальйоні, над ним – правиця Господа. По боках на хмарах – півпостаті Мойсея та Іллі, а нижче, посеред дерев, зображені три агнця, що символізують трьох учнів Спасителя. Подібний варіант іконографії характерний для ранньохристиянського мистецтва, багатого символами, проте, він не знаходить подальшого поширення.

Інший приклад іконографії демонструє знаменитий пам'ятник тієї ж епохи – мозаїки монастиря св. Катерини на Синаї. Сцену Преображення Господнього обрано для декорації конхи апсиди монастирської церкви не випадково. Гора Синай – місце старозавітньої теофанії, з'явлення Господа Мойсею. У мозаїці ж представлено явлення Господа у славі апостолам, тобто подія Нового Завіту, під час якої також присутній пророк Мойсей. Пророки і апостоли зображені на золотому фоні, в білому одязі. Благословляючий Спаситель, що стоїть в центрі композиції, оточений сьйвом слави – з овальної блакитної мандорла виходять промені світла. Надалі іконографічна схема, подібна схемі синайської мозаїки, буде лежати в основі всіх образів Преображення у візантійському і давньоруському мистецтві [7, с. 287].

Варто зазначити, що на початковому етапі формування іконографії сюжету домінували горизонтально орієнтовані за побудовою композиції, які зазвичай подавали зображення Христа, що стоїть на пологому пагорбі. Саме такі вирішення характерні для болгарських церковних стінописів, що в першу чергу пояснювалося їх розміщенням в іконописній системі храму. Яскраво виражене горизонтальне вирішення композиції «Преображення» має ряд таких стінописів: з церкви св. Георгія в Софії (зображення розміщено в північно-західній консі), з церкви свв. Сорока мучениць в Тирново (на західній стіні притвору) та з Боянської церкви, де композиція Преображення Господнього розмістилася в люнеті між підкупольною аркою та апсидою [6, с. 48-50; 4, с. 358].

Для виявлення особливостей іконографії «Преображення Господнього» в болгарському церковному малярстві, зокрема тревненській школі, кінця XVIII – початку XIX століть розглянемо ікону з колекції Національного історичного музею в Софії. Великий розмір ікони – 87 x 66 см – вказує на те, що створена вона була для святкового ряду іконостасу. Основа ікони – дерево, написана вона темперними фарбами по левкасу, паволока відсутня. На лицьовому боці ікони, на місці традиційного перебування ковчега присутнє його імітування у вигляді досить широких полів темно-червоного кольору.

Композиція ікони має чіткий вертикальний поділ на дві частини. Лінією поділу слугує вправно виписане зображення хмаринок, на яких стоять Ісус Христос та пророки. Тло верхньої частини заповнене однотонним небесно-блакитним кольором, на якому чітко виділяються головні постаті. В центрі композиції змальовано Христа на повний ріст в анфас в білому хітоні та гіматії, краї одягу тонко прописані вохряними лініями. Правою рукою Христос благословляє, а в лівій тримає сувій. На іконі відсутнє традиційне зображення круглої чи овальної мандорли, натомість, вона зображена у вигляді двох стріл, що перетинаються. Мандорла насичено багряного кольору, на краях з тонкими хвилястими золотавими промінчиками. Праворуч від Христа – пророк Ілля у червоно-багряному хітоні та темно-синьому гіматії, що простягає руку до

Спасителя; ліворуч – Мойсей у яскраво-синьому хітоні та червоному гіматії з Євангелієм у руках.

Нижня частина композиції повністю заповнена зображенням високих гірок – центральна з яких коричнево-червоного насиченого кольору, дві обабіч – значно світліші. Уступи на скелях прописані білилами. На передньому плані зображено трьох апостолів, на яких звернені промені світла, що відходять від Слави Ісуса Христа. Праворуч – апостол Петро, став на коліна та простягає руки до Спасителя, у центрі – апостол Іоанн впав долілиць, відвертаючи лице від Божественного світла, а ліворуч – апостол Яків припав до землі, спираючись на руку, звернений поглядом до глядача.

Підкреслено спокійна та монументальна верхня частина ікони із зображення Ісуса Христа та пророків протиставляється експресивній та динамічній нижній, де зображено здивованих апостолів. Поєднується композиція за допомогою хмар, що об'єднують верхівки гірок та Божественного світла, що проходячи крізь хмари, сходять на апостолів.

Живопис досліджуваної ікони відрізняється декоративністю. Колористичне вирішення будується на вправному поєднанні однокольорового блідо-блакитного тла та яскравих чистих контрастних фарб у зображенні постатей та змалюванні гірок – світлої вохри, насиченого кобальту, кіноварі, яскраво-червоного та світло-малинового. У той же час насичені кольори активно контрастують з яскраво білим кольором одягу Христа та хмаринок. Лики ретельно виписані, німби обведені тонкою кіноварною смужкою. Крім того, усі постаті на іконі окреслені чітким лінійним контуром чорного кольору. Подібна барвіста палітра та загальна декоративність характерні для зразків творів тревненського живопису [2].

Список використаних джерел:

1. Божков А. Българската икона / А. Божков. – София: Български художник, 1984. – 530 с.
2. Божков А. Тревненската живописна школа / А. Божков. – София: БАН, 1967. – 195 с.
3. Бурковська Л. Волинська ікона «Преображення Господне» середини XVII століття зі збірки Національного музею народної архітектури і побуту України в контексті розвитку іконографії сюжету / Л. Бурковська // Студії мистецтвознавчі: Архітектура. Образотворче та декоративно-вжиткове мистецтво / [Голов. ред. Г. Скрипник]; НАНУ, ІМФЕ ім. М.Т. Рильського. – К., 2010 – Чис. 4(32). – С. 102-111.
4. Васи́лиев А. Български възрожденски майстори: живописци, резбари, строители / А. Васи́лиев. – София: Наука и изкуство, 1965. – 748 с.
5. Лазарев В. История византийской живописи / В. Лазарев. – М.: Искусство, 1986. – 196 с.
6. Мавродинова Л. Иконография на дванадесетте големи църковни празника в средновековната стенна живопис в България (IX-XIV в.) / Л. Мавродинова. – София: БАН, 2005. – 156 с.
7. Покровский Н. Евангелие в памятниках иконографии / Н. Покровский. – М.: Прогресс-Традиция, 2001. – 564 с.
8. Языкова И. Богословие иконы: Учебное пособие / И. Языкова. М.: изд-во Обще́доступного Православного Университета, 1995. – 212 с.

Верхова А.О.

аспірант,

Київський національний університет культури і мистецтв

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФЕНОМЕНУ КУЛЬТУ ВИКОНАВЦЯ НА ЕСТРАДІ

Комерціалізація видовищної сфери суспільного життя стала причиною появи триєдності, що характеризує різноплановість естрадного мистецтва: «театр – естрада – шоу-бізнес». Цей ланцюг допомагає простежити розвиток естрадного мистецтва від його сформованих витоків (у даному випадку не акцентується увага на масових гуляннях, а дається характеристика вже ґрунтовно сформованому сценічному мистецтву) до специфічної сучасної форми співіснування в межах шоу-бізнесу. «Говорять: «серйозне мистецтво і естрада». Естрада, відповідно, несерйозне. Театр – за одвічними російськими віруваннями – кафедра. До театру ходять думати, шукати правду, вчитись жити. А естрада за цим зв'язком – балаган. Місце безтурботних веселощів та невибагливих розваг» [2, с. 7]. Проте градування на «серйозне» та «несерйозне» мистецтво лишається у минулому столітті, адже когорта глядачів, що віддають перевагу естраді, щоразу збільшується з появою нових форм, видів, удосконалення залучених засобів виразності тощо. У даному контексті не можна лишити поза увагою й специфічний спосіб популяризації естрадного мистецтва шляхом його деформації, що натомість спричинила появу поняття «телевізійна естрада або телеестрада».

Проте навіть з появою зазначеної вище триєдності, специфіка естрадного мистецтва продовжує своє існування: однією із найбільш значущих одиниць естради досі є виконавець, артист, актор. «Коли помирає театральний актор, у його репертуар вводиться хто-небудь із молодих акторів. Коли помирає артист естради, його місце залишається спорожнілим назавжди» [2, с. 223]. Згадана специфіка естрадного мистецтва спричинена методикою роботи над естрадним твором. Якщо для створення нової театральної вистави перш за все необхідний драматургічний матеріал (у даному випадку п'єса), режисер, що адаптує його для подальшої постановки, актори, що втілюють образи, створені драматургом, і працівники окремих підрозділів, що покликані оформити майбутнє дійство, то на естраді першоосною є артист, його вміння й індивідуальні якості, від яких залежить подальша робота усієї постановочної групи. «Індивідуальність – це найбільш цінна в наших очах якість артиста, найвищий прояв таланту й майстерності» [2, с. 67]. Це твердження розповсюджується на усі форми і жанри існування естрадного мистецтва, адже навіть у специфічній області розмовних видів малих форм драматургії основою є виконавець, котрий наповнює написаний автором-сценаристом матеріал власною неповторною харизмою, манерою передачі друкованого слова глядачу.

«Одна із основних особливостей естради – культ виконавця. Решта присутні лише для того, щоб краще його подати, піднести, відтінити» [2, с. 200]. Можна зробити висновок, що культ виконавця безпосередньо пов'язаний із відсутністю четвертої стіни, адже глядач ототожнює себе з учасником дійства, котре відбувається на сцені, відчуває свою спорідненість із виконавцем: «... на естраді

виконавець дуже часто знаходиться один, у цьому випадку його «партнером» є глядач, й саме на нього спрямована словесна дія» [3, с. 38].

У даному випадку «культ виконавця» став каталізатором появи унікального феномену, відповідника якому не існує у жодній сфері мистецтва. Адже якщо порівнювати пластичні мистецтва (скульптура, живопис тощо), у яких персону творця теж є ключовою, із естрадним, простежується, що на відміну від перших, у яких основною цінністю є твори мистецтва, естрадний виконавець вже є сам по собі унікальним явищем, що здатне існувати навіть поза межами творчої сфери.

Раніше, за часів радянської естради, існувало лише поняття «культу виконавця». Проте в період комерціалізації естрадного мистецтва, його взаємного поглинення зі сферою шоу-бізнесу, поступово почало впроваджуватись поняття «поп-зірка», що спочатку існувало поруч із згаданим вище поняттям «культу виконавця», але в процесі подальшого існування майже витіснило його повністю. Перешкодою зазначеному процесу не стала навіть радикальна відмінність цих двох понять. Адже специфіка культу виконавця полягає у неповторній персоні артиста, що створює власний естрадний образ, який в подальшому підкріплюється відповідним репертуаром, котрий стає невід'ємною його частиною. Натомість поняття «поп-зірка», що є запозиченим зі сфери закордонного шоу-бізнесу («popular star»), використовується лише для вокального жанру естрадного мистецтва, і характеризує персону виконавця, що може існувати відокремлено від сценічної творчості й ґрунтуватись на штучно створеному інтересі у сфері ЗМІ.

Отже, культ збагачення – головна причина появи «поп-зірок», а також їх клонів: нерідко засоби масової інформації простежують діяльність вокальних груп, котрі мають декілька складів з метою організації одночасних гастрольних турів і отримання додаткового прибутку; викривають специфіку творчої діяльності виконавців-одноденків, котрі задовольняють швидкозмінний попит глядача, а потім миттєво зникають (частіш за все репертуар таких виконавців не відрізняється розмаїттям композицій, котрі мають художню цінність, а відображає лише секундне віяння попиту і віддає данину моді).

Проте в процесі своєрідного знецінення унікальності виконавців відбувся своєрідний симбіоз культу збагачення й культу виконавця, в процесі якого утворився новий феномен, що потребує детального дослідження. Прикладами даного унікального явища є сучасні зірки естради (Майкл Джексон, Людмила Гурченко, Вітні Х'юстон та інші), з втратою яких утворилася прогалина, котру не здатні заповнити швидкозмінні «поп-клони».

Список використаних джерел:

1. Богданов И. А. Драматургия эстрадного представления: учебник / И. А. Богданов, И. А. Виноградский. – Санкт-Петербург: Изд-во СПб ГАТИ, 2009. – 424 с.
2. Конников А. П. Мир эстрады / А. П. Конников. – Москва: Искусство, 1980. – 272 с.
3. Шароев И. Г. Режиссура эстрады и массовых представлений: Учеб. пособие для студентов высш. театр. учеб. заведений / И. Г. Шароев. – Москва: Просвещение, 1986. – 463 с.

Геренко С.С.

аспірант,

Київський національний університет культури і мистецтв

ЗНАКОВО-СИМВОЛІЧНА СИСТЕМА ПОНЯТТЯ ЗНАК ТА СИМВОЛ В РЕКЛАМНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

Реклама, як вид масової комунікації створює і поширює певні інформаційні повідомлення. Знаком у рекламі можна вважати як рекламний матеріал в цілому (макет, ролик, постер, білборд), так і складові його елементи: зображення (фон, герої, колір), або текст (слова, стиль, пунктуація, шрифти), звук (голос, музика, звукові ефекти). Інформація, передана в рекламному повідомленні, повинна дійти до споживачів без спотворення. Семіотика рекламних знаків висловлює єдність прагматичного та культурологічного змісту реклами. Знак складається з форми та змісту. Що в комунікації розкривається з двох сторін: як історико – культурна і змістовно-практична одиниця. Історико – культурна складова знака відображає процес розвитку культури, народу; змістовно – практична – призначення предмета, вираженого в знаці. Таким чином, реклама – це знакова система, а згідно Ю. Лотману, жодна знакова система не може існувати ізольовано від навколишнього середовища. Вона діє, якщо «занурена в деякий семіотичній простір, і тільки в силу взаємодії з цим простором вона здатна функціонувати» [1]. Символічність знаків розрізняються за національними ознаками, релігійним традиціям, психодемографічними характеристиками. Культури змішуються, переливаються одне в одного, взаємозбагачують, або навпаки знижують ефективність впливу. Саме тому зміст рекламного повідомлення повинно підбиратися з урахуванням особливостей індивідуального національної свідомості та культури країни.

Для теоретичного усвідомлення принципів проектування рекламної комунікації та наслідків його реалізації треба розглянути поняття «знак» і «символ» як компонентів сучасного графічного дизайну. Загальна класифікація поділяє знаки на природні та штучні. До перших відносять ознаки предметів та явищ, а також самі предмети і явища, що використовуються як знаки, до других – матеріальні форми, створені людиною для виконання ними знакової функції, явища. До теперішнього часу зберігає своє значення класичне (введене Ч.С. Пірсом) розбиття знаків на три групи: ікони, індекси і символи. Ця класифікація заснована на типології співвідношення форми і змісту. Так, іконами (або іконічними знаками) називаються знаки, чиї форма і зміст схожа якісно або структурно. Мабуть, точніше б говорити не про суміжність форми і змісту, як це прийнято традиційно, а про наявність між ними певних причинно-наслідкових зв'язків [2]. Символами (або символічними знаками) називаються знаки, для яких зв'язок між формою і змістом встановлюється довільно, за угодою, що стосується саме даного знака. Для іконічних і індексальних знаків форма дозволяє здогадатися про зміст знака навіть не знайомому з ним адресату [3]. Що ж до символічних знаків, то їх форма сама по собі, тобто зовні спеціального договору, не дає ніякого уявлення про зміст. Ф. де Соссюр говорив в цьому випадку про невмотивованість вибору означає або відсутність природного зв'язку між означуваним і що означає. Наприклад, знак складання

«+» ніяк не пов'язаний з самою цією арифметичною операцією: ні схожістю, ні суміжністю, ні причинно-наслідковими зв'язками. Їх зв'язок довільний в тому значенні, що визначається особливою угодою, або конвенцією, що обумовлює використання відповідного значка для передачі даного значення.

Семіотика визначає знак як матеріальний, чуттєво сприйнятий предмет (явище, дія), що виступає в процесі пізнання та спілкування як представник іншого предмета чи явища і використовується для прийому, збереження, перетворення та передачі інформації про заміщений предмет або явище.

За розподілом знакового арсеналу символічними наочними знаками вважаються такі, що в силу закладеного в них візуального образу використовуються для вираження певного, нерідко досить ємкого за своєю значущістю змісту. Існує чимало інших класифікацій, в основу яких покладено певний аспект розгляду (психологічний, історичний, синтаксичний та інші), але в даному разі вони мають меншу спорідненість із зображальними знаковими образами. Як матеріальні, чутливо сприйняті предмети, знаки своїм зовнішнім виглядом і природними властивостями нічим не відрізняються від інших предметів, явищ, що не є знаками. Один предмет може характеризувати різні об'єкти, явища чи процеси, а тому зовнішній вигляд знака, точніше, його форма не дає повного уявлення щодо його значення. Зрозуміти знак можливо за умови: знання його функції, очевидності системи, елементом якої він є; наявності ситуації, тобто зв'язків і відносин знака з іншими предметами та явищами, через які розкривається його зміст. Для того, щоб утримати в свідомості людини складні уявлення, якими є ідеальні образи (тобто абстракції) і зробити їх доступними для інших людей, з'явилася потреба в засобах матеріальної фіксації.

Матеріалізуючи ідеальні образи, знаки перетворюються на їхні носії, або ж виступають замість них, заміщають їх, роблячи можливим процеси пізнання та спілкування. Як матеріалізований носій, знак володіє своїми властивостями, відмінними від властивостей природних означуваного ним об'єкта. Знак заміщає не всі, а лише окремі властивості, в чому і полягає його безпосереднє призначення.

Об'єкти, виступаючи у практичній діяльності людини в ролі знаків, що заміщають означувані об'єкти, набувають властивостей та ознак засобів інформації. Ця нова властивість є функціональною, але на відміну від матеріальних (функціональних) властивостей може реалізуватися лише в плані ідеальному, тобто у свідомості людини. Заміщення об'єкта (предмета, явища, дії) у процесі діяльності людини стає можливим за умови початку його функціонування поза залежністю від своїх природних властивостей, тобто ідеально, в уяві, коли в силу особливостей його використання в людській діяльності предмет починає виконувати виключно інформативну функцію. Інформація, що її несе у собі знак, складає його значення і перетворюється на засіб комунікативного зв'язку між людьми.

Умовні знаки, які не зображують того, що вони означають, називають конвенціальними. Вони набули поширення в системі наукових мов. Як елементи системи, знаки відтворюють відносини між тими предметами, що ними означені, тому відношення між знаками є не довільними, а об'єктивно обумовленими. Будь – який предмет у ролі знака, в тому числі і зображення, має свою матеріальну форму. Конвенціальні та іконічні знаки на рівні

чуттєвого пізнання ми сприймаємо як лінії, плями на зображальній поверхні, далі вже в їх організації, впорядкованості проявляється фігура. В конвенціональному знакові, що не зображає предметний світ, вона служить для упізнання і вирізнення його серед інших знаків даної системи. В іконічному знакові через фігуру вгадується зображений предмет і в свідомості виникає його образ. Цей образ зіставляється з наявним у пам'яті образом означеного об'єкта. В результаті такого процесу ми отримуємо нову, ніби подвійну інформацію: про реально означений об'єкт і про предмет – знак. У зв'язку з цим схожість у іконічному знакові може бути виражена не тільки через зовнішній вигляд, а й через внутрішні, невидимі зв'язки та відношення, що виникають у процесі зіставлення образів як, наприклад, у сталих символах: терези – правосуддя, птах – політ, серце – любов, голуб – мир тощо. Зв'язок іконічного знака з означеним предметом може проявлятися у зв'язках причинних (дим – вогонь, сніг – зима), коли причина визначає наслідок і зовнішній вигляд, що стає формою знака, а також за схожістю у властивостях, функціях, процесах, притаманних предметів, його означенню тощо. В результаті зіставлення образу означеного об'єкта і образу-предмета знака у свідомості виникають асоціації, що посилюють емоційну ідею знака і збагачують його зміст, а через ситуацію, у якій виступає знак, повніше розкривається його зміст, зв'язки, що існують в означеного об'єкта з предметами та явищами реальності. У конвенціональних знаках, що не відображують предметного світу, емоційне навантаження несе тільки пластична форма. Для знаків, що є складовими елементами складних мовних систем, емоційність знака несуттєва, навіть шкідлива, оскільки може заважати оперуванню зі знаками, коли з метою одержання інформації на рівні відношень знаків вимагається швидкість і точність у пізнанні форми.

Відомо, що розвиток знаків писемності йшов від зображення до піктографічного письма, яке з ускладненням інформації замінило ідеографічне письмо, в якому використовувалися особливі знаки – ієрогліфи. Але поступово ієрогліф втрачав схожість з означеним предметом і починав означати той чи інший звук. Далі здійснювався перехід до складової та літерної системи письма. Втрачаючи схожість, знаки стали менш емоційними, але їх накреслення, їх форма залишилася в колі уваги аж до наших часів, про що свідчить значна кількість гарнітур шрифтів.

Форма конвенціональних знаків простих систем, у яких знак посідає найбільш незалежне місце (торгові марки, фірмові, товарні знаки), повинна не тільки бути виразною, а й добре запам'ятовуватися, що необхідно знаку як рекламному засобові. Форма, що не зображує безпосередньо предмет, може викликати певні асоціації, зв'язані з означеним. Так, у процесі психологічних досліджень товарних знаків однієї із зарубіжних фірм було встановлено, що округлі форми покупці більш співвідносять з товарами для жінок, а прямокутні – з товарами для чоловіків.

Вимоги до форми знаків, як іконічних, так і конвенціональних, не обмежуються тільки завданнями змісту та виразності. Знаки як матеріальні предмети мають бути наділені властивостями, що забезпечують їх функціонування: закріплення, збереження та передачу інформації [4].

У візуальних знаках більшої змістовності основа форми є складнішою, оскільки її елементом стає головний, змістовний предмет, а іноді навіть кілька предметів чи їх поєднання з літерами та словесними зображеннями. За умови відтворення єдиної структури, що забезпечує розпізнавання знака, форма може трансформуватися з урахуванням зміни розмірів, в інші матеріали і т.д. Може змінюватися і зміст (звуження чи розширення інформації) за рахунок кількості елементів знака, що коригує масштабні співвідношення в структурі й дозволяє зменшувати чи збільшувати знак у розмірі, залежно від того, де він буде використовуватися – в фірмовій документації чи рекламі на магістралях міста. Механічне переведення основи знака в різні матеріали та розміри відбивається на виразності форми, на ефективності змісту. Можливості трансформації мають бути враховані під час проектування і «закладені» в основу форми знака. Окрім того, у процесі створення знакових систем форма кожного елемента має вирішуватися у стилістичній єдності з іншими. Поруч з індивідуальними особливостями у ній має бути те спільне для всіх, що зберігає єдність. Останньому сприяють «геометрична стилізація» зображення, обмеження кількості осей, за якими воно вибудовується, засоби візуалізації, інструменти, матеріали, масштабність та ін.

Список використаних джерел:

1. Лотман Ю. Семиофера; Культура и взрыв; Внутри мыслящих миров; Статьи; Исслед-я; Заметки / Ю. Лотман (сост.). – СПб.: Искусство. – СПб, 2000. – 704 с.
2. Атабеков Н.А. Словарь-справочник иллюстратора научно-технической книги. – М.: Книга, 1974. – 283 с.
3. Лосев А.Ф. Проблема символа в реалистич. искусстве. – М.: Искусство, 1976. – 367 с.
4. Бенуас Л. Знаки, символы и мифы / А. Калантаров (пер.). – М.: АСТ, 2004. – 160 с. – (Cogito, ergo sum; Университетская библиотека). – ISBN 5-17-022697-7 (ООО «Издательство АСТ»). – ISBN 5-271-08182-6 (ООО «Издательство Астрель»); 2 13 044285-4 (франц.).

Кур'ят П.П.

аспірант,

Київський національний університет будівництва і архітектури

СВІТОВА ПРАКТИКА ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ ЖИТЛОВОГО БУДІВНИЦТВА СЕРЕДНЬОЇ ПОВЕРХОВОСТІ

Індустріалізація будівельного виробництва – це ведення будівельно-монтажних робіт методами, властивими методам стаціонарного промислового виробництва (механізація і автоматизація процесів, конвеєризація виробництва, високий ступінь заводської готовності продукції, точність виготовлення та ін.). Найголовніші її елементи – збірність будівель і споруд та на цій основі перетворення будівельного майданчика в монтажний, комплексна механізація і автоматизація будівельних процесів, потоковість виконання робіт. Індустріалізація будівельного виробництва створює умови для скорочення тривалості будівельно-монтажних робіт і прискорення введення об'єктів в

експлуатацію, підвищення, продуктивності праці, зниження вартості будівництва і на цій основі підвищення ефективності капіталовкладень [1, с. 27-28].

В Україні та країнах колишнього СРСР методи індустріалізації було освоєно здебільшого в післявоєнний час, в періоди нарощування темпів масового житлового будівництва за рахунок використання залізобетонних панелей (збірні великопанельні, крупноблочні будинки та ін.). В той час, в світовій практиці розвитку житлового будівництва і, відповідно, інновацій його технологічного та матеріального стану, робляться певні кроки для підвищення ролі індустріалізації будівництва, освоюються нові методи, технології та матеріали.

На сьогоднішній день серед найпрогресивніших методів варто виділити **блочно-модульні системи** швидкоспоруджуваних будівель та використання типізованих елементів відкритих систем **безригельного каркасу**.

Блочно-модульні системи зведення багатоповерхових житлових будинків відомі з середини минулого століття, наразі такі системи пройшли еволюцію від залізобетонних крупноблочних будинків, до універсального металевих каркасу з варіативним заповненням.

Одним з перших прикладів крупноблочного панельного будівництва слід вважати житловий комплекс у Монреалі (Канада), спроектований архітектором Моше Сафді в 1966-1967 рр. – «Habitat '67» (див. рис. 1). Комплекс складається з кваритр, які являють собою залізобетонні блоки поставлені один на одного, на перший погляд, в хаотичному порядку, ніби цей будинок побудувала з кубиків дитина. Насправді, таке розташування дозволяє приєднати до житлового простору ще й сад, який знаходиться на даху сусіда знизу, забезпечити необхідну інсоляцію та освітлення квартир. Таких блоків комплекс налічує 365. Кожен блок виготовлено в заводських умовах, має габарити 5.3 x 11.7 x 3.0 м та важить 63,5 тонни. При цьому на основі одного модуля розроблено 15 видів житлових чарунок, площею від 56 до 158 м² [2, с. 63-65].

За тим же принципом, але із сучасних матеріалів будується ряд комплексів по всьому світу більше ніж 60 років по тому: наприклад, «Raines Court» в Великобританії, «The Modules» в США, «One9 Apartments» в Австралії (див. рис. 2). Останній з них змонтовано безпосередньо на ділянці всього за 5 днів. Будівля має 9 поверхів, складається з 36 виготовлених на заводі модулів, які, в тому числі, мають внутрішнє оздоблення та вмонтовані інженерні системи. Будинок має сучасні фасади, оздоблення із екологічних матеріалів [3].

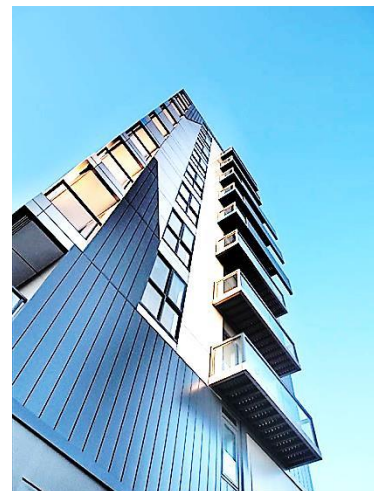
Зведення вищезазначених будівель із блок-модулів наразі вигідне інвесторам і підприємцям завдяки значному зниженню собівартості будівництва при наявній матеріально-технічній базі, мінімальним термінам монтажу, універсальності блок-модулів і можливості перепрофілювання, розширення модульної будівлі. При цьому, за комфортністю і наявністю необхідного обладнання модульні будівлі практично не відрізняються від звичайних капітальних будов, а завдяки індустріальному методу виробництва – навіть мають покращені характеристики якості [4].

Наступний перспективний метод індустріалізації – відкриті системи безригельного каркасу. Таких систем є декілька, вони розроблені переважно українськими науковцями. Їх дослідження освітлено у ряді праць Єжова В.І., Слепцова О.С., Абизова В.А., Книша В.І. та ін. Це системи КУБ, АРКОС, СиБекар. З 1999 року система доволі широко впроваджується в Республіці

Білорусь – за завданням Міністерства архітектури і будівництва Республіки Білорусь на основі власних технічних рішень і досліджень БЕЛНДІБ, а також аналізу результатів обширних досліджень НДІЗБ, ЦНДІЕП житла та ін. розроблено типову серію багатоповерхових будівель різного призначення Б1.020.1-7 (АРКОС-1) [5]. Приблизно в той же час система також впроваджується в Російській Федерації. За більш ніж 15 років були запроектовані та побудовані, а також наразі знаходяться на стадії будівництва багатоповерхові житлові будинки і адміністративні будівлі в Москві, Мінську, Гомелі, Белгороді, Нижньому Новгороді, Старому Осколі, Єкатеринбурзі, Ростові-на-Дону, Салехарді та ін. містах країн СНД [6]. Також, з 2008 ЧАО «Комбінат производственных предприятий» впроваджує систему «КУБ 2.5» в Полтаві та Полтавській області [7].

А

Б

Рис. 1. А. ЖК «Habitat '67», Монреаль, 1966-1967 рр., арх. М. Сафді [2]

Рис. 1. Б. ЖК «One9 Apartment», Мельбурн, 2013 р., Hickory Group [3]

Серед переваг системи слід відзначити, що крім можливості вільного планування приміщень і їх подальшої трансформації, система відрізняється значною економічністю. Це досягається: по-перше, за рахунок зменшення маси будівель – витрата сталі на несучі конструкції знижена в 1,4-1,7 рази в порівнянні з монолітними будинками; по-друге, завдяки можливості використання в якості основних елементів перекриття збірних залізобетонних пустотних плит, які виготовляються повсюди. Рівень збірності при цьому становить від 70 до 80%.

Крім того, для виготовлення елементів будинку не потрібно впровадження та встановлення нового обладнання, а значить, і немає необхідності в додаткових капіталовкладеннях у модернізацію виробництва. В даній системі застосовуються вироби, що традиційно виготовляються на заводах ДБК: залізобетонні плити безопалубочного формування, пустотні плити, сходові марші, діафрагми жорсткості і т.д. Інакше кажучи, тепер з'явилася можливість, використовуючи колишні потужності, виробляти продукцію більш високої якості.

Зважаючи на світовий досвід індустріалізації вітчизняним архітекторам необхідно дедалі ширше впроваджувати такі методи в сучасному проектуванні. Це можливо завдяки використанню та поступовому поліпшенню наявної бази

ДБК, використанню сучасних технологій та матеріалів (наприклад, місцевих – для зниження логістичних затрат). Також з часом стане можливим комбінування методів, що дозволить підвищити кінцевий рівень збірності. При цьому, на відміну від традиційного панельного будівництва, з’явиться можливість, опираючись на низку факторів формування житлової забудови та її перспективного розвитку, ефективно використовувати вільне планування. Це має підвищити загальний рівень якості новобудов, їх комфорту та естетичної виразності, індивідуальності, економічної вигідності та значно знизити собівартість будівництва і підвищити його доступність для населення. Також, завдяки конструктивним особливостям, розглянуті вище системи дають змогу засвоювати складні для будівництва ділянки, що є важливим в умовах розширення міст та дефіциту вільних територій. Тільки переосмислення застарілих методів будівництва дає можливість втілення якісного, доступного житла не тільки у великих містах, а і у малих та середніх по всій Україні.

Список використаних джерел:

1. Атаев С.С., Данилов Н.Н., Прыкин Б.В. и др. «Технология строительного производства» – М.: Стройиздат 1984. – 559 с.
2. Hurd M.K. Precast Concrete Homes for Safety, Strengths and Durability. PCI Journal, № 4 Mar\Apr 1994, p. 56-72.
3. One9 Apartments [Електронний ресурс]: [Веб-сайт] – Режим доступу: <http://www.hickory.com.au/projects/one9-apartments/> (дата звернення 24.11.2016) – Назва з екрана.
4. Дьяченко Л.Ю., Дьяченко О.С., Малашенко А.С., Особенности зведения швидкоспоруджуваних малоповерхових будівель із блок-модулів в Україні. Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури, 2016, № 2(215), 69-74 с.
5. Александр Мордич, Анатолий Ничкасов Индустриализация строительства жилья на основе сборно-монолитных конструкций – важнейшее направление повышения его эффективности. Жилищное строительство. [Електронний ресурс]: [Журнал] – Режим доступу: <https://ais.by/story/810> (дата звернення 30.11.2016).
6. Описание системы АРКОС и преимущества в 2014 [Електронний ресурс]: [Веб-сайт] – Режим доступу: <http://www.atlantproekt.ru/arkos.htm> (дата звернення 30.11.2016) – Назва з екрана.
7. О заводе [Електронний ресурс]: [Веб-сайт] – Режим доступу: <http://beton.pl.ua/index.php/o-заводе.html> (дата звернення 01.12.2016) – Назва з екрана.

Ладоненко М.И.

аспирант,

Киевский университет имени Бориса Гринченко

РАЗВИТИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ УКРАИНСКОГО МОНЕТНОГО РЫНКА В КОНТЕКСТЕ МИРОВОЙ НУМИЗМАТИКИ

Целью данной работы является осмысление и отображение концепции развития международных нумизматических связей современной Украины. Материалы по теме исследования выстроены на основе анализа информации

предоставленной на сайте Национального банка Украины [1] и в периодическом издании «Вісник Національного банку України» [2; 3; 4].

Первые шаги на пути к признанию на мировом нумизматическом рынке Украина сделала еще до налаживания выпуска монет на собственной территории. В 1996 г. монеты «Перемога у Великій Вітчизняній Війні 1941-1945 років», «Богдан Хмельницький» и ряд других, отчеканенные на Московском монетном дворе по проектам украинских художников, были экспонированы на ежегодной европейской конвенции в Базеле. С скромной по объему экспозиция делегатов из Украины не стала помехой в налаживании базовых связей по продаже монетной продукции за рубежом, проведении более 15 встреч с представителями зарубежных банков и дистрибьюторскими фирмами для обсуждения планов дальнейшего сотрудничества, перенимании ведущего мирового опыта чеканки монет. Конвенция дала возможность в выгодном свете показать первые «пробы пера» украинского монетного дела и заложить фундамент для организации собственного производства памятных и юбилейных монет.

1998 г. стал знаковым для украинской нумизматики, поскольку был ознаменован открытием Монетного двора Национального банка Украины. Уже первые выпуски монет на собственном производстве обозначили вектор активного формирования как внутреннего, так и внешнего нумизматического рынка. Последовательная работа Монетного двора Украины по налаживанию международных контактов сосредоточилась на распространении монет в странах с большим процентом украинской диаспоры (США, Аргентина, Канада, Мексика, Бразилия, Россия, Польша, Румыния), наработке и расширении дилерской сети реализации монет, активном участии Украины в презентационно-выставочной работе на собственной территории и за рубежом.

Особенная роль в утверждении статусности украинской монетной продукции на мировой арене принадлежит участию в разноплановых мероприятиях нумизматического направления: Международных нумизматических форумах (Базельской, Нью-Йоркской, Штутгартской, Мюнхенской, Берлинской, Пражской и других монетных конвенциях), Международной европейской монетной конвенции «NUMIZMATA», Конференции директоров монетных дворов, ежегодных нумизматических выставках в Праге (Чехия), в Филадельфии (США), в Таллине (Эстония), «World Money Fair» в Базеле (Швейцария) и ANA World's Fair of Money в Чикаго (США).

Важно отметить, что конференции и форумы в наибольшей степени способствуют развитию нумизматического рынка Украины, давая возможность ознакомиться с монетным предложением других стран, получить информацию о новых технологиях, тенденциях, тематиках, принять участие в деловых встречах, сессиях, семинарах, провести переговоры с партнерами и потенциальными клиентами. Опыт участия в международных нумизматических мероприятиях, полученный украинскими делегациями, неocenim и позволяет проводить глубокий анализ существующих проблем, эффективно находить варианты их решения и задавать вектор дальнейшего движения на нумизматическом рынке.

Кроме того, показателем мирового признания Монетного двора Украины стало его вхождение в состав престижного международного форума – Конференции директоров монетных дворов в 2001 г. Обретение Украиной

статуса действительного члена этой конференции позволило увидеть, чем сегодня живет нумизматический рынок и как решить насущные проблемы, которые возникают, в том числе и на отечественном Монетном дворе.

Благодаря определенному курсу на внешний нумизматический рынок Монетный двор Украины не только представляет свою продукцию на форумах и выставках, но и конкурирует с другими государствами на международных монетных конкурсах (конкурс монетного дизайна в Японии, конкурс Американской нумизматической ассоциации, Европейский международный конкурс «Монетное созвездие» и т.д.).

Дебютом для Украины на этом поприще стало завоевание первого места, в номинации «Самая вдохновенная монета» в международном конкурсе Американской нумизматической ассоциации – «Coin of the Year» (COTY) 2001 г., монетой «Рождество Христово».

В 2005 г. украинские художники монет получили еще одну победу на ежегодном Международном конкурсе монетного дизайна в Японии. Победной для украинской команды «Артриум» стала работа «Природа Украины». К этому событию лучшим результатом для украинских авторов дизайна монет на этом конкурсе был выход в первую пятерку номинантов.

Стоит отметить, что целый ряд наград украинские монеты получили благодаря участию в IV Международном конкурсе «Монетное созвездие» в России. В 2007 г. дипломом отмечено памятную монету «Нестор-літописець» (номинация «Золотая монета»). 2008 г. ознаменовал победу Украины в номинации «Уникальное идейное решение» благодаря памятной монете «Чиста вода – джерело життя». В 2010 г. в номинации «Монета года» лучшей признана серебряная монета «За твором М.В. Гоголя «Вечори на хуторі біля Диканьки», а в номинации «Серебряная монета года» диплом получила памятная монета «Міжнародний рік астрономії». Следующий год снова принес победу украинским памятным монетам. В номинации «Лучшая монета года» диплом получила серебряная монета «Острів Хортиця на Дніпрі – колыска українського козацтва» и в номинации «Сувенирная монета» – серебряная монета «Рік Тигра». В 2013 г. «Приз зрительских симпатий» получила серебряная монета «УЄФА. Євро 2012. Україна-Польща». 2014 г. принес Украине еще несколько дипломов за третье место в номинации «Удачное художественное решение» – «900 років «Повісті минулих літ» и в номинации «Монетная классика» – «Будинок з химерами».

Активное участие и тем более победы в именитых нумизматических конкурсах способствуют мгновенному росту престижа украинской продукции, а признание мировых руководителей монетных дворов, знаменитых граверов, дилеров, членов нумизматических ассоциаций сказываются на спросе.

Особое место в развитии внешних контактов занимают нумизматические экземпляры созданные под протекторатом межнациональных программ. Примером могут служить монеты серии «Достопримечательности давних культур Украины»: «Палеоліт», «Трипілля», «Ольвія», «Скіфія», «Київська Русь», выпущенные в рамках программы Организации Объединенных Наций – «200 год – диалог цивилизаций». Подобные мероприятия дают возможность презентовать вклад страны в общемировую культуру, ставят перед художниками монет задачу создать доступный и универсальный образ,

понятный людям с разным менталитетом, что прямо пропорционально интересу к украинской продукции в мире.

Важным опытом в корне нового формата международного сотрудничества является разработка общего проекта Монетного двора Украины и Польши, посвященного Финальному турниру чемпионата Европы с футбола 2012 г. – «УЄФА. Євро 2012. Україна – Польща». Результат которого не имеет аналогов в нумизматическом мире – монета из двух частей с двумя номиналами, которые складываются в круг и являются реальным платежным средством каждая в своей стране.

Рассматривая монеты украинской эмиссии периода независимости, можно проследить четкую тенденцию к увеличению количественных показателей выпуска и расширению спектра предлагаемой продукции, тематической направленности ее на потребителя и ориентации на создание бренда стабильного государства за рубежом. Национальный банк Украины в отношении дизайна своих памятных и юбилейных монет проводит гибкую политику, которая позволяет сделать их более привлекательными, актуальными идейно, соответствующими растущим требованиям современного рынка, осуществляя поиск новых идей, подходов и средств их выражения. Все это безусловно способствует развитию нумизматики в Украине, повышает популярность нашей страны на мировой арене, формируя правильное восприятие ее исторических, нравственных и культурных особенностей и делая эту отрасль экономики достаточно перспективной для активного дальнейшего продвижения по данной стезе.

Список использованных источников:

1. Банкноти та монети: Пам'ятні монети [Електронний ресурс] // Національний банк України: [сайт]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/currentmoney/cmcoin/list> – Загл. з екрану.
2. Ігнатова Н. Нумізматичний ринок України: розвиток і перспективи / Н. Ігнатова // Вісник Національного банку України, 2000. – № 1. – С. 22-23.
3. Терпило В. Українській колекційній монеті – п'ять років / В. Терпило // Вісник Національного банку України, 2000. – № 6. – С. 33-34.
4. Лузін С. В. «Вікно» у нумізмаичну Європу / С. В. Лузін // Вісник Національного банку України, 1996. – № 2. – С. 16.

Мартинів О.О.

аспірант,

Національний університет «Львівська політехніка»

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА АРХІТЕКТУРУ БУДІВЕЛЬ УНІВЕРСИТЕТІВ

Історично склалося так, що саме в університетах народжувалося нове знання, формувалися наукові гіпотези та теорії, універсальні світоглядні позиції щодо життя та людини. Університет спрямовував свою діяльність на надання універсального знання молодим людям, які згодом утворювали інтелектуальну

еліту суспільства. Тому і в сучасному світі вищий навчальний заклад є невід'ємною складовою життя та розвитку суспільства. За останні півстоліття, завдяки модернізації та зміні архітектурних рішень, університети кардинально змінили вектор свого розвитку [1, с. 28].

Необхідною передумовою дослідження архітектурно-просторових рішень будівель університетів є всебічний розгляд та систематизація усіх факторів, що впливають на їх формування. Фактори являють собою причину, рушійну силу процесу формування будівлі, що визначає її характер та окремі риси [2, с. 21].

В різні часи архітектурна форма зазнавала різноманітних впливів від суперечливого світу. Історичний розвиток поступово змінював суспільство, а воно в свою чергу змінювало архітектуру. Останнє сторіччя було свідком швидкого розвитку технічного прогресу і архітектурна форма так само набула характерних для цього часу рис. Унікальною рисою цього часу є його швидкоплинність. За одне сторіччя архітектура змінювала свій «одяг» декілька разів, хоча в минулі віки це зайняло б набагато більше часу. Все це є проявом активної видозміни факторів, що потужно впливають на архітектурне формотворення [3, с. 16].

Серед сучасних українських дослідників вивченням вищих навчальних закладів в різних аспектах займалися вчені як: Черкес Б. С., Лінда С. М., Ковальський, Л. М., Ковальська Г. Л., Стасюк О. С., Петровська І. Р., Проскураков В. І.

Даний матеріал висвітлює ряд основних факторів, які чинять впливають на формування архітектурно-просторового рішення будівель університетів. Окрім того, проведений та наведений процес систематизації факторів впливу та зроблені загальні висновки.

Отже, систематизацію факторів впливу на формоутворення будівель університетів проводимо шляхом виконання двох дій. Спочатку визначаємо дані фактори та їх загальну кількість. До факторів, які чинять вплив на архітектуру будівель вищих навчальних закладів варто віднести наступні: профіль університету (функції), кількість студентів, містобудівну ситуацію, конструктивну схему, можливість до адаптації в майбутньому, природо-кліматичний фактор, особисте бачення та стиль зодчого, соціальне значення, економічний чинник, екологічність, матеріали для будівництва, металльно-духовний рівень суспільства, психологічне сприйняття, ідеологію держави, а також традиції країни (рис. 1).

Далі проводимо сортування за схожістю (частково асоціативне). І таким чином отримуємо три групи, які поділяємо за стадіями розвитку форми:

- I. Перша група – фактори, що впливають першочергово
- II. Друга група – фактори, що вступають у дію після першої групи
- III. Третя група – фактори, що чинять вплив після визначення з першими двома групами.

Першу групу факторів слід розділити на дві підгрупи:

- Ті, що залежать від завдань та мети на проектування – конкретні чинники, а саме: профіль університету (функції) та кількість студентів
- Ті, що залежать від умов конкретного місця та місцевості проектування, а саме: містобудівна ситуація, природо-кліматичний фактор, ідеологія держави, традиції країни, металльно-духовний рівень суспільства, економічний чинник.

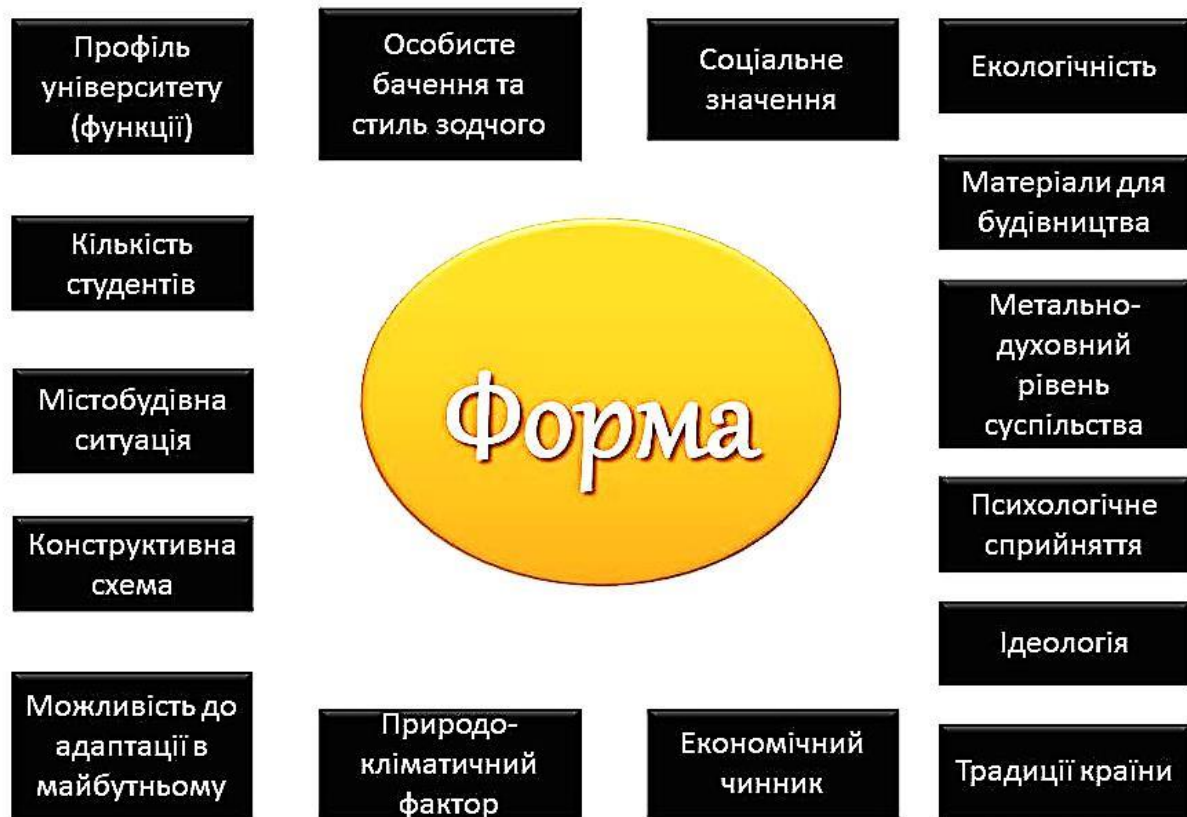

Рис. 1. Фактори впливу на формоутворення університету

Джерело: розроблено автором

Друга група факторів впливу охоплює: конструктивну схему, матеріали для будівництва, можливість до адаптації в майбутньому і екологічність.

Ну і в свою чергу третя група поєднала більш особистісні фактори, такі як: особисте бачення та стиль зодчого, соціальне значення, а також психологічне сприйняття.

Наведений вище розподіл факторів, звичайно, є умовним. На практиці ці чинники часто пов'язані між собою так тісно, що важко відокремити один від одного. Встановлено, що всі фактори впливу на формування архітектури вищих навчальних закладів слід свідомо об'єднати «під один дах». Цим «дахом» має стати цілісна концепція архітектурно-просторової організації університету, яка повинна базуватися на одночасному врахуванні перерахованих факторів, кожен з яких може вважатись основоположним (а інші – підпорядкованими), але жоден з яких не може бути вилученим.

Крім того, слід окремо виділити метально-духовний рівень суспільства. Саме завдяки йому митці творять найпередовішу архітектуру, що впливає на світовий архітектурний розвиток, та є джерелом новітніх ідей. Даний фактор є надзвичайно важливим і потрібним саме нашій державі, де на жаль не вистарчає потужного духовного двигуна. І тому архітектура нашої країни тільки починає мислити сучасними категоріями. Це дає підставу вважати, що для вдосконалення процесу архітектурного формотворення у сучасній Україні необхідний розвиток духовності суспільства, а саме самосвідомості, зміцнення етично-моральних відносин архітектурного цеху, підвищення соціокультурного рівня як архітекторів так і замовників. Це стало б запорукою досягнення в

найближчі десятиріччя в архітектурному формотворенні таких висот, яких досягли вже закордонні колеги-архітектори.

Список використаних джерел:

1. Ковальський Л. М. Архітектура вищих навчальних закладів [Текст] / Л. М. Ковальський, Г. Л. Ковальська. – К.: Основа, 2011. – 256 с.
2. Колозали Р. В. Об'ємно-планувальна структура будівель багатoproфільних університетів (на прикладі Кіпру) [Текст]: автореф. дис. канд. арх.: 18.00.02 / Р. В. Колозали. – НАН України. – К., 2002. – 220 с.
3. Ежов В. И. Архитектура общественных зданий и комплексов [Текст] / В. И. Ежов, С. В. Ежов Д. В. Ежов; под общ. ред. В. И. Ежова; Украинская академия архитектуры, Архитектурное бюро «ЕЖОВ». – К.: ВИСТКА, 2006. – 380 с.

Папета О.В.

старший викладач,

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

ТВОРЧИСТЬ ЛЮДМИЛИ СЕМИКІНОЇ В КОНТЕКСТІ ХУДОЖНЬОГО РУХУ УКРАЇНСЬКОГО НОНКОНФОРМІЗМУ

Час духовного очищення від сталінського тоталітаризму увійшов в історію під назвою «хрущовської відлиги» і ознаменувався появою нової генерації діячів культури і мистецтва, відомої як шістдесятники. Перебуваючи часом в діаметрально протилежних соціальних і політичних умовах, представники цього покоління виборювали своє право на свободу. Зокрема, проблема самоідентифікації, яка традиційно є наріжним каменем в розмові про українських шістдесятників, була для тодішніх митців реалізацією їх права на свободу національного вибору.

Українські художники-шістдесятники розвивали національні тенденції живопису, графіки, декоративного мистецтва через призму переважно модерністських стильових художніх напрямів. Проте на чільному місці залишалося прагнення до національного усвідомлення, цікавість до української історії та культури. Л. Семикіна, спільно зі своїми колегами і однодумцями, саме в цей час почала вивчати українську мову, національні традиції, фольклор. Для художниці національний фольклор, етностилістика перетворилися на джерела оновлення та очищення від обмежень і заборон радянської ідеології.

На початку 1960-х рр. визначилася чітка позиція щодо національних пріоритетів в українській мистецтвознавчій літературі на прикладі робіт Г. Логвина, П. Білецького, М. Брайчевського, який, зокрема, відіграв суттєву роль в глибокій зацікавленості Л. Семикіної мистецтвом Київської Русі і Візантії. Під впливом цих факторів в творчому доробку художниці з'являються роботи, присвячені темі давньоруської історії, наприклад, триптих «Легенда про Київ» (1965 р.) Своєрідною «школою самосвідомості» для неї, так само, як і для багатьох представників творчої київської інтелігенції стала майстерня скульптора І. Гончара.

Плюралізм думок і поглядів часів «відлиги» послугував імпульсом для масштабної полеміки щодо новаторських підходів в мистецтві. Проблема «сучасного стилю» для багатьох художників-шістдесятників, в тому числі і для Л. Семикіної, вийшла на перший план. Розуміння цього стилю спиралося на три основних критерії. Першим і головним серед них стали конструктивність і динаміка форми. Другим образно-пластичним критерієм було тяжіння до народного мистецтва, з притаманним йому трактуванням кольору і композиції. Саме тут, на думку Л. Семикіної і її колег-однодумців, в концентрованому вигляді зберігалися базові першоелементи, з яких на наступному етапі розвитку можливо було відтворити архетипні пластичні структури. Нарешті, третім критерієм стала «реанімація» традиційних технік – гончарства, різьблення по дереву, ткацтва, а також застосування технологій, які передбачали співтворчість митця, технолога, інженера з майстрами

Для мистецтва українських шістдесятників було характерним звернення до архетипів, легенд, подій національної історії, народної іконографії, свято-обрядових дійств (колядок, щедрівок), мотивів українських народних пісень, поезії Т. Шевченка. Майже всі названі тенденції так чи інакше були відображені в творчості Л. Семикіної. В її творчому доробку є станкові речі, присвячені подіям національної історії, авторські строї для колядок і щедрівок, робота над вітражем до 150-річчя з дня народження Т. Шевченка.

Національне культурне відродження 1960-х рр. змінило вектор розвитку мистецьких процесів в Україні як у площині офіційного мистецтва, так і в середовищі неофіційних творчих об'єднань. Разом з відносним послабленням ідеологічного контролю на короткий час піднялася інформаційна завіса, що відгороджувала українського художника від мистецьких процесів на Заході. З'явилися перші переклади закордонних авторів про авангардні напрямки в мистецтві та їх критичні рецензії.

Перманентне відчуття абсурдності «замовної естетики» у прогресивних мистецьких колах спричинило до радикальних експериментів з художньою формою поза офіційною виставковою діяльністю. На думку дослідника мистецтва шістдесятників Б. Мисюги, «формальний нонконформізм та неоромантичне прагнення заглибитися в духовні сфери національної свідомості були тими самобутніми ознаками українського мистецтва, що єднали український контекст з епохою розвинутого постмодернізму» [1, с. 17].

Список використаних джерел:

1. Мисюга Б. В. Галина Севрук. Альбом-монографія. – Львів, Київ: Смолоскип, 2011. – 240 с. – С. 17.
2. Медведєва О. Історіографія нонконформізму в українському образотворчому мистецтві 60-х рр.. ХХ ст. // Мистецтвознавчі записки: Зб. наукових праць. – К., 2002. – Вип. 1(2).
3. Медвідь Л. Шестидесятництво: філософія та естетика опору // Молода нація. Альманах / Відповідальний редактор О. Проценко. - К.: Смолоскип, 2000. – С. 103-124.
4. Смирная Л. Украинский нонконформизм и концепция национального искусства 60-х. // в кн.: Искусство украинских шестидесятников / сост. О. Балашова, Л. Герман. – К.: Основы, 2015. – 384 с. – С. 20-27.

Плоха П.А.

студентка,

Науковий керівник: Лук'янець А.В.

асистент,

Вінницький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

АРХІТЕКТУРА ГОТЕЛЮ ЯК ГОЛОВНИЙ ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ЙОГО ІМІДЖУ

На ринку готельного бізнесу основною метою є залучення клієнтів. Постійно задоволені клієнти гарантують прибутковість, появу нових робочих місць, розширення і покращення інфраструктури та формування іміджу на світовому ринку.

Все більше людей, які здійснюють подорожі з туристичними або діловими цілями. Туристи прагнуть насолодитися відпочинком, отримати задоволення від зміни обстановки, побачити нові місця, познайомитися з новими людьми, спробувати себе у чомусь незвичайному, отримати незабутні емоції. У сучасному світі відпочинок – одна з найголовніших умов існування людини, в який часто входить перебування у готелі на момент відпустки.

З кожним роком збільшуються вимоги клієнтів до місць, в яких вони зупиняються, а саме: категорія зірковості, рівень безпеки, сервіс та якість обслуговування: послуги харчування, розміщення, транспортні, культурно-масові та оздоровчі – тобто усі послуги, які забезпечують якісний відпочинок.

В умовах конкурентного ринку підприємства готельного бізнесу при обслуговуванні туристів та інших категорій громадян повинні забезпечити не лише високий рівень комфорту проживання, але й постійно підвищувати рівень сервісного обслуговування клієнтів, пропонувати широкий вибір додаткових та супутніх послуг, в тому числі побутові, посередницькі, послуги бізнес-центру, організації дозвілля [1, с. 408]. Ще одним фактором для залучення клієнтів виступає архітектура готелю, тобто його імідж.

Саме створення позитивного іміджу готелю, уявлення про нього у клієнта як про розкішне місце, де було добре і куди хочеться повернутися ще раз, і є метою власника і персоналу і, в кінцевому підсумку, запорукою комерційного успіху підприємства у конкурентній боротьбі.

Архітектура готелю включає в себе:

1. Внутрішнє оздоблення і внутрішнє планування;
2. Зовнішній вигляд території та самої будівлі;
3. Ландшафтна та територіальна організація території.

Так як перше враження клієнта є важливим, то роль архітектури у формуванні іміджу готелів суттєва, тому що гарний зовнішній архітектурний вигляд стає тим самим візуальним фактором, що і впливає на думку побаченого клієнтом. Архітектура готелю має гарно вписуватися в навколишній ландшафт, виглядати виразно, оригінально, гармонійно доповнювати місцевий архітектурний колорит, буде доречним використання традиційних матеріалів та налаштування під атмосферу місцевості, в якій будується готель.

Вдале розміщення сприяє розосередженню потоків клієнтів, формуванню більш однорідних і непересічних потоків [2, с. 45]. Архітектурно-планувальні рішення по розміщенню готелів залежать від:

1. Культурних та історичних особливостей регіону, які визначають форму і колір будинків, наявність і характер конструктивних елементів;
2. Від архітектурних традицій певного регіону;
3. Від природно-кліматичних чинників, що визначають сприятливість розташування готелю, також клімат впливає на форму будівлі. Залежно від району будівництва також вибирають матеріали, щоб забезпечити необхідні тепло-фізичні і природні властивості [3, с. 181].

Важливе значення для клієнта має і внутрішній вигляд готелю, тому що це запорука гарного враження та бажання повернутися до готелю знову. Щоб готель запам'ятався клієнту на емоційному рівні, буде доречним використання в декорі специфічних деталей, таких як антикварні витвори мистецтва (художні картини, меблі), вироби ремісничої творчості або використання різних стилів, таких як бароко, ренесанс або постмодернізм. Крім цього, в архітектурі готелю обладнання закладу інженерно-технічними засобами є важливим фактором безпеки, зручного та комфортного проживання для гостей.

Отже, основи позитивного іміджу готельного закладу формуються ще на стадії проектування, а потім вже і на стадії будівництва. Вже тоді закладається платформа для ефективного функціонування підприємства та його процвітання. А так як архітектура готелю виступає і його саморекламою, то саме архітектура готелю є головним фактором у формуванні іміджу.

Список використаних джерел:

1. Готельний бізнес: теорія та практика – Підручник (Мальська М. П., Пандяк І. Г.) // 1, с. 408.
2. Готельний і туристичний бізнес. Під ред. проф. Чудновського А. Д. – М., Асоціація авторів, і видавців «Тандем». Видавництво ЕКМОС, 1998. – 352 – 2, с. 45.
3. Матеріально-технічна база й оформлення готелів і: Підручник для середовища. Проф. Освіти / І. Ю. Ляпіна, Т. Л. Ігнат'єва, З. У. Безрукова. – М.: Видавничий центр «Академія», 2004. – 256 – 3, с. 181.

Удовик А.М.

студентка,

Київський національний університет технологій та дизайну

ОСОБЛИВОСТІ GIF-АНІМАЦІЇ У РЕКЛАМІ НА СУЧАСНОМУ РИНКУ FASHION-ІНДУСТРІЇ

Стверджувати, що сучасна fashion-індустрія є вражаючою чи концептуально новою цілком не можна. Її затребуваність зростає досить помірними темпами. Ця індустрія обслуговує не тільки будинки моди, а і самих модельєрів. Усе набагато масштабніше і містить в собі різні напрямки.

Мета даної доповіді полягає у тому щоб дослідити, новий жанр GIF-анімацію, як спосіб реклами в fashion-індустрії, розкрити та описати його. Адже це нова течія і в такому руслі існує не велика кількість інформації, а вона є важливою.

Актуальність дослідження обумовлена тим, що медіа сфера не стоїть на місці, вона розвивається, доповнюється новими стилями та жанрами. На сьогодні gif-анімація є дієвим методом у відображенні задумки дизайнера, щодо реклами його власного бренду. В даній роботі ми розглянемо, як вміло використаний GIF залучає користувачів в діалог, стимулює їх активність для гарної комунікації.

До предметів fashion-індустрії окрім одягу, взуття, головних уборів та аксесуарів відносять майстерні, за допомогою котрих виготовляють додаткову продукцію для створення речей. До неї також входять різноманітні модні видання, покази мод, фотостудії і фотографи, стилісти, візажисти, модельні агентства та моделі. Адже крім того, що fashion продукт має бути продуманим і виготовленим, його потрібно прорекламувати, розповісти та просунути в маси і зробити популярним.

Володіння мистецтвом рекламних звернень в fashion-індустрії є обов'язковим атрибутом успіху. Реклама формує індивідуальний стиль бренду, є його продовженням, інформує та сповіщає про наявність того чи іншого товару.

На відміну від реклами споживчих товарів, реклама одягу – специфічна діяльність, а об'єктом для неї є людське тіло. Найбільш влучною є реклама в друкованих виданнях, наприклад в журналах, календарях, каталогах чи брошурах. Рекламні образи відображають дух епохи і психологію суспільства, яке споживає цю рекламну продукцію.

Не менш актуальною є реклама за допомогою зйомки fashion фільму – це одночасно рекламний ролик, арт-хаусне кіно і зйомка для модного глянцевого журналу, коли дизайнер стає замовником рекламної кампанії, фотограф – оператором, модель стає актрисою, а стиліст – художником постановником.

Відео lookbook не тільки один з найефективніших інструментів поширення бренду в онлайн середовищі, а й спосіб обійти величезні витрати на піар.

Окрім фото та відео зйомок на сучасний ринок fashion-індустрії увійшов новий жанр котрий використовується в модних медіа. Це є GIF-анімація. Популярний формат графічних зображень. Вона являє собою послідовність з декількох статичних кадрів, анімацію можна зробити циклічною, одразу за останнім кадром починається відтворення першого і так далі.

Поверненням своєї популярності GIF зобов'язаний соціальним мережам. Однак використовуються gif-анімації не тільки ними. Тепер анімації освоюють нові території. Користувачі мереж позитивно прийняли такий вид реклами, що значно полегшило дизайнерам та фотографам донести до суспільства свою первісну задумку. Набагато простіше висловити її за допомогою лаконічних і часто влучних GIF-роликів, ніж писати розгорнутий коментар.

GIF анімації використовуються не для пустощів – вони грають важливу роль з точки зору маркетингу і реклами. Кадри в анімації змінюються послідовно з урахуванням затримки кадру. Даний вид застосовується при простому сценарії. А плавність руху кадрів можна досягти за рахунок

використання певної кількості проміжних кадрів, що дасть ефект анімації, відчуття руху.

Зображення в gif-форматі використовує палітру, яка містить не більше 256 кольорів, а одним із них можна зробити прозорим, що дозволить файлові адаптуватися під любий фон.

Важливим є те, що gif-анімація породжує ефект, який виводить дизайнерський бренд чи любий інший торговий продукт на ранг мистецтва і власне у відповідь вимагає такого ж ставлення до себе.

Особливостями gif-анімації вважається:

1. Палітра з обмеженням в 256 кольорів. Вона дозволяє використовувати не всі вказані відтінки в вихідному макеті. Кольорів котрих немає будуть автоматично замінені на близькі по тону. Це важливо для публікацій, а для аудиторії такі речі лишаються не помітними.

2. Спроба оптимізувати зображення часто призводить до того що, gif-анімація «вкривається» пікселями, які в свою чергу псують вид всієї картини.

3. Використання прозорих елементів може привести до некоректної обробки країв зображення, що створить зайві пікселі, і може сформувати відчуття неохайності банера.

4. В gif-анімаціях використовується всього кілька кадрів, так як кожен кадр в анімації – це окрема самостійна картинка і вага анімації буде збільшуватися або зменшуватися пропорційно кількості використовуваних зображень.

5. В gif-анімації для кожного кадру можна задавати частоту, з якою він буде змінюватися: від частки секунди до десятків хвилин, завдяки чому можна загострювати увагу користувача на певному моменті в анімації (наприклад – рекламному тексті), продовжуючи час його показу і скорочуючи час демонстрації «незначних» кадрів.

Кожен жанр має свою місію. Так і GIF-анімації знайшлося широке застосування. Вона може:

1. Демонструвати унікальну особливість та асортимент товару;
2. Розважати покупців;
3. Посилювати головну думку повідомлення або заклик до дії.

На основі дослідження було визначено, що насамперед художні відкриття відбуваються не в наслідок наслідування високого мистецтва, а в спробах із простого відшукати власний стиль та мову звернення до суспільства. Важливим є те, що gif-анімація породжує ефект, який виводить дизайнерський бренд чи любий інший торговий продукт на ранг мистецтва і власне у відповідь вимагає такого ж ставлення до себе.

Отже дане дослідження обумовлене розкриттям відомостей про поняття gif-анімація, не залежно від того, яка техніка – піксельна, векторна чи фотографічна. Природня естетика gif-анімації для екранних мистецтв і для цифрового мистецтва є дійсно дієвим способом для реклами на сучасному ринку fashion-індустрії. Дослідження дозволило зрозуміти, що такий жанр на сьогодні допомагає у просуванні торгових брендів.

Список використаних джерел:

1. Мельник М. Т. Індустрія моди. Навчальний посібник. – К.: Видавництво Ліра-К, 2013. – 264 с.

2. Карфферер Ж. М. Бренд назавжди: створення, розвиток, підтримка цінності бренду / Жан-Ноель Карпферер; Е. В. Виноградова. – М.: Видавництво «Вершина», 2012. – 448 с.
3. Рожков І. Вітчизняне – значить перспективне // Рекламний світ. 1997. № 12(62).
4. Простий секрет GIFa: <http://www.artlebedev.ru/kovodstvo/sections/8/> [Електронний ресурс]
5. Дуже багато про gif-анімацію: <http://vash-startup.ru/ochen-mnogo-o-gif-animatsii/> [Електронний ресурс]

Юдіна А.В.

викладач,

Мелітопольське училище культури

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЧИТАННЯ НОТ З ЛИСТА МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ АМАТОРСЬКИХ КОЛЕКТИВІВ У ПРОЦЕСІ ЇХ ФОРТЕПІАННОЇ ПІДГОТОВКИ

Одним з найважливіших розділів вивчення предмету «Спеціальний музичний інструмент» в училищах культури є читання нот з листа як необхідний компонент практичної роботи студента-піаніста.

Теорія і практика підготовки студента по класу спеціального фортепіано свідчить про те, що здатність до швидкого читання нотного тексту є одним з найважливіших факторів розвитку комплексу музичних здібностей.

Процес сприйняття творів музичного мистецтва протікає набагато активніше, якщо слухач добре уявляє собі, як народжується музичний образ. При навчанні гри на фортепіано, прищеплюванню навичок читання нотного тексту треба приділяти багато уваги.

Передумовами грамотного й осмисленого аналізу є усвідомлення ладотональності, метроритму, вміння охоплювати мелодичні фрази, помічати і вірно тлумачити всі наявні в тексті знаки та авторські ремарки, уважне ставлення до аплікатури, розуміння її значення не тільки для зручності гри, але і для передачі вірного фразування, голосоведення. Систематична робота у цьому напрямку дозволить, згодом, вимагати від студента самостійно осмисленого і ретельного розбору тексту.

Паралельно з навичками розбору необхідно розвивати швидке читання нот з листа, засноване на вмінні схоплювати головне в музичній тканині, вміння безперервно вести музичну лінію, не дозволяючи собі будь-яких поправок та зупинок.

Впевнена і швидка реакція на нотні знаки, охоплення все більш протяжних музичних фраз, вільна орієнтація на клавіатурі, аплікатурна винахідливість є неодмінною умовою успішного опанування навичок читання нот з листа.

З чого ж складається комплекс навичок, що дозволяє вільно читати музичний твір?

Спочатку слід навчитися швидко прочитувати нотні знаки. Для швидкочитання мало знати назву кожного звуку – потрібно миттєво визначати малюнок послідовностей, відстань між звуками по вертикалі (в інтервалах,

акордах), усвідомлювати їх інтонаційно-смісловий зв'язок та напрямки мелодійного руху. Студенту необхідно звикнути швидко, і, не дивлячись на клавіатуру, знаходити на інструменті все побачене в нотах.

Програвання незнайомого нотного тексту передбачає чітке розмежування структурних елементів музичної тканини як по горизонталі, так і по вертикалі. Іншими словами, для студентів необхідний певний рівень теоретичної освіти.

В основі методики занять повинен лежати принцип «бачу – чую – виконую». Він, насамперед, диктує необхідність постійного збагачення слухового досвіду учнів як на уроці, так і вдома. Слухання музики повинно бути цілеспрямованим, тобто, служити завданню послідовного ознайомлення студентів з певними музичними явищами. І як результат, в усвідомленні студента закріплюються звукові комплекси, що несуть в собі той чи інший сенс. Вони запам'ятовуються в якості елементів музичного змісту, і, згодом сприймаються ними як готові «блоки», що прискорюють процес читання музичного тексту. Такий підхід до виховання навичок читання нот з листа змушує викладача піклуватися про те, щоб студент бачив ноти попереду елемента, виконуваного в даний момент. Розвитку цих якостей сприяє тренування, так зване «фотографування».

На першому етапі формування навичок потрібно заздалегідь продумувати всі дії, що передбачають визначення:

- тональності твору;
- розміру;
- особливості фактури;
- ритмічного малюнка;
- специфіки звуковисотної організації матеріалу;
- характеру музики;
- виконавських прийомів (динаміки, артикуляції, темпу, педалізації);
- дії рук (аплікатури, ступеня опори, активності пальців).

В процесі виконання п'єси потрібно дотримуватися зазначеного темпоритму. Тільки в цьому випадку у студента розвиваються швидкість реакції, зосередженість, піаністичні навички, здатність усвідомлювати смислові зв'язки музичних звуків.

Починати навчання доцільно з полегшеного завдання – з читання ритму мелодії (відтворення ударами, голосом). Для цього добре використовувати знайомі студенту пісні з текстом. Згодом можна перейти до виконання мелодій на інструменті. Слід пам'ятати, що звуковисотні співвідношення засвоюються студентами краще, якщо їх вивчення пов'язане з активними діями (співом, грою на інструменті, рухом під музику, записом нот).

Продовжувати навчання можна на прикладах п'єс однорідної фактури, для яких характерні:

- монодичний склад або паралельний рух голосів в октаву;
- гомофонно-гармонічний склад, сталість ритмічних фігурацій, подібність синтаксичних структур.

Надалі завдання ускладнюються за кількома напрямками:

- Читання п'єс з викладенням музичної думки паралельними секстами, децимами, творів гомофонного складу з витриманим звуком (інтервалом,

акордом) в лівій руці, з вкрапленням поліфонічної фактури (підголоскової, імітаційної).

- Перехід від програвання поступених мелодій до стрибкоподібних, з ускладненою ладогармонійною структурою, альтерованими звуками.

- Комплексне читання акордів і гармонічних послідовностей з поступовим збільшенням кількості позиційних переміщень, включенням негармонійних звукових сполучень.

- Вивчення різних аплікатурних принципів.

- Читання п'єс з більш складною артикуляцією, динамікою, ускладненням інтонаційного змісту (від простої зміни образних характеристик до поєднання контрастних пластів фактури).

- Засвоєння різних типів синтаксичних структур, композиційної будови творів.

Викладачеві слід детально обговорювати виконання кожної п'єси зі студентом, привчаючи його «схоплювати» головні особливості твору: будову фраз, темп, лад, тональний план, зміни фактури і т. д.

Розвитку швидкості читання музичних творів сприяє гра студента в ансамблі з педагогом, а по досягненні певного піаністичного рівня і з однокласником.

Список використаних джерел:

1. Брянська Ф. Формування і розвиток навичок читання з листа у перші роки навчання піаніста / Ф. Брянська. – М., Класика ХХІ, 2005.
2. Ліberman Е. Робота над фортепіанною технікою / Е. Ліberman. – М, 1998.
3. Стрельбицька О. Піаністичні та аплікатурні навички в роботі над гаммами, акордами, арпеджіо / О. Стрельбицька. – М., 2000.
4. Стрельбицька О. Починаю грати на роялі або 30 уроків маленького піаніста / О. Стрельбицька. – М., 2004.
5. Юдовіна–Гальперіна Т. За роялем без сліз, або я дитячий педагог / Т. Юдовіна–Гальперіна. – СПб., 1996.

Юдіна Ю.В.

викладач-методист,

Мелітопольське училище культури

МОДЕЛЬ КОМПЕТЕНТНОГО ВИПУСКНИКА-ХОРМЕЙСТЕРА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ І-ІІ РІВНЯ АКРЕДИТАЦІЇ

Для розробки моделі компетентного випускника потрібно встановити систему вимог до навчально-виховного процесу й визначити, які виробничі функції, уміння та компетенції необхідно сформувавши у випускників-хормейстерів задля здійснення їх професійної підготовки.

I. Пошуково-дослідницька:

- обстеження художньо-творчих виконавських традицій свого краю;

- практика фонозапису пісенного фольклору з голосу одного співака або співочого гурту;
- процес транскрипції мелодії пісні;
- паспортизація розшифрованого пісенного фольклору;
- заохочення учасників колективу до необхідності дослідницької роботи по відродженню місцевого пісенного фольклору;
- надання виконавцям у достатній мірі необхідних теоретичних знань, професійних навичок запису та розшифровки народних пісень.

2. Проектувальна:

- залучення різних категорій населення до участі у хоровому колективі та творчої діяльності;
- вивчення, аналіз досвіду роботи аматорських хорових колективів, організації та проведення концертних виступів;
- формувати художньо-естетичні смаки населення на кращих зразках національної вокально-гуртової виконавської культури;
- популяризувати процес народного виконавства у контексті сучасної культурологічної ситуації;
- застосовувати репертуар, побудований із пісенного фольклору, переважно своєї місцевості або на регіональних співочих традиціях.

3. Організаційна:

- організація діяльності хорового колективу;
- перспективне і поточне планування роботи аматорського колективу;
- організація детального вивчення музичних творів для якісного виконання;
- організація налагодження зв'язків з закладами культури, мистецтва, освіти, громадськими організаціями, спонсорами тощо;
- організація концертної діяльності;
- розроблення репертуарного плану колектива;
- планування репетиційної роботи;
- виявлення творчо обдарованих потенційних учасників хору.

4. Управлінська:

- підготовка публічних виступів аматорського колективу;
- популяризування кращих здобутків вокально-хорового мистецтва через засоби масової інформації;
- складання програму виступу (творчого звіту) колективу;
- створення належних морально-психологічних умов для роботи та розв'язання художніх виробничих завдань.

5. Технологічна:

- проведення репетиційної роботи;
- застосування принципів правильного співочого дихання і звукоутворення;
- вміння орієнтуватися в партитурі хорового твору;
- володіння навичками співу без супроводу;
- володіння різними видами звуковедення;
- розвиток художнього мислення виконавців;
- аналіз творчої інтерпретації твору;

- формування художнього смаку виконавців.

6. Контрольна:

- контроль дотримання виконавської дисципліни учасниками хорового колективу;
- дотримання термінів та якості виконання репертуарного плану колективу;
- дотримання узгодженості вимог творчості і з раціональною організацією художнього процесу;
- дотримання принципів удосконалення навичок техніки хорового співу.

7. Прогностична:

- прогнозування розвитку форм і методів художнього мислення, смаку, ансамблю та строю, манери співу, виконавської вокально-хорової культури з використанням сучасних технічних засобів та комп'ютерних технологій.

8. Технічна:

- виконання технічних робіт в процесі репетиційної та концертної діяльності;
- створення матеріально-технічної бази для роботи колективу;
- створення безпечних умов роботи;
- забезпечення захисту у разі виникнення надзвичайної ситуації.

Список використаних джерел:

1. Болотов В. А. Компетентнісна модель: від ідеї до освітньої програми / В. А. Болотов, В. В. Серіков. – Київ: Педагогіка, 2003. – № 10. – С. 24–27.
2. Модернізація професійної освіти: компетентнісний підхід: [навчальний посібник для вузів за фахом «Професійне навчання (по галузях)»] / Е. Ф. Зеєр, А. М. Павлова, Е. Е. Симанюк. – Москва: МПСІ, 2005. – 216 с.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / [упоряд., прим. О. В. Овчарук]. – Київ: К.І.С., 2004. – 112 с.

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА

Анічкін В.С.

студент,

ВСП НАУ «Слов'янський коледж»

Національного авіаційного університету

ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Ринок засобів для захисту від витоків інформації (так званих DLP-систем) стрімко розвивається в останні кілька років. Хтось називає DLP-системи новим підходом, хтось – бізнесом з продажу страху. Проте, не можна заперечувати, що сьогодні інформація має реальну ціну, а витік конфіденційних даних приносить не менш реальні збитки. Очевидно, що з року в рік інтерес з боку бізнесу до захисту інформації зростає стрімко, але от купувати українські бізнесмени не поспішають.

Мета статті полягає у дослідженні змісту та методів інформаційної безпеки в Україні.

Ґрунтуючись на науковий доробок сучасних фахівців у галузі інформаційної безпеки (О. Даніл'ян, О. Дзьобань, М. Панов, В. Ліпкан, В. Гурковська, Н. Нижник, Г. Ситник, В. Білоус, В. Ярочкин, І. Шевцова) визначаємо, що технології захисту даних базуються на застосуванні сучасних методів, які запобігають витік інформації і її втрату. Сьогодні використовується шість основних способів захисту: перешкода, маскування, регламентація, управління, примушення, спонукування. Усі перераховані методи націлені на побудову ефективної технології захисту інформації, при якій виключені втрати через недбалість і успішно відбиваються різні види загроз.

Під перешкодою розуміється спосіб фізичного захисту інформаційних систем, завдяки якому зловмисники не мають можливість потрапити на територію, що охороняється. Маскування – способи захисту інформації, що передбачають перетворення даних в форму, не придатну для сприйняття сторонніми особами. Для розшифровки потрібне знання принципу. Управління – способи захисту інформації, при яких здійснюється управління над усіма компонентами інформаційної системи. Регламентація – найважливіший метод захисту інформаційних систем, що передбачає введення особливих інструкцій, згідно з якими повинні здійснюватися всі маніпуляції з охоронюваними даними. Примушення – методи захисту інформації, тісно пов'язані з регламентацією, які передбачають введення комплексу заходів, при яких працівники змушені виконувати встановлені правила. Якщо використовуються способи впливу на працівників, при яких вони виконують інструкції з етичних і особистісним міркувань, то мова йде про спонукування [1].

Розглянемо зміст категорії «інформаційна безпека» у наукових пошуках українських вчених О. Даніл'ян, О. Дзьобань, М. Панова, В. Ліпкан, В. Гурковської, Н. Нижник, Г. Ситник, В. Білоус, В. Ярочкина, І. Шевцової.

Продуктивним є методологічний підхід до дослідження джерел з нацбезпечної тематики, розроблений В. Ліпкан. Автор виокремлює три групи визначення поняття «національна безпека», а саме: нормативно-правова (в основі лежить аналіз нормативно-правових актів, які містять дефініцію певних видів безпеки), доктринальна (в основі – аналіз визначень в роботах вчених, дослідників даної проблематики), енциклопедична (аналіз визначень, що містять словники, енциклопедії). Для всебічного розгляду поняття «інформаційна безпека» зупинимося на кожній з груп.

Розглянемо нормативно-правову основу інформаційної безпеки України. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 р. та інші нормативно-правові акти, спрямовані на регулювання суспільних відносин в інформаційній сфері, практично нормативно не закріплюють вищезазначених понять.

Ця теза підтверджується нормами єдиного нормативно-правового акта, в якому зроблена спроба по визначення загальних підходів до розробки сутності даного феномена, Законом України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» від 4 лютого 1998 року. Відповідно до даного документа інформаційна безпека є невід’ємною частиною політичної, економічної, оборонної та інших складових національної безпеки. Об’єктами інформаційної безпеки є ресурси, канали інформаційного обміну і телекомунікації, механізми забезпечення функціонування телекомунікаційних систем і мереж та інші елементи інформаційної інфраструктури країни [1].

У Законі України «Про основи національної безпеки України» поняття «інформаційна безпека» перелік загроз, визначений законодавцем в цьому законі, дає можливість стверджувати про розуміння інформаційної безпеки, не як безпеки інформації в технічному аспекті, а більш широку категорію, що суперечить розумінню інформаційної безпеки в Законі України «Про Концепцію Національної програми інформатизації».

Так, енциклопедична група представлена першою в Україні багатотомною юридичною енциклопедією, у другому томі якої (виданому в 1999 році) є спроба дати визначення інформаційної безпеки. Інформаційна безпека України – один з видів національної безпеки, важлива функція держави. Інформаційна безпека України означає:

- Законодавче формування державної інформаційної політики;
- Створення відповідно до законів України можливостей досягнення інформаційної достатності для прийняття рішень органами державної влади, громадянами та об’єднаннями громадян, іншими суб’єктами права в Україні;
- Забезпечення свободи інформаційної діяльності та права доступу до інформації в національному інформаційному просторі України;
- Всебічний розвиток інформаційної структури, національних інформаційних ресурсів України з урахуванням досягнень науки і техніки, і особливостей духовно-культурному житті народу України;
- Створення і впровадження безпечних інформаційних технологій;
- Захист права власності держави на стратегічні об’єкти інформаційної інфраструктури України;

- Охорону державної таємниці, а також інформації з обмеженим доступом, яка є об'єктом права власності або об'єктом лише володіння, користування чи розпорядження державою;
- Створення загальної системи охорони інформації, зокрема охорони державної таємниці, а також іншої інформації з обмеженим доступом;
- Захист національного інформаційного простору України від розповсюдження спотвореної або забороненої для поширення законодавством України інформаційної продукції;
- Встановлення законодавством режиму доступу іноземних держав або їх представників в національних інформаційних ресурсів на основі договорів з іноземними державами;
- Законодавче визначення порядку розповсюдження інформаційної продукції зарубіжного виробництва на території України [2].

Перейдемо до вивчення доктринальної основи інформаційної безпеки України. Виходячи з найбільш ймовірних загроз національної безпеки України в життєво важливих сферах діяльності науковці Н. Нижник, Г. Ситник, В. Білоус виділяють ряд основних функціональних складових (сфер) національної безпеки України: економічну, політичну, соціальну, військову, екологічну, епідемічну, технологічну та інформаційну безпеку.

Зокрема, під інформаційною безпекою, вищезазвані автори розуміють стан правових норм і відповідних їм інститутів безпеки, які гарантують постійну наявність даних для прийняття стратегічних рішень і захист інформаційних ресурсів країни.

Зацікавленість викликає робота таких дослідників як О. Данільян, О. Дзьобань, М. Панова, які визначають інформаційну безпеку як безпеку об'єкта від інформаційних загроз або негативних впливів, пов'язаних з інформацією і нерозголошення даних про той чи інший об'єкт, що становлять державну таємницю [2].

Автори також акцентують увагу на проблемі інформаційних війн, оскільки на сьогодні вони є ефективним і цивілізованим шляхом колонізації однієї країни іншої. Відмітимо також, що О. Данільян, О. Дзьобань, М. Панов виділяють крім цього такі загрози інформаційної безпеки, як: розголошення інформації, що становить державну таємницю; вплив засобів масової інформації на свідомість людини і суспільства; забезпечення державних організацій повною, достовірною та своєчасною інформацією, необхідною для прийняття рішень; не інтегрованість України в світове інформаційне поле; недостатня кваліфікація і активність українських інформаційних служб використання інформаційних технологій.

Зауважимо, що А. Литвиненко під інформаційною безпекою розуміє єдність трьох складових: забезпечення захисту інформації; захисту і контролю національного інформаційного простору; забезпечення належного рівня інформаційної достатності [1].

Цікавим і одночасно дискусійним є визначення науковця Б. Кормич, який зазначає, що інформаційна безпека – це захищеність встановлених законом правил, за якими відбуваються інформаційні процеси в державі, що забезпечують гарантовані Конституцією умови існування і розвитку людини, всього суспільства і держави.

Неординарністю і інноваційністю відрізняється також і визначення В. Гурковської, згідно з яким національна інформаційна безпека України – це суспільні відносини, пов'язані із захистом життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави від реальних та потенційних загроз в інформаційному просторі, є необхідною умовою збереження і примноження духовних і матеріальних цінностей нації, її існування, самозбереження і прогресивного розвитку України як суверенної держави, залежить від цілеспрямованої інформаційної політики гарантій, охорони, оборони, захисту її національних інтересів [3].

На думку В. Ярочкина, І. Шевцової, інформаційна безпека – це проведення правових, організаційних та інженерно-технічних заходів при формуванні та використанні інформаційних технологій, інфраструктури та інформаційних ресурсів, захисту інформації високого значення і прав суб'єктів, що беруть участь в інформаційній діяльності. В даному визначенні інформаційна безпека зводиться до захисту інформації, що не зовсім відображає її сутність.

Корифеї сучасної комп'ютерної науки Л. Харченко, Н. Ліпкан, А. Логінов визначили, що інформаційна безпека – це складова національної безпеки, процес управління загрозами та небезпеками державними і недержавними установами, окремими громадянами, при якому забезпечується інформаційний суверенітет України [4].

Підсумовуючи вище викладене визначаємо, що багатогранна палітра поглядів на визначення змісту категорії «інформаційна безпека» на думку Я. Нижник, Г. Ситник, В. Білоус обґрунтовується відсутністю єдиної думки в трактуванні базових понять національної безпеки.

Отже, конструктивним шляхом щодо визначення поняття інформаційна безпека, є виділення його базових ознак, які є похідними від поняття «національна безпека». Підсумовуючи вище викладене визначаємо, що інформаційна безпека – поняття комплексне, а отже, і забезпечена вона може бути лише за допомогою комплексного підходу, що є відлунням проблем забезпечення інформаційної безпеки в якості міждисциплінарних, комплексних і системних.

Список використаних джерел:

1. Литвиненко О. Інформація і безпека // Нова політика. – 1998. – № 1.
2. Інформаційна безпека України: проблеми та шляхи їх вирішення // Національна безпека і оборона. – 2001. – № 1.
3. Ярочкин В. И. Информационная безопасность: Учебник. – М.: Фонд «Мир»: Акад. проект, 2003. – 356 с.
4. Харченко Л. С. Информационная безопасность Украины: Глоссарий / Л. С. Харченко, В. А. Липкан, А. В. Логинов. – К.: Текст, 2004. – 247 с.

Василенко О.І.

студент,

*Навчально-науковий інститут інформаційної безпеки
Національної академії Служби безпеки України*

РОЛЬ КОНКУРЕНТНОЇ РОЗВІДКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАБІЛЬНОГО РОЗВИТКУ КОМПАНІЇ

Сучасний стан на ринках характеризується ускладненням комерційних схем і умов операцій, використанням складних комплексних продуктів, посиленням конкуренції між компаніями. Одинокі українські компанії з невеликих приватних підприємств стають акціонерними структурами, зі складною господарською інфраструктурою й управлінськими зв'язками. Фінансові потоки, рух капіталу, управління ресурсами і персоналом стають все більш складним завданням, пов'язаним із зростанням об'ємів звітності і документообігу, збільшенням перетину і швидкості інформаційних потоків, які з використанням сучасних корпоративних інформаційних систем досягають вищого рівня управління компанія. Проте тут і криється основна проблема сучасного управління [2].

Раніше основним завданням інформаційної підсистеми управління компанією було завдання донесення максимально можливо без спотворення і змін практично будь-яких вхідних даних, пов'язаних з компанією і ринком, до керівника, який і проводив фільтрацію і обробку даних, виділяв з них необхідні знання. Зараз, керівникові просто не вистачить часу не тільки на фільтрацію даних і обробку інформації, але і просто на те, щоб ознайомитися з цим потоком інформації. Тим більше що, будучи фахівцями з управління виробництвом, керівники, часто, не володіють уміннями, пов'язаними з технологією обробки інформації і перетворення її в знання. І це тільки з тією інформацією, яка поступає як стандартна поточна звітність, не кажучи про інформацію, яка може поступити від спеціально організованої системи збору даних про обстановку. У зв'язку з цим, потоки інформації, управління, що йдуть у вищий ешелон, почали скорочувати і ділити, збільшуючи кількість проміжних ланок, маршрутизуючи потоки за допомогою референтів-секретарів і помічників, делегуючи ухвалення рішення на низові ланки управління [3].

Керівники залишають собі завдання стратегічного планування і управління, що, у свою чергу, вимагає не тільки і не стільки звітній інформації, яка формує знання про справжню ситуацію в обстановці або навіть про ситуацію, яка була на момент збору початкових даних, а, так звана, прогностична інформація, яка дозволяє оцінити з погляду вірогідності реалізації і успіху пропоновані плани і сценарії, а також оцінити тенденції змін обстановки. Підготовка стратегічних рішень з урахуванням таких знань дозволяє різко збільшити ефективність схвалюваних рішень. З іншого боку, використання технологій розвідки дозволяє успішно здійснювати прогноз кризових явищ в бізнесі, тобто, реалізувати функцію раннього попередження про кризи. А це, робить можливим зробити запобіжні засоби і понизити напруженість вірогідної кризи, провести його локалізацію, або зниження можливого збитку. Ще однією опцією є можливість використання цього знання

про кризу в своїх інтересах, повернувши його для зміцнення свого положення або ослаблення конкурента.

Сьогоднішня тенденція така, що роль ефективно організованої ділової і конкурентної розвідки тільки посилюється. Крім того, доводиться не тільки збирати уривчасті і важливі дані, але і, що найважче, аналізувати величезні потоки різнорідних і суперечливих даних, щоб отримати правильне усвідомлення обстановки не тільки зовні, але і усередині компанії. Не секрет, що достатньо часто, менеджери середньої ланки свідомо або не свідомо, бажаючи показати свою діяльність в кращому світлі перед вищим керівництвом або власниками підприємства або прикриваючи свої непристойні вчинки і промахи, прикрашають або навіть фальсифікують дані, управління, що поступають у вищій ешелон. Це призводить до ухвалення таких рішень, які не є оптимальними або навіть завдають збитку бізнесу. Завданням ділової розвідки є перевірка такої інформації і виключення ситуацій з дезінформацією вищого керівництва [4].

Фахівці, що працюють в області безпеки, можуть сказати, що завдання, що приписуються діловій розвідці частково і раніше вирішувалися інформаційно-аналітичними службами структур економічної безпеці підприємств. Це так, і служби ділової розвідки найчастіше організовуються на основі таких структур.

Відмінність інформаційно-аналітичної роботи служб безпеки від роботи підрозділів ділової розвідки можна порівняти з відмінністю інформації і комунікації. Тобто інформація, частіше всього разова і однонаправлена, а комунікація постійна (регулярна) і взаємонаправлена. При комунікації джерело і кореспондент постійно міняються місцями, інформаційні потоки регулюються за допомогою зворотного зв'язку. Інформаційно-аналітична діяльність найчастіше закінчується передачею інформації кінцевому користувачеві. Розвідка, як комунікація, результатом має дію. На збір і обробку даних безпосередньо впливають зміни, що є результатом цієї дії на саму систему і навколишню ситуацію, постійно відбувається уточнення завдання. Тому ефективність комунікації набагато вища [1].

На сьогоднішній день конкурентна розвідка – складова частина корпоративної культури ведення сучасного бізнесу. Для виживання підприємства в умовах конкурентної боротьби першочергову роль починає грати розвідка намірів конкурентів, вивчення основних тенденцій бізнесу, аналіз можливих ризиків, тощо. На Заході навіть існує учбова дисципліна *business intelligence*, що вивчає ці аспекти бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Радзівська В. М. Економічна безпека: взаємозв'язок науки та практики / В. М. Радзівська // Наука та наукознавство. – 2004. – № 3. – С. 36.
2. Телешун С. О. Політична аналітика, прогнозування та політичні консультації / С. Телешун, А. Баронін – К.: Молодь, 2001. – С. 112-120.
3. Ткачук Т. Ю. Міжнародний досвід організації конкурентної розвідки / Т. Ткачук // Бізнес і безпека. – 2008. – № 2.
4. Ткачук Т. Ю. Конкурентна розвідка та промислове шпигунство: проблеми визначення / Т. Ю. Ткачук // Персонал. – 2007 – № 2. – С. 21-29.

Виштикалюк М.П.

студент,

*Навчально-науковий інститут інформаційної безпеки
Національної академії Служби безпеки України*

МЕТОДИ ПРОМИСЛОВОГО ШПИГУНСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ

На сучасному етапі інформаційного розвитку та загострення конкурентної боротьби захист власної інформації, «ноу-хау» та науково-технічних розробок набуває першочергового значення. Сьогодні інформація використовується не тільки для задоволення потреб сучасного суспільства, а й забезпечує стабільний його розвиток у всіх сферах діяльності. За цих умов впливає, що інформаційна безпека є найголовнішою складовою діяльності всіх організацій, установ, країн.

Розвиток сучасних інформаційних технологій в економіці, управлінні, банківській сфері сприяв поширенню злочинів у сфері інформаційних технологій, а саме витоків конфіденційної інформації суб'єктів господарювання, яка віднесена до комерційної таємниці. Ці злочини характеризуються складністю фіксації та труднощами з'ясування місця скоєння злочину, широким спектром засобів кодування інформації, слабкими зв'язками між окремими доказами та швидкості знищення даних доказів. Промислове шпигунство є основним способом незаконного отримання інформації, що представляє цінність і може бути комерційною таємницею.

Шпигунство може бути економічне, промислове, комерційне, науково-технічне, але всі вона спрямовані на збір, розкрадання, накопичення і обробку цінної інформації, закритої для доступу сторонніх осіб. Існує чимало методів для збору розвідданих, багато з них не є законними, але всі вони ефективні. Всю сукупність методів які використовуються в промисловому шпигунстві можна розділити на дві групи:

- Агентурні методи.
- Технічні методи.

Основою будь-якого виду шпигунства є агентурний метод отримання інформації. В ньому можна застосовувати два напрямки діяльності: вербування, або впровадження своєї людини. Кожен з них має свої переваги. У будь-якій комерційній структурі є особи, які за своїми знаннями й досвідом наближаються до рівня вищої ланки і які здатні суттєво впливати на хід справ компанії. Вербування може призвести до того, що вигідні угоди та замовлення підуть тим особам, які й організували бізнес-шпигунство. Інколи промислове шпигунства спрямоване знищення фірми-конкурента, тоді впровадження має істотні переваги, тому що довіра до своєї людини, звичайно ж більша, а значить інформацію можна довідатись ціннішу. Об'єктами агентурної розробки не завжди є співробітники які інформовані в справи компанії та плани її розвитку, будь-який працівник зможе здійснити приховане встановлення спеціальних технічних засобів для отримання інформації з обмеженим доступом [1]. Для цього необхідно від декількох секунд до двох-трьох хвилин. А щоби встановити обладнання для перехоплення телефонних повідомлень, взагалі не потрібно проникати в офіс, варто лише знайти телефоніста, який погодиться

знайти потрібний телефонний кабель. Такі «закладки» можуть бути встановлені по лінії телефонного кабелю на відстані до трьох кілометрів від офісу, що значно ускладнює їх виявлення [2].

Щодо технічних методів промислового шпигунства, то необхідно зауважити, що виробництво й збут спеціальних технічних засобів законодавчо врегульовано. А їх несанкціоноване використання карається законом. Для перехоплення і запису акустичної інформації існує велике різноманіття технічних пристроїв: мікрофони, електронні стетоскопи, радіо-мікрофони, лазерні мікрофони.

Непомітне підкидання радіо-передавальних пристроїв – досить поширений спосіб добування інформації. Вони дадуть змогу протягом декількох годин або декількох днів, прослуховувати озвучену в приміщенні інформацію. Час роботи таких «жучків» обмежується лише енергоємністю батареї, але якщо цей пристрій підключити постійного живлення то ним можна користуватися до тих доки його не знайдуть.

Не менш важливими елементами промислового шпигунства є інсайтери та їх інформація. Інсайдерами називають людей які працювали, або працюють з конкурентним підприємством чи організацією і володіють конфіденційною інформацією цього конкурента. Такі люди можуть запросто продати відому їм інформацію.

Основна проблема захисту інформації підприємства зводиться до необхідності і вміння керівників та робітників зберігати і захищати свою інформаційну власність (інсайдерську інформацію). Заходи щодо захисту інтересів підприємства вимагають певних витрат. Існує світова статистика усереднених оцінок. За даними «The Boston Globe», компанії, що входять в число «500 самих щасливих», витрачають сотні тисяч доларів, щоб протистояти електронному шпигунству [3]. Захист кожного об'єкта має бути індивідуальним та комплексним. Для створення ефективного комплексного захисту інформації на підприємстві повинні бути вирішені наступні основні питання:

1. Виявлення інформаційних ресурсів, що підлягають захисту і виділення їх з решти інформації.
2. Оцінка можливого збитку від витоку будь-яких конфіденційних даних і класифікація інформації за ступенем важливості.
3. Визначення усіх видів носіїв інформації, які підлягають захисту.
4. Виявлення можливих факторів вразливості інформації, що підлягають захисту [3].

Отже, із зазначеного можна дійти висновку, що:

1. Промислове шпигунство розвивалося разом з цивілізацією і в момент сучасного технологічного розвитку особливо гострою стає проблема захисту конфіденційної інформації, втративши важливі дані – можна втратити все.
2. Сьогодні існує чимало методів і способів ведення промислового шпигунства. Надійного захисту від них, нажаль, немає. Держава всіляко намагається врегулювати ці питання, але сучасні темпи розвитку технологій неможливо наздогнати.
3. Методи промислового шпигунства можна розділити на технічні та агентурні. Кожен з них має свої плюси і мінуси, але всі вони ефективні при

правильному застосуванні. Щоб їм протистояти потрібно створити і налагодити комплексну, багаторівневу систему захисту.

Список використаних джерел:

1. Ткачук Т.Ю. Характерні особливості конкурентної розвідки та промислового шпигунства // [Електронний ресурс]- Режим доступу <http://personal.in.ua/article.php?id=451>
2. Березин І. Промислове шпигунство, конкурентна розвідка, бенчмаркінг й етика цивілізованого бізнесу // Практичний Маркетинг. – 2005. – 22 липня. – № 101.
3. Вовченко В.В. Проблемы защиты информации от экономического шпионажа / В.В. Вовченко, И.О. Степанов // [Електронний ресурс]- Режим доступу <http://www.analitika.info>
4. Теорія економічного аналізу: Навч. посіб. / Купалова Г.І. – К., 2008. – 639 с.

Задущинський О.П.

студент,

*Навчально-науковий інститут інформаційної безпеки
Національної академії Служби безпеки України*

СУБ'ЄКТИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ: ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ

Важливим аспектом розвитку суспільства є інформаційно-комунікативна діяльність, яка в сучасних умовах визначально впливає на формування інформаційної політики. Політика завжди пов'язана з потребами та інтересами людей, з реалізацією владних функцій, з діяльністю інститутів громадянського суспільства і держави; вона знаходить відображення і вираження в суспільній, масовій свідомості, громадських настроях, соціальному самопочутті.

Тотальна глобалізація та інформатизація усіх сфер життєдіяльності людської цивілізації гостро визначає проблему інформаційної політики України, яка стає все більш нагальною.

Захист інформаційної безпеки здійснюється шляхом проведення виваженої та збалансованої політики держави в інформаційній сфері. Враховуючи, що політика інформаційної безпеки як суспільне явище має комплексний характер і включає внутрішню і зовнішнюполітичні, економічні, технологічні, військові та інші елементи, тому вона потребує комплексного підходу через призму норм адміністративного права у формуванні, адже йдеться саме про проведення державної політики, тобто певних владних відносинах. Сьогодні інформаційна сфера є інтегруючою основою життєдіяльності суспільства, а забезпечення інформаційної безпеки визнається однією з концептуальних основ його подальшого розвитку. При таких умовах особливого значення набуває формування виваженої державної інформаційної політики на основі системних наукових досліджень явищ інформаційної сфери, провідне місце серед яких займає інформаційна безпека.

Інформаційний простір завдяки трансграничності та віртуальному характеру виступає в сучасному світі як одна з основних сфер інтеграції людського співтовариства в планетарних масштабах [4].

Основними структурними елементами інформаційного простору суспільства, на які має здійснюватися керуючий вплив при реалізації державної інформаційної політики, є суб'єкти, що реалізують і здійснюють масове інформування (засоби масової інформації та масові комунікації), а також суб'єкти, які активно актуалізують свої інтереси в інформаційному просторі та генерують значущі в масштабах суспільства інформаційні потоки.

Основними суб'єктами управління, що здійснюють керуючі інформаційні впливи, є:

- органи державної влади та управління (насамперед, структури, що вступають в активну комунікацію з населенням – служби у зв'язках з громадськістю, підрозділи, що реалізують концепцію електронного урядування);

- державні й недержавні засоби масового інформування, а також недержавні суспільно-політичні об'єднання, інформаційна й комунікативна діяльність яких відповідає національним інтересам держави [3].

Головними напрямками і цілями державної інформаційної політики є:

- забезпечення доступу громадян до інформації; зміцнення матеріально-технічних, фінансових, організаційних, правових і наукових основ інформаційної діяльності;

- забезпечення ефективного використання інформації;

- забезпечення інформаційної безпеки;

- сприяння постійному відновленню, збагаченню і збереженню національних інформаційних ресурсів;

- створення загальної системи охорони інформації;

- сприяння міжнародному співробітництву в галузі інформації [1].

В інформаційному суспільстві з усе більше зростаючою залежністю людей від інформації, засоби масової інформації (ЗМІ) та масові комунікації як суб'єкт діяльності здобувають усе більше маніпулятивний характер. В основі цього процесу лежать такі причини (групи причин):

- причини, що зумовлені упередженістю та суб'єктивізмом людей, які працюють у сфері масової комунікації, тобто ті перекручування, які викликаються їх індивідуально-психологічними, особистісними властивостями, політичними пристрастями, симпатіями тощо.

- причини, обумовлені політичними, соціально-економічними й організаційними умовами, у яких здійснюють свою діяльність засоби масової комунікації, зокрема, залежність засобів масової інформації й масових комунікацій від конкретних соціальних суб'єктів.

- причини, обумовлені самим процесом функціонування засобів масової інформації. Для того, щоб привернути увагу й завоювати масову аудиторію засобів масової інформації й масових комунікацій при наданні матеріалів і підготовці повідомлень, різних програм керуються певними загальними правилами або принципами [3].

Розширення уявлень про інформацію за останні десятиліття спричинило зміни в політичних системах, зокрема значно зріс вплив інформації на характер взаємодії влади і громадськості. Глобалізаційні процеси зумовили зростання можливостей засобів масової інформації здійснювати контроль за політичною, бізнесовою діяльністю. Відповідно гармонізація цих процесів потребує генерування нових підходів до розвитку інформаційного суспільства, що, у

свою чергу, спонукає потребу подальшого наукового дослідження і обґрунтування глобального інформаційного простору та місця і ролі людини в ньому.

Список використаних джерел:

- 1.. Закон України від 02.10.92 № 2657 «Про інформацію».
2. Корнієнко В.О. Державна інформаційна політика в контексті глобальних викликів / О.В. Корнієнко // [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/9145/Inform_pol.pdf?sequence=1&isAllowed=y
3. Косоков О.М. Інформаційний простір як об'єкт управління в системі державної інформаційної політики / О.М. Косоков // [Електронний ресурс] // Режим доступу: file:///C:/Users/%D0%95%D0%B2%D0%B3%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F/Downloads/ZKhUPS_2016_3_14.pdf
4. Лісовська Ю.П. Державна політика забезпечення інформаційної безпеки України: адміністративно-правовий аспект / Ю.П. Лісовська // [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/2/156.pdf>

Луцаїна Д.А.

студент,

*Навчально-науковий інститут інформаційної безпеки
Національної академії Служби безпеки України*

ЕКОНОМІЧНА ДОЦІЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ КСЗІ

При формуванні економічно доцільних систем захисту інформації на підприємствах в першу чергу необхідно враховувати корисність (цінність) інформації. При вирішенні цього завдання виникають питання, у трактуванні яких науковці й досі не одностайні. Зокрема, це ідентифікація факторів, які впливають на корисність (цінність) інформації, формування підходів до оцінювання корисності (цінності) саме економічної інформації на противагу фізичній та іншим її видам, обґрунтування відмінностей між поняттями «корисність» та «цінність» інформації тощо [1].

В складних економічних умовах господарювання сучасних українських підприємств, які викликані спадом виробництва та фінансовими труднощами, а також відсутністю їх підтримки зі сторони держави, важливою умовою успішної реалізації власної цілі підприємства є створення надійної системи захисту інформації, що забезпечує збереження та розвиток конкурентних переваг підприємства на основі використання його інформаційних ресурсів.

Для збереження інформації на підприємствах використовуються певні захисні методи (організаційний, технічний, правовий), тобто створюється КСЗІ. При КСЗІ повинно бути адаптоване до специфіки зовнішнього середовища підприємства та його внутрішніх можливостей. Саме тому на кожному окремому підприємстві методи захисту інформації можуть бути різні за масштабами і формою. Кількісний і якісний склад способів і прийомів захисту інформації залежить:

- від специфіки виробничої діяльності (найбільше потребують захисту інформації підприємства, котрі функціонують в умовах інтенсивної

конкуренції, діяльність яких на пряму залежить від якості (своєчасності, достовірності тощо) інформації (банківські організації, консалтингові фірми, засоби масової інформації тощо));

- *від виробничих, фінансових й інших можливостей підприємства;*
- *від кількості таємних і конфіденційних відомостей, які використовуються конкретним підприємством і потребують захисту, а також корисності.*

Безперечно, на корисність інформації будуть впливати й апріорний запас відомостей споживача інформації, й послідовність дій, в якій він буде вирішувати конкретне завдання, та багато інших факторів, проте основним при оцінюванні корисності економічної інформації залишається визначення матеріального (фінансового чи іншого) ефекту від її використання.

На нашу думку, доцільно здійснювати оцінювання корисності інформації в залежності від об'єкту, що використовує її потенціал. Так, корисність інформації для підприємства буде залежати від корисності інформації всіх споживачів інформації, а також узгодженості, координованості, швидкості руху інформаційних потоків на підприємстві тощо.

Таким чином, узагальнення результатів проведеного дослідження способів оцінювання цінності інформації, дозволяє виділити наступні фактори, що визначають та забезпечують корисність інформації для підприємства:

- *рівень професійної підготовки чи апріорний запас відомостей, або тезаурус споживача інформації;*
- *відповідність інформації системі показників якості інформації;*
- *важливість завдання, для вирішення якого інформація буде використовуватися, що впливатиме безпосередньо на величину очікуваного ефекту від її використання [3].*

При забезпеченні ефективного захисту інформації на підприємствах необхідно дотримуватися певних організаційно-економічних принципів, основними з яких є: *економічна доцільність, активність, впевненість, безперервність, різноманітність, комплексність (цілісність) захисту інформації; принципи динаміки та законності.*

Для того, щоб забезпечити економічну доцільність захисту інформації, необхідно, щоб можливі втрати від витоку інформації повинні бути дещо більшими витрат на її захист. Критичним рівнем витрат на захист інформації, вищим за який вони бути не можуть, буде величина ймовірних втрат від витоку інформації. Оптимізація досягається при мінімізації витрат на захист інформації, тобто, чим нижчий рівень даних витрат, тим економічно доцільнішим є КСЗІ. Однак, нижня межа витрат, звісно, не повинна бути нульовою [2].

Економічна доцільність захисту інформації буде підвищуватися за рахунок скорочення витрат на захист інформації при одночасному підвищенні (підтримці) загального рівня якості системи її захисту, тому встановлення можливих втрат від витоку певної інформації є задачею більше економічною, ніж організаційною. Адже від розрахованої величини можливих втрат від витоку інформації буде залежати величина коштів, що можуть будуть витрачені на її захист, а, отже, і кількісний та якісний зміст складових системи захисту інформації на підприємстві.

Величина витрат на захист певної інформації повинна періодично переглядатися. Періодичність формування витрат на захист певної інформації

буде залежати, в першу чергу, від інтенсивності її старіння, тобто проміжку часу, на протязі якого дана інформації може перейти з розряду особливо важливої до важливої та, врешті-решт, корисної або несуттєвої.

У будь-якому випадку втрати від витоку важливої конфіденційної інформації будуть економічними. Лише тривалість їх трансформування може бути різною [2].

Список використаних джерел:

1. Сорокіна Л.В. Діагностика й регулювання стрибків економічного розвитку підприємств / Сорокіна Л.В. // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 2. – С. 93-100.
2. Сорокіна Л.В. Інформаційні технології як інструмент оптимізації управління збалансованим економічним розвитком підприємства / Сорокіна Л.В. // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 10. – С. 189-197.
3. Сорокіна Л.В. Роль актуальних пропорцій в управлінні безпечним розвитком підприємства / Сорокіна Л.В. // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 1. – С. 82-90.

Москаленко М.В.

студент,

Національна академія Служби безпеки України

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАГРОЗ ІНФОРМАЦІЙНІЙ БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВИ

В умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій, особливо мережі Інтернет, людина стає все більш залежною від інформації, яка її оточує. І соціальні мережі, в яких людина проводить більшу частину свого часу, стають ідеальним інструментарієм впливу на свідомість населення та ведення інформаційних війн. Соціальні мережі стають платформою для поширення політичних ідей, ідеологій та здійснення «кольорових революцій». Проте соціальні мережі відіграють і позитивну роль, особливо для встановлення громадянського суспільства та безперешкодного поширення інформації. Позитивний чи негативний вплив, перш за все, залежить від мети використання інструментарію соціальних мереж [2].

Оскільки людина завжди реагує на значимі для неї події, в соціальних мережах використовуються технології, здатні привернути її увагу до певної проблеми, занепокоїти, викликати негайну реакцію. Це стає чинником виникнення більш витончених форм участі суспільства у політичному житті країни, поширення різного роду ідей та способів вирішення різних соціальних, політичних, економічних і життєвих проблем. Крім того, соцмережі активно використовуються як платформа для здійснення всякого роду маніпулювань і психологічних впливів на окремих користувачів, їх групи та суспільства в цілому.

Такий механізм має високий вплив на соціальні, культурні, економічні та політичні взаємини соціуму. Особливу роль соціальні мережі відіграють у контексті створення умов для проведення змін у суспільній свідомості завдяки поширенню позиції умовної більшості однодумців. У результаті, спираючись на

сукупність своїх поглядів, вони впливають на інформаційний простір, у тому числі деструктивними способами, провокуючи широкий загал на суспільний резонанс і різного роду дії, що можуть призвести до непередбачуваних наслідків.

Саме на підставі цього соціальні мережі повинні розглядатись як джерела формування викликів національній безпеці, які, за певних умов, призводять до соціально-політичної нестабільності, підриву державної безпеки та обороноздатності країни [1].

Соціальні мережі здатні консолідувати цілі суспільні рухи, що створюються для досягнення конкретної мети. У період АТО соціальні мережі сприяють волонтерським рухам, які допомагають, часто ефективніше за державу, українським воїнам у зоні АТО, а також їх родинам. Завдяки соціальним мережам ми довідалися про те, що у нашому суспільстві є велика кількість небайдужих людей, які завжди готові допомагати тим, хто цього потребує. Через соціальні мережі мобілізуються обмануті вкладники, інвестори житлового будівництва, валютні позичальники та ін [3].

В аналізах революційних подій 2013-2014 рр. висловлюється думка, що «Майдан, як подія, народився в Facebook», адже перші протестувальники вийшли на Майдан 21.11.2013 р. листопада одночасно в Києві та Львові після появи в Facebook закликів до протесту проти відмови уряду від євроінтеграції. Facebook і «ВКонтакте» позиціонували себе як рупори протестувальників (Майдану) та протестувальників проти протестувальників (Антимайдану). Зокрема, у перші дні протестів у Facebook були створені новинарні групи Євромайдану (сторінки «ЄвроМайдан – EuroMaydan», «Євромайдан SOS», «Євромайдан Львів» і под.), на яких як відстежувалися події, так і інформувалося про зниклих під час протестів, повідомлялося про нагальні матеріальні потреби і под. Twitter-стрічка в Україні була оперативним джерелом інформування. Зокрема, в перший тиждень протестів (21.11.2013 – 28.11.2013 рр.) найпопулярнішим хештегом серед українських користувачів сервісу мікроблогів був хештег #євромайдан (згадувався в середньому 1,5-3 тис. разів на годину).

Інформаційна активність прихильників Євромайдан викликала протидію, зокрема у формі фейкових повідомлень від тих, хто намагався дискредитувати революційну ідею. Наприклад, через емоційні пости: «Був учора на Євромайдані. Холодно, захворів, завтра вже нікуди не піду». Регулярно поширювалися через усі соціальні мережі повідомлення неправдивого змісту, спрямовані на залякування потенційних учасників протестів і поширення паніки, як-от: отруєння води в деяких населених пунктах, перестрілки у житлових кварталах і под. Українських протестувальників через соціальні мережі, Інтернет-видання активно дезінформували про можливе поширення епідемії туберкульозу на Майдані після знайдення 06.12.2013 р. на Майдані тіла померлого; про можливу епідемію серед людей, що захопили Київську міську державну адміністрацію (за заявами экс-голови О. Попова) і под. Серед інших методів перешкоджання громадянській активності – тролінг та атаки на сторінки активістів/ініціатив/рухів і под.

Соціальні мережі почали використовуватися для озвучення персональних даних представників як Євромайдану, так і Антимайдану. У мережі публікувалися персональні дані співробітників «Беркуту», списки автомайданівців із номерами

їхніх автомобілів і домашніми адресами, що призвело до підпалів машин на вулицях Києва. Інтернет і соціальні мережі в цьому випадку перетворилися в платформу для розміщення компромату для обох сторін протистояння. В деяких групах «ВКонтакте» в кінці січня 2014 р. навіть розміщувалися фотографії та посилання на профайли прихильників Євромайдану.

Соціальні медіа стали платформами для координації протестувальників та організації заходів. Особливою була роль лідерів громадської думки, які використовували свої сторінки у соціальних мережах для публікації розгорнутих постів із обґрунтуванням своєї позиції. Слово в буквальному значенні стало зброєю. Володіти ним і оборонятися від нього – правило виживання у кіберпросторі; Майдан-2014 виробив свою рекомендацію: «Не бачив сам – мовчи. Вважаєш небезпечним – піди й перевір».

Проблема достовірності інформації особливо загострилася під час проведення антитерористичної операції на Сході України. На думку як пересічних користувачів, так і представників влади (зокрема, на той час, очільника СБУ В. Наливайченка), російські спецслужби через соціальні мережі поширюють неправдиву інформацію, щоб посіяти паніку серед українців і дестабілізувати ситуацію. Неодноразово українська сторона зв'язувалася (безрезультатно) із керівництвом та адміністраторами Facebook, який використовують росіяни для поширення неправдивої інформації. Натомість наприкінці серпня 2014 р. завершено урядові переговори з Google щодо запобігання блокуванню Росією каналу YouTube та інших ресурсів, де викладається правдива інформація про ситуацію в Україні.

Українці активно використовують соціальні мережі для впливу як усередині країни, так і поза на світову громадськість. Наприклад, напередодні червневого (2014) саміту НАТО МЗС України звернулося до українців приєднатися до tweets-storm за хештегом # StopRussianAggression у Facebook та Twitter; це стало своєрідним тролінгом Кремля, а окрім цього ситуація в Україні у такий додатковий спосіб виводилася на світовий рівень і стимулювалося міжнародне обговорення проблеми. «Бомбардували» Twitter і Facebook й іншими хештегами, наприклад, # euromaidan # Ukraine # digitalmaidan [4].

Отже, соціальні мережі помітно впливають на взаємодію державної влади і суспільства. Вони все частіше стають своєрідними посередниками між владою та громадянами через офіційні сторінки політиків та центральних органів, на яких активно пропагуються основні позиції влади. Саме представленість політиків у мережі позитивно впливає на створення їхнього іміджу в очах виборців, адже «ближчі до народу», вони видаються більш чесними та людяними. Проте читаючи новини та повідомлення від представників владних структур, слід враховувати те, що більшість повідомлень спрямовані не поінформувати користувача, а вплинути на нього, нав'язати свою думку [2].

Список використаних джерел:

1. Гіда О. Ф. Соціальні мережі як засіб деструктивних впливів через інформаційний простір [Електронний ресурс] / О. Ф. Гіда. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2013_3_spets
2. Ковалевич Б. В. Соціальні мережі як новий інструмент ведення інформаційних війн у сучасному світі [Електронний ресурс] / Б. В. Ковалевич. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2014_4_24

3. Семченко О. В. Соціальні мережі як суб'єкт формування інформаційного політичного порядку денного [Електронний ресурс] / О. В. Семченко. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_022_2015_17_8

4. Хома Н. М. Роль соціальних мереж у координації протестних акцій [Електронний ресурс] / Н. М. Хома. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_022_2014_15_13

Мотовиловець О.О.

студент;

Ничитайло І.М.

*кандидат юридичних наук, доцент,
Національна академія Служби безпеки України*

СУЧАСНІ ЗАГРОЗИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ОСОБИСТОСТІ

На сьогодні жодна держава не в змозі захистити себе, використовуючи лише військово-технічні засоби. Забезпечення безпеки стає комплексним завданням, до якого входять політичні, економічні, інформаційні та інші заходи. Успішно вирішувати це завдання вдається завдяки оптимальному застосуванню усіх форм та засобів протиборства, включаючи й інформаційне.

Наприкінці ХХ – на початку ХХІ сторіччя змінюються погляди на головний суб'єкт і об'єкт безпеки. Якщо раніше головним об'єктом захисту були територія, кордони, державний устрій, людські і матеріальні ресурси суверенної держави, то тепер – це інформація. Інформатизація суспільства досягла такого рівня, що людина і не помічає впливу на її життя та свідомість з боку різноманітних інформаційних систем.

Досить стрімкі темпи інформатизації та комп'ютеризації суспільства призвели до появи нової «зброї» та здійснення інформаційного впливу на особу, суспільство, державу. Одним із головних завдань сучасної держави є – гарантування інформаційної безпеки особи, що характеризується захищеністю її психіки та свідомості від небезпечних інформаційних впливів, дезінформування, маніпулювання, пропаганди, психологічного тиску і т.і. [1].

Головною складовою цієї теми є різновиди інформаційних загроз та система понять (визначень), завдяки яким розкриваються сутнісні моменти досліджуваного явища. Варто визначити та розглянути окремо такі поняття впливу на людину, як інформаційний вплив, інформаційно-правовий та психологічний вплив, інформаційні війни та інформаційна зброя тощо [4, с. 15].

Розгляд даної проблематики своєрідно розкриває широкий спектр проблем зокрема з інформаційно-психологічного протиборства. Вивчення цього питання допоможе у формуванні критичного мислення людей для захисту власної свідомості від деструктивних ідеологій та іншого негативного інформаційно-психологічного впливу.

Так, інформаційно-психологічна безпека особи та суспільства є складовою частиною інформаційної безпеки держави і займає важливе місце в політиці держави. Інформаційно-психологічна безпека суспільства та держави є станом

захищеності (морально-етичної, інтелектуальної, соціально-політичної), за якого досягається їх ефективне функціонування та гармонійний розвиток незалежно від наявності внутрішніх та зовнішніх інформаційно-психологічних впливів.

Безумовно, особливістю інформаційної загрози є те, що вона певним чином виступає як самостійна загроза та водночас є основою для реалізації інших видів загроз на інформаційному рівні, а інколи і їх першопричиною. Інформаційна загроза людини формується в інформаційному просторі. Багато вчених розглядають інформаційний простір як місце формування, поширення та споживання інформації за допомогою різноманітних технічних пристроїв. Звичайно, вони вважаються основними засобами розповсюдження інформації, але вона поширюється і під час спілкування людей між собою [1].

Для усвідомлення сутності та змісту завдань інформаційно-психологічного захисту людини від негативного впливу в умовах сучасного інформаційно-психологічного протиборства необхідно зрозуміти механізми інформаційно-психологічного впливу на поведінку особистості. Сьогодні спостерігається досить активна розробка та впровадження нових форм, способів і технологій інформаційно-психологічного впливу на індивідуальну, групову та масову свідомість. До джерел впливу на свідомість, психологічний стан і поведінку людини можна віднести: ЗМІ та спец. засоби інформаційної пропаганди, глобальні інтернет та комп'ютерні мережі і програмні засоби швидкого поширення в даних мережах інформаційних і пропагандистських матеріалів, засоби та технології, що не санкціоновано модифікують інформаційне середовище, тощо [1].

Іншим видом інформаційного впливу є інформаційно-правовий вплив. Що за своєю суттю є похідною від інформаційно-психологічного впливу або будь-якого іншого інформаційного впливу. А саме, покликаний забезпечити правовий захист людини від різного роду інформаційних загроз, що можуть нанести моральну, психологічну або фінансову втрату.

Так, наприклад, усі види маніпуляцій (*перекручування*, що полягає у викривленні інформації, яка варіює від відвертої брехні до часткових інформативних деформацій, *приховування інформації*, що проявляється як замовчування окремих інформаційних деталей та *вигідний певній особі спосіб подання інформації*) містять в собі порушення прав людини і наносять певні збитки різного характеру, що карається за законом відповідно до виду порушення [4, с. 19].

Щодо правової складової у вивченні питання про інформаційно-правовий вплив, то, на думку А. Марущака, поглиблення досліджень з проблем інформаційної безпеки, зокрема і інформаційної безпеки людини, потрібно віднести до пріоритетів розвитку інформаційного права України. Загрози національній безпеці України, що виникають у сфері національних інформаційних ресурсів, зумовлюють актуальність наукових пошуків з проблем правомірного використання різноманітних маніпуляцій та впливів у сучасному інформаційному суспільстві, юридичних механізмів протидії інформаційно-правовим загрозам [3, с. 22].

Інформаційно-правові загрози нерідко класифікують за різним впливом і інструментами втілення. Наприклад, Б. Кузьменко та О. Чайковська

пропонують класифікацію загроз яка ґрунтується на визначення властивостей інформації:

– загрози порушення конфіденційності особистої інформації, в результаті реалізації яких інформація стає доступною суб'єкту, що не володіє повноваженнями для ознайомлення з нею;

– загрози порушення цілісності особистої інформації, до яких відноситься будь – яке зловмисне спотворення цієї інформації, оброблюваної з використанням певних автоматизованих систем [2, с. 6–7]. Це свідчить про обумовлену з наукової точки зору, потребу у поглибленому вивченні специфічних правових небезпек у інформаційному просторі людини.

Насамкінець, однією з характерних тенденцій, яка склалася в сучасних умовах не тільки в Україні, а й у світі, є випереджальний розвиток форм, способів, технологій і методик впливу на свідомість (підсвідомість), і психічний стан людини порівняно з організацією протидії негативним, деструктивним психологічним впливам, інформаційно-психологічним та правовим захистом особистості й суспільства загалом.

Список використаних джерел:

1. Інформаційна безпека (соціально-правові аспекти): Підручник / Остроухов В. В., Петрик Б. М., Присяжнюк М. М. та ін.; за заг- ред. Є. Д. Скулиша. – К.: КНТ, 2010. – 776 с.
2. Кузьменко Б. В. Захист інформації: навч. посіб. Ч. 2 / Б. В. Кузьменко, О. А. Чайковська. – К.: Видавничий відділ КНУКіМ, 2009. – 69 с., с. 6–7.
3. Марущак А. І. Пріоритети розвитку інформаційного права України / А. І. Марущак // Інформація і право. – 2011. – № 1. – С. 20–24.
4. Сугестивні технології маніпулятивного впливу: навч. посіб. / [В. М. Петрик, М. М. Присяжнюк, Л. Ф. Компанцева, Є. Д. Скулиш, О. Д. Бойко, В. В. Остроухов]; за заг. ред. Є. Д. Скулиша. – К.: Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2010. – 248 с.

Старущенко М.В.

студент,

Національна академія Служби безпеки України

ТЕХНОЛОГІЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ

Аналізуючи перспективи і революціонізууючу роль Інтернет у сталому розвитку більшості галузей економіки, необхідно звернути увагу на новітні поняття та категорії, що поширюються з запровадженням інформаційних технологій. Серед технічних новацій потрібно виділити електронізацію товарно-грошового обміну, ділової практики, побутового зв'язку, запровадження нових засобів обміну, у тому числі «електронних грошей». Електронні гроші все більше охоплюють сфери обміну, торгівлі, послуг, стають основним платіжним засобом, важливим інструментом функціонування інфраструктури електронного бізнесу [1].

Платіжні системи досліджували вітчизняні та зарубіжними вчені, а саме: Д. Дорн, А.О. Єпіфанов, Т. Ламмер, Д.О. Махоні, В.І. Міщенко, М. Пірс, О. Прем'єрова, Х. Теварі, І.О. Трубін, Ч. Фрідман, М. Хіроя, Г.В. Юрчук,

В. Кравчук та інші. Праці вказаних вчених розкривають сутність і значення електронних грошей в сучасних умовах. Проте стрімкий розвиток даної сфери потребує додаткових досліджень за даним напрямком [2].

Метою статті є здійснити аналіз технологічних і правових аспектів електронних грошей та безпеки їх використання.

Сьогодні законодавче поле України щодо регулювання відносин пов'язаних із використанням електронних грошей складається із Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 05.04.2001 року, Закону України «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 року, Постанови Правління НБУ «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України з питань регулювання випуску та обігу електронних грошей» № 481 від 04.11.2010 року, що затверджує Положення про електронні гроші.

Питання про правову природу електронних грошей залишається відкритим. Відповідно до Закону про платіжні системи під електронними грошима слід розуміти одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі. Виходячи з наведеного положення, електронні гроші мають подвійну природу, з одного боку є засобом платежу, а з іншого – зобов'язанням емітента, що свідчить про наявність цивільно-правової складової у юридичній сутності електронних грошей.

Для з'ясування місця електронних грошей в системі об'єктів цивільних прав, потрібно проаналізувати їх співвідношення з грошима. Відповідно до ст. 3 Закону про платіжні системи кошти в Україні існують у готівковій (формі грошових знаків) або у безготівковій формі (формі записів на рахунках у банках). Грошові знаки випускаються у формі банкнот і монет, що мають зазначену на них номінальну вартість. Згідно зі ст. 192 Цивільного кодексу України, єдиним законним платіжним засобом, обов'язковим до приймання за номінальною вартістю на всій території України, є грошова одиниця України – гривня. Законом України «Про Національний банк України» визначено, що виключне право на введення в обіг (емісія) гривні належить Національному банку України.

З огляду на зазначене електронні гроші випускаються і іншими, ніж Національний банк України, банками, є електронним замінником банкнот і монет та грошовим зобов'язанням емітента. Електронні гроші використовуються як засіб здійснення платежів, приймаються обмеженим колом осіб, надаються емітентом в обмін на кошти у готівковій або безготівковій формі і відповідно до законів України не є валютними цінностями та грошовими коштами [3].

Останнім часом переваги електронних платіжних систем помітно покращили свої позиції. В основному це сталося завдяки новим досягненням в області інформаційних технологій і, зокрема, неабияким здобуткам телекомунікаційних систем і криптографії, які загалом дали змогу проводити розрахунки практично без затримок (у режимі on-line) і з гарантією юридичної значущості передаваних каналами зв'язку електронних документів: виписок про стан рахунків, чеків, квитанцій і т. ін.

Дійсно, з появою сучасної комп'ютерної техніки стало можливим практичне застосування технології електронного цифрового підпису відправлених документів, а сама вона з'явилася внаслідок того, що криптографи розробили надійні алгоритми його перевірки, які не дають змоги зловмисникам цей підпис підробити за короткий проміжок часу. У сукупності це дає змогу застосовувати його як законний засіб підтвердження достовірності електронного документа та автентифікації особи, відповідальної за його вміст.

Аналогічні криптологічні ідеї дали змогу побудувати системи забезпечення конфіденційності електронних повідомлень, які передаються відкритими каналами зв'язку. Як наслідок, у рядового користувача персонального комп'ютера без застосування всяких дорогих «шифрувальних засобів» з'явилася можливість захистити свою інформацію при її передачі не менш надійно, ніж при міжбанківських платежах у сотні мільйонів доларів у системі SWIFT. В Україні так сталося, що всі конкретні проблеми сучасних взаємин невеликих фірм-розробників у цій області знань з урядовими організаціями породжені саме цим парадоксом. Навіть тепер деякі державні чиновники ніяк не можуть змиритися з тим, що зараз маленькі компанії або навіть окремих програміст може легко розробити програму захисту даних для пересічного користувача з таким же рівнем безпеки, який раніше був доступний тільки для систем засекреченого каналу урядового зв'язку [4].

Підсумовуючи проведені дослідження, можна зробити висновок, що з технологічної точки зору безпека використання електронних грошей, завдяки здобуткам в області криптографії, не викликає сумнівів. Однак з правової точки зору, враховуючи положення доктрини цивільного права та чинного законодавства, можна стверджувати, що цивільно-правова природа електронних грошей залишається дискусійним науковим сегментом, який підлягає подальшому вивченню.

Список використаних джерел:

1. Бодюк А. В. Електронні гроші: суть та особливості [Електронний ресурс] / А. В. Бодюк, І. О. Трубін // 10 – Режим доступу до ресурсу: http://ndi-fp.asta.edu.ua/files/doc/Trubi_Boduk_elektronn_grosh.pdf
2. Черномор В. О. Сучасний стан та перспективи розвитку платіжних систем в сфері електронної комерції [Електронний ресурс] / В. О. Черномор – Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2015_1_38
3. Петрофанова К. Р. Правова природа електронних грошей [Електронний ресурс] / К. Р. Петрофанова. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/10075>
4. Грицюк П. Ю. Електронні гроші – нове досягнення криптографії та інформаційних технологій [Електронний ресурс] / П. Ю. Грицюк // 2013 – Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnlto_2013_23

Фтоян А.М.

студент,

*Навчально-науковий інститут інформаційної безпеки
Національної академії Служби безпеки України*

ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ НА ОБ'ЄКТАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Інформаційна безпека кожного підприємства цілком індивідуальна. Її повнота та дієвість залежать від існуючої в державі законодавчої бази, від обсягу матеріально-технічних та фінансових ресурсів, виділених керівниками підприємств, від розуміння кожним з працівників важливості забезпечення інформаційної безпеки, а також від досвіду роботи керівників служб безпеки підприємств.

Надійний захист інформації на об'єктах інформаційної діяльності підприємств можливий лише при комплексному та системному підході. Тому організація технічного захисту інформації на об'єктах інформаційної діяльності підприємств передбачає такі етапи:

- 1 етап – визначення й аналіз загроз;
- 2 етап – розроблення системи захисту інформації;
- 3 етап – реалізація плану захисту інформації;
- 4 етап – контроль функціонування та керування системою захисту інформації [1].

На першому етапі здійснюється аналіз об'єктів ТЗІ, ситуаційного плану, умов функціонування Підприємства, також необхідно оцінити ймовірність прояву загроз та очікувану шкоду від їх реалізації, підготувати дані для побудови окремої моделі загроз.

Джерелами загроз може бути діяльність конкурентних розвідок, а також навмисні або ненавмисні дії юридичних і фізичних осіб.

Опис загроз і схематичне подання шляхів їх здійснення складають окрему модель загроз.

На другому етапі розробляється план ТЗІ, що містить організаційні, первинні технічні та основні технічні заходи захисту інформації з обмеженим доступом (ІЗОД), визначаються зони безпеки інформації.

Організаційні заходи регламентують порядок інформаційної діяльності з урахуванням норм і вимог ТЗІ для всіх періодів життєвого циклу об'єктів інформаційної діяльності.

Первинні технічні заходи передбачають захист інформації блокуванням загроз без використання засобів ТЗІ.

На третьому етапі слід реалізувати організаційні, первинні технічні та основні технічні заходи захисту ІЗОД, установити необхідні зони безпеки інформації, провести атестацію технічних засобів забезпечення інформаційної діяльності, технічних засобів захисту інформації, робочих місць (приміщень) на відповідність вимогам безпеки інформації.

Технічний захист інформації забезпечується застосуванням захищених програм і технічних засобів забезпечення інформаційної діяльності, програмних і технічних засобів захисту інформації (далі – засоби ТЗІ) та

контролю ефективності захисту, які мають сертифікат відповідності вимогам нормативних документів системи УкрСЕПРО або дозвіл на їх використання від уповноваженого Кабінетом Міністрів України органу, а також застосуванням спеціальних інженерно-технічних споруд, засобів і систем (далі – засоби забезпечення ТЗІ).

Засоби ТЗІ можуть функціонувати автономно або спільно з технічними засобами забезпечення інформаційної діяльності у вигляді самостійних пристроїв або вбудованих у них складових елементів.

Склад засобів забезпечення ТЗІ, перелік їх постачальників, а також послуг з установлення, монтажу, налагодження та обслуговування визначаються особами, що володіють, користуються і розпоряджаються ІзОД самостійно або за рекомендаціями спеціалістів з ТЗІ згідно з нормативними документами системи ТЗІ [2].

Надання послуг з ТЗІ, атестацію та сервісне обслуговування засобів забезпечення ТЗІ можуть здійснювати юридичні і фізичні особи, що мають ліцензію на право проведення цих робіт, видану уповноваженим Кабінетом Міністрів України органом.

Контроль за функціонуванням системи ТЗІ на об'єктах інформаційної діяльності Підприємства здійснюється з метою визначення й удосконалення стану ТЗІ в підрозділах Підприємства, щодо яких здійснюється ТЗІ, виявлення та запобігання порушенням з ТЗІ в інформаційних системах та об'єктах.

Контроль стану ТЗІ в підрозділах Підприємства організується відповідно до планів, затверджених керівниками зазначених органів, шляхом проведення перевірок.

Перевірки стану ТЗІ здійснюються безпосередньо комісіями, на які покладається забезпечення ТЗІ.

Організація проведення перевірок стану ТЗІ, заходи з ТЗІ, які підлягають контролю, висновки та рекомендації визначаються цим Положенням та іншими нормативно-правовими актами з питань ТЗІ.

Контрольно-інспекційна робота з питань ТЗІ включає планування та проведення перевірок стану ТЗІ в підрозділах Підприємства, щодо яких здійснюється ТЗІ, проведення аналізу та надання рекомендацій щодо вдосконалення заходів з ТЗІ.

Перевірки поділяються на комплексні, цільові (тематичні) та контрольні.

При комплексній перевірці вивчається та оцінюється стан ТЗІ в підрозділах Підприємства, щодо яких здійснюється ТЗІ.

При цільовій (тематичній) перевірці вивчаються окремі напрямки ТЗІ, перевіряється виконання рішень (розпоряджень, наказів, вказівок) органів державної влади з питань ТЗІ в підрозділах, щодо яких здійснюється ТЗІ, виконання завдань або провадження діяльності в галузі ТЗІ за відповідними дозволами та ліцензіями суб'єктами системи ТЗІ.

При контрольній перевірці перевіряється усунення недоліків, які були виявлені під час проведення попередньої комплексної або цільової перевірки.

Зазначені перевірки можуть бути планові та позапланові, з попередженням та раптові [3].

Позапланова перевірка здійснюється за вказівкою керівництва Підприємства в разі виникнення потреби визначення повноти та достатності

заходів з ТЗІ за наявності відомостей щодо порушень виконання вимог нормативно-правових актів з питань ТЗІ.

Перевірки здійснюються комісіями Підприємства на які покладено виконання завдань щодо здійснення контролю за функціонуванням системи ТЗІ.

При проведенні перевірки стану ТЗІ контролю підлягають організаційні, організаційно-технічні, технічні заходи з ТЗІ в виділених приміщеннях, інформаційних системах і об'єктах, повнота та достатність робіт з атестації виділених приміщень.

Необхідно провести аналіз функціонування системи захисту інформації, перевірку виконання заходів ТЗІ, контроль ефективності захисту, підготувати та видати дані для керування системою захисту інформації. Керування системою захисту інформації полягає у адаптації заходів ТЗІ до поточного завдання захисту інформації. За фактами зміни умов здійснення або виявлення нових загроз заходи ТЗІ реалізуються у найкоротший строк.

Список використаних джерел:

1. НД ТЗІ 3.7-001-99 Методичні вказівки щодо розробки технічного завдання на створення системи захисту інформації в автоматизованій системі, затверджений наказом Департаменту спеціальних телекомунікаційних систем та захисту інформації СБ України від 28.04.99 р. № 22.

2. Михайлюк В.А. Безпека інформаційної сфери – основа стійкого розвитку соціуму // Безпека життєдіяльності. – 2007. – № 6. – С. 15-16.

3. Цимбалюк В. Інформаційна безпека підприємницької діяльності: визначення сутності та змісту поняття за умов входження України до інформаційного суспільства (глобальні кіберцивілізації) // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – № 3. – С. 88-91.

Харицька О.М.

студент,

Навчально-науковий інститут інформаційної безпеки

Національної академії Служби безпеки України

ФЕЙКОВА ІНФОРМАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕСТАБІЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Сучасний світ сильно ускладнюється завдяки технологізації та інформатизації практично всіх сфер життя суспільства. Не має сумніву, що названі процеси можуть як полегшувати працю та життєдіяльність людей, так і обтяжувати, оскільки збільшується інформаційне й технологічне (техногенне) навантаження на людину, особливо в технополісах і великих промислових регіонах, відволікаючи її від соціального та природного середовища, в якому вона живе й працює. Під впливом інформатизації змінюється спосіб і характер життя, обмежуються «живі» міжособистісні комунікації, натомість формується штучно створений віртуальний світ, який набуває здебільшого надуманих, нерідко мімікрійних (маскувальних, імітаційних) форм, за якими приховується, а подекуди й пригнічується «жива» та динамічна людська природа [3].

Нова інформація та знання, які щоденно продукуються в сучасному світі, зокрема в комп'ютерних мережах, суттєво впливають на світогляд людини, на її зв'язки з навколишнім світом. Як зазначає професор Б. А. Головка, інформація є «базовим ресурсом усіх суб'єктів соціальної дії, проте вона не безпосередньо детермінує соціальну дію, а лише створює інформаційне підґрунтя для формотворного вияву логіки мережі в усьому розмаїтті суспільних практик» [1].

Оскільки інформація продукується ким завгодно і де завгодно, вона не завжди буває правдивою й нерідко несе в собі псевдомеседжі, фейки, які спотворюють реальну дійсність.

Для початку, визначимо значення терміну «фейк». Це слово прийшло з англійського середовища, де мало сленгове підґрунтя і перекладається, як фальшивка, підробка, несправжній, неістинний, фальшивий, обманювати, прикидатися.

Фейками називають фотографії, які зроблені у фотошопі, спеціально створені відеоролики, написані або вигадані неправдиві новини, які важко відрізнити від правдивих. Також фейками називають створені акаунти вигаданих людей у соціальних мережах, через які розповсюджується неправдива інформація.

Така інформація поширюється дуже швидко та з часом поповнюється новими подробицями. Фейкова інформація може використовуватися як для поширення інформації про товари з метою збільшення обсягів їх продажу, так і для поширення інформації від вигаданих людей, яких із часом можуть почати вважати реальними та використовувати їх думку, бачення ситуації.

На фейки взагалі можна було б не звертати увагу, сприймати їх як байки чи гуморески, якби такі повідомлення не були б інформаційною зброєю масового ураження, яка може використовуватись однією соціальною групою проти іншої.

Основна мета фейкових повідомлень як інструменту інформаційної війни – це посіяти сумніви і переконати аудиторію у правдивості поданої інформації. А завдання: дезінформувати аудиторію; пропагувати власне бачення, політику чи позицію; викликати агресію; похитнути позицію індивідуума і змусити його засумніватися; посіяти паніку; змінити уставлену думку в аудиторії; спонукати до певної дії; активувати увагу і зацікавити аудиторію; переконати аудиторію за допомогою вигаданих фактів; залякування аудиторії тощо [5].

Вагомою проблемою є те, що люди звикли довіряти засобам масової інформації, тому практично завжди сприймають «на віру» все те, що «подається» ЗМІ. Тому виникає ризик довірливого (бездумного) сприйняття значною кількістю людей псевдоінформації як правдивої й такої, що відповідає дійсності. Тобто йдеться про деформацію суспільної свідомості окремих груп людей під впливом маніпулятивних технологій, які реалізуються окремими ЗМІ й політичними акторами, що переслідують особистісні чи групові політичні інтереси.

Під впливом подібної неначебто правдивої інформації в особистісній структурі багатьох людей відбуваються зміни, оскільки формування й укорінення в їх свідомості рухливих інформаційно-віртуальних образів і форм взаємодії з агентами соціальних мереж розмиває ціннісно-нормативні патерни,

які були сформовані під впливом соціального середовища, в якому людина розвивалася та виховувалася.

А відтак, віртуальні образи-норми негативно впливають на особистісне «Я», порушуючи звичне ставлення людини й до оточення, і до природи, і до предметно-речового світу.

Особистісні зміни можуть бути і конструктивними, і деструктивними, вони можуть сприяти розвитку людини, посилюючи її гуманістичну природу, і, навпаки, можуть призводити до проявів її агресивних та руйнівних властивостей [2].

Український філософ Б. А. Головка, розмірковуючи над тематичною диспозицією проблем та напрямів інформаційної соціології, вказує на те, що відкритість глобальної інформаційної мережі й відсутність санкціонованого контролю за рухом інформації в ній «має для суспільства певні негативні наслідки: поширення комп'ютерних вірусів, різні види інформаційного «засмічення» – «чорна», «сіра», «біла» дезінформація, «патогенні» тексти, порносайти, комп'ютерне хакерство, несанкціонований доступ, або «злам» сайтів державних установ та комерційних організацій з метою отримання конфіденційних інформаційних ресурсів та переказування на інші рахунки фінансових ресурсів» [1]

Перелічені негативні наслідки свідчать, що в діяльнісній діаді «людина – інформація» сформувався також ризик деморалізації певних груп людей під впливом комп'ютерної інформації, особливо підлітків і молоді, у яких досить нестійкою є нервова система й недостатньо сформовані особистісні ціннісно-нормативні системи. Існує немало прикладів того, коли молоді люди під впливом неперевіреної інформації втрачають обережність, довіряючись різним шахраям, аферистам, залучаються до різних релігійних, екстремістських, радикальних груп, сатанинських культур, мережевих «оргій», метою яких є політичний, релігійний або екстремістський фанатизм, який виявляється в асоціальній, делінквентній, а іноді й у суїцидальній поведінці. Інтернет, як павук, затягує людину у свою павутину. І як тільки вона починає жити в ілюзорному світі, вона втрачає зв'язок зі світом реальним і потрапляє в залежність від всесвітньої мережі» [4].

Отже, існує реальний ризик масової психологічної залежності окремих груп населення, зокрема підлітків і молоді, від інтернет інформації, наслідком якого є поширення психічних розладів і захворювань, не випадково у «психіатрів збільшується кількість пацієнтів, основні скарги яких пов'язані з впливом Інтернету»

З фейками не потрібно боротися, їх варто спростовувати і висміювати, але у жодному разі не поширювати. Між тим універсальна сутність людини уможливорює кореляцію цього впливу відповідно до її потреб і бажань, запобігаючи руйнації особистісної структури. Однак для цього потрібна оперативна (миттєва) і потужна інформаційно-освітня протидія, яка б відслідковувала й спростовувала фейкову інформацію в соціальних мережах. Звісно, що її суб'єктом-носієм мусить бути фахівець (індивід, група, організація тощо), який є експертом у відповідній сфері діяльності й переконливий у своїх контраргументах і доказах.

З іншого боку, дуже важливо, щоб кожен член суспільства, навіть якщо він не є експертом у певній сфері, був підкріплений такими знаннями, які допоможуть виявити фейкову інформацію та протидіяти її впливу на свідомість.

Список використаних джерел:

1. Головка Б. Інформаційна соціологія: тематична диспозиція / Борис Головка // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2004. – № 2.
2. Вплив ЗМІ на свідомість людини [Електронний ресурс] / Володарська державна районна рада – 2015. – 18 лютого. – Режим доступу: http://volodarka-rda.gov.ua/index.php?option=com_content&view
3. Малюк А. Глобалізація як процес виникнення інформаційного суспільства / Андрій Малюк // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2015. – № 4. – С. 20–39.
4. Мінченко О. Страх і ненависть в мережі: огляд сайтів, що поширюють фейки та чутки [Електронний ресурс] / Ольга Мінченко // watcher: – Режим доступу: <http://watcher.com.ua/2014/09/26/strah-i-nenavyst-v-merezhi-ohlyad-saytiv-scho-poshyruyut-feyky-ta-chutki>
4. Прокопенко М. Фейк як інструмент війни [Електронний ресурс] / Марія Прокопенко // День. – Режим доступу: <http://m.day.kiev.ua/uk/article/media/feyk-yak-instrument-viyni>

Харламов Б.С.

студент,

*Навчально-науковий інститут інформаційної безпеки
Національної академії Служби безпеки України*

ПОНЯТТЯ КОМПЛЕКСНОЇ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ

Роботи із захисту інформації у нас в країні ведуться досить інтенсивно і вже тривалий час. Накопичено значний досвід. Зараз вже ніхто не думає, що достатньо провести на підприємстві ряд організаційних заходів, включити до складу автоматизованих систем деякі технічні і програмні засоби – і цього буде достатньо для забезпечення безпеки.

Головний напрямок пошуку нових шляхів захисту інформації полягає не просто в створенні відповідних механізмів, а являє собою реалізацію регулярного процесу, здійснюваного на всіх етапах життєвого циклу систем обробки інформації при комплексному використанні всіх наявних засобів захисту. При цьому всі засоби, методи і заходи, що використовуються для ЗІ, найбільш раціональним чином об'єднуються в єдиний цілісний механізм – причому не тільки від зловмисників, але і від некомпетентних або недостатньо підготовлених користувачів і персоналу, а також позаштатних ситуацій технічного характеру.

Основною проблемою реалізації систем захисту є:

– З одного боку, забезпечення надійного захисту, що знаходиться в системі інформації: виключення випадкового і навмисного отримання інформації

сторонніми особами, розмежування доступу до пристроїв і ресурсів системи всіх користувачів, адміністрації і про обслуговуючого персоналу;

З іншого боку, системи захисту не повинні створювати помітних незручностей користувачам в ході їх роботи з ресурсами системи.

Проблема забезпечення бажаного рівня захисту інформації дуже складна, що вимагає для свого рішення не просто здійснення деякою сукупності наукових, науково-технічних і організаційних заходів та застосування спеціальних засобів і методів, а створення цілісної системи організаційно-технологічних заходів та застосування комплексу спеціальних засобів і методів по ЗІ [1].

Під системністю як основною частиною системно-концептуального походу розуміється:

- Системність цільова, тобто захищеність інформації розглядається як основна частина загального поняття якості інформації;
- Системність просторова, що пропонує взаємопов'язане вирішення всіх питань захисту на всіх компонентах підприємства;
- Системність тимчасова, що означає безперервність робіт з ЗІ, що здійснюються відповідно до планів;
- Системність організаційна, що означає єдність організації всіх робіт по ЗІ та управління ними.

Концептуальність підходу передбачає розробку єдиної концепції як повної сукупності науково обґрунтованих поглядів, положень і рішень, необхідних і достатніх для оптимальної організації та забезпечення надійності захисту інформації, а також цілеспрямованої організації всіх робіт по ЗІ.

Комплексний (системний) підхід до побудови будь-якої системи включає в себе: перш за все, вивчення об'єкта впроваджуваної системи; оцінку загроз безпеці об'єкта; аналіз засобів, якими будемо оперувати при побудові системи; оцінку економічної доцільності; вивчення самої системи, її властивостей, принципів роботи та можливість збільшення її ефективності; співвідношення всіх внутрішніх і зовнішніх факторів; можливість додаткових змін в процесі побудови системи і повну організацію всього процесу від початку до кінця [2].

Комплексний (системний) підхід – це принцип розгляду проекту, при якому аналізується система в цілому, а не її окремі частини. Його завданням є оптимізація всієї системи в сукупності, а не поліпшення ефективності окремих частин. Це пояснюється тим, що, як показує практика, поліпшення одних параметрів часто призводить до погіршення інших, тому необхідно намагатися забезпечити баланс суперечностей вимог і характеристик [3].

Комплексний (системний) підхід не рекомендує приступати до створення системи до тих пір, поки не визначені наступні її компоненти:

1. Вхідні елементи. Це ті елементи, для обробки яких створюється система. В якості вхідних елементів виступають види загроз безпеки, можливі на даному об'єкті;

2. Ресурси. Це кошти, які забезпечують створення та функціонування системи (наприклад, матеріальні витрати, енергоспоживання, допустимі розміри і т. д.). Зазвичай рекомендується чітко визначати види і допустиме споживання кожного виду ресурсу як в процесі створення системи, так і в ході її експлуатації;

3. Навколишнє середовище. Слід пам'ятати, що будь-яка реальна система завжди взаємодіє з іншими системами, кожен об'єкт пов'язаний з іншими об'єктами. Дуже важливо встановити межі області інших систем, не підкоряються керівнику даного підприємства і не належать до сфери його відповідальності.

Характерним прикладом важливості вирішення цього завдання є розподіл функцій щодо захисту інформації, переданої сигналами в кабельній лінії, що проходить по територіях різних об'єктів. Як би не встановлювалися кордону системи, не можна ігнорувати її взаємодія з навколишнім середовищем, бо в цьому випадку прийняті рішення можуть виявитися безглуздими. Це справедливо як для кордонів захищається, так і для кордонів системи захисту;

4. Призначення і функції. Для кожної системи повинна бути сформульована мета, до якої вона (система) прагне. Ця мета може бути описана як призначення системи, як її функція. Чим точніше і конкретніше вказано призначення або перераховані функції системи, тим швидше і правильніше можна вибрати найкращий варіант її побудови. Так, наприклад, мета, сформульована в самому загальному вигляді як забезпечення безпеки об'єкта, змусить розглядати варіанти створення глобальної системи захисту. Якщо уточнити її, визначивши, наприклад, як забезпечення безпеки інформації, що передається по каналах зв'язку всередині будівлі, то коло можливих рішень істотно звужиться. Слід мати на увазі, що, як правило, глобальна мета досягається через досягнення безлічі менш загальних локальних цілей (підцілей). Побудова такого «дерева цілей» значно полегшує, прискорює і здешевлює процес створення системи;

5. Критерій ефективності. Необхідно завжди розглядати кілька шляхів, що ведуть до мети, зокрема декількох варіантів побудови системи, що забезпечує задані цілі функціонування. Для того щоб оцінити, який із шляхів краще, необхідно мати інструмент порівняння – критерій ефективності. Він повинен: характеризувати якість реалізації заданих функцій; враховувати витрати ресурсів, необхідних для виконання функціонального призначення системи; мати ясний і однозначний фізичний зміст; бути пов'язаним з основними характеристиками системи і допускати кількісну оцінку на всіх етапах створення системи [4].

Таким чином, враховуючи різноманіття потенційних загроз інформації на підприємстві, складність його структури, а також участь людини в технологічному процесі обробки інформації, мети захисту інформації можуть бути досягнуті тільки шляхом створення СЗІ на основі комплексного підходу.

Список використаних джерел:

1. Герасименко В.А. Защита информации в автоматизированных системах обработки данных. В 2-х томах / В.А. Герасименко – М.: Энергоатомиздат, 1994.
2. Горбатов В.С., Кондратьева Т.А. Информационная безопасность. Основы правовой защиты / В.С. Горбатов, Т.А. Кондратьева. – М., 1993.
3. Гришина К.В., Мецатунян М.В., Морозова Е.В. Сущность и значение информационной безопасности ресурсов электронных библиотек. К.В. Гришина, М.В. Мецатунян, Е.В. Морозова // Безопасность информационных технологий. – № 2. – 1999.
4. Купріянов А.І. Основи захисту інформації: навч. Посібник для студ. вищ. навч. закладів / А.І. Купріянов, А.В. Сахаров, В.А. Шевцов – М.: Видавничий центр «Академія», 2006. – 256 с.

Шевчук Ю.В.

студент,

*Навчально-науковий інститут інформаційної безпеки
Національної академії Служби безпеки України*

**ІНФОРМАЦІЯ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ.
МІЖНАРОДНІ УГОДИ УКРАЇНИ ПРО ВЗАЄМНУ ОХОРОНУ
ІНФОРМАЦІЇ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ**

Інформація є фундаментальним науковим поняттям. Воно є первинним і немає строгого наукового визначення. Особливість цього поняття є його універсальність – воно використовується практично у всіх сферах людської діяльності: природничих науках, філософії, біології, економіці. Разом з тим фундаментальної природничо-наукової дисципліни, яка б займалась природою інформації, не існувало. Фізика, хімія, біологія вивчають властивості інформації, а не її природу. Конкретний сенс поняття «інформація» залежить від того, в якому контексті воно використовується.

За умов жорсткої конкурентної боротьби захист ділової, фінансової, технологічної та іншої інформації від крадіжок, несанкціонованого використання, її зміни чи знищення набуває важливого значення.

Комерційні структури, зацікавлені у своїй конкурентно спроможності, насамперед вживають заходів щодо захисту такої інформації, спираючись на відповідні норми чинного законодавства та власну нормативно – правову основу.

Інформацією з обмеженим доступом є конфіденційна, таємна та службова інформація [1, с. 2].

Конфіденційною є інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень. Конфіденційна інформація може поширюватися за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених нею умов, а також в інших випадках визначених законом.

Відповідно до Закону, службова інформація – це інформація: 1) що міститься в документах суб'єктів владних повноважень, які становлять службову кореспонденцію, доповідні записки, рекомендації, якщо вони пов'язані з розробкою напряму діяльності установи або здійсненням контрольних, наглядових функцій органами державної влади, процесами прийняття рішень і передують публічному обговоренню та/або прийняттю рішень; 2) зібрана в процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни, яку не зараховують до державної таємниці. Документам, що містять інформацію, яка становить службову інформацію, присвоюється гриф «для службового користування».

Один із видів інформації з обмеженим доступом – це таємна інформація. Відповідно до Закону України «Про інформацію», до таємної належить інформація, що містить відомості, котрі становлять державну та іншу передбачену законом таємницю, розголошення якої завдає шкоди особі, суспільству й державі.

Державна таємниця, згідно зі ст. 1 Закону України «Про державну таємницю», – це вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки й техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані в порядку, встановленому цим Законом, державною таємницею і підлягають охороні державою [2, с 29].

Законодавством України передбачаються ще такі види таємної інформації: банківська, військова, комерційна, лікарська, професійна, нотаріальних дій, адвокатська, службова, усиновлення, страхування, листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції.

До інформації з обмеженим доступом не можуть бути віднесені такі відомості:

- про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту;
- про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні ситуації, що сталися або можуть статися і загрожують безпеці людей;
- про стан здоров'я населення, його життєвий рівень, включаючи харчування, одяг, житло, медичне обслуговування та соціальне забезпечення, а також про соціально-демографічні показники, стан правопорядку, освіти і культури населення;
- про факти порушення прав і свобод людини і громадянина;
- про незаконні дії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб;
- інші відомості, доступ до яких не може бути обмежено відповідно до законів та міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

У законодавстві інших країн (Латвійська Республіка, Азербайджанська Республіка та ін.) немає поділу інформації з обмеженим доступом на конфіденційну й таємну.

На сьогодні Україна уклала міжурядові угоди про взаємний захист інформації з наступними державами: Вірменія, Грузія, Індія, Італія, КНР, Латвія, Молдова, Польща, Словачія, Туркменістан, ФРН, Хорватія, Казахстан та інші [3-14].

Проаналізувавши дані угоди, можна зробити висновок, що такі договори як правило складаються з наступних структурних елементів:

- преамбула, в якій визначаються сторони і загальні цілі угоди;
- погодження термінів і визначень, що використовується в угоді;
- таблиці узгодження грифів обмеження доступу, що використовуються у матеріальних носіях інформації, яка вступає в транскордонний обіг;
- обов'язки сторін щодо взаємного захисту інформації;
- процедури передачі інформації між сторонами і зазначенням державних органів кожної із сторін, які за це відповідають;
- процедури забезпечення захисту переданої інформації в ході її обігу;
- процедура організації взаємного контролю за режимом охорони переданої інформації стороною одержувачем;
- порядок дії сторін на випадок порушення умов договору

Також кожна сторона має певний перелік обов'язків щодо захисту інформації, а саме: захист секретної інформації, переданої або створеної в

процесі співробітництва Сторін; не змінювати гриф секретності, наданий організацією держави Сторони, що здійснила передачу, без письмової її згоди; упроваджені з отриманою секретною інформацією вживати такі ж заходи захисту, що використовується по відношенню до власної секретної інформації, ступені секретності якої порівнянні відповідно до таблиці узгодження грифів; користуватися секретною інформацією, отриманою від організації держави іншої Сторони, винятково в передбачених при її передачі цілях; не надавати третій стороні доступ до секретної інформації без попередньої письмової згоди Сторони, що її передала; надавати доступ до секретної інформації тільки особам, яким ознайомлення з даною інформацією необхідне для виконання службових обов'язків з метою, передбаченою при її передачі або її спільному створенні; надавати доступ до секретної інформації лише тим особам, які мають відповідний допуск до секретної інформації і пройшли перевірку для оформлення допуску, що відповідає тій, яка необхідна для одержання допуску до прирівнюваної таємної інформації власної держави; забезпечувати на території власної держави проведення необхідних інспекційних перевірок та дотримання норм захисту таємної інформації.

Забезпечення інтересів держав на захист їх інформації досягається шляхом взяття державами на себе та виконання ними міжнародних зобов'язань, які стосуються взаємного визнання статусу інформації з обмеженим доступом, наданим у ході співробітництва іноземною стороною матеріалам.

Забезпечення належного режиму охорони цієї інформації за час перебування у розпорядженні іноземної сторони, інформування про факти розголошення наданої іноземною стороною інформації та забезпечення належного розслідування цих фактів та покарання винних у цьому осіб.

Проаналізувавши дані угоди можна дійти висновку, що при співробітництві з іноземними державами, Україна доклала великих зусиль щодо захисту національної безпеки і державних інтересів у сфері захисту інформації з обмеженим доступом.

Список використаних джерел:

1. Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-ХІІ «Про інформацію».
2. Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-ХІІ «Про державну таємницю».
3. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Вірменія про взаємну охорону секретної інформації (Угоду ратифіковано від 19.06. 2003). Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU02135.html
4. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Казахстан про взаємний захист секретної інформації {Угоду ратифіковано Законом N 635-VI (635-17) від 30.10.2008}. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/398_053
5. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Молдова про взаємний захист секретної інформації. Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU04153.html
6. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про взаємну охорону секретної інформації. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/616_028
7. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Туркменістану про взаємну охорону секретної інформації (Угоду ратифіковано від 10.01.2002). Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU01060.html
8. Угода між Урядом України та Урядом Китайської Народної Республіки про взаємну охорону секретної інформації (Угоду ратифіковано 20.11.2000). Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?code=156_038

9. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Хорватія про взаємну охорону секретної інформації (Угоду ратифіковано 26.07.2006). Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?code=191_016

10. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Федеративної Республіки Німеччина про взаємний захист таємної інформації (Угоду ратифіковано Законом N 2937-III (2937-14) від 10.01.2002, ВВР, 2002, N 23, ст.157). Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/276_008

11. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Латвійської Республіки про взаємну охорону секретної інформації (Угоду ратифіковано Законом N 2126-IV (2126-15) від 22.10.2004). Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/428_025

12. Угода між Україною та Республікою Індія про взаємну охорону секретної інформації (Угоду ратифіковано 07.04.2004) Режим доступу: <http://www.yur-info.org.ua/doc/1743835/Ugoda-mizh-Ukrainoiu-ta-Respublikoiu-Indiia-pro-vzaiemnu-okhoronu-sekretnoi-informatsii>

13. Угода між Україною та Європейським Союзом про процедури безпеки, які стосуються обміну інформацією з обмеженим доступом {Угоду ратифіковано Законом N 499-V (499-16) від 20.12.2006, ВВР, 2007, N 9, ст.81}. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_750

14. Угода між Урядом України та Урядом Словацької Республіки про взаємний захист таємної інформації та матеріалів (Угоду затверджено Постановою КМ N 1434 (1434-98-п) від 14.09.98). Режим доступу: <http://www.yur-info.org.ua/doc/1630730/Ugoda-mizh-Uriadom-Ukraini-ta-Uriadom-Slovatskoi-Respubliki-pro-vzaiemnii-zakhist-taiemnoi-informatsii-ta-materialiv>

СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ

Дідух О.О., Примак М.В., Овсянніков Р.С.

студенти,

Національний авіаційний університет

СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ БЕЗРОБІТТЯ СЕРЕД УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

У статті здійснено соціологічний аналіз проблеми безробіття серед сучасної української молоді. За допомогою різних соціологічних досліджень детально розглянута структура безробіття серед української молоді. За даними 2015 року лише 9% молоді є безробітними. Великою проблемою визнається низька можливість працевлаштування за обраною спеціальністю.

У соціологічному вивченні соціально-демографічних груп суспільства особливе місце займає молодь. Це зумовлено рядом загальновідомих факторів, в першу чергу тим, що молодь – це майбутнє суспільства і процеси її соціального становлення і розвитку, формування системи цінностей і моделей поведінки, основні характеристики того чи іншого покоління молодих людей знаходяться в полі зору не тільки педагогів, а й соціологів. Молодь є найбільш енергійної, утвореної, фізично і професійно підготовленою, мобільною, швидко сприймає досягнення науково-технічного прогресу та інновації, більш адаптованої до мінливих соціально-економічних умов, вимогам ринкової економіки частиною суспільства. З іншого боку, молодь характеризується тими суспільними відносинами і суспільними формами, які існують під час її формування і визначають її специфіку як самостійна соціально-демографічної групи суспільства [5].

Останнім часом загострилося чимало молодіжних проблем, серед яких найголовнішими є: низький рівень життя, безробіття і значна економічна та соціальна залежність від батьків; шлюбно-сімейні проблеми (високий рівень розлучень, сімейних конфліктів); низька народжуваність – вже протягом трьох з половиною десятиліть в Україні зберігається рівень народжуваності, який не забезпечує навіть відтворення поколінь; матеріальна незабезпеченість, відсутність умов для поліпшення житлових умов; поганий стан здоров'я і зростання рівня соціальних відхилень (злочинність, пияцтво, наркоманія, проституція); втрата ідеалів, постійно скорочується питома вага молоді щодо всього населення. В Україні за останні десять років її кількість знизилася з 22 до 20%. За всіма прогнозами, ця тенденція триватиме і надалі [5].

Фінансова криза, яка стала соціально-економічною кризою, призвела до різкого зростання безробіття серед молоді у світі і збільшила недовіру молодих людей до інститутів, урядів та корпорацій. Більш як 1,2 млрд осіб у світі – це молодь у віці від 15 до 24 років. За даними Всесвітнього економічного форуму, 357 млн з них ніде не навчалися і не працювали. Ця цифра продовжує зростати [3]. Держава, визначаючи конкретні шляхи становлення та розвитку

суспільства, орієнтується передусім на молоде покоління віком 16-28 років, потенціал і знання якого, помножені на досвід попередніх поколінь, можуть стати запорукою прогресивного розвитку незалежної держави.

Молодь має досить великі та суттєві переваги порівняно з іншими віковими категоріями працездатного населення. У молодих людей найбільш тривалий період майбутньої працездатності, кращі показники фізичного здоров'я та витривалості, порівняно високий загальноосвітній рівень, найбільша професійна та міграційна мобільність. Водночас, молоді люди більше за інші вікові групи страждають через відсутність роботи.

Щоб уявляти ситуацію, яка склалася на вітчизняному ринку праці доцільно проаналізувати статистичні дані щодо рівня безробіття населення у віці 15-70, 15-24 та 25-29 років у середньому за 2001р. та 2008 – 2014 роки, які наведені на рис. 1.

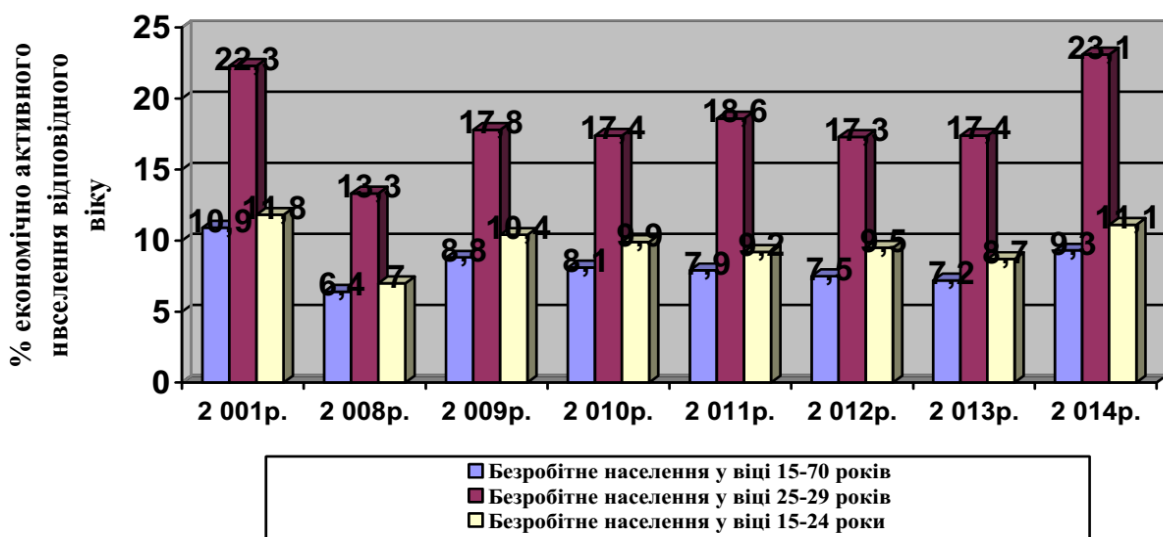

Рис. 1. Рівень безробіття населення у віці 15-70, 15-24 та 25-29 років, у середньому за 2001р. та 2008-2014 роки в Україні

Джерело: [1]

З 2010 року в Україні має місце незначна тенденція до стабілізації рівня молодіжного безробіття у вікових групах 25-29 та 30-34 років. Так, сьогодні та протягом найближчого десятиліття в Україні чисельність тих, хто вступає до працездатного віку, буде меншою за чисельність осіб, які виходять із нього, що у цілому формує ситуацію, сприятливу для підвищення рівня зайнятості молоді.

Як свідчать дані, наведені на рис. 2, безробіття серед молоді більше ніж серед інших вікових груп, що відображає труднощі, з якими стикаються молоді люди при пошуку роботи. Частка безробітної молоді у загальній кількості безробітного населення за період з 2005 по 2013 роки не знижувалася нижче 52% у 2005 році – і це найнижчий показник за аналізований період. Варто зазначити, що найвищі рівні безробіття притаманні наймолодшій віковій групі населення.

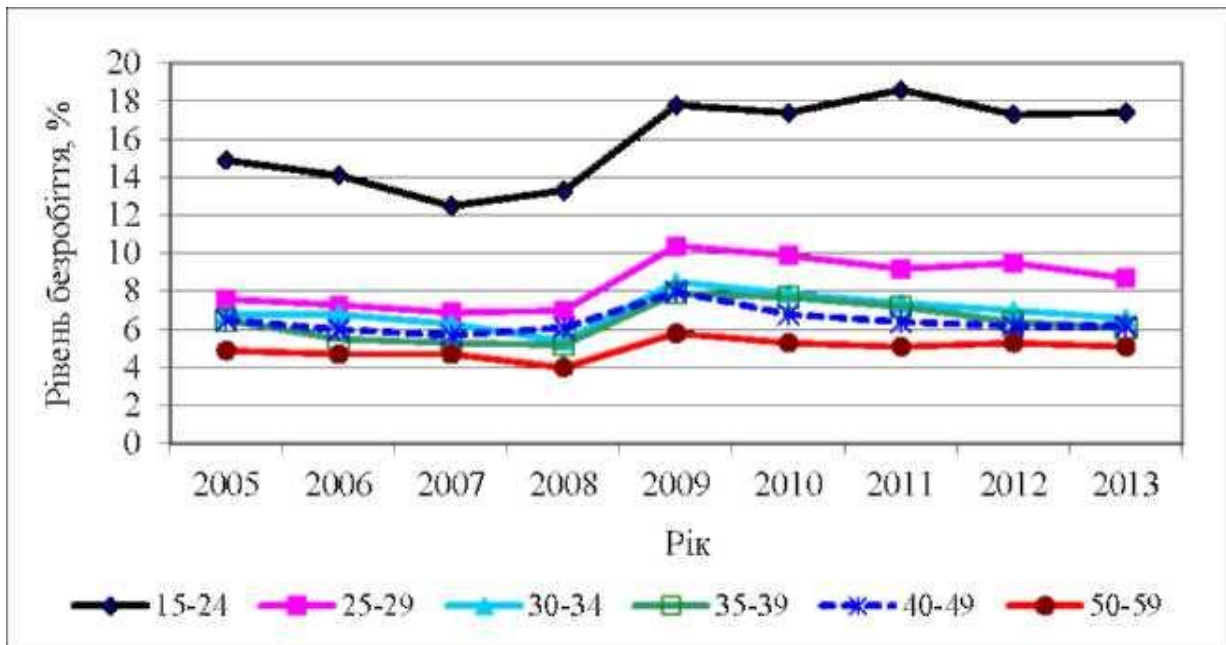

Рис. 2. Рівні безробіття населення за віковими групами (у відсотках до економічно активного населення відповідної вікової групи), %

Джерело: [2]

Візуальний аналіз даних підтверджує, що найвищі рівні безробіття зафіксовані саме серед безробітних у віці до 35 років. Більш поглибленого дослідження потребує проблема безробіття молоді у віці від 15 до 24 років, бо протягом аналізованого періоду у цій групі зафіксовані найвищі показники молодіжного безробіття. У 2013 році безробіття серед осіб до 25 років у 1,76 рази перевищувало рівень безробіття у віці 25-29 років та у 2,15 разів загальний рівень безробіття [2].

Так, у 2013 році порівняно з 2005 роком частка безробітної молоді у віковій групі 15-24 років по відношенню до загальної чисельності безробітних досягла 24,5% та 28% відповідно – і це найвищі показники серед усіх вікових груп. За аналізований період спостерігається зростання частки безробітної молоді зростає на 2,1%. Вікова група 25-29 років займає друге місце за рівнем молодіжного безробіття. Так, частка безробітної молоді у цій віковій групі по відношенню до загальної чисельності безробітних досягла 17,2% у 2013 році – і це також один із найвищих показників, хоча молодь у цьому віці є більш конкурентоспроможною, адже вона вже більшою мірою повинна мати досвід роботи й відповідні професійні компетентності. Порівняно з 2005 роком частка безробітної молоді у цьому віці зростає на 30,3%, це свідчить про послаблення позиції молоді більш зрілого віку та погіршення стану працевлаштування на молодіжному ринку праці.

До початку фінансово-економічної кризи 2007-2008 року показники рівня безробіття серед молодих чоловіків і жінок у віці від 15 до 24 років відрізнялися незначно. У післякризовий період, починаючи з 2009 року, молоді чоловіки мають більш високу ймовірність, ніж жінки, опинитися без роботи (див. рис. 4).

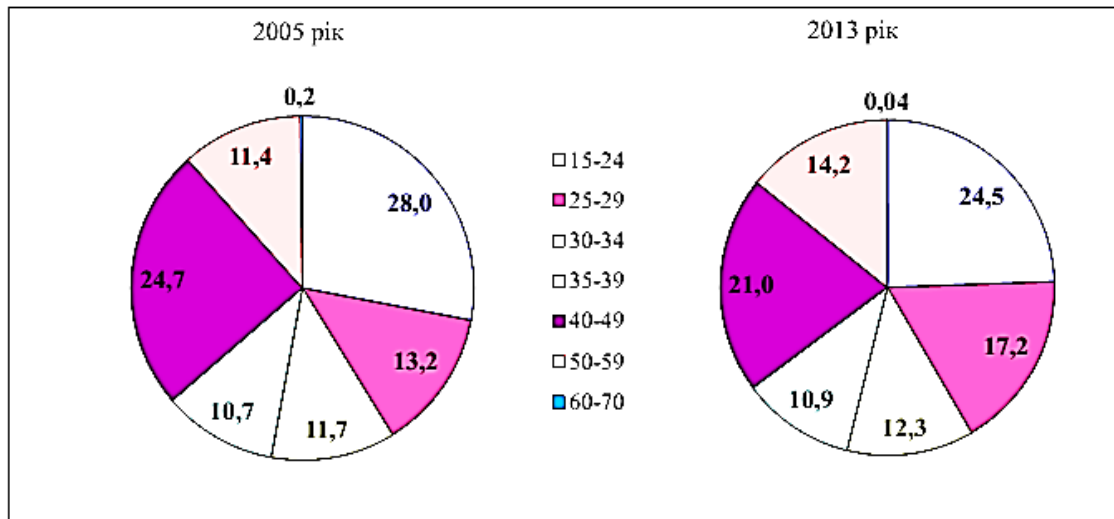

Рис. 3. Частка безробітних за віковими групами у загальній кількості безробітного населення у віці від 15-70 років у 2005 та 2013 роках, %

Джерело: [3]

Значну частину безробітної молоді становить контингент молодих людей – випускників професійно-технічних і вищих навчальних закладів, які здобули професію (спеціальність) і вперше виходять на ринок праці. На думку фахівців, тенденція до зростання на ринку праці кількості освіченої молоді поглиблюватиметься і в найближчій перспективі. Безробіття молоді – соціально-економічне явище, при якому працездатна молодь перебуває в пошуках роботи та готова приступити до неї, але не може реалізувати своє право на працю, чим втрачає основні засоби до існування. Сьогодні значна частина молоді подає документи до вищих навчальних закладів та намагається продовжити своє навчання. Та відчувається недосконалість старої системи підготовки робочих кадрів і молодих спеціалістів, яка раніше не була орієнтована на вимоги ринку праці та продовжує своє інерційне існування й нині. Щороку українські навчальні заклади випускають понад 500 тис. молодих спеціалістів, які не знаходять відповідного попиту на отриману спеціальність або не мають можливості задовольнити свої вимоги щодо рівня оплати праці.

Проблеми молоді на ринку праці обумовлені певними особливостями соціального стану і трудової поведінки, а саме: досить високим освітнім рівнем; наявністю професії або кваліфікації; низькою адаптованістю та вразливістю щодо навколишнього економічного та соціального середовища; підвищеними вимогами щодо працевлаштування (престижу, заробітку), змісту, характеру й умов праці.

Найбільша кількість зареєстрованих безробітних у загальній кількості молодих безробітних за видами економічної діяльності припадає на промисловість – 21,09%, сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство – 20,68% й оптову та роздрібну торгівлю та ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 19,56%, тобто кожен п'ятий молодий працівник цієї галузі – безробітний.

Практика зарубіжних країн щодо втілення в життя політики зайнятості свідчить, що надання допомоги працедавцям в різноманітних її формах сприяє створенню нових робочих місць, що, як наслідок, скорочує кількість безробітних. На наш погляд, вітчизняній службі зайнятості варто звернутися до

міжнародного досвіду, наприклад, провести реформування механізму державної підтримки підприємницької діяльності шляхом надання пільг, дотацій або державної допомоги для розвинення бізнесу тощо. При цьому саме молодь є найбільш психологічна гнучка до сприйняття нових сучасних технологій підприємницької діяльності.

Список використаних джерел:

1. Діденко Я. Формування ефективної державної політики зайнятості в Україні / Я. Діденко // Україна: Аспекти праці. Науково-економічний та суспільно-політичний журнал. – 2002. – № 2. – С. 3-7.
2. Ключко А.М. Актуальні питання працевлаштування молоді в умовах ринкових взаємовідносин [Електронний ресурс] / А.М. Ключко, К.М. Олійник // Форум права. – 2012. – № 3. – С. 292-296.
3. Лісогор Л.С. Інноваційні технології працевлаштування незайнятого населення / Л.С. Лісогор // Ринок праці та зайнятість населення. Науково-практичний журнал. – 2008. – № 2. – С. 1-10.
4. Лукашевич М.П. Соціологія. Загальний курс: Підручник / М.П. Лукашевич, М.В. Туленков. – К.: Каравела, 2004. – 456 с.
5. Міхайлюк Ю. Державна служба зайнятості України / Ю. Міхайлюк // Праця і закон. – 2007. – № 7(91), липень. – С. 8-11.
6. Туранський Ю.П. Перспективи діяльності Державної служби зайнятості в контексті євроінтеграційних процесів в Україні / Ю.П. Туранський // Україна: аспекти праці. – 2004. – № 8. – С. 3-5.

Стрілець О.О.

студентка,

Науковий керівник: Танчер В.В.

доктор філософських наук, професор,

Київський національний університет культури і мистецтв

ДИНАМІКА УЧАСТІ НАСЕЛЕННЯ У КУЛЬТУРНОМУ ЖИТТІ СУСПІЛЬСТВА

Внаслідок науково-технічної революції середини – кінця ХХ століття, людство отримало набагато більшу кількість вільного часу, ніж мало до цього, так як застосування комп'ютерної техніки та автоматики підвищило ефективність праці. Це призвело до скорочення робочого часу та збільшення вільного. Тому виникла проблема організації дозвілля, проблеми структуралізації вільного часу та ефективності відпочинку. Виникають і питання доступу до культури, участі населення у культурному житті, невідповідності наявних закладів культури та відпочинку культурним запитам та вимогам.

Вивченням проблем вільного часу, дозвілля та культурного життя суспільства займалися такі вчені як Ж. Дюмазед'є, С. Паркер, М. Коплан. Зокрема, Ж. Дюмазед'є зафіксував корінні зміни в способі життя та дозвіллі за допомогою теоретичного аналізу емпіричних досліджень. Поняття та стилі життя вивчали П. Бурд'є, М. Вебер, Г. Зіммель та М. Шульга. Розвиток інституту дозвілля в умовах суспільної трансформації розглянули Т. Кисільова,

Т. Красильникова, Ю. Красильников, В. Разумний. Дослідженням культурної стратифікації українського суспільства займається Н. Цимбалюк.

Кожна людина має право вільно брати участь у культурному житті суспільства, втішатися мистецтвом, брати участь у науковому прогресі і користуватися його благами, згідно з ч. 1 ст. 27 Загальної декларації прав людини (10.12.1948 р.) [1]. Таке право громадян на відпочинок та участь у культурі є ознакою модерного суспільства, цивілізованої країни.

Проте, дотримання даних прав залежить не лише від бажання людей брати участь у культурному житті суспільства, а й від ряду інших причин, як, наприклад, соціальна та культурна політика країни, рівень добробуту громадян, наявність та доступність закладів культури чи відпочинку тощо. Культурне споживання має також вікові, гендерні, етнічні та регіональні особливості.

При виборі способу проведення вільного часу та продуктивної організації дозвілля, люди керуються, зокрема, своїми внутрішніми установками, мотиваціями, потребами та смаками. Впив має мода, реклама, традиції, соціальний статус. Ще одним фактором, у даному випадку, є наявність таких закладів культури, які б відповідали дозвіллевим запитам та їх доступність усім верстам населення. Так як наша культурна інфраструктура та комунікаційні технології розміщені нерівномірно, то і розгалуженість культурних закладів є неоднорідною (залежить від розміру населеного пункту та наближеності до великих міст).

Однією з проблем, характерних для України, є зменшення закладів культури. Дані офіційної статистики свідчать про зменшення в країні загальної кількості бібліотек (з 25,6 тис. 1990 р. до 17,3 тис. 2015 р.), закладів культури клубного типу (з 25,1 тис. до 17,2 тис.), кіноустановок (з 27,2 тис. до 1,1 тис.), театрів (з 125 до 113 тис.) [2, с. 9]. Знизилась і кількість шкіл естетичного виховання: дитячих музичних шкіл (з 1204 у 1990-1991 рр. до 793 у 2015-2016 рр.) та дитячих художніх шкіл (з 126 до 109) [2, с. 80].

Відвідуваність закладів культури серед українців, у порівнянні з попередніми роками, також зазнала змін. Кількість відвідувань театрів за рік знизилась від 6 млн у 2010 р. до 5,6 у 2015 р., кількість слухачів за рік на концертах зменшилась від 3,7 млн до 2,5 [2, с. 9]. Враховуючи, що кількість музеїв збільшилась від 511 у 2010 р. до 564 у 2015 р, кількість відвідувань за рік музеїв знизилась від 18 млн. до 15,1. Якщо кількість демонстраторів фільмів (ті ж часові рамки) знизилась від 2,1 тис. до 1,1 тис., то кількість глядачів на сеансах зросла від 8,3 млн., до 10,9 млн. [2, с. 9].

Однією з особливостей, що властива нашим громадянам у організації дозвілля є необхідність витрачання свого вільного від праці часу на роботу в домашньому господарстві, самоосвіту, догляд та виховування дітей, виконання певних громадських доручень, тощо. Тобто, велика кількість людей (особливо у сільських регіонах, де окрім офіційної роботи кожна людина має справи по господарству), майже не відпочивають.

Сільський культурний простір суттєво відрізняється від міського. Так у місті більший вибір закладів культури, дозвілля та побуту (музеї, галереї, театри, бібліотеки, танцювальні зали чи гуртки, кафе, ресторани, парки, інтернет-клуби, пральні, хімчистки тощо). У селі ж центрами культури та

відпочинку являються будинки культури, бібліотеки, певні громадські спілки, церква тощо.

На відміну від села, де більшість мешканців знає своїх сусідів, та, навіть, своїх жителів, у місті соціальні відносини є анонімними, і більшість людей не знайомі між собою. Завдяки цьому індивід сам може обирати чи створювати коло спілкування за інтересами, відчувати себе вільно і більш розкуто. Сільській культурі властивий зв'язок та поєднання місця роботи, місця відпочинку та роботи, тоді як міська культура характеризується зворотною тенденцією.

А. Домаранська, розглядаючи культурну стратифікацію українського суспільства, створила власну класифікацію смаків та уподобань, сконструйовану відповідно до таких факторів соціальної стратифікації, як наявність та обсяг багатства, влади та престижу [3, с. 365]. Ці стилі відрізняються між собою рівнем і діапазоном культурного споживання. Перший стиль *«сучасний витончений смак»* охоплює практику відвідування концертів, театрів, музеїв, художніх виставок [3, с. 362]. *«Традиційний витончений смак»* характеризує смаки до симфонічної музики і опери, зарубіжної й російської літературної класики, автобіографій та мемуарів, це переважно жителі міста, які працюють за наймом. Стиль *«всеїдність»* являє собою відвідування концертів популярної музики, ресторанів, нічних клубів, церкви [3, с. 363]. *«Сучасна популярна культура»* – даний стиль містить практики відвідування кінотеатрів, кафе барів, дискотек, торгово-розважальних центрів. Стиль *«Традиційна популярна культура»* характеризується вибором традиційних друкованих видань, практикою читання газет та журналів на дозвіллі, переглядів фільмів різних жанрів. *«Невибагливий смак»* – представники даного стилю характеризуються неперебірливістю, зокрема, вони ніколи не відвідували виставок живопису, скульптури, художньої фотографії, концертів народних пісень чи танців. *«Культурна ізоляція»* – даному стилю властива практика неучасті: представники ніколи не відвідували музеї, бібліотеки, театри опери та балету [3, с. 365].

«Соціальні відносини, формування яких відбувається в сфері дозвілля, сприяють виявленню творчого потенціалу особистості і, водночас, створюють умови для її соціалізації, – вважає Н. Цимбалюк, – допомагають відтворити національний характер, спосіб мислення та світогляд, структуру культурно-дозвілльової діяльності певних соціальних спільностей». Автор вважає, що модернізація діяльності інституту дозвілля передбачає не лише оновлення інфраструктури закладів культури: «Вона пов'язана із зміною внутрішньої структури їх діяльності, встановленням нових соціальних зв'язків, розширенням меж соціальної взаємодії, відпрацюванням характерних для сучасного світу складних форм поведінки» [4].

Отже, одним із важливих чинників розвитку культури кожної країни є широке залучення населення до участі у культурному житті суспільства. Зараз в Україні спостерігається тенденція зменшення закладів культури та відвідуваності їх людьми. Тому для того, щоб громадяни мали доступ до благ культури та брали активну участь в культурному житті потрібно як покращення економічних, так і соціальних умов. Адже від рівня життя громадян залежить вид їхнього дозвілля, відвідуваність закладів культури та відпочинку.

Список використаних джерел:

1. Загальна декларація прав людини. Інтернет ресурс http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015
2. Заклади культури, мистецтва, фізкультури та спорту України у 2015 році. Статистичний бюлетень. Державна служба статистики України. – Київ, 2014. – 94 с.
3. Домаранська А. Культурна стратифікація українського суспільства / А. Домаранська // Українське суспільство 1992-2013. Стан та динаміка змін. Соціологічний моніторинг / за ред. д.е.н. В. Ворони, д.соц.н. М. Шульги. – К.: Інститут соціології НАН України, 2013. – С. 360-366.
4. Цимбалюк Н.М. Інституціональна модернізація культурно-дозвіллевої сфери в Україні: дис. д-ра соціол. наук: 22.00.04 / Н.М. Цимбалюк / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2005. – 40 с.

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Аль-Зухайри Акиль Ібрахим

аспірант,

*Восточноукраинский национальный университет
имени Владимира Даля*

ОСОБЕННОСТИ ПРОЦЕССА СТАНОВЛЕНИЯ ИНСТИТУТОВ ДЕМОКРАТИИ И ПАРЛАМЕНТСКОГО УПРАВЛЕНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ ИРАК ВО ВТОРОЙ ПОЛОВИНЕ XX ВЕКА

Целью данной работы является выявление предпосылок и особенностей процесса становления парламентских форм управления и демократических институтов в Республике Ирак. Актуальность исследования обусловлена необходимостью понять специфику расстановки политических сил в Ираке и высокой степенью влияния внутренней политики страны на внешнеполитические и внешнеэкономические процессы.

Становление институтов демократии в Ираке проходит под влиянием ряда факторов, как универсальных для всего ближневосточного региона (слияние законодательной и исполнительной функций власти в руках авторитарного главы государства, низко развитый уровень образования и общественного сознания, широкие возможности для манипулирования и политической коррупции), так и порожденных особенностями внутреннего исторического пути (этническая и религиозная разноплановость населения, отсутствие опыта автохтонной в национальном плане государственности, марионеточный характер управления посредством британских консультантов) [1, с. 48]

Первая Конституция в Ираке была принята в 1924 году и стала на тот момент самой прогрессивной из конституций, действовавших в государствах Ближнего Востока [3, с. 135]. Она декларировала равенство национальностей и вероисповеданий, свободу и неприкосновенность личности, право собственности, свободу волеизъявления, свободу совести и вероисповедания, право обучения на родном языке [6]. Согласно этой Конституции, в государстве устанавливался режим парламентской монархии с двухпалатным парламентом, состоящим из Палаты Депутатов и Сената, назначаемого королем. Верховная исполнительная власть принадлежала премьер-министру, которого назначал монарх [7]. Конституция легитимировала необходимое участие в парламентском процессе депутатов от религиозно-этнических меньшинств [5, с. 110]. Тем не менее, наибольшим весом в политической жизни обладали не политические группы, и не население, а шейхи племён и клановых объединений. Во время выборов противостояние между ними часто принимало характер открытых вооружённых стычек.

В период Второй Мировой Войны в конституцию был внесён ряд поправок, которые ещё более усиливали степень значимости органов исполнительной власти и Сената. Расширилось пространство властных

полномочий относительно блокирования решений депутатского корпуса вплоть до его роспуска, смещения правительственного кабинета и введения чрезвычайного положения. Государственная система правления двигалась в направлении монархической диктатуры, отягощённой, кроме того, её экономически-марионеточным характером и статусом источника необработанного экспорта. Поэтому содержательной осью народно-демократических выступлений и оппозиционных заявлений этого периода было требование демократизации Сената (частичное избрание его состава), либо же его полное упразднение.

История нового этапа существования представительских органов для Республики Ирак начинается с лета 1958 года, когда в результате народных волнений, получивших силовое воплощение в виде военного переворота, власть правящей династии Хашимитов была свергнута, а Ирак становится республикой, управляемой армейскими лидерами, членами организации «Свободные офицеры», возглавлявшими переворот [1, с. 81]. «Временная конституция», принятая в 1958 году, узаконила власть военного правительства и сосредоточила в руках Совета министров законодательную и исполнительную власть [2, с. 157]. Существование отдельного выборного законодательного органа, а также какие-либо институциональные формы политической инициативы, исходившей от общества, не декларировалось никак. В силу этих причин политический строй Ирака представлял собой практически ничем не сдерживаемую диктатуру Премьер-министра, которым с момента революции и до самого своего свержения и гибели (1963 год) являлся генерал Абдель Керим Касем. По сути, основным прогрессивным шагом, совершённым в ходе революции и узаконенным на уровне Конституции, было осуждение геноцида над курдами. Демократическая Партия Курдистана входит в состав Фронта Национального Единства, межпартийную организацию, возглавляющую прореволюционные силы, а ряд курдских лидеров занимают значительные посты в руководстве Республикой.

Обострение национально-политических отношений привело к репрессиям в отношении курдского населения, мятежу в Северных районах и его вооружённому подавлению. Осенью 1968 года, после очередного путча, в результате которого диктаторскими полномочиями наделяется новый Президент, генерал Ахмет Хасан аль-Бакр, учреждается новый Совет Революционного, и принимается очередная Временная Конституция, которая провозглашала однопартийную систему. Теперь единственной законно действующей партией в государстве являлась Партия Арабского Социалистического Возрождения [2, с. 177]. В то же время сама БААС из политической организации, консолидирующей мусульманские по вероисповеданию политически активные силы, принадлежащие к различным направлениям в Исламе, превращается в монополию суннитского направления.

Анализ централизации ветвей власти заставляет разделить принцип взаимоналожения исполнительной и законодательной власти, провозглашаемый социальной философией Ислама, который сохраняет способность к прогрессированию, модернизации, и отражает подлинную специфику мусульманской модели общественной жизни; и неразвитый характер социально-политической системы, долгое время не выходящей для

Ирака из замкнутого круга военно-революционных комитетов и личных диктатур. Как видим, при отождествлении ветвей власти, а также в процессе выдвигаемых вариантов личной тирании и политических репрессий, административно-командная система Ближнего Востока меньше всего исходила из религиозно-этических положений Ислама, а чаще всего, наоборот, вытесняла сами эти положения за пределы смыслового политического пространства, а их носителей – из участия в политической жизни.

С 1974 года вся фактическая полнота власти концентрируется в руках Саддама Хусейна, который ещё с 1968 года исполняет функции вице-президента. Жизнь общества и культурные процессы были проникнуты партийной пропагандой, в то время как сама правящая партия стала разветвлённым управленческим аппаратом, по существу стянув на себя не только исполнительные, но и карательные функции [4, с. 96]. Партия БААС сформировала для себя в Иракском обществе ту нишу, которой располагали правящие партии в наиболее развитых тоталитарных режимах XX века, наподобие Гитлеровской Германии и Сталинского и Брежневского Советского Союза.

Основными векторами демократического оздоровления, в которых направлялась деятельность сил, оппозиционных центральной власти, являлись принятие постоянной Конституции, введение многопартийной системы, ограничение власти Президента и образование законодательного органа парламентского типа. Начиная с 1968 года, в общественной жизни Республики Ирак обозначается период относительной внутренней стабильности, продлившийся до самой интервенции коалиционных сил и свержения Саддама Хусейна в 2003 году. Разумеется, совершенно невозможно связывать этот период с процессами демократизации и стабилизации избирательной системы, поскольку его существование было тесно связано с системой командного администрирования, партийной и личной диктатуры.

Список использованных источников:

1. Герасимов О.Г. Ирак / О.Г. Герасимов М.: Восточная литература, 1984. – 112 с.
2. Степанова Н.В. Ирак: 1968-1988: Учебное пособие / Н.В. Степанова. – М.: 1992. – 240 с.
3. Шумов С.А., Андреев А.Р. Ирак: история, народ, культура: Документальное историческое исследование / С.А. Шумов, А.Р. Андреев – М.: Монолит-Евролинц-Традиция, 2002. – 232 с.
4. Хачим Фалях Исмаил. Конституционное право стран Ближнего Востока: Иран, Египет, Израиль, ОАЭ, Ирак / Ф. И. Хачим М.: РУДН, 2010. – 138 с.
5. Tripp Charles A. History of Iraq / Charles A. Tripp Cambridge University Press. School of Oriental and African Studies, University of London. – Second Edition, 2002. – 409 с.
6. <http://worldconstitutions.ru/?p=736>
7. <http://dictionary.sensagent.com/>

Бутенко В.А.

студент,

*Одеський національний університет
імені І.І. Мечникова*

НАСИЛЬСТВЕННАЯ «РУМЫНИЗАЦИЯ» КАК ПУТЬ К ДЕМОКРАТИИ

На сегодняшний день проблема «румынизации» Молдавии становится вновь актуальной в связи со стремлением данного государства занять почётное место среди стран–участниц Европейского Союза. Люди, отстаивающие европейские ценности, европейскую культуру, сами загоняют себя в тупик.

Еще во время Второй мировой войны маршал фашисткой Румынии Иоан Антонеску издал декрет об установлении румынской администрации на левом берегу Днестра. Идеологическое обоснование этого было дано изданным в 1942 году в Яссах сочинением профессора Э. Диаконеску «Восточные румыны. Транснистрия», где, с упором на «исконные варварские» наклонности славянства, подчеркивалось: границы румынских земель простираются далеко на Восток, и, стало быть, земли эти должны войти в состав Румынии (такая же участь предназначалась и Одессе, которую Гитлер предложил переименовать в Антонеску). Ибо, как утверждал Диаконеску, «румыны представляют здесь историческую перманентность по отношению к кочевым племенам варваров» [1, с. 99].

Перерождение идеи Антонеску получили в конце 1980-х годов, после распада Восточного блока и ОВД. Румынский язык и румынская культура были объявлены подлинными, что сводило на нет достижения в области развития молдавской национальной культуры. Именно в этот период вновь активизировались сторонники объединения Румынии и Молдавии [2]. При этом стоит заметить, что в конце 80-х большинство жителей советской Молдавии, даже тех, кто сетовал на сужение, по их мнению, сферы употребления молдавского языка, не помышляли о выходе из Союза. В МССР, наряду с Прибалтикой, вкладывались большие средства. Уровень жизни среднестатистического гражданина неуклонно рос, в то время как многие регионы РСФСР нищали. Об обособлении мечтала часть национального чиновничества, не желавшая быть подконтрольной Москве, а также часть молдавской гуманитарной интеллигенции, ориентированная на Румынию. Велась работа со студенческой молодежью; к националистической пропаганде были восприимчивы люмпенизированные слои населения, которые оторвались от деревни, но не стали своими в городе [3].

Раскол Молдавии должен был случиться. В ответ на действия властей Кишинева народ, проживающий на территории Приднестровья, не желающий «румынизироваться», провозгласил свою независимость. Это стало причиной вооруженного конфликта в регионе. Стоит отметить, что румынские граждане принимали непосредственное участие в боевых действиях, и это еще больше усилило антирумынские настроения на левом берегу Днестра [4].

Идейно разделенная на две части Молдавия на сегодняшний день главную свою задачу видит во вхождении в Европейский Союз. Молдавский политолог, сопредседатель Социал-демократической партии Молдавии Оазу Нантой

заметил по этому поводу, что «Молдавия может сегодня въехать в ЕС только на спине Румынии», однако для этого необходимо предварительно объединиться. «Молдова интегрируется в ЕС, и когда этот процесс завершится, учитывая практическое отсутствие в Европе внутренних границ, можно сказать, что механическое объединение двух стран состоится» [4].

Статистика показывает, что количество двусторонних договоров, подписанных Румынией и Молдавией, с каждым годом растет. Если в 2012 году были заключены восемь договоров, регламентирующих различные аспекты – от взаимопомощи при чрезвычайных ситуациях до туризма, то в 2013 году Кишинев вновь порадовал Бухарест своей мягкостью и уступчивостью. В конце мая был положен старт объединению газотранспортных систем Молдавии и Румынии, а начало лета продемонстрировало, что темпы слияния решили не замедлять. Уже поставлены подписи под Договором о военном сотрудничестве, чем фактически начато объединение вооружённых сил двух стран [5]. А ведь наличие собственных вооруженных сил является неотъемлемым атрибутом суверенитета любого государства. А Республика Молдова фактически отказалась от национальных вооружённых сил, подчинив их Бухаресту. В совокупности с выдавливанием миротворцев из Приднестровья эти действия грозят полным подрывом всей системы сдержек и противовесов в регионе.

В области науки и культуры дела обстоят не лучше. Кроме признания молдавского языка румынским и перевода на латиницу, сегодня Министерством просвещения предлагается предоставить румынскому языку статус межнационального общения для «лучшей интеграции представителей разных этносов в общество» [6].

Также Министерство просвещения начало внедрение проектов по преподаванию истории и географии на румынском языке в школах с преподаванием на русском языке.

Политика «румынизации», проводимая властями, доказывает неспособность чиновников услышать народ, который является источником этой власти. Именно воля народа должна быть решающей, она определяет судьбу государства. Запад, выдвигающий тезисы о демократии, свободном обществе, праве народа на самоопределение, таким образом дискредитирует себя. Румыния, поддерживаемая Европейским Союзом и США, пытается вернуть могущество, некогда принадлежавшее ей. Поэтому в нынешних условиях особую актуальность и значение приобретает задача консолидации усилий всех политических и общественных сил внутри Молдовы, готовых бороться против «румынизации» и экстремизма.

Список использованных источников:

1. Мяло К. Г. Россия и последние войны XX века (1989-2000) [Текст]: учебник / К. Г. Мяло. – М.: Вече, 2002. – 480 с.
2. Движение за объединение Румынии и Молдавии [Электронный ресурс]: https://ru.wikipedia.org/wiki/Движение_за_объединение_Румынии_и_Молдавии – Название с экрана.
3. Хрусталева М. Печальные курьезы «независимости по-молдавски» [Электронный ресурс]: <http://www.km.ru/bsssr/2011/08/26/prazdnichnye-dni-i-pamyatnye-daty-v-mire/pechalnye-kurezy-nezavisimosti-po-moldavsk> – Название с экрана.

4. Маначинский А. Я. Конфликт в Приднестровье [Электронный ресурс]: <http://www.rubicon.org.ua/index.php/buy-now/item/151-konflikt-v-pridnestrove-polnaya-informatsiya> – Название с экрана.

5. Румынизация Молдавии: к подписанию договора о военном сотрудничестве [Электронный ресурс]: <http://www.odnako.org/blogs/ruminizaciya-moldavii-k-podpisaniyu-dogovora-o-voennom-sotrudnichestve> – Название с экрана.

6. Румынизация Молдовы [Электронный ресурс]: http://www.vestimd.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=36549:ruminizaciya-moldovi&catid=50:sodrujestvo&Itemid=152 – Название с экрана.

Гнатенко Н.Г.

*помічник-консультант народного депутата України,
здобувач відділу правових проблем політології,
Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України*

ПАРЛАМЕНТСЬКА ЕТИКА: СУЧАСНИЙ СТАН УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Сьогодні українське законодавство визначає мінімальні критерії етики публічної служби. Основні вимоги щодо доброчесної поведінки осіб, уповноважених на виконання функцій держави та місцевого самоврядування визначені у Законі України «Про запобігання корупції» [1]. Статті 39-44 нормативно-правового акту розкривають зміст шести принципів, які регламентують поведінку публічних службовців, а саме: пріоритет публічних інтересів, політична нейтральність, неупередженість, компетентність і ефективність, нерозголошення інформації, утримання від виконання незаконних рішень чи доручень. При цьому вказано, що ряд принципів, зокрема щодо політичної нейтральності не стосуються діяльності обраних посадовців, у тому числі народних депутатів України. Також у статті 37 наголошено, що норми Закону – це правова основа для розроблення детальних кодексів чи стандартів професійної етики для різних категорій осіб, уповноважених на виконання функцій держави та місцевого самоврядування, з огляду на специфіку їх публічних функцій.

Окремі етичні вимоги до поведінки народних депутатів України окреслені в Законах України «Про статус народного депутата України» [2] та «Про Регламент Верховної Ради України» (далі – Регламент) [3].

У статті 8 Закону України «Про статус народного депутата України» вказано на неприпустимість, з точки зору суспільної моралі, використання народним депутатом свого депутатського мандата всупереч інтересам суспільства і держави або в особистих (корисливих) цілях. При цьому не визначено санкції за порушення правових вимог. У свою чергу дев'ята глава Регламенту, присвячена питанням дисципліни та етики на пленарних засіданнях парламенту, регламентує не стільки етичні проблеми, скільки питання етикету взаємодії парламентарів між собою. Зокрема, в главі визначена заборона вносити та використовувати під час проведення пленарного засідання плакати, лозунги, гучномовці; вживати образливі висловлювання та

непристойні слова на адресу іншого народного депутата або депутатської фракції/групи тощо. За порушення вимог спікер оголошує попередження, у крайньому випадку питання передається на розгляд регламентному комітету, який може рекомендувати парламенту позбавити народного депутата права брати участь у пленарних засіданнях (до п'яти пленарних засідань).

Науковці наголошують, що моральні імперативи чи/та правила етикету не відтворюють сучасне уявлення про парламентську етику як засадничі принципи регулювання поведінки парламентарів «перш за все щодо груп впливу» [4, с. 53]. Тобто, етичні правила поведінки члена парламенту як публічного службовця, що перебуває в центрі конфлікту інтересів окремих груп (у тому числі партійних) та інтересів суспільства покликані, у першу чергу, попередити та врегулювати потенційний конфлікт інтересів у депутатській діяльності.

Загальний обов'язок уникнення конфлікту інтересів у діяльності народних депутатів України визначено нормами статті 79 Конституції України, де вказано, що перед вступом на посаду народні депутати України складають присягу, якою зобов'язуються дбати про благо Вітчизни і добробут українського народу та виконувати свої обов'язки в інтересах усіх співвітчизників.

Закон України «Про запобігання корупції» визначає такі поняття: «потенційний конфлікт інтересів» як наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень та «реальний конфлікт інтересів» як суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень [1, ст. 1]. При цьому не вказано, за яких умов потенційний конфлікт інтересів переходить у стадію реального («наявний» приватний інтерес входить у «суперечність» із представницькими повноваженнями). Разом із тим Закон визначає, що правила врегулювання конфлікту інтересів, який виникає у діяльності окремих категорій осіб, зокрема народних депутатів України, мають визначатися законами, які регулюють статус відповідних осіб та засади організації відповідних органів [1, ч. 1, ст. 35].

На сьогодні, у Законі України «Про статус народного депутата України» відсутнє поняття потенційного/реального конфлікту інтересів. У Регламенті поряд із поняттями потенційного/реального конфлікту інтересів вживається поняття конфлікт інтересів, який не має правового визначення. Так, у статтях 31-¹ та 37 зазначено, що у разі наявності «конфлікту інтересів» народний депутат має публічно про нього оголосити перед обговоренням відповідного питання на пленарному засіданні та перед голосуванням. Окрім того, у разі можливості виникнення реального чи потенційного конфлікту інтересів народний депутат не може бути обраний до складу тимчасової спеціальної комісії [3, ст. 85] та тимчасової слідчої комісії [3, ст. 87]. Про потенційну можливість такого конфлікту інтересів народний обранець має повідомити сам.

Жодних обмежень у зв'язку із наявністю потенційного/реального конфлікту інтересів у діяльності депутата як члена парламентського комітету

не вказано ні у Регламенті, ні у Законі України «Про комітети Верховної Ради України».

Разом із тим у ч. 2 ст. 35 Закону України «Про запобігання корупції» вказано, що у разі виникнення реального/потенційного конфлікту інтересів у посадової особи, яка входить до складу колегіального органу (комітету, комісії, колегії тощо), вона не має права брати участь у прийнятті рішення цим органом. Про конфлікт інтересів такої особи може заявити будь-який інший член відповідного колегіального органу або учасник засідання, якого безпосередньо стосується питання, що розглядається. Якщо неучасть посадової особи у прийнятті рішень цим органом призведе до втрати правомочності колегіального органу, участь такої особи у прийнятті рішень має здійснюватися під зовнішнім контролем. Рішення про здійснення зовнішнього контролю приймається відповідним колегіальним органом.

Як видно із попереднього аналізу, українське законодавство у питанні попередження конфлікту інтересів серед депутатського корпусу потребує, як мінімум, синхронізації та чіткішого визначення санкцій за його порушення.

Аналіз європейської практики засвідчує, що в країнах сталої демократії основні механізми попередження та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності члена парламенту визначені у правилах поведінки/етики, які ухвалює сам парламент. Як правило, такий документ є частиною загальних правил діяльності вищого представницького органу (регламенту). Нормативно-правовий акт визначає загальні принципи поведінки депутата, обов'язок декларувати приватні інтереси, а також обмеження щодо: сумісництва з іншими видами позапарламентської діяльності (як оплачуваної, так і неоплачуваної), подарунків, подорожей, працевлаштування після завершення каденції тощо. Інституційне забезпечення режиму етики здійснює або спеціальний внутрішній парламентський орган (посадова особа), який створюється на підставі підзаконного акту парламенту або зовнішній, підзвітний парламенту орган контролю (наприклад, рахункова палата). Також встановлені дієві механізми контролю за діяльністю члена парламенту з боку громадськості.

На нашу думку, на часі ухвалення Кодексу поведінки народного депутата України як складової частини Регламенту. В ньому мають бути детально прописані ситуації потенційного/реального конфлікту інтересів та механізми його вирішення. Також має бути встановлений обов'язок декларування народним депутатом інтересів, які впливають на об'єктивність його дій і рішень, включаючи попередні місця роботи.

Безумовно, ухвалення Кодексу не призведе до миттєвого підвищення якості законотворчого процесу, проте сприятиме поступовому встановленню довготермінової практики етичної поведінки членів парламенту через громадський контроль за дотриманням чітких правил і процедур, встановлених нормативно-правовим актом.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про запобігання корупції»: за станом на 1 листоп. 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
2. Закон України «Про статус народного депутата України»: за станом на 1 листоп. 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2790-12>

3. Закон України «Про Регламент Верховної Ради України»: за станом на 1 листоп. 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>

4. Климович О. Етика парламентарів, або що робити, щоб законослухняність не втратила сенс / О. Климович // Парламент. – К., 2011. – № 3. – С. 51-62.

Діска Л.Р.

студентка,

Національний авіаційний університет

ЩО ТАКЕ ДЕМОКРАТІЯ В ЕПОХУ ІНТЕРНЕТ

Вплив Інтернету на політику в 21-м столітті, здається, беззаперечний. Його роль в сучасному суспільстві можна порівняти з впливом радіо і телебачення в 1930-х і 1960-х роках. Зі зміною соціальних взаємодій і засобів комунікації, політичні зрушення також неминучі. Соціальні та цифрові медіа і веб-революції демонструють, що Інтернет відіграє велику роль в державному управлінні й тим самим змінює саму політику.

В розвинених країнах світу, більше не питання, чи впливає інтернет на політику, але, скоріше, як, чому і з якими наслідками цей процес перетікає. За допомогою стрімких темпів поширення Інтернету в багатьох країнах формується абсолютно нове, до нині невідоме середовище сповнене напруженістю, парадоксами і протиріччям. Людство поступово трансформує традиційну модель держави та суспільства на таку, що відповідає сьогоденню та всім його безперервним змінам. Що це за модель та якою вона має постати, остаточної відповіді на це питання досі не має.

Політика в цій моделі проглядається через призму впливу нових комунікаційних технологій на політичні партії та вибори, груп тиску, суспільних рухів місцевої демократії, державної бюрократії, і глобального управління. Дана призма дозволяє ефективніше аналізувати постійні спірні проблеми політики, в тому числі цифрового розриву; управління самого Інтернету; напруженості у відносинах між наглядом, конфіденційністю та безпекою.

Представники влади завжди використовували ЗМІ як дієвий інструмент інформування, переконування та маніпулювання громадською думкою. Саме тому низка політичних аналітиків сходяться на думці, що Джон Ф. Кеннеді виграв вибори у в 1960 за допомогою переможної стратегії на користь телебачення. Таким же чином, Барак Обама використав можливості мережі Інтернет, щоб виграти президентські вибори 2008 року, налагодивши діалог зі своїми потенційними виборцями через соціальні мережі Facebook і Twitter та відео-канал YouTube. Та як наслідок, набув звання першого «Інтернет-президента», що активно ділиться новинами та регулярно відповідає на питання, що цікавлять його послідовників в соціальних мережах.

Не дивлячись на існування позитивного досвіду використання інструментів Інтернет, лише невеликий відсоток міжнародних суб'єктів користується ним на практиці в реальному житті прийняття та імплементації рішень. Так, живучи в 21 столітті громадяни своїх країн намагаються

взаємодіяти з тими установами, що були створеними ще в 19 столітті. До того ж, це все відбувається на основі інформаційних технологій 15 століття. Очевидно, що система застаріла оскільки була розроблена для інформаційних технологій, яким вже більше 500 років. Ця система передбачала, що одиниці щоденно приймають рішення від імені багатьох людей. Більш того, плата за участь в такій системі є дуже високою. Учаснику політичних відносин потрібно мати капітал та вплив, або присвятити все життя політиці пройшовши всю ієрархію від члена партії до органу прийняття рішень. І останнє, але не менш важливе, мова системи надзвичайно зашифрована, оскільки створена юристами для спеціалістів схожого ремесла і не зрозуміла звичайному громадянину. Отож, це система, в якій населення обирає органи влади, але абсолютно не приймає участь в прийнятті рішень цими органами влади. Сьогодні, коли новітні інформаційні технології дають змогу приєднатися до будь-якого обговорення на світовому рівні, інформаційні бар'єри знижуються, і народ, як ніколи раніше, може висловлювати свої бажання та тривоги. Зазначена політична система не змінювалася за останні 200 років, і історично склалося, що вона єдина та універсальна в своїй природі, що може задовільнити всі виклики та потреби держави та її мешканців. Отож, і справді не дивно, що така система може мати тільки два варіанти кінцевого етапу: пасиву або активу.

Перший варіант відбувається за умов незадіяності громадян у політичному житті країни через відсутність бажання брати участь та бути залученим на будь-якому рівні. Існує гіпотеза, що громадяни – пасивні від природи і постійно уникають зобов'язань. В даному випадку система не здатна, ані представити себе, ані забезпечити діалогу з громадянами, тому останні в свою чергу звикають представляти себе самі. Тут і має місце другий варіант- актив, де громадяни мають доступ до виборчих скриньок і прагнуть бути почутими. Для цього варіанту необхідно володіти такими знаннями, що зрушать політичну діяльність від агітації до дії.

Молоде покоління все краще вміє використовувати мережі та технології для організації протестів, що успішно формують порядок денний, відмінюють край шкідливі закони, і навіть скидають авторитарні уряди. І це та сила, якою наділив Інтернет громадян. Проте, не зважаючи на це, достатньою мірою не вдалося використати ці самі мережі та технології, щоб успішно скоординувати для наочних змін альтернативу, знайти консенсус та створити об'єднання, які потрібні для її втілення. Ризик полягає в тому, що тим самим будуть створенні величезні пропуски в розподілі влади, які дуже швидко заповняться де-факто владою, наприклад, військовими чи високо мотивованими та вже організованими групами, які загалом засновані на крайнощах [1].

Як говорив відомий філософ Маршал МакЛуган «Політики розв'язують сьогоднішні проблеми вчорашніми засобами». Тому питання, що потребує свого дослідження полягає у наступному: чи зможуть люди спробувати піти іншим шляхом і розв'язати сьогоднішні проблеми засобами, які дають нам інновації сьогоднішнього дня. Одним із вдалих прикладів втілення даного принципу в життя є програма «DemocracyOS» розроблена аргентинськими науковцями, щоб створює місток між громадянами та обраними ними представниками, щоб перші могли брати участь у політичному житті, не відриваючись від повсякденного життя.

Цей веб-додаток надає можливість ознайомитись з проектами, які виносяться на розгляд Конгресу, їх відразу перекладають та пояснюють звичайною мовою. Оскільки соціальні зміни приходять не завдяки розширенню наших знань, а завдяки їх застосуванню, то кращий доступ це здорове і стабільне громадське обговорення, яке має бути однією з її основних цінностей. Тож, DemocraCyOS націлена саме на те, щоб знайти консенсус та належний шлях для голосування так, як би громадянин хотіли, щоб проголосував обраний ним представник. Але в процесі користування програмою, стало очевидним, що технологія сама по собі не рішення. Політичні партії Аргентини, яким було запропоновано скористатися новою технологією не розділили ідею просування політичних рішень через цей веб-додаток. Вихідом з даної ситуації стало створення власної партії розробниками DemocraCyOS, з метою голосування по кожному законопроекті Конгресу так, як вирішать безпосередньо громадяни в онлайн-платформі. Таким чином, це була перша спроба, коли партія ухвалювала рішення разом з тими, на кого ці рішення мали прямий вплив. Це був дуже сміливий крок для партії, що існувала всього два місяці в місті Буенос-Айрес. Не дивлячись на той факт, що місце в Конгресі вони не здобули, програма привернула до себе увагу і цього було достатньо щоб організатори стали учасниками обговорення декількох законопроектів.

Досвід цього проекту дав зрозуміле уявлення того, що політичну систему не можна змінити радикально, а лише модернізувати засобами, які дає нам сьогодні Інтернет і нарешті привести нашу демократію в 21 століття. Інтернет приніс більшу прозорість в політику, так як інформацію в мережі важче приховати чи придушити її спільне використання. Отже, політики повинні бути дуже обережні при використанні Інтернету як інструменту спілкування. Потужність Інтернету зростає, коли справа доходить до залучення уваги до питань соціальної значущості в глобалізованому світі. Люди в Єгипті, Тунісі та Лівії змогли мобілізуватися і повалити диктаторські режими завдяки новітнім комунікаціям. Досягнення такого рівня змін без Інтернету потребувало б десятиліття. Інтернет стає одним з найбільших колективних інструментів по вирішенню проблем у світовій історії та докорінному зміні існуючої політичної системи.

Наразі першочерговими кроками для становлення нової демократії є:

- створення ефективного механізму краудсорсингу для перевірки на достовірність поширюваної інформації та винагородження людей за участь в цьому процесі;
- переосмислення сучасної мережевої екосистеми та створення інших умов користування задля забезпечення основних засад демократичних відносин серед учасників системи (Адже велика частина Інтернету підкорена менш благородним аспектами людської поведінки);
- використання значення Інтернету і соціальних медіа для боротьби за соціальну справедливість, демократію і права людини в світі.

Список використаних джерел:

1. https://www.ted.com/speakers/pia_mancini
2. Andrew Chadwick «Internet Politics: States, Citizens, and New Communication Technologies».

3. Digital Disconnect: How Capitalism is Turning the Internet Against Democracy Hardcover – March 5, 2013 by Robert W. McChesney.

4. The Internet, Democracy and Democratization (Democratization Studies) 1st Edition by Peter Ferdinand.

Колісніченко Р.М.

кандидат політичних наук, доцент, директор,

Кіровоградський інститут Приватного акціонерного товариства

«Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ГЛОБАЛІСТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ У МІСТІ КРОПИВНИЦЬКОМУ

Глобалістична свідомість є специфічною формою суспільної свідомості, що являє собою ступінь інтересу до глобальних проблем людства, рівень знань, уявлень, оцінок стосовно значення, змісту, особливостей світових проблем, суспільної діяльності, яка здійснюється з метою їхнього розв'язання, усвідомлення оптимальних способів подолання глобальних проблем сучасності, необхідності участі у їх вирішенні, суб'єктивної готовності до такої участі, а також рівень розвитку глобалістичної самосвідомості [2].

Визначення стратегічних підходів до розвитку глобалістичної свідомості населення має відбуватися із врахуванням гендерних, вікових та освітніх особливостей сучасних поглядів суспільства відносно глобальних проблем. Гендерні відмінності політичної культури, політичної свідомості українського суспільства вивчалися В. Бабкіним, В. Бебиком, М. Головатим, В. Горбатенком, іншими дослідниками [1; 3]. Втім, відповідні ознаки глобалістичної свідомості українців залишаються недостатньо проаналізованими.

З метою вивчення особливостей глобалістичної свідомості населення автором 5-6 листопада 2016 р. було організовано соціологічне опитування мешканців м. Кропивницького, в межах якого опитано 320 респондентів (теоретична похибка не перевищує 0,6%). За результатами дослідження встановлено, що чоловіки, порівняно з жінками, рідше вважають неважливими переважну більшість поставлених їм воєнно-політичних, соціально-економічних і гуманітарних запитань, за виключенням питань охорони здоров'я та демографічної політики, демонструють вищий рівень володіння знаннями відносно класифікацій країн світу. Респонденти чоловічої статі більш позитивно ставляться до глобального формування соціально орієнтованої ринкової економіки, збільшення обсягів міжнародної допомоги бідним країнам, активного скасування розвиненими державами зовнішніх боргів цих країн, перегляду угод, укладених ними з транснаціональними корпораціями, надання сучасних виробничих технологій, можливостей самостійно розпоряджатися власними природними ресурсами. Отже, чоловіками більше уваги приділяється більшості вищеописаних проблем глобального розвитку, позитивніше, ніж жінками сприймаються погляди представників класифікаційно-компетентного і соціально-прогресивного типів глобалістичної свідомості.

Представники чоловічої статі активніше за жінок підтримують більшість заходів, необхідних для становлення ефективного механізму формування глобалістичної свідомості, частіше здійснюють вищеописані дії, потрібні для подолання глобальних проблем, планують звернутися до Президента та уряду з вимогою більш активної участі України у їх розв'язанні, вважають, що звичайні люди із середніми доходами можуть ефективно впливати на подолання проблем світового характеру. Таким чином, чоловіки у порівнянні з жінками демонструють більш високий рівень розвитку мотиваційно-вольової сфери глобалістичної свідомості, раціональніше сприйняття ознак її гуманістичного типу, сильнішу готовність до участі у вирішенні світових проблем.

Натомість жінки виявляють вищий рівень підтримки незастосування ядерної зброї, світового ядерного роззброєння; посилення міжнародного контролю за рухом капіталу, використанням коштів, що виділяються для здійснення економічних реформ; глобального запровадження типової прогресивної шкали оподаткування прибутків великих підприємств, збільшення податків на значні суми депозитів, страхових внесків, дороге майно, предмети розкоші та лібералізації митної політики розвинених держав для стимулювання розвитку високотехнологічного виробництва готової продукції у бідних країнах. Окрім того, жінки частіше за чоловіків підтримують: підвищення соціальних стандартів у слабо розвинених країнах, формування відповідального ставлення населення до політики дітонародження; запровадження страхової загальнообов'язкової системи охорони здоров'я з державним фінансуванням медичних закладів і компенсацією страхових витрат; значне збільшення обсягів міжнародної допомоги, спрямованої на розвиток у бідних країнах засобів масової інформації, індустрії культури та освіти; державне фінансування політичних партій та профспілок, формування готовності населення країн світу до системної сплати членських внесків для їх фінансового утримання. Відтак, серед жінок більшого поширення набувають окремі риси соціально-прогресивної, гуманістичної глобалістичної свідомості, а також її миролюбний, глобально-без'ядерний, соціально-виховний і соціально-підтримуючий типи.

Наведені гендерні особливості поглядів населення м. Кропивницького відносно глобальних проблем мають бути враховані при визначенні механізму гармонізації й формування гуманізаційного типу глобалістичної свідомості, що засвідчує високу актуальність здійснення подальших наукових досліджень у даному напрямку.

Список використаних джерел:

1. Бебик В. М. Політична культура сучасної молоді / Бебик В. М., Головатий М. Ф., Ребкало В. А. – К.: А.Л.Д., 1996. – 112 с.
2. Колісніченко Р. М. Глобалістична свідомість: поняття, структура, типологія / Р. М. Колісніченко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. – 2012. – Вип. 9. – С. 117–124.
3. Політологічний енциклопедичний словник / Упорядник В. П. Горбатенко; За ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: Генеза, 2004. – 736 с.

Романова О.В.

*кандидат політичних наук, доцент,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова*

МИРОТВОРЧІ МІСІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ НА БАЛКАНАХ В РАМКАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИКИ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ (ЄПБО)

Прийнята в ЄС модель «всеосяжної безпеки» передбачає не тільки врегулювання конфліктів, а й їх запобігання. Вона включає широкий спектр миротворчої діяльності – класичні миротворчі операції, поліцейські операції, утвердження верховенства закону, реформу в сфері безпеки і постконфліктне господарське відновлення і будівництво демократичних інститутів. Географічний розподіл місій ЄПБО також чітко демонструє не тільки пріоритети ЄС в питаннях регіональних конфліктів, а й реальні можливості для проведення миротворчих операцій – це, перш за все, Західні Балкани, які фактично стали зоною особливої відповідальності ЄС за постконфліктну стабілізацію цього регіону. Західні Балкани залишаються одним з пріоритетних напрямків діяльності ЄС в області кризового врегулювання. В регіоні зберігається латентна конфліктність, пов'язана, в першу чергу, з незавершеністю оформлення національної державності низки країн Балтії. Боснія і Герцеговина та Косово залишаються найбільш вибухонебезпечними вогнищами напруженості. Всі без винятку загрози, заявлені в Європейській стратегії безпеки, мають пряме відношення до Балканського регіону. Це загрози тероризму, розповсюдження зброї масового знищення, виникнення регіональних конфліктів, появи нежиттєздатних держав, організована злочинність. З огляду на геостратегічне положення регіону, внутрішню нестабільність, незахищеність кордонів, географічну близькість до ЄС, названі загрози стають безпосередньою загрозою для європейських країн [1, с. 39].

В основі стратегії стабілізації регіону була ідея європеїзації як поетапної інтеграції всіх балканських держав в НАТО і ЄС. Стратегія передбачає тривалу еволюцію, поступове включення держав Західних Балкан в інтеграційні процеси, спрямовані на зниження національно-державних протиріч, створення спільних торгово-економічних зон, поступове відкриття кордонів і розвиток демократичних інститутів [2, с. 61]. Спочатку Європейський Союз зробив упор на розвиток політичної, економічної і соціальної сфер балканських держав, в той час як НАТО традиційно концентрувалася на військових аспектах, залучаючи європейські країни до участі в миротворчих операціях через механізми ЗЄС (участь в блокаді колишньої Югославії в 1994 р, в операції в Косово в 1999 р). З розвитком СЗБП і ЄПБО і з включенням у 2001 р. ЗЄС в структури Євросоюзу, ЄС бере відповідальність й за військовий вимір процесу європеїзації в регіоні, беручи на себе організаційно-командні функції при проведенні миротворчих операцій. Сформоване партнерство ЄС і НАТО у військовій сфері було оформлено угодою «Берлін Плюс». Саме ці домовленості до останнього часу застосовувалися при здійсненні військових і поліцейських місій ЄС на Балканах. Початком миротворчої діяльності ЄС на Балканах можна вважати розгортання Місії спостерігачів від Європейського Співтовариства на території Західних Балкан. Місія розпочала свою роботу в липні 1991 року і

виконувала допоміжну функцію по відношенню до дій країн-членів ЄС. Основною метою було заявлено формулювання на місці (через збір інформації та аналіз ситуації) ефективної політики ЄС в регіоні. 120 міжнародних спостерігачів у співпраці з 75 місцевими фахівцями повинні були стежити за розвитком політичної ситуації в області безпеки, вести спостереження за межами, за розвитком міжетнічних відносин, контролювати ситуацію з біженцями. Планувалося, що місія стане механізмом раннього попередження і побудови взаємної довіри на території колишньої Югославії. Також до завдань спостерігачів входила координація зусиль з міжнародними інститутами, залученими в стабілізацію Західних Балкан. З 22 грудня 2000 р місія трансформувалася в Місію спостерігачів ЄС, яка представляла собою вже комунітарний інструмент в рамках СЗБП. Діяльність охоплювала Боснію і Герцеговину, Хорватію, Сербію, Чорногорію, Албанію і Македонію. Багато в чому місія спостерігачів, забезпечуючи політичну присутність ЄС в регіоні, підготувала ґрунт для подальших операцій, здійснених ЄС в рамках ЄПБО. Присутність європейських військових і фахівців в рамках ООН, НАТО і ЗЄС протягом усіх балканських воєн було найважливішим компонентом з врегулювання кризових ситуацій регіону. Миротворча роль самого ЄС стала зростати лише з 2001 року. З цього моменту можна простежити поступово збільшення загального числа представників ЄС на території Західних Балкан і форсований розвиток зовнішньої та оборонної політики Євросоюзу. Операція «Конкордія», яка стартувала в березні 2003 р., стала першою військовою місією ЄС. Вона спиралася на результати використання механізму ЄПБО, який був вперше задіяний в ході політичного врегулювання гострої фази конфлікту в Македонії у 2001 р. Тоді Хав'єр Солана, Високий представник по СЗБП, вів переговори з вирішення конфлікту, пов'язаного з загостренням етнічних албансько-македонських протиріч. Останні були в значній мірі, спровоковані становищем в Косово і помилками самих західних посередників у врегулюванні. Багато в чому через проникнення косовських бойовиків і зброї на територію Македонії етнічні протиріччя переросли в повномасштабне збройне протистояння, яке завершилося підписанням Охридських угод. Для забезпечення їх виконання в республіці була розгорнута місія НАТО «Основний урожай» з контингентом чисельністю 3500 військових, за якою слідували ще дві місії НАТО «Бурштинова лисиця» і «Союзна гармонія» [3, с. 115]. Операція «Конкордія» у складі 350 військових змінила операцію «Союзна гармонія», зберігши її основні завдання, в які входило: гарантувати виконання Охридських угод й патрулювати етнічні албанські території країни, що межують з Албанією, Сербією та Косово з метою недопущення відновлення етнічного насильства. Крім військової місії в республіці діяли: Європейська агенція з реконструкції, Місія спостерігачів ЄС, представники головної в ЄС країни, делегація Комісії ЄС та офіс Спеціального представника ЄС, який, здійснюючи координацію всіх «інструментів» в рамках Процесу стабілізації та асоціації, і символізував комплексний підхід ЄС до миротворчості. Успішне завершення військової місії «Конкордія» дозволило замінити її поліцейською місією «Проксіма» з контингентом в 150 чоловік в грудні 2003 року. Початковий мандат місії строком на рік був до 2005 р. До складу місії увійшли, крім представників країн-членів ЄС, фахівці з Норвегії, Швейцарії, Туреччини

та України. Головною метою місії було сприяння македонському уряду у зміцненні законності та правопорядку в республіці, включаючи боротьбу з організованою злочинністю. Практично паралельно з поліцейською місією в Македонії ЄС розгорнув в січні 2003 р. поліцейську місію в Боснії і Герцеговині (EUPM). Саме ця місія вважається першою поліцейською місією ЄС в рамках ЄПБО. Місія діє до теперішнього часу відповідно до Дейтонських мирних угод, що завершили у 1995 р. кровопролитні міжетнічні війни. Мандат і чисельність місії кілька разів модифікувалися. Останній мандат продовжений до 31 грудня 2011 р. До складу місії в різний час входили представники всіх країн-членів ЄС. Залучалися фахівці Ісландії, Канади, Норвегії, Росії, Туреччини, України і Швейцарії. Головним досягненням місії на сьогоднішній день можна вважати формування стійкої загальнодержавної поліцейської системи, що дозволило дати старт процесу стабілізації та асоціації, почати переговори про рух до безвізового режиму між Боснією і Герцеговиною та ЄС. Відносно стабілізації Боснії і Герцеговини сприяла й військова місія ЄС «Алтея», що прийшла на зміну операції НАТО «Сили для стабілізації» (SFOR). Її діяльність триває до теперішнього моменту, що само по собі свідчить про ще незавершена процесі післявоєнного примирення сторін.

До теперішнього моменту Європейським Союзом накопичений значний досвід проведення миротворчих місій в західнобалканському регіоні. Завершено операції в Македонії (військова операція «Конкордія», поліцейська – «Проксіма» та Місія європейських поліцейських радників). Триває мандат трьох операцій (Поліцейська місія ЄС в Боснії і Герцеговині, військова операція «Алтея» в Боснії і Герцеговині й громадянська місія EULEX в Косово).

Список використаних джерел:

1. Европейский Союз и региональные конфликты / Под ред. Арбатовой Н.К., Кокеева А.М. – М.: ИМЭМО РАН, 2011. – 143 с.
2. Новикова Д.О. Новые инструменты международного кризисного урегулирования: опыт Европейского Союза. – М.: МГИМО – Университет, 2009. – 112 с.
3. Бископ С. Основы обновленной Европейской стратегии безопасности. // Вестник международных организаций. – 2009. – № 2. – С. 105-120.

Сіра О.В.

аспірант,

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ВІДНОСИНИ РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ ТА КОРЕЙСЬКОЇ НАРОДНО-ДЕМОКРАТИЧНОЇ РЕСПУБЛІКИ: СИСТЕМАТИЗАЦІЯ, ДИНАМІКА ТА ОСОБЛИВОСТІ

Міжкорейські відносини – це унікальне явище сучасності на світовій арені. Найбільш вагомими факторами, які впливають на стан взаємодії між РК та КНДР, можна представити, на думку автора, наступною ієрархічною моделлю: спроможність діючого режиму КНДР продовжувати власне існування; політика

США, КНР, Японії та РФ по відношенню до Корейського півострова та її вплив; Уніфікаційна політика та зовнішня політика (зокрема, північнокорейський вектор) правлячої еліти в Південній Кореї.

Північній Кореї властиві унікальний рівень політичної та дипломатичної свободи дій серед всіх елементів зазначеної системи. Частіше за все, саме інші суб'єкти вимушені відповідати на певні дії Пхеньяну, а ні навпаки [2]. Тобто зазначена раніше ієрархія доволі логічно обумовлюється тією картиною, яка, в цілому, має місце бути протягом більше ніж шістдесяти років. Другому за важливістю фактору – вплив зовнішньої по відношенню до країн півострова сили – властиві певна динаміка й мінливість за умовами ролі цих акторів в МВ та світовій політиці, за наявністю тих соціально-політичних, економічних характеристик, які їм властиві. Третє ж місце займає саме національна політика режиму в Південній Кореї, яка в самому загальному вигляді впливає на стабільність відносин на півострові (наприклад, в рамках трикутника РК-США-КНДР, РК-США-КНР та ін.) [1].

Що ще в більшому ступені ускладнює процес дослідження, так це наявність певних суб-факторів, які також можна сформулювати в певну формулу. Перший фактор – спроможність режиму в Північній Кореї до існування – включає в себе декілька складових елементів, які в сумі й складають даний фактор: єдність правлячої еліти країни; можливість отримання фінансових ресурсів; підтримка державної монополії на доступ до інформації; правонаступність влади. Єдність правлячої еліти, можливість отримання з різних джерел фінансових ресурсів взаємопов'язані елементи, тому що саме ці кола зацікавлені в залученні інвестицій і пошуку нових джерел саме заради «підпитки» існуючого режиму (цей фактор має ключове значення, а також найбільш схильний до змін). Потрібно відзначити, що фінансування певних еліт в КНДР, а також державна монополія на інформаційний сектор в країні – це чи не єдині елементи, на які може здійснюватися вплив зовнішнього фактору. Оскільки друга в історії КНДР правонаступність влади (на рубежі 2011 р.) була доволі успішною, наступний суб-фактор на даному етапі може розглядатися як найменш важливий [4]. Що стосується політик зовнішніх по відношенню до півострова сил (США, КНР, Японія та РФ), можна виділити певні важливі структурні елементи й цього фактору: це, перш за все, фактор впливу США та КНР на міжкорейські відносини; по-друге, японська політика на півострові; та роль РФ у відносинах між Південною Кореєю та Північною Кореєю. Стосовно політики політичної еліти в Республіці Корея, тут також є декілька складових частин, які потрібно окремо виділити. По-перше, важливим для демократичної стан соціальних відносин і конфігурація політичних сил; по-друге, стан економік обох корейських держав; й авжеж, зовнішньополітична стратегія, яку обирає Сеул.

Так як Південна Корея являється демократичною державою, саме соціальні відносини та конфігурація політичних сил, як їх похідна, можна розглядати, як найбільш впливові суб-фактори, які в значному ступені формують політику щодо об'єднання, взагалі, зовнішню політику Сеулу, також потрібно підкреслити динаміку, яка притаманна цим елементам. Фактор взаємної перцепції Півдня та Півночі півострова відіграє одну з ключових ролей у формуванні політики об'єднання. Наприклад, немає ніяких сумнівів в тому, що

сприйняття загроз процесу уніфікації являється вкрай важливим питанням і береться до уваги південнокорейськими елітами та суспільством, в цілому [3]. Не менш важливим є сприйняття порушень прав людини в Північній Кореї, а також потенційна небезпека, яка походить з боку КНДР по відношенню до свого сусіда на Півдні. Й, нарешті, міжнародна орієнтація РК, тобто співробітництво зі США – вкрай важлива категорія, яка впливає на формування політики єдності Півдня. Таким чином, можна підсумувати вище зазначене, констатувавши, що, не дивлячись на те, що це не нові умови в системі відносин на Корейському півострові в самому широкому сенсі, все ж таки їх вплив зберігається й досі на доволі серйозному рівні.

Список використаних джерел:

1. How Should the U.S. Handle North Korea? [Електронний ресурс] // The Heritage Foundation. Conservative Policy Research and Analysis – Режим доступу: <http://www.heritage.org/Research/Commentary/2009/05/How-should-the-US-handle-North-Korea>
2. Six key factors to understand the crisis in the Korean Peninsula [Електронний ресурс] // Instituto Espanol de Estudios Estrategicos – Режим доступу: http://www.ieee.es/en/Galerias/fichero/docs_analisis/2013/DIEEEA232013_ClavesConflicto_PeninsulaCoreana_IJGS_ENGLISH.pdf
3. The enigma of the Korean Peninsula: an examination of Korea and relevant security implications [Електронний ресурс] // Global security studies journal – Режим доступу: <http://globalsecuritystudies.com/Toon%20Korea%20TWO.pdf>
4. Tools for building confidence on the Korean Peninsula [Електронний ресурс] // Stockholm International Peace Research Institute and Center for Security Studies – Режим доступу: <http://books.sipri.org/files/misc/SIPRI07Korea.pdf>

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА СПОРТ

Бурлака І.В.

старший викладач,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ЩОДО СТИМУЛІВ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЛЕЖНОГО РІВНЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Восени 2015 року Міністерством освіти України було розіслано листа № 1/9-454 від 25 вересня щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах України [1]. Зокрема, в листі наголошувалося, що «з метою забезпечення належного рівня фізичного виховання у вищих навчальних закладах Міністерством освіти і науки буде внесено зміни до Типової форми контракту з керівником державного вищого навчального закладу, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05 грудня 2014 року № 726, які передбачатимуть запровадження персональної відповідальності за забезпечення, розвиток та модернізацію фізичного виховання студентів, а також підготовку та оприлюднення щорічного звіту про стан фізичного виховання та спорту у навчальному закладі».

Таким чином було підкреслено важливість фізичного виховання та відповідальність за забезпечення належного рівня викладання та проведення занять на сучасному рівні, що стимулювало б студентів до занять спортом та фізкультурою.

Цікавими видаються стимули, які рекомендовано використовувати викладачам для підвищення зацікавленості студентів у заняттях фізкультурою та підтримання їх загального інтересу до рухової активності.

Розглянемо ці стимули з точки зору застосування в роботі викладачів фізичного виховання груп тенісу у Національному технічному університеті «Київський політехнічний інститут».

1. Рейтинг. Врахування спортивної активності в рейтинговому оцінюванні освітніх, науково-дослідницьких та інноваційних досягнень учасників освітнього процесу, яке має проводитись відповідно до статті 32 Закону України «Про вищу освіту» [2].

Очевидно, мова йде про п.7 ст. 32: «запроваджувати рейтингове оцінювання освітніх, науково-дослідницьких та інноваційних досягнень учасників освітнього процесу» та п. 17 ст. 32: «встановлювати власні форми морального та матеріального заохочення учасників освітнього процесу».

Оскільки «учасниками освітнього процесу» є як студенти, так і викладачі, доцільно розрізняти їх рейтинги. Що стосується оцінювання освітнього рівня студентів, тобто, в даному випадку, їх фізичної підготовленості, то тут у більшості університетів вже відпрацьована система рейтингового оцінювання [3].

Що ж до рейтингового оцінювання «освітніх, науково-дослідницьких та інноваційних досягнень» викладачів з фізвиховання, то ця сфера переживає непрості часи. Спроби уніфікувати оцінювання якості роботи викладачів ВНЗ, незалежно від специфіки дисципліни, яку вони викладають, часто призводять до того, що акцент в оцінюванні їх роботи, тобто, рейтингу, базується на тих же критеріях, що і у викладачів, скажімо, математики чи хімії. Це досить часто призводить до того, що викладач з фізичного виховання значну частку свого часу витрачає на діяльність, яка є суто формальною і ніяк не сприяє виконанню ним свого основного завдання: прищеплювання студентам звички до рухової активності, потреби регулярно займатися спортом і вести здоровий спосіб життя. Наприклад, зусилля викладача фізвиховання по організації спортивних змагань та проведення індивідуальних бесід зі студентами, як це рекомендує Міністерство освіти, ніяк не впливають на його рейтинг.

2. Стимул. Визначення вимоги фізкультурно-спортивної активності як обов'язкової чи дуже пріоритетної для висування студентів для участі в програмах академічної мобільності та доступу до обмежених ресурсів навчального закладу, надання знижок в оплаті додаткових освітніх послуг.

Правомірність застосування такого стимулу є досить спірною. По-перше, вимоги до учасників програм академічної мобільності встановлює, у першу чергу, університет, який приймає наших студентів. Навряд чи, запрошуючи студентів інженерних спеціальностей, ключовим критерієм для зарубіжного університету буде факт успішної фізкультурно-спортивної активності претендента. Крім того, введення такого критерію може створити підґрунтя для зловживань у разі, коли на одне місце є кілька бажаючих і постає питання хто ж все таки зможе скористатися можливістю навчання по програмі мобільного обміну.

Привілеї спортсменам і фізкультурникам у доступі до обмежених ресурсів навчального закладу теж потребують уточнення. По-перше, такий підхід порушує рівність прав студентів на отримання освіти. По-друге, формулювання «обмежені ресурси навчального закладу» є дуже розмитим. Наприклад, до цієї категорії можна віднести обмежену кількість кортів та невідповідність їх пропускнуї спроможності потребам всіх бажаючих студентів. Постає запитання – кому повинна віддаватися перевага? Тим, хто вже має хороший рівень підготовки і може бути віднесений до «привілейованих», чи тим, хто тільки починає грати і готовий проводити години на корті в активному русі, але не матиме такої можливості із-за того, що перевагу віддано більш вправним? З іншого боку, логічно заохочувати тенісистів хорошого рівня, надаючи їм додаткові можливості для тренування, адже саме вони визначатимуть рівень університетських змагань, про які йдеться нижче, і це, у свою чергу, сприятиме заохоченню маси студентів до занять спортом.

Цікавою видається ідея стимулювання «надання знижок в оплаті додаткових освітніх послуг», і вона може використовуватися, але для цього повинно бути гарантоване джерело фінансового забезпечення. Адже додатковими освітніми послугами можуть бути, наприклад, курси іноземної мови для студента, або оплата вебінарів з профільних для нього дисциплін, що проводять викладачі зарубіжних університетів. У разі існування у ВНЗ фонду, призначеного для підтримки такого стимулювання, ті, хто приймає рішення про її надання, повинні бути дуже гнучкими, адже варіантів «додаткових освітніх

послуг» може бути досить багато і бюрократія не повинна мати шансу поховати хорошу ідею.

3. Змагання. У разі розширення спектру університетських спортивних змагань (на рівнях країни, регіону, міста, вищого навчального закладу, факультету, інституту, студентського містечка тощо) постане можливість мотивувати більше студентів до регулярної організованої фізичної активності. Зазначені заходи можуть бути підтримані органами студентського самоврядування у самих різних формах, включаючи матеріальне стимулювання переможців.

З усіх запропонованих Міністерством варіантів стимулювання належного рівня фізичного виховання у вищих навчальних закладах, цей варіант вимагає найбільш потужного фінансового забезпечення. Проведення спортивних змагань на належному рівні, навіть за умови наявності в університеті власних спортивних споруд і коштів, є справою дуже витратною. Той рівень комунікацій, який характерний для сучасності, дає можливість студентам бачити, як виглядає проведення подібних змагань в університетах світу. На думку автора, модернізація підходів до університетської фізкультури та спорту неможлива без участі студентів у міжнародних змаганнях. Але, як уже зазначалося, це потребує коштів.

Як приклад, можна навести тенісні турніри команд у рамках змагань, які щорічно проводить Спортивна асоціація університетів Європи, EUSA (European University Sports Association). У 2015 році цей турнір відбувся у Польщі, і організацію його підтримували спортивні організації країни. Це був перший турнір Асоціації, в якому взяли участь українські тенісисти (Львівський інститут фізкультури), і в жіночому турнірі саме львів'янки були першими. Участь в таких змаганнях дійсно надихає молодь і дає їм змогу отримати безцінний досвід, але для багатьох молодих людей участь у таких заходах – недосяжна мрія, тому що потрібен певний внесок, який для більшості наших студентів є непідйомним. Пошук спонсора – це також незвична практика для наших студентів, і тут могли б дійсно надати допомогу керівники ВНЗ, які співпрацюють з багатьма підприємствами, здатними виступити у цій ролі. Крім того, у будь-яких міжнародних змаганнях існує процедура реєстрації участі та супроводу, і це теж може бути завданням викладачів та тренерів. Але за таку роботу – підготовку команди, комунікацію з міжнародними організаціями для участі студентів у змаганнях тощо, тобто таку, яка дійсно сприяє розвитку студентського інтересу до фізичної активності та спорту, за існуючої системи оцінювання викладач фізвиховання у ВНЗ не отримує ніяких плюсів до свого особистого рейтингу. Це питання дійсно актуальне, і воно вимагає вирішення на рівні керівництва університетів, оскільки саме воно уповноважене Законом України «Про вищу освіту» приймати рішення з цього питання та визначати, як буде розраховуватися рейтинг у рамках конкретного університету (п. 7 ст. 32: «запроваджувати рейтингове оцінювання освітніх, науково-дослідницьких та інноваційних досягнень учасників освітнього процесу»).

4. Сертифікати та кваліфікації. Фіксація успіхів студентів у заняттях фізичною культурою та спортом шляхом видачі відповідних сертифікатів про досягнення, а в більш просунутих випадках присвоєння додаткової кваліфікації із записом у додаток до диплома, навіть видача вищим навчальним закладом

диплома власного зразка про додаткову фізкультурно-спортивну або прикладну кваліфікацію (тренери та судді аматорських змагань, парамедики тощо) за умови виконання відповідних офіційних вимог з видів спорту.

Цьому виду стимулювання останнім часом не надається особливого значення, і це є великою помилкою. Таке заохочення не вимагає великих коштів, але створює атмосферу значущості досягнень та їх визнання. Додатково можна було б запрошувати для вручення сертифікатів або призів представників деканату, ректорату, спортсменів або інших відомих осіб, які займаються відповідним видом спорту навіть як любителі. Це і було б демонстрацією того, що для керівництва університету фізичне виховання молоді – важлива справа.

5. Медійна підтримка, яка може формувати культуру фізичної активності, ставлення до власного тіла та формування фізичного здоров'я, рекламувати успіхи студентів-спортсменів на змаганнях усіх рівнів тощо

В багатьох університетах, в тому числі і Національному технічному університеті України «КПІ», існує медійна підтримка досягнень студентів. У першу чергу, такими медіа зараз є соціальні мережі, в тому числі локальні, університетські. Залучення регіональних або національних медіа може бути проблемою. І головною проблемою буде не потреба в коштах, а нестача або відсутність досвіду спілкування студентів, та й викладачів, технічних ВНЗ із засобами масової інформації та незнання їх специфічних вимог (якості фотоматеріалів, об'єму та стилю тексту і т.п.).

Для молодих людей особливо важливе визнання їх успіхів і досягнень, в тому числі і в спорті, тому важливо знаходити способи медіапідтримки. Це може бути потужним стимулом. Для цього можна залучати студентів спеціальностей, що мають відношення до маркетингу, public relations, для них це буде чудова практика.

Підсумовуючи, можна зазначити, що способи стимулювання, запропоновані Міністерством до використання викладачами ВНЗ з фізичного виховання, логічні і не мають перешкод до застосування за виключенням тих, які потребують фінансового забезпечення (позиції «Змагання», «Стимул»). Крім того, потребує подальшого розвитку питання мотивації викладача до застосування більш різноманітних форм фізичного виховання, які б, з одного боку, сприяли більшій зацікавленості студентів у заняттях спортом, а з іншого – враховувалися б у рейтинговому оцінюванні професійної діяльності викладача.

Список використаних джерел:

1. Щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах: Лист Міністерства освіти і науки від 25.09.2015 № 1/9-454 від 25.09.2015 // Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/4440->
2. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. #1556-VII (із змінами та доповн.) // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 37-38. – С. 2004.
3. Бурлака І. В. Про особливості оцінювання рівня фізичної підготовленості студентів ВНЗ неспортивного профілю / І. В. Бурлака // «Перспективи розвитку сучасної науки» (м. Чернігів, 06-07 травня 2016 р.). – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2016.

Головатенко О.М.
*старший викладач,
Черкаський інститут ДВНЗ
«Університет банківської справи»*

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ В СТУДЕНТІВ ВНЗ ДО СИСТЕМАТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ ЯК ВАЖЛИВА ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Аналіз сучасної спеціальної літератури показав, що існуюча система фізичного виховання у ВНЗ має значні недоліки, основним із яких є нездатність вирішення оздоровчого завдання. Адже за численними науковими даними (О.В. Дрозд, 1998; Г.Є. Іванова, 2000; О.О. Малімон, 1999; С.А. Савчук, 2002; Є.О. Котов, 2003) останнім часом в Україні спостерігається стійке погіршення стану здоров'я населення і, зокрема, студентської молоді. Встановлено, що у вищих закладах освіти кількість спеціальних медичних груп зростає від 5,36% на першому курсі до 14,46% на четвертому. Відповідно спостерігається зменшення кількості студентів основних груп – з 84,0% до 70,2% [4].

Це, насамперед, пов'язано з кризовим станом національної системи фізичного виховання населення, яка не відповідає сучасним вимогам та міжнародним стандартам. Основними причинами кризи є знецінення соціального престижу фізичної культури, спорту, здорового способу життя; бюрократизація всіх ланок підготовки й перепідготовки фізичних кадрів; недооцінка в навчальних закладах соціальної оздоровчої та виховної цінності фізичної культури; залишковий принцип фінансування розвитку фізичної культури та спорту. І, як кінцевий результат такого стану національної системи фізичної культури, є дуже низький рівень позитивної мотивації до систематичних занять фізичними вправами, спортом, здорового способу життя в студентів вищої школи (Г.В. Безверхня, Л.В. Волков, В.Г. Григоренко, Т.Ю. Круцевич, В.С. Язловецький, М.Ф. Яковлев). Отже, виникла необхідність радикального перегляду й перебудови системи фізичного виховання підростаючого покоління. Стратегічними цілями на цьому шляху є формування в молоді морального та психічного здоров'я, усвідомленої потреби в систематичному фізичному вдосконаленні, розвиток позитивної мотивації до самостійних й організованих занять фізичними вправами, спортом, набуття знань та умінь здорового способу життя (В.А. Вишневський, Т.Т. Ротерс, Б.В. Сермеев, В.А. Сухомлинський, В.Ф. Шаталов, Г.П. Шевченко, Б.М. Шиян, В.С. Язловецький, М.Ф. Яковлев) [3, с. 1–3].

Для вирішення даних проблем проводиться досить багато різноманітних досліджень, але, науковці єдині в тому, що для поліпшення фізичного стану студентів необхідно підвищити їх рухову активність. Враховуючи реальні соціальні та економічні умови в Україні це можна зробити лише за рахунок занять фізичними вправами.

З іншого боку, заняття з фізичного виховання у ВНЗ не зацікавлюють, а навпаки – викликають негативні емоції (М. Зайнетдинов, 1993; В. Завойська, Л. Лукашевич, 2004; Т. Круцевич, О. Нестеренко, 2004). Неадекватність

нормативних вимог із фізичного виховання та їх оцінювання не сприяють вирішенню завдань оздоровчої спрямованості; викладачі і тренери не володіють знаннями й сучасними технологіями формування в студентів мотивації до систематичних занять фізичними вправами, що формує в них негативну тенденцію зниження привабливості й ефективності занять з фізичного виховання, форм самостійної роботи та спортивної підготовки [2; 3].

Покращення фізичного стану молоді і рівня їхнього здоров'я, можливе лише за умови проведення систематичних цілеспрямованих занять фізичними вправами, що мають тренувальні режими і носять розвивальний характер. Але за даними опитування, систематично займаються спортом тільки 20–25% респондентів, домашні завдання виконують близько 7%. Результати досліджень показали, що кількість молодих людей, які систематично займаються фізичними вправами організовано та самостійно, може збільшитися тільки за умови підвищення мотивації до цих занять [1, с. 1].

Аналіз стану фізичного виховання в вищих школах свідчить про серйозні недоліки в роботі з формування мотивації студентів до фізкультурної діяльності. Деякі викладачі роблять спроби формування в студентів мотивації до самостійних занять фізичними вправами, але через слабку теоретичну розробленість проблеми практичні результати цієї роботи, як правило, незначні.

Встановлено, що мотиви фізкультурної діяльності (потреби, інтереси, життєві плани, прагнення, усвідомлення обов'язку і відповідальності тощо) неможливо, в принципі, сформувати без залучення суб'єкта діяльності в її процес. Реально мотиви проявляються в активності людини, отже, з фізичної активності особистості можна робити висновки про рівень розвитку мотивації. Формування мотивації до фізичного вдосконалення здійснюється у процесі участі студентів у фізкультурній діяльності, яка є одним з видів соціальної діяльності і спрямована на досягнення фізичного вдосконалення [5].

Як зазначає Г.А. Лещенко, в процесі експериментальної роботи доведено, що формуванню мотивації до систематичних занять фізичними вправами сприяє дотримання таких педагогічних умов [5]:

- формування позитивного ставлення до занять фізичними вправами, результативність якого підвищується при засвоєнні не окремих розрізнених знань про значення фізичних вправ, а цілісної системи в тісній єдності з особисто значимими заняттями фізичною культурою та спортом;

- цілеспрямоване мотивування і стимулювання до активної фізкультурної діяльності;

- прищеплення інтересу до активних занять фізичними вправами;

- озброєння знаннями з фізичної культури та вмінням самостійно займатись фізичними вправами;

Основою методичних рекомендацій з формування мотивації студентів до систематичних занять фізичними вправами на основі вдосконалення фізкультурно-освітньої роботи в вищій школі є [5]:

- формування в студентів вміння самостійно займатись фізичними вправами, яке найбільш успішно здійснюється в спеціально відведеній для цієї мети методичній частині заняття;

– оволодіння студентами теоретичними знаннями (загальноосвітніми, валеологічними та біологічними), що здійснюється у спеціальній теоретичній частині заняття;

– планування навчальних занять з врахуванням різних рівнів фізичної підготовленості студентів та дотримання принципу особистих рекордів. Відповідно до цього принципу темпи приросту основних показників фізичної підготовленості студентів необхідно планувати тільки на основі врахування їх індивідуальних результатів;

– організація фізкультурних занять, спрямованих на формування в студентів наступних умінь: постановка мети, планування, тренування основних фізичних якостей, оцінювання рівня їх розвитку, контроль за функціональним станом організму під час фізкультурних занять та після них;

– використання спеціальних тренувальних засобів в процесі самостійних занять, важливою умовою яких є проведення регулярного комплексного контролю, з метою визначення позитивних зрушень, що сталися в організмі і наочної демонстрації їх студентам (зворотній зв'язок).

У процесі дослідження була виявлена низка домінуючих мотивів у молоді до систематичних занять фізичною культурою та спортом, серед яких респонденти називають: вдосконалення стану здоров'я; досягнення впевненості в своїх можливостях; розвиток спортивної обдарованості; вдосконалення конституційних особливостей тіла, статури; етичні та естетичні компоненти фізичної культури та спорту; активна форма відпочинку; випробовування своїх можливостей в екстремальних умовах, професійно-прикладне значення фізичної культури та спорту [3].

У формуванні позитивної мотивації студентів до систематичних занять фізичними вправами визначальне місце займає особа викладача фізичного виховання. Багатство його особистості, професійної культури і педагогічної майстерності повинні забезпечувати такі прийоми й способи педагогічного впливу, які збагачують емоційний досвід студентів, розвивають інтерес і уяву, формують у них особистісне ставлення до практики занять фізичними вправами.

Завдання тренерів, викладачів з фізичного виховання полягає саме у тому, щоб застосовувати різні методи (наприклад заохочення) так, щоб вони підвищували відчуття успіху, додавали впевненості у своїх силах, а також сприяли підвищенню внутрішньої мотивації в студентів.

Список використаних джерел:

1. Безверхня Г.В. Мотивація до занять фізичною культурою і спортом школярів 5-11-х класів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фізичного виховання і спорту: [спец] 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / Г.М. Безверхня. – Львів, 2004. – 23 с.
2. Долженко Л.П. Фізична підготовленість і функціональні особливості студентів із різним рівнем фізичного здоров'я: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фізичного виховання і спорту: [спец] 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / Л.П. Долженко. – К., 2007. – 22 с.
3. Іванченко Л.П. Формування мотивації у підлітків до систематичних занять фізичною культурою і спортом: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: [спец] 13.00.07 «Теорія та методика виховання» / Л.П. Іванченко. – Луганськ, 2007. – 20 с.
4. Котов Є.О. Підготовка студентів вищих закладів освіти до самостійних занять фізичними вправами: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фізичного

виховання і спорту: [спец] 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / Є.О. Котов. – Х., 2003. – 24 с.

5. Лещенко Г.А. Формування позитивної мотивації школярів до систематичних занять фізичними вправами: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: [спец] 13.00.09 «Теорія навчання» / Г.А. Лещенко. – Кривий Ріг, 2002. – 18 с.

Гончарук А.І.

викладач;

Бойченко С.В.

старший викладач;

Шевченко А.Ю.

викладач,

Національний університет фізичного виховання і спорту України

ДІЯЛЬНІСТЬ ФУТБОЛЬНОГО АРБІТРА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ФУТБОЛУ

З інтенсифікацією гри ускладнюється арбітраж футбольних матчів. Жорсткі єдиноборства протягом поєдинку на всіх ділянках футбольного поля, високі швидкості пересування полем футболістів вимагають від арбітрів відмінної фізичної підготовки, тонкого розуміння гри, уміння визначати намір футболістів при порушеннях, гнучкого, часто неформального застосування Правил гри. Але навіть футбольний арбітр, який досконало володіє такими якостями, не в змозі в кожному епізоді бути в оптимальній позиції для визначення порушення правил [1, 3]. Тому йому важко витримати конкуренцію з оцінкою ситуації за допомогою відеотехніки. До того ж слід урахувати, що майже всі параграфи Правил гри чітко визначають те, що заборонено гравцям на полі й що дозволено Правилами гри [7]. Проте тлумачення й застосування правила відбувається по-різному. Особливо це відчутно, коли ви розглядаєте те чи інше порушення, якщо його скоїв футболіст команди, за яку вболіваєте, і зовсім з іншого боку, коли проігнорував правило гравець із колективу суперника. Звичайно, у таких умовах арбітру важко залишатися об'єктивним у своїх рішеннях одночасно в очах уболівальників, футболістів, тренерів обох команд. Крім того, необхідно пам'ятати, що згідно з Правилами гри, усі порушення повинні фіксуватися арбітром, якщо, на його думку, футболіст діяв неправомірно. Тому й не може бути в усіх випадках абсолютно ідентичних, об'єктивних рішень, навіть найбільш кваліфікованих арбітрів, адже кожен із них сприймає футбол по-своєму [8, 9].

Успішна діяльність футбольного арбітра включає в себе багато різноманітних чинників футбольного матчу. Досконале знання Правил гри, правильне прийняття рішень у складних ігрових ситуаціях, психологічна стійкість, комунікабельність теоретична, фізична та психологічна підготовка, займають вирішальне місце у підготовці футбольного арбітра на сучасному етапі розвитку футболу [6].

Теоретична підготовка арбітрів розглядається як своєрідна база підвищення надійності і якості арбітражу. Теоретичні заняття повинні носити певну цільову направленість – навчити арбітрів використовувати отримані знання на практиці. Лекції читають арбітрам головним чином на учбово-тренувальних зборах і зібраннях. У них лектор систематично подає теоретичні положення, що стосуються Правил гри і методики арбітражу, висловлює свою думку щодо розв'язання тих чи інших моментів. Для проведення лекцій залучають найбільш досвідчених та підготовлених арбітрів з футболу. Проводячи семінари з арбітрами мається на меті вивчення різноманітних аспектів Правил гри і методики арбітражу.

Фізична підготовка відіграє досить важливу роль для арбітра, так як для сучасного футболу характерні висока швидкість гри та окремих ігрових ситуацій [9]. Футбольний арбітр завжди протягом гри повинен знаходитись як найближче до ігрових епізодів, але у свою чергу правильно розташовуватись, щоб своїми діями не заважати гравцям.

Психологічна підготовка має досить велике значення як і фізична. З психологічної точки зору, на арбітра протягом усього матчу здійснюється значний тиск. Арбітр зобов'язаний виконувати свою роботу в умовах стресу і значного тиску збоку трибун, гравців і тренерів. Для прикладу, арбітр повинен повністю контролювати хід гри, правильно розташовуватись, бути сконцентрованим та впевненим у прийнятих рішеннях [5].

Фізична підготовка, складає важливу частину програми підготовки футбольних арбітрів, вона направлена на розвиток найважливіших якостей, необхідних для ефективної суддівської діяльності [3]. Підготовчий період футбольного арбітра, як правило, починається на початку січня після 4-6-недільного періоду відпочинку і відновлення. Підготовчий період для футбольного арбітра повинен поділятися на два етапи:

- 1) Загально підготовчий;
- 2) Спеціально підготовчий;

Метою загально підготовчого етапу є розвиток загальної фізичної підготовленості. Розвиток аеробної витривалості – є головним завданням в ході цього етапу. Беручи до уваги збільшення ризику травмуватись протягом цієї частини року, необхідно розвивати аеробну витривалість і більшій мірі через збільшення об'єму і тривалості тренування. Ці тренування повинні виконуватись при інтенсивності (70-80% від максимальної). Однак тривалість цих занять не повинна бути тривалою на протязі двох тижнів тренувального плану. Рекомендується що б тривалість перших тренувань була приблизно 20 хв., поступово збільшуючи до 40-50 хвилин [10].

Головним завданням спеціально підготовчого етапу підготовчого періоду – зміщення акценту у бік спеціалізації, перехід від загально фізичних навантажень до спеціальних тренувань [4, 2]. Завдання цього етапу сезонної програми тренування лишаються такі ж (продовжується робота над підвищенням рівня фізичної підготовки), однак тренування стають більш подібні на сам матч. Тому передбачаємо поступове зменшення тривалості тренування, яке супроводжується поступовим збільшенням інтенсивності.

На сучасному етапі розвитку футболу успішний арбітр повинен бути одночасно і спортсменом (атлетом) з дуже високим рівнем фізичної підготовки

і педагогом. Для арбітра також важливо бути абсолютно психологічно стійким, уміти знаходити вихід з критичних і конфліктних ситуацій, а також досконало знати і розуміти Правила гри, що б розумно застосовувати їх в процесі проведення матчу.

Список використаних джерел:

1. Арештв Ю.М., Рік М.А. Підготовка футболістів вищих розрядів: Навч. посібник для слухачів ВШТ. – М., 1980. – 128 с.
2. Базилевич О.П. Управління підготовкою висококваліфікованих футболістів на основі моделювання тренувального процесу: Автореф. канд. дисс. М., 1983. – 20 с.
3. Базилевич О.П., Зеленців А.М. Моделювання тренувальних занять футболістів // Управління процесами відновлення в спортивному тренуванні. – К.: Вид-у КППФК. – 1973. – С. 101-108.
4. Баландін В.І. Психолого-педагогічні основи прогнозування у спорті: Автореф. докт. дис. – СПб., 2000. – 36 с.
5. Бальсевич В.К. Концепція альтернативних форм організації фізичного виховання дітей та молоді // Фізична культура: виховання, утворення, навчання. – 1996. – 1. – С. 23-25.
6. Бальсевич В.К. Методичні принципи досліджень з проблеми відбору та спортивної орієнтації // Теорія і практика фіз.культури. – 1980. – 1. – С. 31-34.
7. Верхошанский Ю.В. Основи спеціальної фізичної підготовки спортсменів. – М.: ФиС, 1988. – 331 с.
8. Arnason A., Andersen T.E., Holme I., Engebretsen L., Bahr R. Prevention of Hamstring Strains in Elite Soccer: An Intervention Study. Scand J Med Sci Sports 2008: 18:40-48.
9. Castagna C., Abt G., D'Ottavio S. Physiological Aspects of Soccer Refereeing Performance and Training. Sports Med 2007: 37: 625-646.
10. Di Salvo V., Gregson W., Atkinson G., Tordoff P., Drust B. Analysis of High Intensity Activity in Premier League Soccer. Int J Sports Med 2009:30:205-212.

Клименко А.Л.

студент;

Чикольба Г.М.

старший викладач,

Університет митної справи та фінансів

ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ, СПРЯМОВАНИХ НА ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ПРАКТИКАМИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В ЛЕГКОАТЛЕТИЧНИХ ВПРАВАХ (ОПРАЦЮВАННЯ І АНАЛІЗ ДАНИХ ПРОВЕДЕНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ)

На сьогоднішній день питання покращення фізичного стану та фізичної підготовки серед молоді, особливо студентства, є надзвичайно актуальним та важливим. Існування великої кількості способів підвищення рівня своєї фізичної підготовки через певні види спорту дає можливість молодим людям обрати саме той вид, який підходить кожному окремо. Вибір найбільш вдалого фізичного навантаження через певний спорт є важливим аспектом у формуванні не тільки майбутнього спортсмена, а й загалом розвиненої людини.

Одним із найбільш популярних шляхів покращення фізичної форми, широко доступних для молоді є легкоатлетичні вправи.

Дана робота направлена на з'ясування особливостей впливу певних вправ легкої атлетики на організм людини, порівняння отриманих даних з профільних досліджень. Цією темою також цікавились такі вітчизняні науковці як Мединський С.В., Васильчук А.Г., Ніколенко С.В., Ячнюк І.В., Прекурат О.Т., Слобожанінов А.А., Тумак Ю.І.

Легка атлетика – «королева спорту», що об'єднує п'ять дисциплін – біг; спортивна ходьба; стрибки (завдовжки, висоту, потрійний, із жердиною); метання (диска, списи, молота), штовхання ядра; легкоатлетичні багатоборства. Це основні та наймасовіші види спорту. Сучасний прогрес і цивілізація, з одного боку, покращують життя людства, з другого – віддаляють його від природи. Зниження рухової активності – це з один багатьох чинників, що перешкоджають нормальній плідній життєдіяльності людини [2, с. 35]. Систематичні заняття легкоатлетичними вправами розвивають силу, швидкість, витривалість та інші якості, необхідні в повсякденні.

Головна мета занять з легкої атлетики – підтримка та укріплення здоров'я, підвищення рівня фізичної та розумової роботоспроможності студентів, набуття вмінь та навичок застосування засобів фізичної культури в подальшій професійній діяльності. Під час занять легкою атлетикою слід виділяти дві органічно пов'язані сторони такі, як навчання та виховання [3, с. 56].

Як саме впливає на організм людини заняття легкоатлетичними вправами? При бігу на короткі дистанції (60, 100 і 200 м) відбувається короткочасна (від 6 до 30 сек.) швидко-силова робота максимальної потужності. Тільки до 18% кисневого запиту покривається безпосередньо в процесі цього бігу; в м'язах переважає анаеробний глікогеноліз. Після повторного бігу на 100-200 м у тренуваних спортсменів пульс не перевищує 120-160 ударів в хвилину, дихання – 30-40 в хв, максимальний тиск – 150-170 мм рт. ст. Стрибки (у висоту, довжину, з жердиною, потрійний) і метання (списа, диска, молота, штовхання ядра) належать також до швидко-силових вправ, вони відрізняються складною координаційною структурою. Вегетативні зрушення після багаторазових повторень метань і особливо стрибків наближаються до змін, які спостерігаються при швидкісному бігу. При бігу на середні дистанції (800, 1500 м) – роботі субмаксимальної інтенсивності і при бігу на довгі дистанції (3, 5, 10 км) – роботі великої інтенсивності буває граничне напруження аеробного обміну та значною мірою анаеробний глікогеноліз. Частота пульсу досягає 200 ударів у хв. і більше, дихання – 54 – 66 в хвилину, артеріальний тиск – до 190-220 мм рт. ст. При бігу на довгі (марафонські) дистанції і спортивній ходьбі м'язова робота помірної потужності відбувається в умовах відносно стійкого споживання кисню. Спостерігається різке падіння вмісту цукру в крові (іноді до 40 мг%). Після бігу визначаються відносно невисокі зрушення пульсу (до 150-180 ударів у хв.) і артеріального тиску (150-180 мм рт. ст.) з тривалим періодом відновлення.

Більш ніж у половини бігунів на довгі і наддовгі дистанції спостерігається збільшення розмірів серця (гіпертрофія і тоногенна регулятивна дилатація); у них часто знаходять також фізіологічну брадикардію і гіпотонію. Роглянемо детальніше вплив біг як вправу легкої атлетики та медичні дослідження

організму людини при відповідному тренуванні. Основою методики побудови тренувального процесу при заняттях бігом є:

1. Поступове збільшення обсягу і швидкості бігу.
2. Рівномірний темп бігу в пульсовому режимі 120-140 уд/хв для осіб, що займаються бігом у віці 20-30 років.
3. Дозування бігового навантаження по частоті серцевих скороченні за умови зниження її протягом 10 хвилин після бігу не менш ніж на 25-35%.

Кожний, хто розпочав займатися бігом, повинен знати основні фізіологічні закономірності, відповідно до яких будується тренування [4, 189]. Відомо, що потужність роботи серця визначається двома показниками: ударним обсягом, тобто кількістю крові, що виштовхується в аорту за один удар, і хвилинним обсягом, який дорівнює добутку ударного обсягу на частоту серцевих скорочень (ЧСС).

Дослідження показали, що під час бігу хвилинний обсяг серця при ЧСС до 130 уд/хв росте як за рахунок збільшення ударного обсягу, так і за рахунок підвищення ЧСС. Надалі при збільшенні швидкості бігу росте ЧСС, а ударний обсяг серця залишається на рівні, досягнутому при ЧСС 130 уд/хв. До рівня ЧСС 170-190 уд/хв хвилинний обсяг серця досягає своїх максимальних величин. Така ЧСС, а також і швидкість бігу, що викликала такі фізіологічні зміни, називаються критичними [3, 89]. У цей момент організм споживає максимальну кількість кисню. Збільшення ЧСС вище критичної величини веде до зниження як ударного, так і хвилинного обсягу серця.

Слід зазначити, що критична ЧСС, також як і максимальне споживання кисню (МСК) при цьому залежать від віку. Так, критична ЧСС у бігунів молодше 20 років досягає 200 уд/хв, у бігунів 20-35 років – 190, 35-45 років – 180, 45-55 років – 170 і в бігунів старше 55 років – 160 уд/хв.

Результати наукових досліджень дозволяють виділити три зони бігу по режиму роботи:

I зона. Біг зі швидкістю, що викликає збільшення ЧСС до 130 уд/хв. Цей режим підвищує капіляризацію (тобто збільшує число діючих кровоносних судин – капілярів) м'язів і сприяє кращому кровопостачанню внутрішніх органів. Разом з тим, при цьому режимі працездатність серця розвивається мало.

II зона. Біг зі швидкістю, що викликає збільшення ЧСС від 130 до 150 уд/хв. Цей режим можна назвати «основною або компенсаторною зоною», де розвивається працездатність серця й відбувається подальша капіляризація мускулатури. Споживання кисню становить 50-60% від максимуму. Біг у цій зоні є основним для осіб, що займаються оздоровчим бігом, тому що при цьому збільшується ударний і хвилинний обсяг серця, а отже, зміцнюється й серцевий м'яз.

III зона. Біг зі швидкістю, що викликає збільшення ЧСС від 150 до 170 уд/хв. Такий біг найбільше ефективно розвиває субмаксимальну працездатність серцево-судинної системи. Споживання кисню в цій зоні становить 60-80% від максимуму.

Для досягнення найбільшого ефекту від занять бігом слід дотримуватися відомого правила методики фізичного виховання – починати наступне заняття на тлі повного відновлення або «сверхвідновлення», що характеризується підвищеною працездатністю [4, с. 100]. Оптимальний інтервал між окремими

тренувальними заняттями повинен бути таким, щоб кожна наступна робота виконувалася на тлі більш сприятливого стану організму, при найбільшій його працездатності, стані найвищої готовності до повторних навантажень. Результати наукових досліджень показують, що після дуже великого за обсягом і інтенсивністю тренувального навантаження фаза підвищеної працездатності настає через 72-120 ч. Отже, заняття з великим навантаженням можна проводити через два дні на третій або навіть через три на четвертий.

Отже, легка атлетика має важливе оздоровче значення при правильному формуванні методики занять, враховуючи вищенаведені дані з біологічних досліджень. Легкоатлетичні вправи поліпшують діяльність опорно-рухового апарату, внутрішніх органів і систем організму загалом. Завдяки заняттям легкою атлетикою можна набути спеціальних знань, поліпшити вміння керувати власними рухами, зробити їх швидкими й економними, удосконалити навички в доланні перешкод і т. д.

Список використаних джерел:

1. Артющенко О.Ф. Легка атлетика: навч. посіб. для студентів факультетів фізичної культури / О.Ф. Артющенко. – Черкаси: БРАМА-ІСУЕП, 2000. – 316 с.
2. Верхошанський Ю.В. Основы специальной физической подготовки спортсменов / Ю.В. Верхошанський. – Москва: Физкультура и спорт, 1988. – 331 с.
3. Гогін О.В. Легка атлетика: Курс лекцій / О.В. Гогін / ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. – Х.: «ОВС», 2001. – 112 с.
4. Коробченко В.В. Легка атлетика / В.В. Коробченко. – К.: Вища школа, 2007. – 137 с.

Крижановська О.М.

викладач,

Черкаський державний бізнес-коледж

ШЕЙПІНГ – ЯК ЗАСІБ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Соціально-економічні умови життя сучасного суспільства характеризуються значним підвищенням вимог до стану здоров'я майбутніх фахівців, їхньої підготовленості до майбутньої професійної діяльності та високого темпу життя. Поряд з цим високі інформаційні та емоційні навантаження, і низький рівень культури здорового способу життя, невміння ефективно організувати свою працю і відпочинок, низька мотивація до занять фізичною культурою і спортом, багатогодинне перебування перед екранами комп'ютерів і телевізорів – викликають синдром «ранньої і хронічної втоми» та знижують руховий потенціал студентів [2].

Аналізуючи наукові джерела, ми бачимо, що існуюча концепція фізичного виховання застаріла, потребує нового трактування організації освітнього процесу, мети, завдань з фізичного виховання з урахуванням соціально-економічних тенденцій розвитку суспільства [1].

Одним з перспективних напрямків модернізації системи фізичного виховання є реалізація особистісно-орієнтованого підходу у фізкультурній освіті, що припускає врахування індивідуальної своєрідності фізкультурно-

спортивних інтересів та здібностей кожного студента в галузі фізичної культури [3].

Альтернативою традиційних форм фізичного виховання є впровадження в освітній процес фітнес-технологій, зокрема занять шейпінгом. Шейпінг на сьогодні є одним із шляхів підвищення інтересу і творчої активності студентів, створення планомірної підтримки позитивних емоцій, оптимізації умов проведення фізкультурних занять, підвищення їх загальної і моторної щільності та привабливості.

Виділимо декілька особливостей, які роблять заняття шейпінгом привабливими для студентів:

1. Варіативність вправ, які можна виконувати з обтяженням або зі своєю вагою, в тому числі без спеціального обладнання, використання різних напрямків і технологій.

2. Вправи гімнастичного характеру охоплюють всі групи м'язів.

3. Новизна і різноманітність вправ дозволяють створювати нові програми.

4. Спрямованість заняття на емоційне єднання, отримання задоволення від рухової активності завдяки сучасному музичному супроводу.

6. Високий емоційний підйом за рахунок презентабельності виконання рухів фахівця з шейпінгу на заняттях.

7. Адаптація програми занять з шейпінгу відповідно до вікових категорій та рівня фізичної підготовленості студентів.

8. Розширення рухових можливостей за рахунок інноваційних технологій, підвищення культури рухів, рівня фізичної підготовленості, фізичного розвитку, здоров'я і профілактика різних захворювань.

9. Формування спеціальних знань щодо здорового способу життя та контролю за своїм самопочуттям і фізичним розвитком.

На нашу думку, заняття шейпінгом є ефективною системою фізичної культури, що впливає на здоров'я, психо-емоційний стан та гармонійний розвиток особистості. Впровадження шейпінгу в освітній процес як складової дисципліни фізичного виховання дозволяє отримати тренувальний ефект від занять, при якому навантаження розподіляється на всі групи м'язів рівномірно, зростають показники фізичної підготовленості в цілому, що в свою чергу ще більше підвищує мотивацію занять фізичною культурою. На заняттях з шейпінгу викладачу легше встановлювати психологічний контакт і взаєморозуміння зі студентами, здійснювати індивідуальний підхід. Такі заняття формують потребу до систематичних занять фізичною культурою та допомагають формувати знання щодо здорового способу життя, яких не вистачає сучасним підліткам.

Отже, впровадження сучасних фітнес-технологій, зокрема шейпінгу в освітній процес дає можливість вирішення проблеми підвищення рухової активності студентів, підвищити їх фізичну підготовленість. На нашу думку, введення шейпінгу в програму фізичного виховання є перспективним напрямком.

Список використаних джерел:

1. Москаленко Н. В. Теоретико-методичні засади інноваційних технологій в системі фізичного виховання молодших школярів // Н. В. Москаленко: автореф. дис. доктора наук з фізичного виховання і спорту: 24.00.02 / Москаленко Н. В.; Національний університет

фізичного виховання і спорту України. Київ, 2009. – 44 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.uni-sport.com.ua/docs/aref_Moskalenko.doc

2. Пастернацький В. В. Фітнес-аеробіка – як засіб фізичного виховання студенток ВНЗ / В. В. Пастернацький, І. І. Куртов., С. О. Гавда // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/27_SSN_2012/Sport/2_117206.doc.htm

3. Сайкина Е. Г. Фитнес в физкультурном образовании детей дошкольного и школьного возраста в современных социокультурных условиях / Е. Г. Сайкина // Монография. – Санкт-Петербург: издательство РГПУ им. А. И. Герцена, 2008. – 301 с.

Кушнір А.О.

студент;

Чикольба Г.М.

старший викладач,

Університет митної справи та фінансів

ОВОЛОДІННЯ МЕТОДАМИ ТА МЕТОДИКАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВНЗ ІІІ-ІV Р.А.

У сучасних умовах інтегрування України у європейську систему вищої освіти на перший план виходить необхідність реформування системи освіти України, її удосконалення, підвищення рівня якості. Протягом останнього десятиріччя в Україні склалася тривожна ситуація: різко погіршилося здоров'я і фізична підготовленість студентської молоді. Це насамперед пов'язано з кризою в національній системі фізичного виховання, яка не відповідає сучасним вимогам і міжнародним стандартам фізичної підготовленості людини. Незаперечним є той факт, що кожен член суспільства має турботливо ставитися до свого здоров'я, своїх фізичних рис і здібностей, має розуміти їхнє особисте і соціальне значення, повинен відчувати і реалізувати внутрішню потребу фізичної і духовної досконалості. Тому у законах України «Про освіту», «Про фізичну культуру і спорт», «Державній національній програмі «Освіта» (Україна ХХІ ст.)», «Державній програмі розвитку фізичної культури і спорту в Україні» поставлена мета створити умови, за яких будуть покликані до життя творчі сили молоді особистості, відкриється простір до її активної самореалізації.

Проблема фізичного виховання і сьогодні є актуальною та соціально значущою. У підростаючого покоління різко прогресують хронічні ревматичні хвороби серця, гіпертонія, неврози, артрити, сколіози, ожиріння тощо. Тому нині активно йде переосмислення перспектив розвитку фізичного виховання.

Метою дослідження є виявлення основних шляхів підвищення ефективності фізичного виховання студентів у ВНЗ з урахуванням впливу занять з фізичного виховання на фізичне здоров'я та фізичну підготовленість студентів. Ефективність занять з фізичного виховання у ВНЗ у значній мірі залежить від змісту програми, за якою вони здійснюються. Зміст навчальної програми має орієнтувати педагогічний процес не на опосередкованого студента і дозволяти диференційовано підходити до виховання кожної

конкретної особистості, що вимагає від фахівців фізичної культури ВНЗ постійного пошуку нових сучасних засобів та методів фізичного виховання студентів з урахуванням їхніх інтересів та вподобань.

Сучасна система фізичної освіти відкидає педагогічний процес, що не торкається душі студента, не будить емоцій, естетичних почуттів, не дає простору для розвитку особистості, а вимагає лише механічного виконання фізичних вправ.

На момент вступу до ВНЗ різні відхилення у стані здоров'я спостерігаються у кожного другого підлітка. Це пояснюється тим, що навчання у школі супроводжувалось дефіцитом рухової активності, нервовим перенапруженням, необхідністю засвоєння та переробки учнями великої кількості інформації [1]. Одним зі шляхів вирішення дефіциту рухової активності є підвищення уваги до фізичного виховання, пошук нових форм та засобів навчання, впровадження в навчальний процес інноваційних педагогічних технологій, які дозволяють удосконалити навчально-виховний процес у відповідності до сучасних вимог.

На сучасному етапі розвитку України, в умовах активного реформування освітньої сфери, в тому числі галузі фізичної культури та спорту назріла необхідність пошуку нових ефективних шляхів та засобів удосконалення процесу фізичного виховання молоді.

Юнацький вік (дівчата 16-20 років, юнаки 17-21 років) по часу співпадає з закінченням школи, навчанням в вищих навчальних закладах (ВНЗ), що є важливими факторами, які впливають на фізичний стан організму людини [2]. У зв'язку з цим, збереження та зміцнення здоров'я, підвищення рівня фізичної підготовки студентської молоді є однією з важливих завдань ВНЗ України [3]. Підґрунтям для цього служить безліч фактів. Юнацький період розвитку людини є особливим віком, який закінчує дитячий розвиток і розпочинає дорослий [4]. Вік 17-19 років є критичним перехідним періодом онтогенезу людського організму, коли формується відповідний рівень здоров'я на подальші роки життя [5].

Специфічна спрямованість у використанні засобів, методів виховання у сфері фізичної культури призвела до розриву освіти й фізичної культури: студенти не повністю усвідомлюють та не сприймають фізичну культуру як життєво важливу цінність. Унаслідок цього фізична культура як навчальний предмет ВНЗ не виконує повною мірою своєї важливої функції – формування дієвого ставлення людини до власного фізичного вдосконалення, а отже, характеризується зниженням інтересу в більшості студентів до фізкультурно-спортивної діяльності та зменшенням її престижу.

Сучасні підходи до змісту фізичного виховання студентів вимагають залучення нових нетрадиційних засобів фізичної культури на основі розробки авторських та експериментальних навчальних програм. Засоби нетрадиційних видів оздоровчої гімнастики (аеробіка, атлетична гімнастика, пілатес) сприяють розвитку працездатності, витривалості та інших фізичних якостей студентів, а також підвищують інтерес молодих людей до занять фізичною культурою, формують здоровий спосіб життя, вирішуючи основні завдання процесу фізичного виховання студентів у ВНЗ [6]. При розподілі студентів за групами за видом спорту слід враховувати його популярність, визначену шляхом

анкетного опитування, можливості й стан спортивних споруд, які має в розпорядженні ВНЗ, а також наявність фахівців з видів спорту у викладацькому складі кафедри фізичного виховання [7].

Метою фізичного виховання у ВНЗ-х є: формування у студентів фізичної культури особистості; виховання здорової, всевітньо розвинутої, фізично досконалої людини з високою творчою та громадською позицією, готовою до довголітньої високопродуктивної праці і захисту своєї держави; виховання морально-вольових якостей та потреби у здоровому способі життя, використання здобутих цінностей фізичної культури у особистій, громадській та професійній діяльності; ціллю фізичного виховання є не тільки всебічний розвиток і укріплення опорно-рухового апарату, але і всебічне удосконалення функціональної діяльності головних фізіологічних і психологічних систем організму, зокрема, серцево-судинної і дихальної оптимізації обмінних процесів укріплення нервової системи і т.п., що в кінцевому результаті і передбачає найбільш оптимальний рівень фізичного стану студентської молоді.

Враховуючі те, що завдання фізичного виховання у вищих закладах не тільки набуття студентами доброго фізичного стану, а і доведення до свідомості молоді необхідність у фізичній культурі на протязі всього життя, виникає потреба у створенні додаткових мотивів, та нових форм фізичного виховання у вузі, за допомогою залучення нових видів спорту, які є популярними у молоді та підштовхували б студентів до постійних занять фізичною культурою. Особливо актуальне стає проблема використання новітніх інформаційних технологій у процесі фізичного виховання вищих навчальних закладах України, щоб вивести процес фізичного виховання студентів на новий, більш прогресивний рівень.

Список використаних джерел:

1. Визитей Н. Н. Физическая культура личности / Н. Н. Визитей. – Кишинев: Штиинца, 1989. – 110 с.
2. Мальцева Е. А. Особенности внешнего дыхания и состояния сердечно-сосудистой системы у здоровых лиц юношеского возраста: дис. ...канд. мед. наук: 03.03.01 «Физиология» / Мальцева Елена Александровна; ГОУВПО «Читинская государственная медицинская академия». – Чита, 2011. – 138 с.
3. Сергієнко Л. Г. Нові форми організації занять з фізичного виховання шляхом втілення в початковий процес змагань по аеробіці [Електронний ресурс] / Л. Г. Сергієнко // Тенденції розвитку масового і олімпійського спорту у ВНЗ / Зб. наук. пр. – Донецьк: ДОННТУ, 2005. – Режим доступу: 11947 (дата звернення: 19.09.2014).
4. Психологические особенности обучения в раннем юношеском возрасте [Электронный ресурс].
5. Третьякова К. В. Анатомо-функциональные особенности развития саратовских женщин 17-19 лет: автореф. дис. ... канд. мед. Наук: 14.00.02 / К. В. Третьякова. – Волгоград, 2003. – 23 с.
6. Глагошук О. Г. Педагогічні умови вдосконалення культури зміцнення здоров'я студентів в системі фізичного виховання у вищому навчальному закладі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я)» / О. Г. Глагошук. – К., 2008. – С. 24. 5 4.
7. Коник Г. А. Учебные занятия по видам спорта как средство формирования мотивации к здоровому образу жизни у студентов высших учебных заведений [Электронный ресурс] / [Г. А. Коник, В. А. Темченко, Т. Е. Усова]. Режим доступа к журн.: <http://lib.sportedu.ru/books/xxpi/2002N4/p41-45.htm>

Лєдок В.П.

старший викладач,

Черкаський навчально-науковий інститут банківської справи

Кандиба П.О.

старший викладач;

Матусевич А.М.

старший викладач,

Черкаський державний технологічний університет

ІГРОВИЙ МЕТОД, РУХЛИВІ ІГРИ ТА ЕСТАФЕТИ У ВНЗ

У зв'язку з переходом до європейської кредитно-модульної системи освіти у вищих навчальних закладах скорочується кількість годин із фізичного виховання: дві третини навантаження тепер припадає на самостійні та факультативні заняття. Ця ситуація реорганізації системи освіти та адаптації до умов майбутньої виробничої діяльності вказує на необхідність формування мотивації до самостійного фізичного самовдосконалення студентів і підтримки організму у належній формі, що сприяє виконанню професійної діяльності на значно вищому рівні

Одним із пріоритетних напрямів освітнього процесу вищих навчальних закладів України залишається фізичне виховання дітей. Проблема ігрової діяльності посідає особливе місце в спорті, так як будь-яка фізична вправа є важливою у спортивній діяльності дітей.

Рухливі ігри та фізичні вправи не тільки покращують здоров'я та розвивають організм дитини, але також є засобом для виховання характеру, впливають на поведінку дітей. Під час гри дитина вчиться підкорювати свої інтереси інтересам колективу, спільними зусиллями отримувати поставлені цілі.

Велике значення мають і складні рухові реакції. Основні з них – реакції на рухові об'єкти та реакції вибору. У реакціях на рухові об'єкти основну частину часу займає фіксування рухового предмету очима. Реакція вибору – це знаходження з кількох можливих варіантів найкращого способу дії чи відповіді на сигнал. Вчені довели, що під час рухливих ігор дитина краще зростає. Серце дитини потребує постійного навантаження. Також рухливі ігри дуже сильно діють на травневий апарат [1, с. 6].

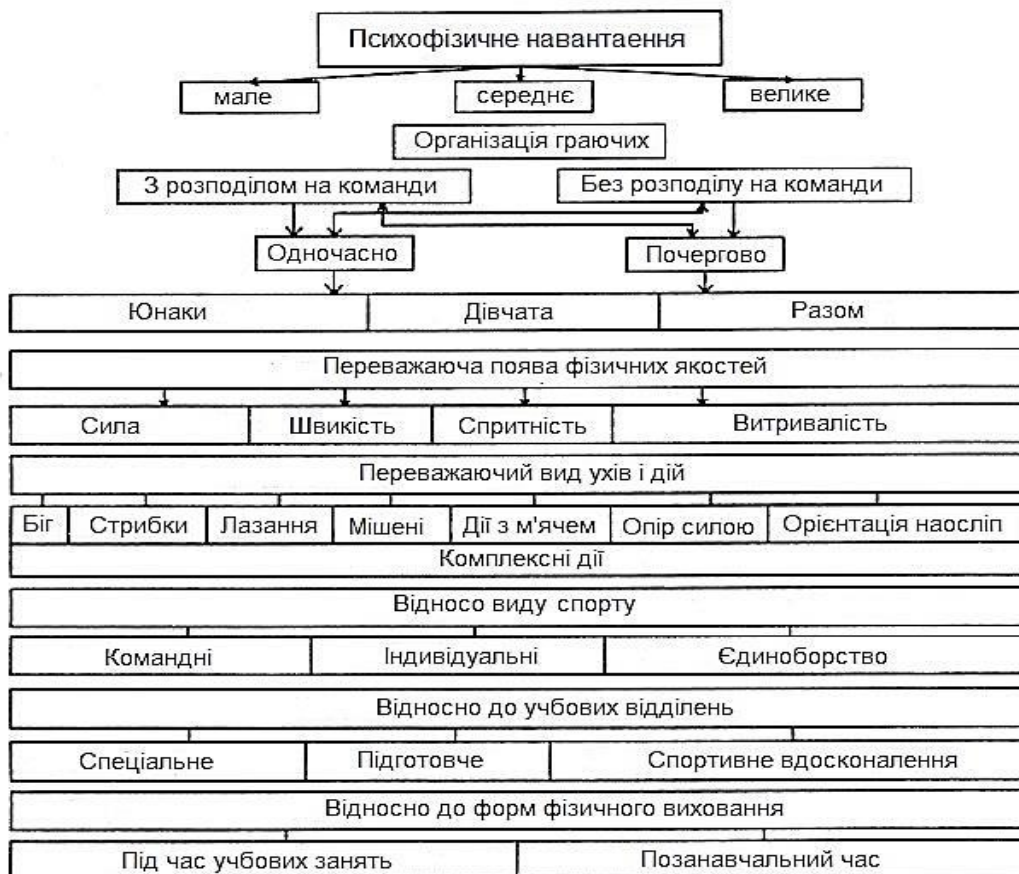
Нині існує багато справедливих зауважень щодо низького рівня фізичної підготовки випускників вищих навчальних закладів країни. Причинами такого становища є і незначна кількість годин, відведених на фізичне виховання, і недостатнє матеріально-технічне забезпечення, і слабе фінансування, і ряд інших факторів.

Зростаючі вимоги до підготовки молодих спеціалістів ставлять перед викладачами кафедр завдання щодо підвищення ефективності фізичного виховання як молоді, що займається фізкультурою та спортом, так і для спортивно інертних індивідуумів. Саме тому необхідно вдосконалювати методи викладання, шукати нові форми та засоби, що зацікавлять і забезпечать самовдосконалення з підвищення фізичної підготовки студентів, як до спортивної діяльності, так і до високоякісної праці.

Рухливі ігри та естафети являються одним із ефективних засобів та методів підвищення ефективності навчального процесу з фізичного виховання, а також проявлення стійкого інтересу до регулярних занять фізичною культурою та спортом у студентів [1, с. 15].

У практиці фізичного виховання ігровий метод застосовується при вирішенні задач загальної фізичної підготовки, а також має місце допоміжного значення у спортивному тренуванні. Ігровий метод характеризується багато чисельними способами досягнення мети, а також комплексним характером діяльності, так як основою його являються рухливі дії: стрибки, біг, перенесення важких речей, долаття перешкод, кидання предметів, і все це в обстановці, яка постійно змінюється, із високим емоційним фактором змагального характеру.

Таблиця 1

Джерело: [5, с. 75]

Щодо практичного застосування рухливих ігор, у структурі заняття із фізичного виховання студентів, важливо систематизувати ігри в основному за організаційними і педагогічними ознаками, виходячи із завдань поставлених перед заняттям. Важливим моментом систематизації рухливих ігор є визначення переваги проявлення видів руху: біг, стрибки, метання, дії з м'ячем, опір силою, орієнтування із закритими очима, комбіновані дії. Найбільш прийнятною в практиці фізичного виховання студентів рекомендована така схема групування ігрових засобів та методів. (За В. М. Корягіним, А. М. Заверікіним, М. М. Мироновим. 2009 р.) [2, с. 27]. Підбір рухливих ігор

залежить від тих педагогічних завдань, які поставлені перед уроком. Це положення – основне, воно домінує над всіма іншими. Зрозуміло, що ці завдання у свою чергу визначаються напрямком і місцем заняття в системі навчального або тренувального процесу. Тривалість окремих ігрових вправ, естафет (при повторенні декілька разів підряд – поточно) повинна бути в прямій залежності від фізичної підготовки гравців, які займаються [3, с. 18]. Чим слабша фізична підготовка в них, тим коротша повинна бути кожна гра. Але чим вища фізична підготовка учасників, тим менше ігор треба застосовувати в уроці і тим більше повинна бути тривалість кожної гри. Тривалість гри залежить також від кількості учасників. Чим їх менше, тим коротше гра. Крім того, тривалість гри залежить і від її ходу. Розрізняють розвиток гри, її кульмінацію і спад. Дуже важливо, використовувати фізіологічний закон переключення із одного виду рухів, на інший, підшукувати ігрові засоби, які б сприяли зняттю втоми.

Розглядаючи питання про тривалість гри на занятті зі студентами, необхідно зупинитись на темпі гри. Під темпом гри, естафети, ігрової вправи слід розуміти інтенсивність і напруженість, з якими учасники проводять гру. Темп гри в цілому відрізняється від темпу уроку більшою інтенсивністю. Темп гри залежить скоріше всього від рівня фізичної підготовки студентів, чим вище темп, тим більше тренувальний ефект. Ось чому в міру освоєння учасниками змісту і техніки гри, викладач повинен підвищувати її темп. Ігри, які розвивають швидкість руху, проходять у більш високому темпі, ніж ігри, спрямовані на розвиток сили і силової витривалості. Для підсилення оздоровчого ефекту навчально-тренувального процесу, необхідно проводити заняття на свіжому повітрі. При проведенні ігор-естафет у деяких умовах, особливо зимою, необхідно, щоб число учасників у кожній команді не перебільшувало 6-8 чоловік, тобто краще організувати більшу кількість команд, які займаються, але з меншою кількістю гравців. Тоді учасникам прийдеться менше знаходитись в малорухливих положеннях, що виключить можливість переохолодження [4, с. 273].

Велике значення для успішного проведення рухливих ігор та естафет мають правила. У зв'язку з цим, особливу увагу слід приділяти суддівству ігор.

У процесі проведення різнопланових ігор, викладач повинен постійно вести педагогічний нагляд за поведінкою учасників, які займаються, уточнювати особливості їх характеру, темпераменту, фізичних можливостей. У ході гри викладач повинен слідкувати, як учасники гри проявляють ініціативу і наполегливість, дисциплінованість і вимогливість до себе, відношення їх до своїх помилок, партнерам по команді, суперникам. Ці спостереження можуть мати велике значення для наступної роботи зі студентами як в загальноосвітньому, так і в виховному плані.

Рухливі ігри та фізичні вправи не тільки покращують здоров'я та розвивають організм дитини, але також є засобом для виховання характеру, впливають на поведінку дітей. Під час гри дитина вчиться підкорювати свої інтереси інтересам колективу, спільними зусиллями отримувати поставлені цілі.

Варто зазначити, що в процесі гри розвиваються фізичні особливості дітей, а також інтелектуальний рівень.

Список використаних джерел:

1. Змагально-ігровий метод у системі фізичного виховання студентів: навч. посіб. / В. М. Войнов, Л. П. Ярославська, П. О. Кандиба, В. В. Щириця. – Черкаси: Черкас. держ. технол. ун-т, 2011. – 299 с.
2. Махов В. Я. Теорія і методика навчання рухливих і спортивних ігор / В. Я. Махов. – К.: ІЗМН, 1996. – 160 с.
3. Твердохліб Ж. О. Рухливі ігри для сучасної школи: метод. матер. / Ж. О. Твердохліб, Л. І. Погребенник. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 62 с.
4. Теорія і методика фізичного виховання. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання: у 2 т. / [за ред. Т. Ю. Круцевич] – К.: Олімпійська література, 2008. – 758 с.
5. 1014 рухливих ігор та естафет у загальній системі фізичного виховання: навч. посіб. / В. М. Войнов, С. В. Войнов, П. О. Кандиба, С. О. Коваленко, В. В. Щириця; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси: ЧДТУ, 2014. – 420 с.

Лукачина А.В.

старший викладач,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

НЕЛІНІЙНА ПЕДАГОГІКА У ВИКЛАДАННІ ТЕНІСУ ЯК ДИСЦИПЛІНИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВНЗ НЕСПОРТИВНОГО ПРОФІЛЮ

Викладання тенісу в рамках курсу фізичного виховання у ВНЗ неспортивного профілю має особливості, які обумовлені, у першу чергу, метою курсу – набуття навичок здорового способу життя та підтримання рухової активності на належному рівні, а також логістичними обмеженнями – великою кількістю студентів у групах та обмеженою кількістю кортів. Ці особливості ставлять перед викладачем завдання постійної оптимізації навчального процесу, у тому числі й з використанням новітніх методик, які постійно з'являються у цій сфері.

Нелінійна педагогіка являє собою новий напрямок у підходах до організації навчального процесу, який дає можливість урізноманітнювати заняття з фізвиховання та надає можливість максимально враховувати індивідуальні особливості студента при навчанні його спортивним прийомам і навичкам, у даному випадку – навичкам гри в теніс.

Методи нелінійної педагогіки мало використовуються викладачами вітчизняних ВНЗ, а дослідження ефективності використання нелінійної педагогіки у викладанні фізичного виховання в Україні, практично, відсутні. Цю тему активно розробляють Чоу [1], Девід, Баттон, Шаттлуорт і ін. [2]. У 2014 році Міріам Чан Йі Лі і ін. [3] було опубліковано результати порівняльного дослідження, проведеного у групах дітей-тенісистів, яких навчали основному удару справа способами традиційної лінійної педагогіки (ЛП) і нелінійної педагогіки (НП). Висновки свідчать про те, що застосування НП має суттєві переваги, хоча автори і зазначають, що ця методика потребує подальшого вивчення з урахуванням реалій тренувань (великої наповненості

груп, обмеженої кількості кортів і ін). Основні принципи нелінійної педагогіки з доданими власними спостереженнями, публікував також Реншоу [4].

Відомо, що тренерами та викладачами традиційно використовується лінійний підхід до навчання. Тобто, вважається, що для досягнення результату (наприклад, у грі), існують деякі технічні зразки виконання дій, які допомагають його досягти. Тому викладачі використовують прийом візуальної демонстрації, практикують вправи на повторювання і добиваються відповідності рухів студентів певному зразку. Чим більше виконання студентом заданого руху відповідає продемонстрованому зразку, тим більше підготовленим він вважається для гри. Викладач вважає розвиток навичок лінійним, з поступовим покращенням техніки виконання.

Цю точку зору, правда, не підтримують прихильники так званої теорії динамічних систем (ТДС), які стверджують, що процес навчання не є безперервним лінійним процесом зміни поведінкових навичок, для нього характерні переривання у часі. І тому тих, хто навчається спортивній грі, треба сприймати як нелінійні динамічні багатокомпонентні системи, що весь час взаємодіють та самоорганізуються у процесі відтворення «зразкового» руху. Рухова поведінка, спрямована на досягнення цілі, формується взаємодією основних трьох компонентів: самого виконавця, його завдання та обмежень, що накладаються оточенням та ігровою ситуацією (рис. 1).

У цьому відмінність нелінійної педагогіки від лінійної: зменшено роль «основного контролера», тобто, викладача, який визначає – яким саме чином повинен студент досягнути поставленої цілі. Чоу та ін. [1] були першими, хто запропонував термін «нелінійна педагогіка» для того, щоб викладачі-практики могли скористатися напрацюваннями новітніх теоретичних знахідок.

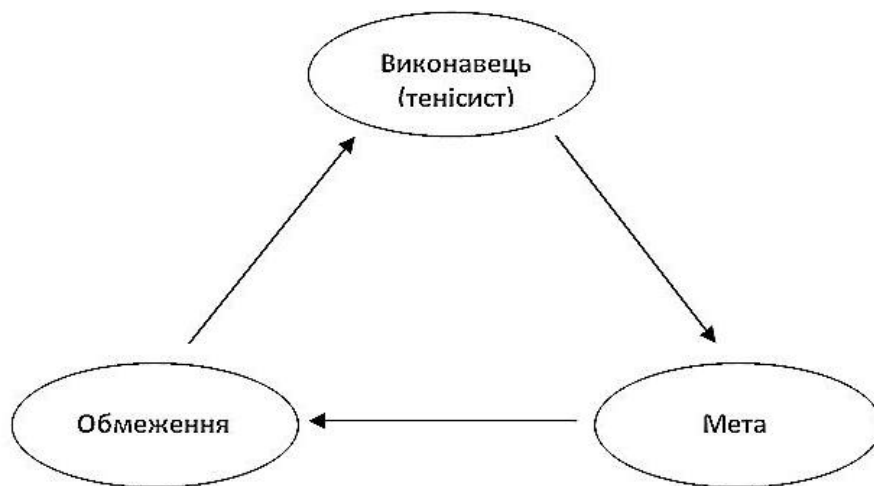

Рис. 1. Спрощена схема основних компонентів нелінійної педагогіки при навчанні грі в теніс

В чому ж основна відмінність НП при навчанні основним навичкам в ігрових видах спорту? Цей підхід передбачає перенесення викладачем акценту з навчання способам виконання руху на мету цього руху: тобто, викладач первинним своїм завданням вважає пояснення того, «що» треба зробити, і надати студенту свободу у способі досягнення поставленого завдання (у разі ЛП викладач багато уваги приділяє тому, «як» робиться рух, застосовуючи

багаторазові повтори, і не прив'язуючи на початкових стадіях «зразковий» рух до мети).

Особливістю НП є те, що викладач із самого початку навчання маніпулює обмеженнями та завданнями, ставлячи студента у ситуацію гри. Маніпуляція обмеженнями дає можливість ставити спочатку спрощені завдання та завдання, які відповідають рівню підготовки тенісиста з поступовим ускладненням.

Автором та його колегами використовується традиційний спосіб навчання студентів груп тенісу основним навичкам, тобто, на заняттях реалізується модель ЛН: демонстрація руху – перевірка засвоєння – багатократне повторювання з наступним контролем викладачем правильності виконання стандартних рухів. Після здобуття навички відповідного рівня студенту надається можливість спробувати сили на корті. В умовах навчання гри в теніс, яка для студентів КПП є видом фізичної активності, цей підхід цілком себе виправдовує, що підтверджується рівнем гри студентів після двох років навчання у групі. Але, слід визнати, що лінійна педагогіка в умовах груп з високою наповненістю не дає можливості викладачеві приділяти достатньо уваги індивідуальним особливостям студентів та керувати розвитком навичок кожного тенісиста окремо.

Для того, щоб визначити доцільність використання НП в навчальному процесі, автор проаналізував можливості використання методів НП при навчанні студентів тенісистів початкового рівня основним прийомам тенісних рухів: ударів справа та зліва. Розглядався вплив різних видів маніпуляції на хід навчального процесу. Метою було оцінкове визначення ефективності застосування прийомів НП при навчанні гри у теніс.

А. Маніпуляція обмеженнями.

Використовувалися наступні обмеження – просторові, часові, кількісні та силові. Як просторове обмеження для початківців застосовувалося обмеження корту полями подачі з одночасним обмеженням силового зусилля при виконанні ударів як справа, так і зліва. Потім надавалася можливість гри на весь корт, включно з «коридорами». Кількісні обмеження було застосовано у вигляді можливості використати всього три м'яча, після чого звільнити корт для інших гравців, і т.п. При цьому студентам ставилося конкретне завдання, при формулюванні якого також використовувалась маніпуляція. Обмежувалася також сила удару з поступовим її нарощуванням.

В. Маніпуляція завданням.

Варіативність маніпуляцій завданням була досить широкою. Враховуючи рівень підготовки студентів, першим завданням була вимога перебити м'яч через сітку на певній висоті над нею. Проводилася демонстрація траєкторій м'яча для різної висоти польоту м'яча над сіткою, але підкреслювалася сама мета – попадання у межі корту, а не спосіб виконання удару. Наступним завданням була вимога попадання відбитого м'яча у певну частину корту, або концентрація на роботі ніг тощо.

Для визначення ефективності застосування методів нелінійної педагогіки при навчанні гри у теніс студентів груп фізвиховання необхідно проведення системних досліджень. На даний момент, на основі простого спостереження реакції студентів на зміну звичного підходу до освоєння навичок гри, можна сказати, що НП дозволяє уникнути монотонності у повторенні вправ, сприяє

посиленню позитивного емоційного фону занять та підвищує інтерес студентів до занять.

Список використаних джерел:

1. Chow J.Y. Nonlinear Learning Underpinning Pedagogy: Evidence, Challenges, and Implications / PLoS. – 2013. – № 65. – P. 469–484.
2. Chow J.Y. The role of Nonlinear Pedagogy in Physical Education. / J.Y. Chow, K. Davids, C. Button, R. Shuttleworth, I. Renshaw et al. / Review of Educational Research. –2007. – № 77. – P. 251–278.
3. Lee M.C.Y. Nonlinear Pedagogy: An Effective Approach to Cater for Individual Differences in Learning a Sports Skill / M.C.Y. Lee, J.Y. Chow, J. Komar, C.W.K. Tan, C. Button C. / PLoS ONE. – 2014. – № 9(8).
4. Renshaw I. A constraints-led perspective to understanding skill acquisition and game play: a basis for integration of motor learning theory and physical education praxis? / I. Renshaw / Physical Education and Sport Pedagogy. – 2010. – № 15. – P. 117–137.

Матусевич А.М.

старший викладач;

Фрайхоф С.І.

старший викладач;

Кандиба П.О.

старший викладач,

Черкаський державний політехнічний університет

РАЦІОНАЛЬНА РУХОВА АКТИВНІСТЬ ЯК ФАКТОР ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я ТА ПРОФІЛАКТИКИ ЗАХВОРЮВАНЬ

У різні вікові періоди життя людини змінюється його рухова активність. Її рівень і потреба в ній індивідуальні і залежать від багатьох факторів: фізіологічних, соціально-економічних і культурних. Реалізація біологічної потреби в русі в дитячому віці визначає нормальний ріст і життєдіяльність організму, найбільш повне використання його генетичного фонду для розвитку функціональних здібностей і пристосувальних механізмів. Потреба в русі залишається високою до періоду закінчення розвитку організму, а потім починає поступово зменшуватися. Протягом життя у дорослих людей рухова активність сприяє нормальному функціонуванню організму. Рівень рухової активності дорослої людини залежить від умов життя. Для кожного індивідуума характерний генетично обумовлений діапазон цього рівня, необхідний для нормального функціонування і збереження здоров'я [4].

Рівень рухової активності може бути мінімальними, максимальним і оптимальним. Мінімальний рівень дозволяє підтримувати нормальний функціональний стан організму; при оптимальному досягається найбільш високий рівень функціональних можливостей і життєдіяльності організму; максимальні межі визначають надмірні навантаження, які можуть призвести до перевтомлення, перетренування, різкого зниження працездатності. Рівень звичної рухової

активності у дорослих людей визначається характером трудової діяльності і способом життя під час відпочинку. В сучасних умовах 80% всіх видів праці вимагають лише невеликих і помірних фізичних напружень, енерговитрати при яких не перевищують 8,4-12,5 кДж/хв. З переходом суспільного виробництва на стадію автоматизації в змісті праці багатьох професій основне місце починають займати функції розумової праці (розрахунок, контроль, управління, технічне обслуговування машин і механізмів, спостереження за їх роботою). Наприклад, у операторів, зайнятих обслуговуванням установок, витрати переважно розумової праці становлять 88% робочого часу; у слюсарів-ремонтників автоматичних ліній – 71%, у наладчиків – до 95%. Зниження фізичних навантажень в умовах виробництва характеризується не тільки зменшенням кількості рухів, але і якісним збідненням, односторонністю виконання м'язових дій. Характерною особливістю є наростання нервово-емоційного напруження, супроводжуючого трудовий процес [3].

Високий темп і великі швидкості, висока відповідальність за виконання праці, наявність нервово-емоційного компонента, дефіциту часу, гіпокінезії, монотонності в сфері виробництва пред'являють підвищені вимоги до організму людини. В цих умовах зменшення фізичних навантажень є фактором ризику розвитку багатьох захворювань. У людей з низькою руховою активністю виникають різноманітні функціональні розлади, які характеризуються певними симптомами і скаргами: головний біль, запаморочення, порушення сну, підвищення нервово-емоційного збудження, зниження концентрації уваги, порушення травлення, запори, швидка втомлюваність і зменшення працездатності, слабкість та ін. Особливо вразлива серцево-судинна система – погіршується функціональний стан серця, знижується економічність його роботи порушуються окислювальні процеси в серцевому м'язі, що сприяють ранньому виникненню дегенеративних процесів в системі кровообігу і її ранньому зносу.

Численні дані свідчать про існування залежності розвитку серцево-судинних захворювань від рівня рухової активності. Так, у осіб фізичної праці ішемічна хвороба серця та інфаркт міокарда спостерігаються в 2-3 рази рідше, ніж у людей розумової праці. У останніх в більш ранньому віці з'являються фіброзні бляшки, кальциноз і звуження вінцевих артерій. У фізично більш активних людей відзначаються більш легке протікання розвитку захворювань серця, більш низький відсоток інвалідності і смертності [1].

Професійні фізичні навантаження в даний час низькі, тому рухова активність визначається в основному м'язовою діяльністю в час відпочинку, заняттями фізичними вправами. Величина рухової активності характеризується рівнем і характером енергетичних витрат в процесі життєдіяльності. Кількісну оцінку величини рухової активності можна проводити різними методами: за показниками енерговитрат, вимірюваних в кілоджоулях або в відносних одиницях – показник відношення енергетичної вартості навантаження до інтенсивності основного обміну (відповідає рівню основного обміну і становить 4,6-5,4 кДж, або 1,1-1,4 ккал/хв), шляхом підрахунку енергетичного балансу.

Основним показником інтенсивності виконуваної роботи є величина споживання кисню. При споживанні одного літру кисню, необхідного для м'язової роботи, витрачається приблизно 21 кДж (5 ккал) енергії. Часто обсяг

рухової активності вимірюють за даними хронометражу виконаного за добу роботи або за кількістю кроків під час ходьби. Однак ці методи можуть дати лише приблизне уявлення про величину м'язової діяльності. Кількісним показником фізичної активності може бути аналіз частоти серцевих скорочень (ЧСС) під час м'язової роботи. Реакція ЧСС доволі часто відображає ступінь навантаження на організм і знаходиться в залежності від споживання кисню [2].

Існують різні підходи до визначення раціональних величин рухової активності, забезпечуючих нормальне функціонування організму, його високу працездатність. На думку Г. Лемана, оптимальні енерговитрати для здорової людини із середнім фізичним розвитком повинні складати 10900-15900 кДж/добу (2700-3800 ккал/добу), з них 5000-8000 кДж (1200-2000 ккал) – на м'язову роботу. Інші дослідники в якості фізіологічної норми для людини визначають енерговитрати в 13 кДж/хв, або 3 ккал/хв. Експерти при визначенні і розподілу належних індивідуальних величин рухової активності рекомендують враховувати гранично допустимий її обсяг, який не повинен перевищувати 30% максимального споживання кисню (МСК) на добу. Вихід за межі допустимих величин (15 100-27 000 кДж/добу, або 3600-6500 ккал/добу) може призвести до виснаження функціональних резервів і патологічних змін в організмі. Деякі спеціалісти рекомендують в якості раціональної величини рухової активності 10-20 тисяч кроків на добу. Науково-дослідний інститут фізичної культури пропонує обсяги рухової активності для різних груп. Дошкільний вік 21-28 год, школярі 14-21 год, учні ПТУ і середніх спеціальних навчальних закладів 10-14 год, студенти вузів 10-14 год, робітники 6-10 год [6].

Однак ці обсяги характеризують рухову активність лише в загальних рисах, так як за одну і ту ж одиницю часу можна виконувати навантаження різної інтенсивності, що викликають неоднакові фізіологічні зміни. Ряд дослідників вважають, що якщо фактична фізична активність нижче належної, виникає своєрідний «дефіцит» м'язової діяльності, який необхідно компенсувати за рахунок включення додаткового навантаження. Наприклад, для людини з низькими професійними енерговитратами 3349 кДж/добу (800 ккал) «дефіцит фізичної активності становить приблизно 1675 кДж (400 ккал) і його необхідно заповнити за допомогою занять фізичними вправами [5].

Однак такий підхід у визначенні раціональної рухової активності не враховує ряд моментів, і в першу чергу – індивідуальну потребу в руховій діяльності. Спостереження показують, що тренувальний ефект від занять фізичними вправами, спрямованими на заповнення однакового «дефіциту» у людей з різним рівнем фізичного стану нерівноцінний. В ряді випадків відзначається наявність більш низького функціонального стану за відсутності такого «дефіциту». Крім того, може спостерігатися і однаковий ефект при повній або частковій компенсації рухового дефіциту. Все це вказує на достатню складність вирішення проблеми оптимізування рухової активності. Існує інший підхід до визначенню раціональних величин рухової активності, заснований на врахуванні впливу м'язової діяльності на функціональний стан організму, з виділенням навантажень, підвищуючих або стабілізуючих фізичний стан, які призводять до перенапруження або детренування організму.

Зв'язок рухової активності зі станом здоров'я, функціональними резервами організму, фізичною працездатністю, з одного боку, і соціальна доцільність її обсягів – з іншого, повинні визначати раціональні її величини.

Список використаних джерел:

1. Ліндеман Х. «Аутогенне тренування» 1985 р.
2. Психологія здоров'я 2002 р. Навчальний посібник для вищих навчальних закладів.
3. Хван Р. А. Безпека життєдіяльності. 2002 р.
4. Арсеньєв Е. Н. Працездатність і здоров'я. 1993 р.
5. Туманян Р. С. Здоровий спосіб життя. 2006 р.
6. Фізична культура 11 клас.

Романенко Ю.С.

студентка;

Чикольба Г.М.

старший викладач,

Університет митної справи та фінансів

ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ СПРЯМОВАНИХ НА ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ПРАКТИКАМИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В СПОРТИВНИХ ІГРАХ (БАСКЕТБОЛ)

На сучасному етапі розвитку суспільства здоров'я дітей, підлітків і юнаків набуває особливої цінності. У системі підготовки студентів вищих навчальних закладів фізичне виховання є важливим засобом формування здорового способу життя, розвитку й відновлення фізичних і духовних сил, реабілітації та корекції здоров'я. В Державній національній програмі «Освіта» (Україна ХХІ ст.) ставиться завдання забезпечення у кожному навчально-виховному закладі загальноприйнятих у світі умов навчання і виховання морально, фізично і психічно здорової особистості [1]. У сучасному житті все більше використання занять фізичними вправами спрямовано не на досягнення високих результатів, а на підвищення їх оздоровчого впливу на широкі маси населення. Для вирішення такої глобальної проблеми найбільш ефективними засобами є, перш за все, спортивні ігри. Однією з найпопулярніших спортивних ігор серед молоді у сучасному світі є баскетбол.

Баскетбол із кожним роком набуває дедалі більшої популярності в Україні як спортивна гра. Так як баскетбол – це атлетична гра, що характеризується високою руховою активністю та вимагає від гравців цілковитої мобілізації функціональних здібностей, швидко-силових якостей, то методика підготовки баскетболіста повинна максимально відповідати сучасним умовам та стандартам проведення тренувань й, безпосередньо, самих ігор. Високий рівень сучасного баскетболу вимагає більш досконалої та цілеспрямованої організації навчально-виховного процесу студентів ВНЗ, використання більш специфічних форм, методів і засобів тренування. Це й зумовило актуальність даного дослідження.

Над даним питанням працювало ряд вчених, зокрема, таких як: Родін А.В., Губа Д.В., Гомельський А., Колос В., Желязняк Ю.Д., Портнов Ю.М., Павлун Т.О. та багато інших авторів. Проте, наукові праці даних вчених не вичерпують повністю всього обсягу проблематики даної статті. Баскетбол є однією з найбільш популярних ігор у студентської молоді. Причини такої популярності, на думку багатьох авторів, різноманітні. Ю.Д. Желязняк, Ю.М. Портнов і ряд інших авторів вважають, що подібний факт обумовлений високою виховної та оздоровчої цінністю ігри [2].

Провідну роль в баскетболі відіграють швидко-силові здібності, так як більше 70% рухів носять швидко-силовий характер. Однак при переміщеннях в захисній стійці, вириванні м'яча і інших, так званих жорстких діях потрібні значні статичні зусилля. Тому силова підготовка гравця повинна бути різнобічною і розвивати силу м'язів в різних режимах [3]. Важливою різновидом м'язової сили є вибухова сила, яка відображає здатність проявляти якомога більшу силу в мінімально короткий час, регламентований умовами спортивної справи або ігрової дії. Цей вид сили баскетболісти реалізують в стрибках, швидких проривах, потужних довгих передачах.

Так як заняття баскетболом передбачає високу рухову активність гравців, то в процесі фізичного виховання студентів ВНЗ баскетбол задовольняє потреби в руховій активності. Різноманітні рухи, характерні для баскетболу, такі як ходьба, біг, зупинки, повороти, стрибки, ловля, кидки і ведення м'яча, сприяють зміцненню нервової системи, рухового апарату, поліпшенню обміну речовин і діяльності всіх систем організму студентів.

Основна форма навчання студентів-спортсменів це тренування. Через систему тренувань здійснюється цілеспрямований педагогічний вплив, вирішуються основні спортивні, оздоровчі та виховні завдання [3].

Головна мета тренування полягає не стільки в тому, щоб спортсмени оволоділи тією чи іншою системою вправ, скільки в тому, щоб вони зрозуміли і засвоїли певні правила розвитку тих чи інших закономірностей оволодіння конкретними спортивними вміннями, користуючись якими вони могли б відтворити будь-яку спортивну ситуацію.

У процесі гри, безперервно змінюються ситуації вимагають здійснення нових комбінацій, рухів, не запрограмованих заздалегідь. Це можливо завдяки здатності до екстраполяції – адекватного реагування організму на можливі нові ситуації без попереднього вироблення даного конкретного рухового навичку. Властивість екстраполяції ґрунтується на спадковому або індивідуально набутому досвіді. Високих форм екстраполяції досягають при наявності значного фонду придбаних рухових навичок та досвіді, що обумовлює необхідність значної варіативності в тренувальних заняттях [2].

Команди прагнуть досягти переваги над суперником, маскуючи свої задуми і одночасно намагаючись розкрити плани противника. Гра протікає при взаємодії гравців своєї команди і опору гравців супротивника, докладають всіх зусиль та вмінь, щоб відняти м'яч і організувати наступ. У зв'язку з цим на перший план виступають вимоги до оперативного мислення гравця [4].

Особливо важлива така постановка роботи зі студентами-баскетболістами. Багато дослідників, вивчаючи бюджет часу студентів, дійшли до висновку, що

вони мають найтриваліший робочий тиждень – 54-59 годин, що негативно впливає на їхнє здоров'я [2].

Система вправ фізичної підготовки складається з двох основних розділів – загального та спеціального. Підбір вправ із загальної підготовки включає вправи таких видів спорту, які будуть сприяти загальному фізичному розвитку гравців. Такі вправи зазвичай входять в систему фізичної підготовки спортсменів у таких видах спорту, як спортивна акробатика і гімнастика, плавання. Також у такий комплекс входять різні спортивні ігри.

При складанні планів тренування потрібно дотримуватися ряд вимог: – облік задач і умов роботи; – конкретність і можливість, варіативність; – прийнятність і перспективність.

Управління спортивним тренуванням – чітко визначає які вправи, в якому об'ємі, послідовності, співвідношенні, з якою інтенсивністю повинні використувуватись в кожному періоді чи етапі занять з врахуванням закономірностей розвитку спортивної форми студентів ВНЗ для отримання результату в потрібний строк. Періодизація – це закономірні часові зміни структури і змісту тренування в рамках відносного кругообігу тренування – певного циклу [5].

Для досягнення високих результатів у тренуваннях з баскетболу студентів-спортсменів ВНЗ потрібно проводити не лише самі тренування гри в командних чи парних умовах, але й проводити паралельно цілий комплексний ряд тренувань з гімнастики, легкої атлетики та плавання. Зокрема, пропонується до виконання такий ряд гімнастичних вправ для гравців: 1. Вправи без предметів для зміцнення м'язів тулуба баскетболістів, верхніх та нижніх кінцівок. 2. Вправи на розтягування з максимальною амплітудою, різні махи та ривки руками, нахили, що повинні виконуватись з максимальною амплітудою, випади, шпагати та ряд інших вправ, що спрямовані на розвиток гнучкості та пластичності гравців. 3. Вправи для розвитку координації та точності руху. 4. Вправи з супротивом. 5. Вправи з предметами (гантелі, м'ячі, скакалки тощо). 6. Вправи на гімнастичній стінці, брусках, лавці. 7. Стрибки через планку з прямого розбігу, опорні стрибки через козла.

Пропонується до виконання такий ряд вправ з легкої атлетики: 1. Біг на дистанції короткого й середнього значення. 2. Біг з чергуванням ходьби. 3. Біг по східцях, по піску. 4. Стрибки вгору відштовхуючись однією чи двома ногами. 5. Стрибки в довжину та в висоту. 6. Стрибки напівприсядки. 7. Легкоатлетичні естафети. 8. Метання диску, кидання ядра, спису лівою чи правою рукою.

Пропонується до виконання такий ряд вправ з плавання: 1. Плавання на дистанції 25, 50 та 100 м різними стилями. 2. Виконання повороту після відштовхування від стінки басейну.

Таким чином, загальна фізична підготовка в баскетболі використовує безліч різних фізичних вправ. Однак, крім раціонального підбору засобів, важливе значення має правильне визначення масштабу фізичного навантаження і розподіл вправ в процесі навчальних і тренувальних занять [2].

Таким чином, у процесі свого розвитку баскетбол став не тільки популярним, яскравим і видовищним видом спорту, але і всебічним, комплексним засобом фізичної підготовки молоді. У зв'язку з цим фахівці

приділяють велику увагу організації занять, вибору тренувальних засобів, з метою підвищення рівня не тільки спортивної майстерності, а й здоров'я студентів.

Список використаних джерел:

1. Постанова КМУ «Про Державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття»)» від 03.11.1993 р. – № 896.
2. Теорія і методика фізичного виховання. Методика фізичного виховання різних груп населення / За ред. Т.Ю. Круцевич. – К.: Олімпійська література, – 2003. – 391 с.
3. Фізична культура студента: / За ред. В.І. Ільїніча. – М.: Гардарики, 2000. – 448 с.
4. Ківернік О. Організаційні особливості процесу фізичного виховання у вищих навчальних закладах України / О. Ківернік. С. Городянський, М. Пітін // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2008. – № 1-2. – С. 20-22.
5. Зашук С.Г. Баскетбол у фізичному вихованні студентів нефізкультурних вузів / С.Г. Зашук, Т.В. Івчатова // Проблеми фізичного виховання і спорту. – 2010. – № 5. – С. 69-72.

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

Гайдай Г.А.

здобувач,

Чернігівський національний технологічний університет

МОВНА ПОЛІТИКА ЯК МЕХАНІЗМ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Євроінтеграція за останній час стала вказівником на дорозі становлення нашої держави, викликавши ряд змін у нормативній базі України і у діяльності низки державних інститутів. У тому числі, реформування не обійшло стороною державну службу, торкаючи своєю увагою принципи роботи державних службовців, їх компетентності. Серед останніх усе більшої уваги набуває англомова компетентність. Загальновідомо, що англійська мова часто виступає як засіб для людей різних національностей і культур знаходити порозуміння і будувати взаємодію. У Європейському Союзі, що об'єднує низку різних країн юридично, територіально, економічно і політично даний аспект набуває значної ваги, змушуючи і нас замислитись над питанням необхідності знання англійської мови серед державних службовців, та які наслідки це може мати для державної служби України.

Розглянемо європейський досвід. На даний час у ЄС офіційно визнані 24 мови: болгарська, датська, німецька, англійська, естонська, фінська, французька, грецька, ірландська, італійська, хорватська, латвійська, литовська, мальтійська, польська, португальська, румунська, словацька, словенська, іспанська, чеська, угорська [EU-Verwaltung]. Окрім того, європейці говорять на більш ніж 60 регіональних мовах та мовах національних меншин [Eu-info]. На офіційному сайті Європейського Союзу зазначається, що багатомовність відіграє центральну роль для збереження культурного розмаїття ЄС [EU-Verwaltung]. Європейські інституції перекладають усі документи, що мають юридичну силу на всі 24 офіційні мови.

Очевидно, що ефективна робота країн об'єднаної Європи неможлива без певної мовної уніфікації. У всіх країнах Європи актуалізується потреба у вивченні мов міжнародного спілкування у межах ЄС. Такими мовами є основні європейські мови – англійська, французька, німецька, іспанська, італійська [Eu-info]. Англійська мова безперечно домінує у міжнародному комунікативному просторі. У книзі «English-only Europe?: Challenging Language Policy» наводяться наступні слова Грет Халлер, омбудсмена з питань людських прав у Боснії та Герцеговині: «No-one pays attention to what you say unless you speak English, because English is the language of power» («Ніхто не звертає увагу на те, що ти кажеш, якщо ти не говориш англійською, тому що англійська – це мова сили») [Phillipson, с. 1].

Як зазначають дослідники нормативних актів Європейського Союзу, у стратегічному майбутньому кожен житель ЄС додатково до своєї рідної мови

повинен знати ще дві мови ЄС для кращого порозуміння з представниками інших народів та знищення національних упереджень, а також розвитку мобільності соціального капіталу. Це значно впливає на освітню політику країн ЄС, що проявляється у засадах Болонського процесу, великій кількості стипендій для навчання у інших країнах, міжуніверситетських угодах про обмін студентами тощо [Kürschner, с. 273].

Мовна політика ЄС впливає на мовну ситуацію у кожній країні ЄС. Державна служба також підпадає під вплив. Володіння принаймні однією іноземною мовою, бажано кількома, було внесено іноземними дослідниками до основних вимог до державних службовців, які хочуть працювати на європейській арені [Geuijen, с. 139].

У Європейській Хартії щодо Багатомовності зазначається, що національні державні службовці, які діють на міжнародних посадах, вже на початку їх кар'єри потребують достатньою мірою володіти іноземними мовами. Мовна підготовка європейських державних службовців повинна підтримуватись на необхідному рівні аби досягти реальної багатомовності у роботі інституцій. Вона повинна бути предметом контролю професійної кваліфікації. Усі країни-члени ЄС зобов'язані створювати національні плани для розвитку багатомовності [Charta, с. 5].

Більш того, модель залучення державних службовців до міжнародного представлення країни наразі змінюється. Класична система стверджує, що міжнародна арена виключно для професійних дипломатів, які стверджують, що мають специфічний досвід необхідний для роботи з дипломатами інших держав. Інші державні службовці мають справу з внутрішніми справами, і лише доти, поки ці «внутрішні» політики не отримують міжнародний вимір, тоді це знову стає відповідальністю професійних дипломатів [Geuijen, с. 15].

У альтернативній моделі, міжнародні відносини здійснюються безліччю державних службовців, кожен з яких має справу з його власною галуззю знань. Екологічні державні службовці не лише розробляють внутрішню політику, але також ведуть міжнародні розмови і переговори по цим темам. Міжнародне представництво розглядається як невід'ємна частина політики, сфера професійних знань, а не дипломатичного досвіду. Нова модель базується у першу чергу не на основі двосторонніх дипломатичних відносин, а на поєднанні двосторонніх та багатосторонніх відносин, в яких наголос часто лежить на останніх. Вона не передбачає відмінності між зовнішньою і внутрішньою політикою, але розглядає їх як два компонента окремої області політики [Geuijen, с. 15-18].

У чистому вигляді зазначені вище моделі не існують, водночас нова модель набуває усе більшої ваги через зростаючий обсяг питань, які обговорюються на міжнародному рівні, а також підвищення рівня спеціальних знань, які необхідні для вирішення цих питань у міжнародних (часто багатосторонніх) форумах. ЄС має надзвичайно сприятливе середовище для її розвитку, адже сфера його компетенції поширюється на широке коло питань політики, і він є найсильнішою у світі наднаціональною організацією [Geuijen, с. 19].

Відтак, англomовна компетентність державних службовців ЄС безпосередньо пов'язана з мовною ситуацією на його теренах, необхідністю співпрацювати у полінаціональному середовищі щодо спільних питань, та є

прикладом загального поширення АМ як мови міжнародного спілкування у європейському суспільстві. Що це означає для державної служби України?

Якщо ми дійсно прагнемо стати повноправними членами Європейського Союзу, ми повинні довести нашу державну службу до рівня коли державні службовці зможуть бути представниками України на міжнародному рівні, як на офіційних зустрічах, так і протягом своєї повсякденної діяльності. Очевидно, що без подолання мовного бар'єру це буде дуже проблематично. Перекладачі часто спасають на міжнародних заходах, але при перекладі завжди щось втрачається, інколи зміщуються акценти, повідомлення може невірно інтерпретуватися. І звичайно перекладач не буде супроводжувати державного службовця на робочому місці, перекладаючи його англомовну кореспонденцію, іноземні новини, необхідні документи, переписку тощо.

Беручи до уваги мовні процеси, які відбуваються у Європейському Союзі та впливають на діяльність державної служби країн-членів, ми виокремили наступні рекомендації щодо розвитку державної служби України:

1. Введення англійської мови до системи професійної підготовки державних службовців як обов'язкового предмету на усіх рівнях з достатньою кількістю аудиторних годин для засвоєння мови та розвитку мовленнєвих навичок.

2. Започаткування курсів з ділової англійської мови професійного спрямування безпосередньо в інститутах державної служби для співробітників, яким необхідно підвищити свій рівень знання іноземної мови.

3. Нормативне закріплення англомовної компетентності як фактору впливу при конкурсному відборі державних службовців усіх рівнів.

4. Нормативне закріплення англомовної компетентності як показника професійності державного службовця та підстави для його просування по службі.

5. Підтримка професійної мобільності державних службовців.

6. Залучення державних службовців до професійних міжнародних соціальних мереж для обговорення питань фахових інтересів.

Відтак, володіння англійською мовою є необхідною умовою успішної діяльності державних службовців в умовах євроінтеграції України. Це не лише засіб комунікації за кордоном, а механізм, що відкриває двері у європейську спільноту, дає незліченні можливості саморозвитку через програми стажувань і участь в конференціях, а також підтримує належний рівень розвитку державної служби України, її конкурентоздатність.

Список використаних джерел:

1. Europäische Charta für Mehrsprachigkeit. – Paris, 2005. – Режим доступу: www.integration.li

2. EU-Verwaltung – Bedienstete, Sprachen und Standorte. – Режим доступу: http://europa.eu/about-eu/facts-figures/administration/index_de.htm

3. Geuijen K. The New Eurocrats: National Civil Servants in EU Policymaking. – Amsterdam University Press, 2008. – Режим доступу: <http://www.oapen.org/search?identifier=340102>

4. Kürschner W. Wider Vielsprachigkeit. – 2011. – Режим доступу: http://www.wilkuer.de/forschung/disziplinen/a_2011_-_wider_vielsprachigkeit_scan.pdf

5. Phillipson R. English-only Europe?: Challenging Language Policy. – 2003. – Режим доступу: <https://books.google.com.ua/>

6. Sprachen//Eu-info.Deutschland. – Режим доступу: <http://www.eu-info.de/europa/sprachen/>

Капітан Х.О.

студентка,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені І. Сікорського»

РОЗВИТОК Е-SЕРВІСІВ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ

На сьогоднішній день технології електронного урядування все більше отримують визнання в якості ефективних інструментів, які можуть сприяти поліпшенню якості здійснення державних послуг, прозорості діяльності влади та підвищення ефективності управління в державному секторі. Відповідно до зростання громадського інтересу до технологій електронного урядування збільшується і очікування громадян від того, що ці технології будуть використані не тільки на загальному державному рівні, а на місцевому рівні для більш ефективного і зручного взаємозв'язку між громадянами та владою. Успіхи, досягнуті в сфері ІКТ в останні десятиліття внесли величезні зміни в економіці, бізнесі, політиці, і майже всіх аспектах людського життя. Концепція електронних сервісів отримала дуже широке застосування останнім часом. Е-сервіс – це види сервісу, які надаються за допомогою електронних засобів (як приклад, за допомогою Інтернету).

Задоволеність громадян та їх впевненість в діяльності Уряду багато в чому залежить від того як саме Уряд взаємодіє з оточенням. Впровадження та функціонування електронного урядування допомагає позбутися багатьох кліше щодо функціонування публічної влади, а саме таких як: бюрократизм, непрозорість влади, постійні черги, корупціонованість деяких представників влади і т.д. Інструменти електронного урядування призводять до економічних заощаджень в діяльності Уряду та зменшенні часових затрат на здійснення зв'язку в системі «уряд-громадяни», підвищується прозорість адміністративних процедур, зменшуються черги, мінімізується час та матеріальні затрати для того щоб отримати певну довідку, виписку і т.д.

На додаток до загальних питань навколо електронних послуг, важливо знати, що впровадження методів взаємодії Уряду та громадян в електронному вигляді відбувається в декілька етапів.

- Перший етап. Цей етап включає в себе створення інформаційних веб-сайтів, які містять в основному статистичні дані, інформацію про діяльність органів влади та контактну інформацію. Можливо публікуються документи щодо прийняття управлінських рішень, нормативно-правові акти, проекти і т.д. На цьому етапі на офіційному онлайн інтерфейсі розміщуються перелік всіх послуг, що надаються органом, але щоб отримати ці послуги громадянам все ще необхідно чекати в чергах, щоб отримати певні довідки і т. д.

- Другий етап. Тут можливості порталу державного органу збільшуються. На веб-сайті органу публічної влади розміщуються форми заяв та інших документів, необхідних для отримання тих чи інших послуг та забезпечується доступ до них для копіювання та заповнення в електронному вигляді. Але як і раніше заповнений документ необхідно відносити до представників органу влади самостійно.

- Третій етап. На даному етапі забезпечується можливість для громадян, в цілях отримання послуги, представляти та відсилати документи в електронному вигляді через Єдиний Портал державних послуг та сервісів. Тобто ця фаза передбачає функціонування електронного документообігу та використання електронно-цифрового підпису.

- Четвертий етап. Заявник на цьому етапі може стежити за кожним кроком здійснення послуги через Електронний кабінет на Порталі здійснення послуг.

- П'ятий етап. Передбачає можливість отримати результати надання електронного сервісу в електронному вигляді на Єдиному Порталі. Організація готова підключитися до джерел інформації за межами її стін. Дані, документи та досє може бути доступною для інших державних органів і установ.

Дані етапи здійснення електронної взаємодії Урядом та громадянами не обов'язково повинні відбуватися послідовно. Якщо розвиток електронного урядування відбувається стрімкими темпами то деякі фази можуть відбуватися одночасно.

Зараз розвиток електронної взаємодії між Урядом та громадянами знаходиться на п'ятому етапі. А саме завдяки запуску весною цього року Порталу е-сервісів Мініюсту «Кабінет електронних сервісів».

Запуск та функціонування порталу стало дуже важливим кроком для здійснення електронного урядування в Україні, а саме в напрямку вдосконалення вище зазначених питань, було впровадження Міністерством Юстиції он-лайн сервісів в сфері державної реєстрації. Вже з весни 2016 року можливо отримати всі необхідні дані (у вигляді довідок, виписок і т.д.), не виходячи з дому, в електронній формі. Тобто всі можливі електронні сервіси є доступними на одному порталі 24 години на добу. Користуватись порталом можна як з реєстрацією так і без неї. Звичайно ж ефективність використання порталу більша при реєстрації та створенні свого персонального кабінету. Концепція електронного офісу (персонального кабінету) – це сукупність дій та заходів, пов'язаних в електронного зв'язку між офісом державного управління та громадянина.

Для нашої країни виникнення такого явища як «е-сервіси» дійсно допомогло спростити процедуру отримання державних послуг для громадян та представників бізнесу.

За даними Міністерства юстиції, за період року органи виконавчої влади надають громадянам більше 5 мільйонів послуг у сфері реєстрації послуг. І півтора мільйони документів припадало саме на різних видів довідок, виписок, витягів і т.д.

В зв'язку з цим вже з весни 2016 року можливо отримати всі необхідні дані (у вигляді довідок, виписок і т.д.), не виходячи з дому, в електронній формі. Відповідно завдяки функціонуванню е-сервісів громадянам та представникам бізнесу можна якнайменше контактувати з чиновниками різних рівнів, що в свою чергу зменшує рівень корупції в країні.

Е-сервіси стали каталізатором для забезпечення більш ефективного уряду за рахунок поліпшення доступу до сервісів держави та демократичного процесу. Імплементация єдиного кабінету електронних сервісів в першу чергу варто розглядати не як технічний захід, а радше як спробу поліпшити політичні та соціальні умови та ввести фундаментальні зміни в способах електронної участі громадян.

Сердюк М.Ю.

аспірант,

Класичний приватний університет, м. Запоріжжя

**ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ
З ПИТАНЬ ПРОФІЛАКТИКИ ТА БОРОТЬБИ З ОНКОЛОГІЧНИМИ
ЗАХВОРЮВАННЯМИ У ПЕРІОД ВПРОВАДЖЕННЯ
МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ**

Згідно статистичних даних, представлених експертами Національного інституту рака, щорічно більш 160 тис. українців уперше зустрічаються з онкологічним діагнозом і відповідно, з високою собівартістю лікування онкологічних захворювань. Законодавство України щодо боротьби із злоякісними новоутвореннями складається з Конституції України, Бюджетного кодексу України, Основ законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992 р. № 2801-12, Закону України «Про затвердження Загальнодержавної програми боротьби з онкологічними захворюваннями до 2016 року» від 23.12.2009 р. № 1794, Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24.02.1994 р. № 4004-12, Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» від 05.10.2000 р. № 2017-III та інших нормативно-правових актів, розроблених на їх виконання. Галузеві стандарти в онкологічній сфері затверджені протоколами надання медичної допомоги за спеціальністю «онкологія», які відповідно затверджені наказом МОЗ від 17.09.2007 р. № 554 із змінами: наказ МОЗ України від 29.04.2011 р. № 247 та наказ МОЗ України від 30.07.2010 р. № 645; Уніфікованим клінічним протоколом паліативної медичної допомоги при хронічному больовому синдромі від 25.04.2012 р. № 311, Порядком надання паліативної допомоги, Переліком медичних показань для надання паліативної допомоги від 21.01.2013 р. № 41 та іншими нормативно-правовими документами. Основним нормативним актом регулювання діяльності онкологічної служби та надання онкологічної допомоги населенню України є наказ МОЗ «Про заходи подальшого покращання і розвитку онкологічної допомоги населенню» від 30.12.1992 р. № 208, проектом нової редакції якого передбачено удосконалити державну систему протиракової боротьби, поліпшити стан діагностики, лікування та медико-соціальної реабілітації онкологічних хворих, що сприятиме зменшенню смертності від онкологічних захворювань, летальності онкологічних хворих працездатного віку, зниженню показників занедбаності, а також зменшенню ступеню інвалідизації [1]. Декларація прав онкологічних хворих, прийнята на Європейській Конференції у Нідерландах від 1991 р. та Паризька Хартія по боротьбі з раком від 2000 р. визнають право онкохворих вести повноцінне життя в умовах, що забезпечують їм гідність, спеціальне лікування, медичну, психологічну, соціальну та трудову реабілітацію, а також паліативну допомогу та адекватне знеболювання [2]. Враховуючи низьку платоспроможність більшості населення України та хронічний дефіцит коштів у системі охорони здоров'я, реалізація зазначеного права можлива лише за умов впровадження

обов'язкового медичного страхування. При цьому особливої актуальності набувають питання раціонального використання ресурсів, необхідних для виконання державних гарантій з реалізації медичних заходів та фармацевтичного забезпечення найбільш соціально уразливих груп хворих. Задоволення потреб населення у спеціалізованій онкологічній допомозі визначалось наступними нормативними актами: державною програмою «Онкологія» на 2002-2006 рр. (затверджено постановою КМУ від 29.03.2002 р. № 392); галузевою програмою «Скринінг патології шийки матки» на 2005-2010 рр. (затверджено наказом МОЗ від 31.12.2004 р. № 677); державною програмою «Дитяча онкологія» на 2006-2010 рр. (затверджено постановою КМУ від 19.07.2006р. № 983); розпорядженням КМУ від 10.07.06 № 393р. «Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми боротьби з онкологічними захворюваннями на 2007-2016 рр.» та іншими. Держава не припинить фінансувати лікування онкохворих і у 2017 році: 445013,80 тис. грн. виділено на фінансування програми «Онкологічні захворювання», 558056,90 тис. грн. – на фінансування програми «Дитяча онкологія» [3].

Окрім того, в Україні функціонує Національний канцер-реєстр України, який є автоматизованою системою збору, накопичення, збереження та обробки персоніфікованої інформації про онкологічних хворих. Адже достовірні інформація про рівень захворюваності, смертності і поширеності злоякісних новоутворень, стан діагностики, лікування та реабілітації раку, а також забезпечення якості життя онкохворим та хворим у термінальній стадії є основою для ефективного державного управління в сфері протиракової боротьби. За умов перманентного зростання онкоепідеміологічних показників, політичної кризи у суспільстві розгляд проблеми впровадження ургентних механізмів проведення тендерних закупівель протипухлинних препаратів набуває особливого соціально-економічного значення. Вирішення проблеми раціоналізації їх централізованих закупівель та унеможливлення впливу корупційної складової на процес розподілу державних коштів повинен вирішуватися у напрямку впровадження соціально адаптованого механізму реімбурсації вартості споживання протипухлинних препаратів. Важливими умовами ефективного функціонування механізму реімбурсації споживання високовартісних препаратів протипухлинної дії є активне впровадження методології оцінки медичних технологій (Health Technology Assessment) в практичну охорону здоров'я та стимулювання споживання більш дешевих генеричних ліків з доведеною біоеквівалентністю оригінальному препарату за процедурою Директиви 89/105/ЕЕС «Про прозорість ціноутворення» [4].

Сьогодні в Україні придбання полісу добровільного медичного страхування є не досить поширеною, але вигідною пропозицією для більшості населення, адже покриття навіть базового рівня поширюється на лікування різноманітних онкологічних захворювань. Впровадження програм медичного страхування від онкозахворювань для жінок і дітей стає не стільки комерційним, скільки соціальним проектом. Малозабезпечені громадяни України залишаються абсолютно незахищеними перед хворобами, особливо перед захворюваннями онкологічного профілю. Онкологічні захворювання вимагають найдорожчих видів лікування – частого застосування хіміопрепаратів і гормонопрепаратів. Ми визнаємо необхідність оптимізації,

підвищення ефективності та раціональності, бюджетного фінансуванні системи охорони здоров'я, але ми принципово виокремлюємо онкологію як сферу, що має особливе «соціальне навантаження», а тому потребує співпраці лікарів, мобілізації громади та особливої уваги влади. Компанія «МетЛайф Україна» представляє програми страхування – «Жіноче здоров'я» і «Дитяче здоров'я» із страховим покриттям до 600 тис. грн. й до 1 млн. грн. відповідно. Окрім виплати на лікування, програма «Жіноче здоров'я» включає додаткові виплати: це виплата за кожний день лікування в стаціонарі – від 100 до 600 грн, протягом 12 місяців після закінчення безпосереднього лікування щомісяця здійснюються виплати від 3 до 7 тис. грн. для фізичної і психологічної реабілітації пацієнтки з метою її повернення до звичного ритму життя [5]. Хоча страхування на випадок хірургічного лікування і реконструктивних операцій найпоширенішої онкологічної хвороби серед жінок (пухлини молочної залози) є досить поширеним за кордоном, пластичні операції з корекції розміру і форми молочної залози не є операціями життєвої необхідності, тому не покриваються медичною страховкою в більшості країн. В контексті медичного страхування гарним прикладом є Італія та Ізраїль. Там повною мірою покриваються витрати на хірургічне лікування та хіміо/променеви терапію, навіть на покупку імпланта для одномоментної або відстроченої реконструкції молочної залози. Сьогодні лікарня ізраїльської онкології (LISOD) вже представляє ізраїльську медицину в Україні: пацієнткам Центру сучасної мамології доступні всі світові методики знищення цієї небезпечної хвороби [6]. На жаль, в Україні питання ціни добровільного медичного страхування від онкологічних захворювань поки що залишається болючим. Проте, як стверджують самі страховики, така ситуація зберігатиметься недовго. Поступове наповнення ринку новими страховими компаніями сприятиме підвищенню конкуренції на ринку медичного страхування, що відповідно призведе до зниження цін, а отже, програми медичного страхування від онкологічних захворювань стануть доступнішими для громадян.

Список використаних джерел:

1. Проект нової редакції наказу МОЗ України від 30.12.1992 № 208 «Про удосконалення онкологічної допомоги населенню України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20110104_p.html
2. Шалімов С. О., Литвиненко О. О., Федоренко З. П., Ліщишина О. М. Концептуальні питання оптимізації онкологічної допомоги населенню на основі запровадження державної підтримки осіб з онкологічними захворюваннями / С. О. Шалімов, О. О. Литвиненко, З. П. Федоренко, О. М. Ліщишина // Український медичний часопис. – 2006. – № 4(54). – С. 33-39.
3. МОЗ збільшив фінансування лікування онкохворих. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/pre_20161108_b.html – Назва з екрану.
4. Панфілова Г.Л., Ольховська А.Б., Заріцька Г.М. Основні напрямки підвищення ефективності використання державних коштів, що спрямовуються на закупівлю протипухлинних препаратів за умов обов'язкового медичного страхування в Україні / Г.Л. Панфілова, А.Б. Ольховська, Г.М. Заріцька // Матеріали III Всеукраїнської науково-освітньої internet-конференції [«Формування національної лікарської політики за умов впровадження медичного страхування: питання освіти, теорії та практики»] (Харків, 12 березня 2015 р.). – Х.: НФаУ, 2015. – С. 194.

5. Страхування й медицина: разом проти раку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://virgo.org.ua/index.php/novini/1616-strakhuvannia-i-medycy-na-ra-zom-proty-raku> – Назва з екрану.

6. Рак молочної залози – пухлина грудей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lissod.com.ua/ua/about-cancer/cancer-types/rak-molochnoj-zhe-lezy> – Назва з екрану.

Чаркіна А.О.

аспірант,

Київський національний університет

імені Тараса Шевченка

ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ (НА ПРИКЛАДІ ЛАТВІЙСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ)

Актуальність теми дослідження пов'язана з обраним Україною курсом щодо зближення українського законодавства з нормами права Європейського Союзу. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС є важливою складовою процесу інтеграції України до Європейського Союзу, що в свою чергу стає пріоритетним напрямом української зовнішньої політики.

Предметом нашого дослідження є закріплення та реалізація принципів державної служби у країнах ЄС, зокрема у Латвійській республіці.

Особливості державного управління в країнах Європейського Союзу досліджуються багатьма вченими, зокрема Н. Колісниченком, В. Сорокою, В. Тимощуком, А. Школик, С. Озірською, Ю. Полянською та ін. Однак, особливості законодавства Латвійської республіки є недостатньо висвітленими. А тому при дослідженні принципів державної служби в країнах ЄС зосередимо особливу увагу саме на положеннях латвійського законодавства.

Розвиток державного управління в Латвії з моменту здобуття незалежності можна розділити умовно на три етапи. На першому етапі, політики і державні службовці повинні були створити абсолютно нові системи для управління, що відповідали б перехідному періоду на шляху до ринкової економіки. На другому етапі, Латвія повинна була перенести у внутрішнє законодавство «*acquis communautaire*» Європейського Союзу. На третьому етапі, Латвія вже працює в загальній адміністративній системі в межах Європейського Союзу [3].

Питання державної служби регулюються в Республіці Латвія рядом нормативно-правових актів: Законом 2001 р. про державну цивільну службу; Законом про запобігання конфлікту інтересів у цивільній діяльності службовця; трудовим законодавством, що регулює також відносини у сфері державної служби; Законом про публічні агентства і Законом про адміністративну структуру і реформи державного управління (2001-2006) [4].

Як відмічає О. Руденко, сфера державного управління не підпадає під регулювання «*acquis communautaire*». Положення у даній сфері приймаються у вигляді «м'яких стандартів» – Білих книг та комунікацій Європейської Комісії, рекомендацій конференцій міністрів, відповідальних за питання державного

управління та/чи голів департаментів державних служб. Також, воно узагальнено у формі принципів та вимог до організації державного управління в численних публікаціях і дослідженнях, що з'явилися напередодні розширення [7, с. 7].

Основні принципи державної служби Латвії закріплені у ст. 1 Закону про державну цивільну службу (далі – Закон Латвії). Перелік даних принципів наступний:

- лояльність до уряду,
- професійність,
- політичний нейтралітет,
- гарантування верховенства права,
- гарантування стабільності,
- ефективне та прозоре функціонування публічної адміністрації [1].

Принцип лояльності до уряду закріплено також як обов'язок державних службовців у п. 2 ч. 2 ст. 15 Закону Латвії. Вважаємо, що дотримання принципу лояльності до уряду набуває наразі нових форм у зв'язку з активним використанням мережі інтернет. Зокрема, порушенням даного принципу є публікація у соціальних мережах критики діючого Уряду. Звісно, державні службовці мають право висловлювати своє невдоволення. Однак, будучи представниками влади, державні службовці мають робити це належним чином через відповідні державні інститути оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, внесення відповідних пропозицій та рекомендацій.

Професійність державних службовців є загальновизнаним принципом державної служби в країнах ЄС. Він означає, що державні службовці мають виконувати покладені на них завдання та здійснювати свої функції найкращим чином, виходячи з їх можливостей, а також прагнути до підвищення професійних стандартів. Вони мають усвідомлювати відповідальність перед громадянами, підтримувати громадську довіру та подавати гарний приклад іншим [5].

Також, існує вимога щодо підтримання своїх знань на професійному рівні та вдосконалення професійної кваліфікації та навичок, необхідних для виконання службових обов'язків. Закон Латвії вимагає від державних службовців сумлінно, демонструючи особисту ініціативу та дії в інтересах суспільства, виконувати офіційні обов'язки та законні рішення керівництва, бути відповідальним за його (її) дії згідно з процедурою, визначеною регуляторними документами, та підкорятися принципам керування цивільними службовцями, встановленим Кабінетом Міністрів [1].

Законодавство Латвії гарантує можливості цивільному службовцю вдосконалювати його (її) кваліфікацію протягом 45 днів за 3 роки, зберігаючи зарплатню та покриваючи витрати на навчання, якщо вдосконалення кваліфікації проходить в Латвії. Кабінет Міністрів встановлює процедуру вдосконалення кваліфікації цивільного службовця за кордоном та фінансування витрат, пов'язаних з цим. Інституція покриває половину щорічної плати за навчання цивільного службовця, який успішно суміщає виконання службових обов'язків з навчанням у навчальних закладах, щоб здобувати знання, необхідні для виконання службових обов'язків (ст. 30 Закону Латвії) [1].

При виконанні офіційних обов'язків та в поза робочий час цивільний службовець своїми діями не повинен дискредитувати себе, свою інституцію, державу.

Принцип верховенства права у діяльності державних службовців реалізується у положеннях ст. 16 Закону Латвії, яка встановлює відповідальність державних службовців за законністю своєї діяльності або бездіяльності. Державний службовець зобов'язаний відмовитися від виконання незаконного доручення та подати письмове повідомлення особі, що надала відповідне доручення [1].

Ефективність державного управління являє собою складну задачу. Вона тісно пов'язана зі здатністю уряду визначити пріоритети розвитку та розподілу ресурсів належним чином, а також стратегічного потенціалу міністерств при плануванні пріоритетних заходів, визначення показників ефективності та можливих наслідків [2].

Отже, чинне законодавство Латвійської республіки закріплює принципи лояльності державних службовців до діючого уряду, професійності, політичної нейтральності, що гарантує верховенство права та стабільність, ефективності та прозорості функціонування публічної адміністрації. Проаналізувавши реалізацію принципів державної служби, закріплених у ст. 1 Закону Латвії, слід відмітити відсутність будь-яких положень, які б уточнювали та розширювали зміст принципу політичного нейтралітету державних службовців.

При прийомі та проходженні державної служби слід відмітити наступні принципи: рівність доступу, громадський конкурс, незалежність, компетентність, ефективність, принцип надання всіх необхідних засобів і методів для забезпечення належного виконання службових обов'язків державними службовцями.

Література:

1. Latvian Law on State Civil Service. – [Electronic resource]. – Mode of access: <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/NISPAcee/UNPAN007217.pdf> (viewed on November 26, 2016).

2. Mihaela Tofan. European civil service. The principles of the legal framework in force. – [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.tribunajuridica.eu/ahiva/An3v2/18%20Tofan%20.pdf> (viewed on November 26, 2016).

3. Public administration reform in Latvia. – [Electronic resource]. – Mode of access: https://ec.europa.eu/europeaid/public-administration-reform-latvia_en (viewed on November 26, 2016).

4. Public employment – Latvia. – [Electronic resource]. – Mode of access: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Public_employment_-_Latvia#Rights.2C_obligations.2C_principles_and_values (viewed on November 26, 2016).

5. Public service principles for the EU civil service. – [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.ombudsman.europa.eu/en/resources/publicserviceprinciples.faces> (viewed on November 26, 2016).

6. Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / За заг. ред. Тимощука В.П., Школика А.М. – К.: Конус Ю, 2007. – 735 с.

7. Руденко О.М. Державне управління та державна служба в країнах ЄС в контексті європейської інтеграції України: навч.-метод. Матеріали / О.М. Руденко; упоряд. І.В. Поліщук. – К.: НАДУ, 2013. – 68 с.

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

Волинець В.О.

аспірант,

Київський національний університет культури і мистецтв

ВІРТУАЛЬНА РЕАЛЬНІСТЬ У ТВОРАХ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА

Вже сьогодні віртуальна реальність впливає на повсякденний досвід людини і, відповідно, її поведінку в реальному світі. Досліджуючи віртуальну реальність, ми вивчаємо самих себе – розум і почуття, а також виявляємо інтенції сучасної культури. Віртуальна реальність – це технологія конструювання штучних світів, які можуть посперечатися щодо достовірності зі світом реальним. Кожна технологія – це втілення ідеології суспільства. Віртуальну реальність можна розглядати не лише як чинник масштабних змін, а й як вираження сучасних культурних тенденцій.

У наші дні театр небезпідставно пов'язують з таким феноменом сучасності, як віртуальна реальність, причому зв'язки ці проявляються одночасно на різних рівнях – від утилітарно-технічного до концептуального. Театр – мистецтво синтетичне, тому він виявляється точкою, в якій сходяться лінії літератури, музики, образотворчого мистецтва, а також техніки. Віртуальній реальності сьогодні притаманні деякі ознаки театру, у той час як театр знаходить у віртуальній реальності нову техніку для реалізації своїх новаторських пошуків. Взаємне зближення театру і віртуальної реальності є закономірним.

Віртуальна реальність знаходить застосування в театрі як нова техніка сцени. Використання віртуальної реальності в театрі відрізняється від використання, наприклад, відеопроєкції або відтворення раз і назавжди записаної комп'ютерної анімації. Сценами віртуальної реальності управляє спеціальний оператор, який координує свої дії з тим, що відбувається на сцені, що більш відповідає живій природі театру. Так проявляється – хоч і опосередковано, через оператора – ключова властивість віртуальної реальності, інтерактивність. Але навіть якщо театр починається не «з вішалки», а зі спеціальних стереоокулярів, які глядач отримує на вході, спектакль зберігає свою структуру: глядачі із залу спостерігають за дією, яка має літературну основу.

Можна виокремити кілька варіантів використання віртуальної реальності в театральних постановках. Перший – проєкція сцен віртуальної реальності на екран, який стає «другою сценою» і дає змогу збільшити «розмірність вистави». Такий екран може стати, наприклад, втіленням внутрішнього світу героя, його думок, фантазій, снів. Фактурність, стереоскопічний ефект і просторова розкритість віртуальної реальності дають змогу досягти ефекту, якого складно досягти з використанням простої кіно- або відеопроєкції. Важливо і те, що комп'ютерна картинка може бути скоординована з подіями на основній сцені. Другий варіант – це віртуальні декорації. Такий підхід може бути виправданий не лише естетично, а й економічно. Тривимірні графіка високої роздільної здатності та проєкція на

порожню сцену сьогодні обійдеться дешевше декораціями із заліза, дощок і тканини. Обладнання для відтворення віртуальних декорацій дуже компактне і мобільне. Ще один важливий момент – віртуальні декорації можна змінити одним натисканням кнопки, не чекаючи повного обороту неквапливого сценічного кола. І, нарешті, третій варіант – участь у театральній постановці разом із живими акторами віртуальних героїв, аватарів. Важливо відзначити, що аватари можуть бути повноцінними діючими особами, а не просто «прикрасою» вистави. Аватарами керують оператори, яких в даному разі можна було б назвати ляльководами. Наразі є потреба театру в оновленні мистецького арсеналу. Зрештою, якщо театр прагне репрезентувати іншу реальність, то віртуальна реальність пропонує, висловлюючись сучасною мовою, зручний інтерфейс для вирішення цього завдання. Отже, можна виокремити дві тенденції, які визначають виникнення нової естетики «віртуального театру». Перша – це повноцінна інтерактивність, друга – автономні аватари.

Контури віртуального театру майбутнього можна розглядати в сучасних спеціалізованих ігрових VR-центрах (центрах, в яких використовується віртуальна реальність), в яких персональність комп'ютерних ігор поєднується з колективним духом театральної дії. На сьогоднішній день у світі є всього кілька таких центрів. Їхні ігрові зали обладнані інерціальними кріслами, потужними проєкційними і звуковими системами. Кілька десятків учасників, сидячи в залі, в динаміці виробляють механізм колективного управління героями-аватарами (така технологія називається Crowd Management) [5, с. 16–17].

Все вищесказане не означає, що знайома нам форма театральної вистави зникне. Так само, як при будь-якому рівні розвитку інформаційних технологій не зникне друкована книга (попри думки окремих науковців). Але у нас є шанс стати свідками події, яку за значущістю можна порівняти з народженням кінематографа, свідками виникнення нового виду мистецтва.

У кіно і віртуальній реальності також виявляється безліч взаємозв'язків, асоціацій та аналогій. Особливо важливим є спорідненість кіно і віртуальної реальності по лінії ефекту занурення. Кіно було першим видом мистецтва, чия поява безпосередньо пов'язана з технікою. Художня сторона кіно не може бути зрозуміла без вивчення технічних винаходів і патентних обмежень. Кіно внесло нову динаміку в розвиток пластичних мистецтв. На очах одного покоління кінематограф перетворився з розваги на мистецтво, а технологія була суттєво вдосконалена щонайменше двічі: додаванням звукової доріжки і кольорового зображення. Важлива особливість віртуальної реальності – спроба цілісної репрезентації простору, занурення людини в середовище. При використанні головних дисплеїв зображення займає більшу частину поля зору спостерігача.

Можна згадати кілька спроб поєднати рухоме зображення і діорамну «тотальність» на етапі виникнення кіно. Важливою віхою в історії кіно став фільм Абеля Ганса «Наполеон» (1927). Цей фільм знаменує новий етап у творчому оволодінні технікою кіно. Абель Ганс був першим, хто почав експериментувати з поліекраном: «Наполеон» демонструвався одночасно на трьох екранах з різним зоровим рядом на кожному: «обридлих усім білий прямокутник був замінений потрійним екраном, який перетворив деякі кадри «Наполеона» на триптих» [6, с. 168].

У 40-50-х роках ХХ століття, через чверть століття після експериментів Абея Ганса, в кіно знову були зроблені спроби удосконалити технологію «по лінії імерсії». Частково це було пов'язано з тим, що телебачення, яке розвивалася бурхливими темпами, «забирало» глядачів кінотеатрів [6, с. 367]. Водночас з'явилася синерама – панорамна кінематографічна система, розроблена в 1952 р. в США Фредом Уолером і Хазардом Рівсом. Тут же виявляється ще один цікавий доказ зв'язку кіно і віртуальної реальності. Винахідник синерами Фред Уолер використовував техніку, яку він застосовував для навчання льотчиків-винищувачів під час війни: потрійний екран, три синхронізованих проектора та стереозвук.

Підсумок експериментів, спрямованих на те, щоб «якісно» оточити глядача рухомими образами – технологія Іmax – розмір зображення на екрані виходить за межі видимого глядачеві простору, створюючи найбільш реалістичний ефект присутності з усіх можливих.

Можна виокремити кілька типів, або рівнів, взаємних впливів кіно і віртуальної реальності в сучасній ситуації. По-перше, кіно і віртуальна реальність взаємодіють на рівні сюжету. Бурхливий розвиток ринку комп'ютерних ігор призводить до того, що цей сектор стає не менш прибутковим, ніж кіноіндустрія. Тому іноді фільми є, по суті, інтродукцією або масштабним рекламним роликом до комп'ютерної гри. І навпаки – фільм знімається на сюжет популярної комп'ютерної гри.

Ще одна точка дотику кіно і віртуальної реальності – використання 3D-графіки. Комп'ютерна графіка здійснила в кіновиробництві справжній переворот. Мається на увазі два варіанти використання комп'ютерної графіки в кіно. Перший – це спецефекти, або зображення того, чого немає насправді або неможливість відзняти звичайною кінокамерою. Поки це швидше маніфестація можливостей, ніж новий напрям – «кіно без людей». Проте вже сьогодні є технології «оцифрування акторів», які дають змогу «занести» в комп'ютер зовнішність, голос, типові міміку і жести. Після цього «цифровим актором» можна керувати як слухняною лялькою.

Отже в середовищі віртуальної реальності вже сьогодні триває процес створення інтерактивних тривимірних моделей справжніх чи вигаданих місць, які можна розглядати нескінченно і навіть взаємодіяти з ними. Ці можливості вже використовують, наприклад, туристичні фірми – таким чином вони пропонують потенційним клієнтам заздалегідь ознайомитися з місцем та умовами передбачуваного відпочинку. Крім того, створюються віртуальні копії історичних місць. Наприклад, електронна копія Лос-Анджелеса за охопленням все більше відповідає реальному місту [2].

Ще одна точка дотику кіно і віртуальної реальності – використання 3D-графіки. Візуальний ряд фільмів і комп'ютерних ігор постійно зближується. В якості прикладу більш глибокого впливу комп'ютерних технологій на кінематограф можна навести творчість британського кінорежисера Пітера Гринуея. Більшість елементів кіномови Гринуея – використання поліекранів, нелінійних оповідей, різних форматів кадру – відсилають безпосередньо до нових комп'ютерних медіа. Гринуея можна розглядати як «зникаючого медіатора» перехідного періоду в кіно.

Сучасний дослідник П. І. Браславський, досліджуючи вплив віртуальної реальності на тіло сучасної людини, наголошує, що комп'ютери продовжують тенденцію просторового закріпачення і знерухомлення тіла, розпочату книгою і продовжену телевізором [1]. Слід, однак, визнати, що робота з комп'ютером вимагає специфічної моторики/сенсорики: в той час, коли тіло нерухомо, вся рухова активність зосереджена на кінчиках пальців. Ця суттєва відмінність дає змогу проводити цікаві аналогії: «в комп'ютерному світі парадоксальним чином тактильна семіотична система превалює над візуальною. Рух пальців юзера по клавіатурі імітує техніку читання сліпого за відбитками літер» [3, с. 81]. Однак тенденція зниження фізичної активності при роботі з комп'ютером вступає в протиріччя з сучасним «атлетичним прогресом», потребою в русі і гіперактивності тіла. Ці дві лінії поєднуються в такому феномені, як віртуальна реальність.

Метою розробників віртуальної реальності було створення максимально природного інтерфейсу, усунення «зазору» між людиною і комп'ютером. Для досягнення мети необхідно було включити тіло в інтерфейс. Такі аспекти VR, як включеність тіла в інтерфейс, інтенсивність і динаміка взаємодій, репрезентація тіла в штучному середовищі і високий рівень достовірності, який може призвести до психологічної залежності, по-новому ставлять проблему тілесності людино-комп'ютерної взаємодії. Інтерактивність є найважливішою властивістю віртуального оточення. Істотно, що взаємодія у віртуальному середовищі відбувається не на вербальному рівні, а на рівні аудіовізуальних образів і відповідних моторних реакцій. Інтерактивність і динаміка віртуальної реальності вимагають надзвичайно інтенсивної моторики.

Ендоколонізація людського тіла технічними пристроями, нові способи і рівні взаємодії між людьми, людьми і машинами можуть призвести до децентрації суб'єкта, втрати кордону внутрішнє/зовнішнє, моє/чуже, натуральне/штучне. З одного боку, є небезпека, що «людина поступово втратить свою вкоріненість у життєвому світі, втратить зв'язок з базовою системою координат, що визначають її досвід» [4]. З іншого боку, людство стоїть перед початком нового захоплюючого акту в розвитку людського тіла та перед черговою спробою дослідити його можливості і межі. Віртуальна реальність сприяє активному залученню тіла користувача в людино-машинну взаємодію і надає унікальні можливості тілесної репрезентації в штучних світах. Тим самим віртуальна реальність сприяє формуванню нової культурної моделі людського тіла – тіло-інтерфейс. У межах цієї моделі головними функціями тіла стають передання сигналів від зовнішніх подразників до мозку, а також підтримка життєдіяльності останнього. Наслідком є граничний інструменталізм по відношенню до тіла, який призводить до відчуження тіла від «господаря», сприяє розвитку технобіології та прогресуючої ендоколонізації людського тіла технічними пристроями.

Ключовою властивістю віртуальної реальності є імерсія (занурення). Базовим способом генерації подібності у віртуальній реальності є симуляція, відповідна рівню модельної, функціональної схожості і протилежна імітації (відтворення на рівні зовнішньої, поверхневої подібності). Віртуальному світі притаманна власна темпоральність і каузальність: час у віртуальній реальності оборотний, що з урахуванням динаміки віртуальної реальності може

призводити до порушень причинно-наслідкових зв'язків. В міру поширення і вдосконалення технології можна спостерігати прогресуючий вплив цих властивостей віртуальної реальності на культурні процеси, повсякденні практики і ціннісні настанови сучасного суспільства.

Крім того, віртуальна реальність виявляє глибокі зв'язки з пластичними і виконавськими мистецтвами, стає важливим чинником модернізації і розвитку їхньої мови. Аналіз історичних аналогій, а також сучасних взаємозв'язків віртуальної реальності з театром і кіно свідчить про те, що естетичний потенціал технології на сьогоднішній день розкрито лише частково. Це дає підстави висунути гіпотезу про виникнення в найближчому майбутньому нових мистецьких практик на основі віртуальної реальності.

Список використаних джерел:

1. Браславский П. И. Технология виртуальной реальности как феномен культуры конца XX – начала XXI века: автореф. дис. канд. культурологии / П. И. Браславский [Электр. ресурс]. – Режим доступа: <http://cheloveknauka.com/tehnologiya-virtualnoy-realnosti-kak-fenomen-kultury-kontsa-xx-nachala-xxi-vekov>
2. Виртуальный Лос-Анджелес [Электр. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ust.ucla.edu/ustweb/ust.html>
3. Голышко-Вольфсон Д. О соблазне, власти и киберпространстве / Д. Голышко-Вольфсон // Художественный журнал. – 1998. – № 19/20. – С. 80–82.
4. Жижек С. Киберпространство, или Невыносимая замкнутость бытия / С. Жижек // Искусство кино. – 1998. – № 1. – С. 119–128; № 2. – С. 119–128.
5. Карелов С. Виртуальная реальность станет доступна каждому / С. Карелов // Компьютер-Пресс. – 2000. – № 8. – С. 16–20.
6. Садуль Ж. История киноискусства. От его зарождения до наших дней / Ж. Садуль. – М.: Изд-во иностр. лит., 1957. – 463 с.

Герговська Н.Я.

викладач культурології,

Самбірський технікум економіки та інформатики

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРИКЛАДНОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА САМОВИХОВАННЯ

Культурологія – це не набір відомостей про культуру, а основа для гуманітарної орієнтації свідомості і поведінки людини, вона включає у свою структуру всі прояви культури, крім того, концентрує і втілює в єдності всі основи людського життя. Із впевненістю можна стверджувати, що культурологічна освіта повинна розкривати множинність культурних систем, формувати досвід культуротворчої діяльності та розвивати особистість. Культуру можна представити в єдності трьох її нерозривно пов'язаних аспектів: способів соціокультурної діяльності людини, результатів цієї діяльності та ступеня розвитку особистості. Культура засвоюється особистістю у процесі соціалізації і являє собою сукупність загальноприйнятих зразків поведінки, мислення і світосприйняття, а також індивідуально значущих дій. Водночас,

індивід залежно від інтелектуальних і психофізичних особливостей світосприйняття, формує своє ставлення до навколишнього світу і, переосмисливши знання, отримані в соціумі, створює свої власні концепції, моральні принципи й особистісні ідеали.

Тому метою цієї статті є співвіднесення понять «прикладна культурологія» і «самовиховання» та визначення основних аспектів культури самовиховання особистості. Отже, розглянемо таке поняття, як «прикладна культурологія».

Прикладна культурологія – це сукупність концепцій, методологічних принципів, методів і пізнавальних процедур культурологічного знання, орієнтованих на застосування в різних галузях соціальної взаємодії та на досягнення певних практичних результатів. Цей розділ культурології вивчає та осмислює культурну конкретику й описує її [5, с. 91]. Її головний напрямок полягає в розробці культурної політики та економічному, політичному і духовному забезпеченні реалізації культурних програм. Прикладна культурологія вивчає інтереси, мотиви залучення особистостей до культури, форми організації дозвілля. Об'єктом наукового аналізу та практичного впливу є діяльність театрів, кінотеатрів, музеїв, концертних і виставкових залів, клубів і палаців культури, бібліотек; просвітня робота творчих спілок і фондів та інших громадських організацій, асоціацій. Саме вони забезпечують збереження і подальше збагачення цінностей культури та сприяють процесу соціалізації, залученню до духовного спілкування в різних сферах соціально-культурної діяльності.

Значимість прикладної культурології, як засобу наукового забезпечення процесу залучення людини в світ культури, проявляється вже на стадії визначення самого поняття культури. Едуард Маркарян, наприклад, підкреслює, що культура – це «система вироблених механізмів, завдяки яким стимулюється, програмується і реалізується активність людей в суспільстві». Виробити ці механізми та обґрунтувати їх ефективність покликана прикладна культурологія.

У наш час, коли йде переоцінка цінностей та створюється новий культурний простір, де найважливішим компонентом духовної культури людства виступає художня культура, яка покликана формувати внутрішній світ людини, сприяти розвитку людини як творця культурних цінностей. Вона відкриває людині шлях до прекрасного. Складовою художньої культури є художньо-естетичний розвиток суспільства, який формує світогляд, духовну самовдосконаленість. Художньо освічені люди стають основою розвитку духовної культури, суспільства і цивілізації загалом. Сьогодні в умовах подій, які відбуваються в країні, що призводить до насильства в суспільстві, низьким рівнем культури людини, суспільство втрачає здатність протистояти впливу негативних чинників. Мало уваги приділяється художньо-естетичному вихованню, яке є одним із шляхів гуманізації людини, збагачення її духовно, завдяки чому людина вбирає в себе інтелектуальні, моральні та естетичні цінності. Виховання людини – це не тільки вплив педагога, а й самозмінювання в процесі життя – самовиховання. Шляхи гуманізації людини, збагачення її духовно-творчого потенціалу різноманітні, але художньо-естетичне виховання в цьому процесі є підсумковим, завершуючим елементом системи загального виховання, надаючи їй закінченості, насичуючи її сутнісно людським змістом [6].

Наприклад, у Швеції досить різноманітні способи художньо-естетичного виховання, зазначає Л.О. Троєльнікова. Важлива роль у художньому вихованні

дітей належить шведським народним паркам. Останнім часом парки організовують різні заходи, в яких беруть активну участь діти та молодь, наприклад, мюзикли, до яких діти самі пишуть п'єси та ставлять вистави. У парків цієї країни є одна особливість: вони повністю самоокупні, економічно незалежні та організаційно самостійні [4, с. 281]. У Швеції традиційно розвинений ще один напрям естетичної діяльності – естетичний розвиток дорослих. Зокрема, діють різноманітні школи-курси з мистецтва, навчання в яких відбувається безкоштовно, а студентам виплачується стипендія», – зазначає Л.О. Троєльнікова [4, с. 277]. Завдяки такій естетичній діяльності надається розвиток естетичної культури всього населення.

Виходячи з закордонних дозвіллевих практик, можна зробити висновок, що вони є складовим компонентом неперервної освіти, завдяки яким людина набуває самовдосконалення й самоосвіту, духовно збагачує особистість, але на відміну від навчальних закладів, дозвіллева діяльність не обмежується певним регламентом та правилами, її реалізація залежить від бажання, ініціативи та самодіяльності членів дозвіллевого закладу з урахуванням їх індивідуальних інтересів та запитів [6].

Для культурології, і в першу чергу такого її розділу, як прикладна культурологія, виняткового значення набуває принцип цілісного осягнення культури, методологія формування якої виходить з того, що її не можна засвоювати фрагментарно, вона завжди базується на синтезі знань і віри, єдності інформаційно-логічного та емоційно-образного. Це зближує прикладну культурологію з педагогікою, які обрали єдиний шлях розвитку своєї методики – від репродуктивно-інформаційного до емпірико-діалогічного, від тематичного до проблемно-концептуального, від споглядального до діяльного, культуротворчого.

В навчальному закладі саморозвиток особистості залежить від ступеня індивідуалізації і творчої спрямованості виховного процесу. Дана закономірність складає основу виховання з використанням індивідуально-творчого підходу. Він забезпечує мотивацію навчальної та інших видів діяльності, організацію саморуку до кінцевого результату. Це дає можливість студенту відчувати задоволення від усвідомлення власного росту і розвитку, від досягнення власних цілей. Індивідуально-творчий підхід передбачає створення умов для самореалізації особистості, виявлення (діагностики) та розвитку її творчих можливостей [2].

Звернемось до визначення та змісту поняття «самовиховання». Самовиховання здавна було предметом дослідження філософів, педагогів, психологів. У педагогіці проблему самовиховання досліджували В.М. Галузинський, А.К. Громцева, О.Г. Ковальов, Я.І. Колдунов, О.І. Кочетов, Л.І. Рувінський, В.О. Сухомлинський, Л.О. Ярова та ін. Сучасна психолого-педагогічна думка визначає загальний зміст самовиховання як усвідомлену, планомірну діяльність людини, спрямовану на вироблення в собі бажаних якостей [2; 3]. Діяльність з самовиховання, як і будь-яка інша, є своєрідним соціальним досвідом, яким необхідно оволодіти. Самовиховання здійснюється за допомогою таких методів як самоспостереження, самоаналіз, самопізнання, самооцінка, самоосвіта, самотренування, самонавіювання, самозаохочення,

самопримушення, наслідування позитивного прикладу, пошук в собі нових можливостей [1, с. 71].

Головною метою самовиховання на сучасному етапі є досягнення згоди зі самим собою, знаходження сенсу життя, самоактуалізація і самореалізація потенційних можливостей, природних здібностей та активне самоутвердження в суспільному житті. За своєю сутністю самовиховання – явище соціальне. Воно властиве тільки людині, яка усвідомлює себе в системі суспільних відносин. Вдаючись до самовиховання, людина реалізує соціальну потребу набутти гаму особистісних якостей, що якнайбільше сприяли б їй у виконанні суспільних функцій.

Педагогічний аналіз процесу самовиховання студентів дає підстави окреслити низку логічно взаємозалежних і взаємозумовлених етапів роботи над собою: самопізнання, планування, реалізація плану (програми), контроль та регулювання [1, с. 72-73]. Важлива роль у самовихованні належить навчальному закладу, передусім його педагогічним працівникам та як студент включений у культурологічну діяльність.

При вивченні культурології студент має більше можливостей для оволодіння гуманістичними цінностями та розуміти глибокий суттєвий аналіз важливих явищ світу та культури, і відповідно для самовиховання особистості. На мою думку, вивчення культурології має бути спрямованим на формування культури самовиховання студента, надавати йому необхідні знання і вміння, підвищувати мотивацію самовиховної діяльності. Кінцевою метою самовиховання є формування цілісної, гармонійно розвиненої особистості. Також особливої уваги потребують культурні практики, які забезпечують не тільки розваги та відпочинок, а й самовдосконалення людини.

Список використаних джерел:

1. Марків В. М. Організація і управління навчальним процесом у ВНЗ: навчально-методичний посібник / Володимир Миколайович Марків. – Кривий Ріг: КПІ, 2013. – 71-73 с.
2. Оржеховська В.М. та ін. Посібник з самовиховання. – К.: ІЗМН, 1996 – 192 с.
3. Серeda І.В. Активізація самовиховання студентів: виховна робота у ВНЗ: Монографія. – Миколаїв: «Іліон», 2008. – 276 с.
4. Троєльнікова Л.О. Кризь велич століть: еволюція художньо-освітнього простору України / Л.О. Троєльнікова. – Національна музична академія ім. П.І. Чайковського. – Київ, ДАКККіМ, 2006. – 444 с.
5. Чорненький Я.Я. Культурологія. Теорія. Практика. Самостійна робота. Навчальний посібник.- Київ: Центр навчальної літератури, 2004. – 392 с.
6. БукареваТ.В. Художня освіта та дозвілля: зарубіжні практики. [електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://knukim.edu.ua/wp-content/uploads/2016/06/5.pdf>

Гродська Е.Б.

старший викладач,

Одеський національний політехнічний університет

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ І КУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ: ВЕКТОРИ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Глобалізація, як визначальна сила сучасного культурного розвитку робить вирішальний вплив на всі сфери людського життя – економіку, політику, культуру, мову, освіту, духовно-моральний розвиток, міжетнічні і межконфесійні відносини. Всі ці сфери, залучаючись до зростання темпів освоєння і обміну інформацією, набувають якісно нові риси. Не в останню чергу це стосується і існування сучасного мистецтва.

Трансформації культурної ідентичності під впливом глобалізації проявляються в розмиванні традиційних цінностей і в становленні нового співвідношення між глобальним, національним і локальним. Трансформується і характер міжкультурної комунікації. Поширення нових економічних та інформаційних технологій, нових каналів комунікації і збільшення швидкості міжкультурного обміну в самих різних його формах – все це призвело до синхронного діалогу, який значно ускладнює процес визначення культурної ідентичності та художньо-стильових домінант мистецтва.

Відокремлені, в минулому ізольовані один від одного, культури знаходяться тепер в постійному і неминучему контакті. Сучасні локальні культури все більше залежать від зростаючих міграційних процесів. Завдяки розвитку інформаційних технологій культурні кордони сучасного суспільства трансформуються, а ідентифікаційні кордони перетворюються в більш гнучкі і рухливі.

Так, у вересні 2000 року глави держав та урядів ухвалили Декларацію тисячоліття ООН, де своїм головним завданням вони оголосили «забезпечення того, щоб глобалізація стала позитивним фактором для всіх народів світу» [1].

Одним з найважливіших факторів глобалізації можна вважати потужні міграційні потоки, викликані економічними та соціально-політичними проблемами країн сучасного світу, які призводять, з одного боку, до змішання, а з іншого – до протистояння і зіткнення культур. Таким чином сама глобалізація формує антиглобалізаційний рух і спонукає до пошуків способів нової національної і культурної самоідентифікації. У сучасному мистецтві ці тенденції яскраво проявляються в актуалізації прийомів національних і традиційних художніх практик.

Джерело стійкого розвитку людства укладен в різноманітності та різноманітності культур. «Наша культурна різноманітність, – йдеться в Хартії Землі, проголошеної ООН, – є цінним надбанням, а також різні культури знайдуть свої власні шляхи до реалізації свого бачення стійкого способу життя» [2].

Сьогодні культура і мистецтво, як її найважливіша складова, повинні бути осмислені як вирішальний аспект глобалізації, а не проста реакція на економічну глобалізацію. Якщо тенденцією глобалізації економічної є встановлення тотальної однорідності у всесвітньому масштабі, то

глобалізаційні процеси в культурі пов'язані з культурними зіткненнями і протиріччями. Конфлікти і зіткнення різних культур і цивілізацій – головний фактор сучасного багатопольярного світу. В умовах глобалізації необхідна нова філософія – філософія взаєморозуміння, розглянута в контексті діалога Сходу і Заходу, Півдня і Півночі.

«Стиснення» соціального світу, з одного боку, і швидке зростання усвідомлення миром «розширення» самого себе, з іншого боку, створює глобальну умову, при якій цивілізації, регіони, нації-держави, корінні народи, позбавлені державності, конструюють свою історію і ідентичності. У світі різко зросло відчуття власної унікальності і самотності у народів і регіонів. Можна сказати, що захист місцевих національних традицій і особливостей є глобальним феноменом.

Таким чином, можна, мабуть, говорити про доцентровий вектор глобалізації з точки зору соціально-економічної її складової, і про все сильніший центробежний вектор в процесах культурного і художньо-стильового самовизначення.

Список використаних джерел:

1. Декларація тисячоліття ООН // Екологія – ХХІ Століття. – 2002. № 1-2. – С. 24.
2. Хартія Землі – Earth Charter [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://earthcharter.org/invent/images/uploads/EC_TEXT_RUSSIAN_TRANSLATION.pdf

Кучер Л.О.

студентка;

Науковий керівник: Пивоварська К.С.

кандидат філософських наук,

Полтавський юридичний коледж

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого

«УКРАЇНСЬКЕ БИКОКО» ЯК ФЕНОМЕН ПОСТРАДЯНСЬКОГО КІТЧУ

Будь-яке існуюче в світі явище потребує осмислення з точки зору гносеологічних і культурних потреб суспільства з метою його подальшого ефективного функціонування і розвитку. Для останнього десятиліття ХХ століття пострадянських країн, в умовах формування ринкових відносин стає характерним для культури новий стиль, що прийшов на зміну соцреалізму, який дістав назву кітч.

Продукція кітч нерідко ігнорує морально-етичні норми традиційних культур. Взагалі, якщо розглядати поняття кітч, то термін «кітч» – німецького походження. Багато дослідників відносять появу його до 60-70 років ХІХ століття, коли торговці Мюнхена стали словом «кітч» позначати те, що не відповідало належному рівню, але успішно продавалося. Попит на такі привабливі та не дорогі вироби мистецтва був великий, але це показувало несмак населення. Кітч – з німецького «kitschen» (халтурити), «verkitschen» (здешевлювати) – трактований

іноді своєрідно, як мистецтво для кухарок. За даними енциклопедичного словника, кітч – це підміна оригіналу, халтура, дешевка, несмачна масова продукція, розрахована на зовнішній ефект [2, с. 378].

На думку аналітиків, даний феномен культури характеризується як псевдомистецтво, ерзац-мистецтво, підробка чогось справжнього. Його мета – імітація добре відомого художнього явища, яке заслуговує загальної уваги, що отримав схвалення критики, нерідко минулого випробування часом. Як пише Н.А. Конрадові, «кітч використовує те, що вже довело свою ефективність для публіки і що не ризикує бути революційним відкриттям, нехай навіть вдалим» [1]. Отже, креативність кітчу полягала в тому, щоб адаптуватися в сучасних умовах культури і сприяти масовому споживанню, тобто, репродукції в душі кітчєвою естетики, згідно з його нормами і законами існування в культурі [1].

Одним із напрямів кітчу є «бикоко». Стосовно «українського бикоко» як феномену пострадянського кітчу, то така течія розвивалася на Україні з початку 90-х років. Виокремлюють «раннє» і «пізнє бикоко». Олігархи, чиновники та бізнесмени мали великі статки, які негайно було потрібно кудись вкласти, найкращим варіантом була нерухомість. Для «раннього бикоко» були характерні великі будинки, які були схожими на собори або ж цілі замки, в яких було незручно жити. Стосовно інтер'єра, то використовувалися колони, світлі великі холи, в яких міг поміститися ще б один будиночок, а також позолота, яка була скрізь: на ручках, на столах, стільцях, обивках, дзеркалах. Деякі з цих будинків залишились на стадії «коробки». Руйнувати і будувати щось нове, шкода, а добудовувати – занадто дорого [3].

«Раннє бикоко» перетекло в «пізнє». Методом самовираження стали нові конструкції з гіпсокартону, неймовірна кількість молдингів, а також колон. Цей напрям вже стає характерним не тільки для величезних будинків, але і для маленьких квартир.

Є. Живкова (Національний музей мистецтв імені В. і Б. Ханенків), досліджуючи один з найяскравіших прикладів та уособлень «пізнього бикоко» – резиденцію «Межигір'я», вказує, що його стиль можна назвати «донецьким бикоко» – «тому що просто «кітч» звучить занадто слабо». Також науковець зазначила, що цей стиль можна охарактеризувати як суміш «французького с нижегородським» стилями; на фоні стін з необробленої деревини красуються Севрські і Мейсенські вази, псевдо-ампірні меблі, багато позолоти, кришталеві люстри і свічники в стилі «історизм» тощо [4].

Також до «пізнього бикоко» можна віднести будинок Пшонки, в якому можна побачити велику кількість картин, музейних книг, ікон та позолочених предметів, а також античних колон – за принципом «чим дорожче та більше, то краще». В цьому домі було поєднано декілька кітчєвих стилів, що призвело до аляпистості та повного несмаку.

Отже, ми вважаємо, що «українське бикоко» можна вважати виявом пострадянського кітчу як особливої культурної течії, що панувала на пострадянському просторі після соціального реалізму. Основні риси цієї течії – прагнення до розкоші, пафосності, поєднання різних стилів та напрямів, що супроводжувалося абсолютною відсутністю гарного смаку.

Список використаних джерел:

1. Конрадова Н.А. Китч: не-искусство не-элиты / Общественные науки и современность. – М.: РАН., 2000. № 5. – С. 181-191.
2. Основи культурології: Навч. посіб. / За ред. Л.О. Сандюк та Н.В. Щубелки. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 400 с.
3. Позолота пізнього бикоко. – Інтернет-ресурс [Режим доступу]: <http://tsn.ua/blogi/themes/politics/pozolota-piznogo-bikoko-797160.html>
4. Стиль межигорья – это смесь «Французского с нижегородским», інтернет-ресурс [Режим доступу]: <http://ru.tsn.ua/interview/stil-mezhigorya-eto-smes-francuzskogo-s-nizhegorodskim-356889.html>

Пиж'янова Н.В.*викладач,**Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини***ХОРОВИЙ ВИКОНАВСЬКИЙ ФОЛЬКЛОРИЗМ В ЧЕРКАСЬКОМУ РЕГІОНІ (НА ПРИКЛАДІ ОХМАТІВСЬКОГО ХОРУ П. ДЕМУЦЬКОГО)**

Хоровий виконавський фольклоризм пов'язаний з діяльністю автентичних народнопісенних виконавців, що бажали презентувати свої творчі уміння широкому загалу природно трансформуючи саму виконавську традицію. Дослідник В. Гусєв [1] визначає фольклоризм, як вторинне побутування автентичного фольклору, І. Земцовський [2] як виконання фольклору поза традицією. М. Хай характеризує фольклоризм як реконструкцію автентичного фольклорного матеріалу, його трансформацію у новій художньо-естетичній якості [3]. Більш ґрунтовне дослідження сутності фольклоризму міститься у працях І. Павленко [4], який пояснює явище фольклоризму «результатом трансформації пісенного фольклору в сучасну професіоналізовану і аматорську вокальну культуру (хоровий, ансамблевий, сольний спів)». Ми пропонуємо розглядати під хоровим виконавським фольклоризмом вторинну репрезентацію суто автентичних народних пісень, що реалізується хоровими колективами в концертно-сценічних умовах художніми засобами виразності віддаленими від первинної співочої традиції.

На думку О. Правдюк, презентації автентичної народної пісні, її виходу на концертну естраду сприяли виступи ряду митців, у тому числі й хору П. Демуцького, що позначилося на особливостях народнопісенної творчості, зокрема її формі [5, с. 16]. У контексті вищезазначеного відмітимо й позицію Л. Пархоменко [6, с. 58], яка також вказує на те, що концерти Охматівського хору започаткували нову галузь виконавства – гуртове народне співоче мистецтво. У контексті вищезазначеного варто відмітити цінність праці «Порфірій Демуцький. Нарис про життя і творчість» відомого мистецтвознавця та хорового диригента Л. Ященка, де значну роль приділено виокремленню особливої методики інтерпретації народних пісень а, саме, поєднання народного та професійного виконавських типів. Саме таке поєднання в перспективі вплинуло на розвиток народного хорового виконавства, яке зараз

називається народно-академічним [7]. Продовження, утвердження та розвиток поглядів Л. Яценка ми знаходимо у праці [8, с. 88] а, також, у [9] і [10], де обґрунтовано роль П. Демуцького у розвитку хорового виконавського фольклоризму, становленні національного хорового мистецтва. Про актуальність піднятої вищепоіменованими вченими тематики – свідчить низка наукових розвідок [11] які підтверджують та додатково розвивають перелічені наукові напрацювання. Особливий інтерес викликає, також, праця професора О. Рожка [12] де послідовно прослідковується вплив П. Демуцького на творчість Г. Верьовки та їх спільний внесок у розвиток хорового виконавського фольклоризму в Україні. Враховуючи вищезазначене, діяльність Охматівського хору заслуговує на особливу увагу.

Даний колектив складався виключно з етнофорів (мешканців села Охматів ті інших сіл Київської губернії (нині Черкаський регіон). Охматівський хор будучи яскравим представником регіональної виконавської традиції започаткував гастрольну діяльність, вийшовши за межі звичного побутування, таким чином народнописанне виконавство даного колективу зазнало вимушених змін. Особливого варто відзначити, що частина учасників колективу мала досвід співу у церкві [13], відповідно, їм була притамана інша виконавська манера, ніж народним виконавцям. Саме входження до складу Охматівського колективу хору церковнопарафіяльної школи та хору Успенської церкви і вплинуло на злиття академічної та народної манери співу. П. Демуцький, послуговуючись різними способами звуковидобування й манери співу, що існують в народі, на практиці довів можливість поєднання «академічного» й «народного» співу (з відкрити звуком, специфічним грудним тембром у солістів і окремих груп) [11].

Так, у своїх дослідженнях О. Бенч відмітила, що «виконавський стиль хору під орудою П. Демуцького не був заснований виключно на «грудній» манері співу, а поєднував у собі два різних виконавських стилів. У народній манері співав не весь хор, а лише частина його. Іноді поєднував звучання ансамблю хористів, які співали народною манерою зі всім складом хору – у академічній манері» [10]. Підтвердження вищезазначеного ми знаходимо і у дослідницькій праці Л. Яценка: «Щодо виконавського стилю Охматівський хор відзначався досить широким діапазоном, використовував різні способи співу, які побутують у народі. Більшість пісень виконувалась в академічному (як його умовно називають) стилі, з розподілом голосів на сопрано, альти, тенори і баси» [14, с. 18], та у К. Квітки: «Виконання з погляду виконавської техніки було злитого характеру: із натуральних манер, і з штучних бралось та і змішувалося, що можна, для кращого й багатшого ефекту, при тому народний елемент у цьому сполученні не був чимось єдиним, а також штучним поєднанням різних способів, властивих в природі співакам різної статі, віку, в різних родах пісенності» [15, с. 88].

Охматівським хором, поряд з традиційними характерними засобами виразності, такими, як інтонування, артикуляція, тембр – розпочали застосовуватись «штучні» засоби виразності: поділ на групи, як в академічних хорових колективах, збалансована кількість учасників та їх збільшення у кількісному співвідношенні, долучення академічних голосів до традиційної форми виконавства. Гастролі хорового колективу мали значний вплив, оскільки, як зазначав Порфирій Демуцький у своїй автобіографії [16]: «Захват співаків і

авдиторії був надзвичайний, а через ті концерти, що єднали всіх селянських мешканців, набували з кожним роком все більшої популярності і ціни. Ті концерти розбудили всі наочні сили і скрізь в сусідніх селах стали виникати такі-ж хори і деякі з них дійшли до великого розвитку (так хор в Новій Греблі, Хижні, Красноствіці, подібний в Крачківці, Янишівці), доведені були їхніми диригентами до такої перфекції, що виступали і на концертах прилюдних». Діяльність Охматівського хору П. Демуцького через практичну виконавську діяльність – сприяє популяризації народної пісні, народного виконавства, розпочинає шлях народного хорового виконавства до професіоналізації.

Список використаних джерел:

1. Гусев В. Эстетика фольклора / В. Гусев. – Л.: Наука, 1967. – 319 с.
2. Земцовский И. О природе фольклора в свете исполнительского общения / И. Земцовский // Искусство и общение. – Сб. науч. ст. – Л., 1984. – С. 142-150.
3. Хай М. Музично-інструментальна культура українців (фольклорна традиція) / М. Хай. – Дрогобич: Коло, 2007. – 544 с.
4. Павлено І. Хрестоматія з українського народнопісенного виконавства (з методичними поясненнями і коментарями): навч. посібник / І. Павленко. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2013. – С. 286.
5. Правдюк О. Робітничий фольклор і революційна пісня / О. Правдюк // Історія української музики: В 6-ти томах. Т. 3. Кінець XIX – початок XX ст. Ред. кол.: М. М. Гордійчук та ін. К.: Наукова думка, 1990. – С. 12-36.
6. Пархоменко Л. Хорові обробки народних пісень / Л. Пархоменко // Історія української музики: В 6-ти томах. Т. 3. Кінець XIX – початок XX ст. Ред. кол.: М. М. Гордійчук та ін. – К.: Наукова думка, 1990. – С. 53-88.
7. Коломоєць О. Український народний спів як синтез національної традиційності та академічного хорового виконавства / О. Коломоєць // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія: [зб. статей]. – Ялта: РВВ КГУ, 2012. – Вип. 37. – Ч. 1. – С. 36-41.
8. Пархоменко Л. Хорова творчість / Л. Пархоменко // Історія української музики: В 6-ти томах. Т. 3. Кінець XIX – початок XX ст. Ред. кол.: М. М. Гордійчук та ін. К.: Наукова думка, 1990. – С. 88-119.
9. Бенч О. Професійний народний хоровий спів / О. Бенч // Київське музикознавство. – 2009. – Вип. 30. – С. 1-15.
10. Бенч О. Творчість Порфирія Демуцького, Василя Верховинця, Ярослава Барнича в контексті народного хорового виконавства / О. Бенч // Науковий вісник Одеської національної музичної академії ім. А. В. Нежданової. – Одеса: Друкарський дім. – Вип. 10. – С. 9-18.
11. Скопцова О. Формування організаційних, художніх та стилістичних особливостей українського народного хорового виконавства кінця XIX – першої третини XX ст. / О. Скопцова // Вісник Міжнародного Слов'янського університету. – Х.: Міжнародний Слов'янський університет, 2006. – Т. 9. – № 1. – С. 39-42.
12. Рожок О. Хор, овіяний народною любов'ю / О. Рожок // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. – 2014. – № 3. – С. 116-123.
13. Пиж'янова Н. В. Окремі аспекти духовної музики Порфирія Демуцького / Н. Пиж'янова // Народознавчі зошити (серія мистецтвознавча). – Львів. – 2016. – № 1. – С. 195-200.
14. Яценко Л. П. Д. Демуцький: нарис про життя і творчість / Л. Яценко. – Київ: Держ. ви-давництво образотв. мистецтва і муз. літератури. – 1957. – 42 с.
15. Квітка К. Порфирій Демуцький / К. Квітка // Вибрані статті. – Ч. 2. – К.: Муз. Україна, 1986. – 120 с.
16. Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. Ф. 50, опис 502. curriculum vitae.
17. Карчова Ю. Народопісенна виконавська традиція в контексті української фольклористики XIX–XX століть / Ю. Карчова // Культура України. – 2013. – № 43. – С. 1-10.

Піщанська В.М.

*кандидат культурології, доцент,
КВНЗ «Дніпропетровський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти»*

ДУХОВНИЙ СИНКРЕТИЗМ КОЗАЦЬКОГО ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

Найпотужнішою впливовою силою, яка не лишалася осторонь формування мистецьких засад української культури XVII–XVIII ст. та не стояла узбіч активного виявлення своїх духовно-естетичних уподобань, було козацтво, завдяки чому маємо можливість говорити про унікальне автентичне козацьке декоративно-ужиткове мистецтво, як одне з джерел українського Бароко. Не зважаючи на те, що у козацьку добу функціональність виготовлення будь-яких предметів відіграє найголовнішу роль, «ужитковий» аспект лише опосередковано відбивався на загально-стилістичних декоративних рисах запорозького мистецтва й провідною залишалася його естетична площина.

Одному із поширених в художній культурі українського козацтва напряду декоративно-ужиткового мистецтва – килимарству, «яке мало давні традиції, проте оригінальні його приклади нечисленні й походять вже з XVIII ст.» [7, с. 936] є притаманними унікально-своєрідні особливості колористичної гами та орнаментальних мотивів у символічно-сакраментальній єдності з конструктивно-функціональними геометрично-візуальними фігурами. Беручи за основу найзагальніші спільні засади українського декоративізму і звертаючись до стилістики килимарства, бачимо, що «у килимах яскраво виявилися регіональні відмінності» [7, с. 937].

Вчені – історики і мистецтвознавці – стверджують, що українські килими є «показовим прикладом збереження свого давнього, його закономірного розвитку» [6, с. 728], до того ж указують на особливий розвиток саме цього виду народного художнього ткацтва в козацьку добу. Дослідники українських килимів відзначають, що «до них козаки ставились з особливою шанобою, вірили в їх символічно-знакову об'єднуючу функцію та пишались їхньою величавою святковою урочистістю» [6, с. 728]. Винятково самотні та неповторними вітчизняні мистецтвознавці вважають килими XVII–XVIII ст., зокрема ті, що створені в традиційних стилістичних рамках культури українського козацтва: «Узорні українські килими – козацькі, гетьманські – гідне подиву високомистецьке явище. Збережені датовані килими XVII–XVIII ст. в музеях України і світу дають можливість виокремити українське килимарство як самотнє, неповторне» [5, с. 356-357]. Відомий мистецтвознавець-фольклорист Раїса Захарчук-Чугай, дослідила килими у збірках різних музеїв, приватних колекцій, проаналізувала відповідні архівні матеріали, провела порівняльний аналіз українських килимів з килимами інших народів. На основі цієї наукової роботи вона стверджує, що «килими XVII–XVIII ст. – унікальне мистецтво, в якому виражена народна винахідливість щодо своєрідної мелодійності системи розміщення мотивів у концентричних, стрічкових композиціях, на прямокутній площині» [6, с. 728].

У килимарському мистецтві стилістичною основою композиційної побудови зустрічаємо, як правило, геометрично розміщені, переважно геометризовано-рослинні, квіткові мотиви. Останні лаконічно та гармонійно поєднуються й, головне, обумовлюються своїм природним сенсом, змістом і призначенням, відповідно до декоративно-ужиткової функції килимарства. В орнаментально-композиційному рішенні українських килимів наочно представлено як унікальність технічного виконання, так і оригінальна мистецька автентичність. Навіть у випадку, коли йдеться про деякі запозичення, то «чужі надбання не переймались невільниче, а стоплювались з місцевою творчістю в органічну цілість» [6, с. 728], у тому числі, коли мова йде про регіональні відмінності українських теренів.

Стосовно килимарства XVII–XVIII ст., можна з впевненістю говорити про, відображену в них «регіональну онтологію», зазначену російськими культурологами [2, с. 11]. Тут власне й «прочитується глибинна сутність естетичної культури народу, його символічно-філософське світобачення і світостворення» [6, с. 729] засновані на докорінній автентичній релігійності українства та любові до рідної землі. Так званий «етноментальний антеїзм» (В. Личковах) виражений у козацькому килимарстві мальовничим «природно-земним» цвітінням, переданим найяскравішими кольорами та найтоншими відтінковими нюансами» [6, с. 729].

З «Матері-Землі» – архетипу, визначального вже у праукраїнців [1, с. 15], – з цієї міцної основи зростає «Дерево життя» – один із чільних символів, відтворених на українських рушниках. Стилiстично він виконується доволі по-різному, «то звеличеним узором, то заповнює майже усю площину країв рушника, то він невеликий, обрамлений широкою каймою, на якій вишита ламана хвиляста лінія з укрупненими листоподібними мотивами» [6, с. 729]. Різновиди зображення Дерева життя та інших архетипових знаків-символів (пташок, квітів, листочків, хвилястих стрічок тощо) в українському вишивальному мистецтві, що досягло свого розквіту в добу українського Бароко, промовисто виявляють регіональні варіанти подачі цих символічних образів. Наприклад, як зазначають дослідники, «вимріяні людською уявою вони по-різному зображались на рушниках» [6, с. 729].

Одночасно з тим, «вся історія українського мистецтва просякнута», на думку В. Личковаха, «сакральними сигнатурами» етнокультури. Тобто можемо дійти висновку, що виявлення козацькими вишивальницями осібно́го розуміння свого у рамках місцевих різновидів, усе ж таки збігається із загальними сигнатурами «знаково-смісловими системами, що впорядковують духовно-естетичний простір художньої образності» [1, с. 98].

З точки зору декоративно-ужиткової природи народного вишивальництва вже Григорій Сковорода акцентував увагу своїх барокових сучасників на первинності естетичного навантаження, закладеного в українському вишиванні: «Для чого делаем материи вышиванных разными нитками и взору приятными цветами, обвешуемося оными... – и відповідав – Для радости сердца» [4, с. 9]. Сучасні ж дослідники розглядають українські вишиті рушники як «оригінальне, неповторне у світі мистецьке явище» [6, с. 729].

На жаль, оригінальні зразки українського вишивання козацької доби практично не вцілили і вкрай прикро, що «через майже цілковиту втрату

пам'яток, його особливості на Правобережжі уже не можуть бути простежені» [7, с. 934]. Тим паче, як визнають науковці (В. Александрович) стосовно характерних особливостей української культури вишивання: «Його своєрідність визначається тим, що це один з небагатьох напрямів розвитку національної мистецької культури, який послідовно продовжував власні традиції, практично залишаючись осторонь ширших зовнішніх впливів» [7, с. 935-936].

До різновидів декоративно-ужиткового мистецтва можемо, певною мірою, віднести й виготовлення козацького одягу. В художніх елементах його декорування та оздоблення, з однієї сторони, спостерігаємо ту ж площину вираження свого, правічного, локального, а з іншої, виявляємо прямі щиромовні запозичення мистецьких здобутків інших етнокультур, переважно східного походження. Саме у художній образності одягу запорозьких козаків яскраво відчутним є той синтез поєднання споконвічних українських традицій та, в рамках запорозької культури, відносно-символічних інновацій, що виникли у зв'язку із суголосним поєднанням естетичних тенденцій барокової доби та духовних вимірів козацької вдачі. Святковий соковито-барвистий, рясно орнаментований одяг козаків, як і зброя коня, часто прикрашені майстерними декоративними елементами з металу, кістки, шкіри, дерева тощо, як зазначають дослідники, являють собою «синтетичну своєрідну цілісну ансамблевість, мистецькі якості якої – неперевершена досконалість» [6, с. 728].

Та якщо прямі запозичення з інших етнокультур у декоруванні верхнього одягу козаків є незаперечними, то найголовніший натільний елемент – сорочка, «найближчий до козацького серця і душі» [6, с. 728] завжди була виготовлена із тканин місцевого ручного тканого виготовлення та вручну пошита. І хоча такі назви спідньої чоловічої сорочки як «козачка», «чумачка» виникли у козацькі часи, традиція розглядати натільну білизну як цінний релікт сягає більш глибинних етнічних коренів. Саме тому, згідно з козацьким звичаєм, козаки свою сорочку нікому не віддавали, ніколи не продавали [6, с. 728]. Козацькі сорочки, а також святковий верхній одяг, як чоловічій так і жіночій, традиційно прикрашали орнаментальним шиттям [7, с. 935], яке мало яскраві регіональні особливості та було спорідненим з іншими орнаментованими видами декоративно-прикладного мистецтва.

Розглянуті різновиди козацького прикладного мистецтва доводять глибинну сакральну природу даного виду народної художньої творчості, показуючи його релігійно-естетичну сутність відповідно тенденціям Бароко, коли релігія була частиною повсякденного життя, а його естетична складова існувала не осібно, а як частина барокового цілого – духовного синкретизму, заснованого на глибинному етнокультурному підґрунті.

Список використаних джерел:

1. Личковах В. А. Філософія етнокультури. Теоретико-методологічні та естетичні аспекти історії української культури / В. А. Личковах. – К.: Вид. ПАРАПАН. 2011. – 196 с.
2. Пелипенко А. А., Яковенко І. Г. Культура как система. – М. Языки русской культуры, 1998. – 376 с.
3. Сковорода Г. С. Вибрані твори: в 2-х т. / Г. С. Сковорода; упоряд., підгот. текстів та приміт Б. А. Деркача. – К.: Дніпро, 1972. – Т. 2. – 278 с.
4. Сковорода Г. С. Вибрані твори: в 2-х т. / Г. С. Сковорода; упоряд., підгот. текстів та приміт Б. А. Деркача. – К.: Дніпро, 1972. – Т. 2. – 278 с.

5. Таранущенко С. А. Килими // Історія українського мистецтва [Текст]: в 6 т. – К.: АН УРСР, 1966 – Т. 3: Мистецтво другої половини XVII – XVIII ст. – 1968. – 439 с.
6. Україна – козацька держава: наукове вид. / Упоряд. Недяк В. В.; Наукові ред. Щербак В. О., Федорук О. К. – К. Вид.: «Емма», 2004. – 1216 с.: 5175 іл.
7. Українське бароко: у 2 т. / [кер. проекту Д. Наливайко; редкол.: Д. Горбачов, Я. Ісаєвич, І. Ісіченко та ін]. – К.: Акта, 2004. – Т. 1. – 635 с.

Шмаленко О.І.

аспірант,

Київський університет культури і мистецтв

ДО ПИТАННЯ ВПЛИВУ АНСАМБЛЮ «ЧЕРВОНА РУТА» НА ТВОРЧІСТЬ МУЗИЧНИХ ГУРТІВ

Період 70-х – 80-х рр. ХХ століття характеризується змінами у музиці, у текстах, що використовують митці. Відбувається зміна змістовного наповнення музичних творів. Зокрема, тематика текстів пісень вже не присвячена лише праці, сільській культурі. Нові твори жваві, енергійні, актуальні для молоді, оскільки пов'язані з питаннями, що турбують молоде покоління (любов, стосунки між чоловіком та жінкою і т.п.). Ці пісні у виконанні вокально-інструментальних ансамблів заохочують молодь танцювати.

Пісні у виконанні ВІА «Червона Рута» наслідували російські, білоруські колективи такі як «Самоцветы», «Песняры», «Пламя» й ін.

Більшість співаків та колективів у 70-х рр. включали у свої концертні репертуари пісні ВІА «Червона Рута» та В. Івасюка. Вони характеризувалися досконалою формою і мелодійністю, несли абсолютно нові модерні ритми, які були створені на основі синтезу фольклору, ритмів джазу та року. Такі мелодії виконувалися як під акомпанемент гітари, так і в концертних залах оркестрами. Злет «Червоної рути» не був випадковим. Тут зібралися і відомий композитор, який набув харизматичної аури на всьому просторі Радянського Союзу, В. Івасюк, і С. Ротару, яка теж стала харизматичним лідером радянської естради. Аранжування Л. Дутківського надало цьому ансамблю неповторного звучання [3].

Національний характер української естрадної музики сьогодні обумовлений зверненням до фольклору на різних рівнях. Такий спосіб створення композицій призводить до виникнення таких типів взаємозв'язку фольклору з джазом, поп- і рок-музикою: обробки народних пісень, цитування музично-фольклорного матеріалу, створення оригінальних композицій на фольклорній основі, сплав національної манери виконання з інофольклорною. [4, с. 10]. Сьогодні популярними є пісні, що синтезують у собі етнічні мотиви, фольклор у сучасній обробці. Але ще у далекі 70-ті основоположником такого підходу був В. Івасюк та ВІА «Червона Рута». Донині аранжування народних мелодій ВІА «Червона Рута» використовують популярні рок-команди – «Гайдамаки», «Мандри», «Перкалаба», «Гуцул Каліпсо», «Кобза оригінал», «Плач Єремії», «Кому Вниз» та інші. Сучасна українська сцена продовжує традиції ансамблю та модернізує його пісні у різних інтерпретаціях.

Наприклад, у 2002 р. представник української рок-музики Тарас Чубай видав альбом «Наш Івасюк». А до цього у 1997 р. музичний журнал «Галас» організував великий концерт «Повернення», присвячений В.Івасюку. На цьому концерті гурт «Плач Єремії» і Тарас Чубай виконали пісню «Я піду в далекі гори». Пізніше музичний колектив почав роботу над проектом «Наш Івасюк». Використовуючи різні обробки, вони записали пісні ВІА «Червона Рута» та В.Івасюка. Так пісня «Червона Рута» виконана піднесено, урочисто у стилі середньовічної балади. Альбом видавався декілька разів і мав великий успіх.

До основного блоку альбому увійшли такі пісні як «Червона Рута», «Водограй», «Запроси мене у сни», «Я піду в далекі гори», «Я – твоє крило», «Пісня буде поміж нас», «Капелюх», «Над морем», «Нестримна течія».

Пісні ВІА «Червона Рута» виконують, окрім гурту «Плач Єремії», творчі колективи «Мертвий півень», «Кому Вниз», «Океан Ельзи», «Кобза». Також вони є складовими репертуарів співачок Ані Лорак, Таїсії Повалій.

Творчість ВІА «Червона Рута» є універсальною і водночас особливою. Фольклорна орієнтація, як наслідування стилю ансамблю, у формуванні виконавських колективів сьогодні – це орієнтація в культурі, орієнтація в жанровому, мелодичному просторі, в тематиці, в підборі інструментів, презентативності свого фольклору або всіх іншофольклорних синтез.

Пісенний доробок ансамблю надав поштовх для започаткування фестивалю молодіжної національної музики «Червона Рута», що водночас є і єдиним україномовним фестивалем. «Червона рута» є найбільшим і найпрестижнішим в Україні фестивалем сучасної молодіжної музики. Фестиваль відбувається кожні два роки. Кожного року він є унікальним.

В числі лауреатів і дипломантів фестивалю у 1991 р. були гурт «Мертвий півень» з піснею «Ми помremo не в Парижі» – гран-прі, у жанрі поп-музики перше місце не було присуджене, друге місце отримав гурт «Пліч-о-пліч», співачка Жанна Боднарук, виконавець В'ячеслав Хурсенко, третє місце – гурт «Бункер Йо», Тарас Житинський, сестри Тельнюк, Андрій Кіл, у жанрі рок-музики перше місце не було присуджене, друге дісталось гурту «Табула Раса», «Форте», третє місце отримали гурти «Лівий Берег», «Жаба в дирижаблі», «Плач Єремії», у жанрі бардівської пісні перше місце посів гурт «Мертвий півень», друге – Віктор Царан, третє – Андрій Чернюк, гурт «Мак-Дук» [6]. Важливо зазначити, що саме завдяки фестивалю «Червона рута» талановиту молодь незалежної України почули і в Канаді, і в США, і в Європі, оскільки вперше тут відбулися виступи представників української діаспори з усього світу.

Під впливом першого такого фестивалю в українській естрадній пісні починається «нова фольклорна хвиля», яка характеризується сучасною розробкою різних пластів національної пісні. Даний період характерний також стилістичним поділом традиційної естрадної пісні (власне, традиційна естрадна пісня – ВІА, сольні виконавці та поп-музика) й початком усвідомлення колосального музичного потенціалу нації та активним творенням власної оригінальної музичної культури задля того, щоб ідентифікувати себе у світовому музичному просторі.

Творча співпраця між конкурсантами відбувалася на «Червоній руті – 93». Переможці фестивалю, подорожуючи до Західної Європи, масово почали пропагувати українську пісню. На «Червоній руті–95» вперше заявила про себе

українська сучасна танцювальна музика. У її жанрі переможцями стали Олександр Коновалов, «Шао? Бао!», ЕЛ Кравчук, «Зе Вйо». На «Червона рута – 97» у повну силу запрацював Продюсерський центр та Фестивальна школа. З конкурсантами вперше працювала ціла армія стилістів, продюсерів, хореографів, вокалістів. «Червона рута – 99» підтверджує культурно-просвітницьку місію фестивалю та відбувається переосмислення молодих митців. «Червона рута – 2011» особливу увагу привертає появою нового жанру – українського автентичного фольклору [2].

Таким чином, творчий здобуток ансамблю «Червона Рута» є своєрідним еталоном класичної естрадної музики для сучасних виконавців та гуртів. Виконання пісень ВІА «Червона Рута» свідчить про досягнення колективом чи співаком високого рівня майстерності.

Список використаних джерел:

1. Положення про Міжнародний конкурс молодих виконавців української пісні імені Володимира Івасюка // Молодий буковинець. – 1993. – 12 січ. (№ 4). – С. 13.
2. Надвірнянський Ю. Фестиваль «Червона рута» як символ збереження національної культури крізь призму глобалізаційних процесів / Ю. Надвірнянський. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mij-kraj.com.ua/mi-%E2%80%93-gorda-natsiya/festyval-chervona-ruta-ia-k-symvol-zberezhennia-natsionalnoi-kultury-kriz-pryzmu-hlobalizatsiinykh-protsesiv>
3. Плахотнюк В.Г. Етнокультурні виміри поп-культури у становленні виконавських естрадних колективів / В.Г. Плахотнюк. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://oaji.net/articles/2014/797-1409307722.pdf>
4. Тормахова В.М. Українська естрадна музика і фольклор: взаємопроникнення і синтез / В.М. Тормахова / Автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.03- музичне мистецтво. – К. – 2007. – 17 с.
5. Чернецька С.Ю. Фольклорні фестивалі в системі сучасних засобів поширення етнографічної інформації та популяризації культурно-мистецької спадщини / С.Ю. Чернецька // Культура України. – 2011. – № 35. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ic.ac.kharkov.ua/RIO/kultura35/18.pdf>
6. 25 років тому відкрився фестиваль «Червона Рута»: з'явилась молодіжна українська музика. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://gazeta.ua/articles/culture/_25-rokiv-tomu-vidkrivsy-festival-cervona-ruta-zyavilas-molodizhna-ukrayinska-muzika/581978

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ

Баранець О.В.

учасник Дніпропетровського відділення МАН України,

Науковий керівник: Зборець С.В.

кандидат історичних наук, доцент,

Дніпровський державний технічний університет

ЖАНРОВИЙ АНАЛІЗ ПУБЛІКАЦІЙ У БЛОГАХ СУЧАСНИХ ІНТЕРНЕТ-ВИДАНЬ УКРАЇНИ

Відмінною характеристикою сучасної інфосфери є зростаюча кількість мас-медіа та поширення комунікацій в інтернет – середовищі. Швидко зростаючим сегментом мережі Інтернет є спілкування у форматі блогів, тому важливим та актуальним є дослідження жанрової приналежності текстів у блогах, визначення пріоритетності використання того чи іншого жанру.

Жанровий аналіз публікацій у блогах запропоновано здійснювати у декілька етапів.

На першому етапі слід сформулювати мету аналізу. В роботі такою метою є – визначити пріоритетність використання жанрів того чи іншого виду у матеріалах блогів сучасних інтернет-видань України. Такий підхід одночасно дозволить встановити, які жанри у блогах і чому є найбільш популярними серед читачів.

На другому етапі слід визначити обсяг вибірки (вибіркової сукупності), тобто кількість публікацій, яка буде включена у дослідження. У дослідженні використано матеріали блогів інтернет-видань «День» та «Українська правда» та сформовано вибірку обсягом 70 публікацій.

На третьому етапі необхідно обґрунтувати вибір матеріалів блогів для включення у вибірку. Логічно внести до вибірки тих авторів, які мають найбільшу кількість публікацій.

На четвертому етапі слід узагальнити отримані результати та виконати їх статистичну обробку.

Останній п'ятий етап передбачає надання пояснень та формулювання висновків.

Схематично описана послідовність здійснення аналізу представлена на рис. 1.

Узагальнення отриманих результатів дослідження жанрів матеріалів блогів в розрізі розглянутих інтернет-видань «День» та «Українська правда» представлено в табл. 1.

Як видно з табл. 1, до аналізу включено 38 публікацій блогів інтернет-видання «Українська правда» та 32 публікації інтернет-версії газети «День».

Вже при першому розгляді результати аналізу популярності жанрів у блогах мають багато спільного для двох видань. Так, за кількістю публікацій перше місце належить такому жанру як коментар (19 та 17 текстів блогів або 50 та 53% на Українській правді та газеті «День» відповідно). Друге місце на

Українській правді належить репліці (8 публікацій або 21,1% в загальній їх кількості) та нарису і статті в блогах Дня (по 3 тексти або 9,4% відповідно). Трохи вищу популярність має стаття серед блогерів Української правди (5 текстів або 13,2%). Замітка і огляд мають незначну різницю у кількості публікацій (в середньому 3-6% в загальному обсязі матеріалів блогів).

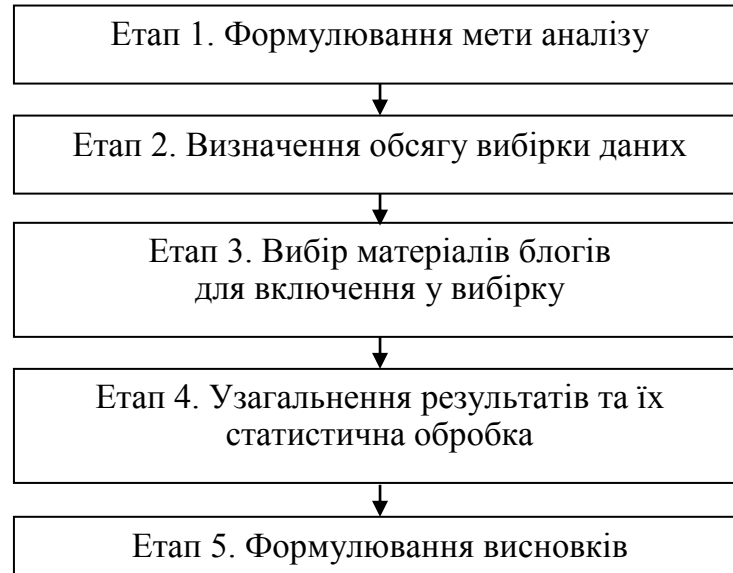

Рис. 1. Послідовність аналізу матеріалів блогів журналістів у сучасних інтернет-виданнях

Таблиця 1

Узагальнення результатів дослідження матеріалів блогів

Вид жанру	Кількість публікацій, включена до вибірки					
	Українська правда		День		Разом	
	од.	%	од.	%	од.	%
Памфлет	1	2,6	-	0	1	1,4
Тематичні нотатки	1	2,6	-	0	1	1,4
Коментар	19	50,0	17	53,1	36	51,4
Стаття	5	13,2	3	9,4	8	11,4
Огляд	1	2,6	2	6,3	3	4,3
Репліка	8	21,1	2	6,3	10	14,3
Інтерв'ю	1	2,6	0	0,0	1	1,4
Замітка	2	5,3	1	3,1	3	4,3
Зарисовка	-	0,0	2	6,3	2	2,9
Нарис	-	0,0	3	9,4	3	4,3
Есе	-	0,0	2	6,3	2	2,9
Разом	38	100,0	32	100,0	70	100,0

Проведений аналіз дозволяє виявити певні закономірності, проте він є доволі суб'єктивним, оскільки результат залежить від вибору кількості матеріалів, тобто певного уподобання тієї людини, хто його здійснює (в нашому випадку з блогами на Українській правді працювати легше, оскільки публікації впорядковані зручніше, тому їх кількість в дослідженні більша).

Для отримання більш достовірних висновків краще використати узагальнені дані (стовпчики 6,7 в табл. 1). Як свідчать розрахунки, пріоритетність жанрів у матеріалах блогів виглядає таким чином (по мірі зниження): на першому місці коментарі (51,3%); на другому місці репліка (14,3%); на третьому місці стаття (11,4%); на четвертому місці замітка, огляд та нарис (по 4,3% відповідно); на п'ятому місці всі інші жанри, частка яких менше 3%.

Фактично отримані результати підтверджують результати аналогічних досліджень науковців. Зокрема, про те, що за останні роки простежуються потреби аудиторії до спрощення подачі матеріалу. Процеси жанрової ідентифікації та жанрового відтворення у свідомості читачів набули найпримітивнішого вигляду: усі моделі вкладаються у 4–5 основних жанрів – замітки, репортажу, інтерв'ю, статті [1].

В роботі встановлено, що матеріал є ще більш спрощеним, оскільки домінуючою є частка коментарів та реплік. Судячи з кількості коментарів статей журналістів в інших рубриках інтернет-видань та у блогах, останні є більш популярними, тобто дійсно сучасний читач робить вибір на користь більш стислих, інформативних, з мінімально достатнім рівнем пояснень публікацій. Тобто надає перевагу інформаційному та аналітичному жанру. В той же час блог яскраво виражає авторське «я» журналіста, є «майданчиком» для висловлення його думок. Багато журналістів в мережових щоденниках, виступаючи від власної особи, розкривають свій реальний образ через індивідуальне ставлення до теми. Тому матеріали в інформаційному жанрі з'являються набагато рідше, ніж в аналітичному (частка коментарів є набагато вищою ніж реплік). Особливо це актуально для публікацій в такій рубриці, як «політика», частково «суспільство». Хоча для сатиричного висвітлення характерів або вчинків відомих політичних діячів автори блогів можуть використовувати елементи художньо-публіцистичних жанрів.

Для публікацій, які висвітлюють культурні події, більш характерне використання художніх прийомів та засобів мовлення, відповідно і жанри для цих рубрик мають елементи зарисовки, нарису, есе.

Отже, жанр публікацій в блозі залежить від її тематики. Крім того, додається особистісний фактор – кожен автор завжди краще пише в якомусь одному або декількох жанрах. Наприклад, у різні часи були відомі майстри фейлетону, памфлету, нарису.

У загальній кількості публікацій не всі жанри можна було визначити точно, адже певний відсоток матеріалів, а саме 18%, були змішані або так звані – гібридні жанри. На думку автора праці [2], діяльність журналістів на блогерських серверах є важливим фактором, який впливає на процес гібридизації жанрів. Причина цього в тому, що потреби аудиторії блогерів породжують нові жанрові підходи. Проте автор не уточнює яким чином це відбувається. На нашу думку, поява гібридних жанрів у блогах є відповіддю на зміну запитів читачів. Читачі блогів – це переважно люди віком до 35-40 років, ритм життя яких шалений, характеризується високою завантаженистю та нестачею часу. Їх цікавить скоріше зміст, ніж форма подачі матеріалу. Подробиці та «прикраси» тексту для них не мають значення. Часто користувачі Інтернету обирають одного або декількох журналістів, думка яких є для них авторитетною, та стають читачами їх блогів.

Отже, проведений аналіз дав змогу встановити, що жанрові особливості матеріалів журналістів у блогах визначаються тематикою питань, що розглядаються, особистісними уподобаннями журналістів (прихильністю) до написання текстів у тому чи іншому жанрі. Проте першочергово важливим фактором, який визначає жанрову специфіку текстів у блогах, є потреби читачів, що сьогодні не відрізняються складністю та вимогливістю.

Список використаних джерел:

1. Голік О. Методологічний аспект теорії жанрів періодичних ЗМІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://journ.lnu.edu.ua/publications/visnyk32/Visnyk32_P1_11_Golik.pdf
2. Пак Е. М. Конвергенция жанров сетевой журналистики [Текст] / Е. М. Пак // Вестник С.-Петербур. ун-та. Сер. Филология, востоковедение, журналистика. – 2012. – Вып. 2. – С. 268-276.

Безверха Т.М.

аспірант,

Науковий керівник: Галич В.М.

доктор філологічних наук, професор,

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

ПЕРІОДИКА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН ЖИТОМИРЩИНИ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ

На території сучасної України здавна проживали та проживають нині як компактно, так і дисперсно представники багатьох етнічних груп. Зокрема, на Житомирщині, поміж інших, компактно проживали поляки, чехи, євреї, німці, які створили своєю присутністю неповторний етнокультурний ландшафт регіону. Тому проблема національно-культурної ідентичності у її співвіднесенні з громадянським суспільством та формуванням політичної нації є актуальною темою дослідження як у світоглядно-філософському аспекті, з огляду на недостатність концептуальних засобів, необхідних для аналізу впливу національно-культурних засад на політичне життя [1], так і для розуміння і попередження конфліктів у полі етнічному суспільстві [2].

На основі думки знаного авторитета Ентоні Сміта, національну ідентичність людини ми розуміємо як її ідентичність і почуття належності до однієї держави або однієї нації, незалежно від свого юридичного статусу громадянства [3].

Безперечно, в контексті універсальних цінностей буття культурно-національні прояви є важливим чинником політичної консолідації сучасного українського суспільства [4].

Оскільки медіа, сукупно з державою (ядром політичної системи), партіями, громадськими організаціями та рухами, політичною свідомістю та політичною культурою, є визначальним елементом політичної структури суспільства, то роль періодики національних меншин України, зокрема, Житомирської області,

також є визначальною як для витворення і побутування політичних процесів у регіоні, так державі загалом.

Нині в Житомирській області найбільш численними є представники польської та єврейської етнічних спільнот, які створили недержавні громадські організації для забезпечення конституційних прав і свобод, задоволення своїх релігійних і національно-культурних потреб та просування на регіональному та всеукраїнському рівні як громадянських, так і етнічних інтересів. Історично зумовлене спільне проживання різних народів сприяло терпимому ставленню у суспільстві до представників різних національностей, всупереч імперській ідеології різних імперій, до складу яких входила Україна. Однак тиск, який постійно чинився в Російській та радянській імперіях на представників етнічних меншин, обмеження їх прав і волевиявлень зумовив бажання багатьох їх представників якщо не прямо зі зміною записів у документах відмовитися, то не афішувати своє походження і національну належність. Процеси асиміляції та русифікації, притаманні імперській політиці у ХХ ст., значно змінили в у бік російсько-радянської уніфікації етнічну компоненту народу України як скеред самих українців, так і серед представників інших національностей. Лише з досягненням незалежності України, коли рівні права і свободи стали забезпечені для всіх її громадян не лише декларативно, але й фактично, люди почали виявляти та оприлюднювати свою належність до певної етнічної спільноти, цікавитися своїм походженням та родоводом, створювати різні громадські об'єднання на основі спільної історії, культури та традицій. Так, у Житомирській області створені та успішно функціонують Союз польської шляхти, що видає журнал «Глос Полонії» («Glos Polonii») [4], і Союз поляків, що видає журнал «Веселка Житомирщини» («Tęcza Żytomierszczyzny») [5], також у місті Бердичеві, де традиційно компактно проживали поляки, виходить газета «Мозаїка бердичівська» («Mozaika Berdyczowska») [6]. Ці періодичні видання є важливими для громадян України польського походження, що проживають в Житомирській області, оскільки забезпечують прилюдне виявлення своєї етнічної, релігійної (переважна більшість поляків Житомирщини римокатолики), мовної та культурної ідентичності. Вони висвітлюють діяльність організацій, створених громадянами польської національності, всеукраїнські та регіональні новини, важливі події, що відбуваються у республіці Польща, виходять до свят та знаменних дат. Незважаючи на масовий перехід медіа у цифрове середовище, ці періодичні видання є важливим чинником для утвердження національної ідентичності як для громадян старшого покоління, які пам'ятають, що раніше не було жодного такого видання, так і для молодих, які виростили з усвідомленням того, що поляки Житомирщини видають свої газети і часописи, у яких висвітлюється їх життя.

Представники єврейської спільноти Житомирщини значно менш численні, аніж польської, через фізичне знищення євреїв у роки II світової війни (98% на території України) та масову репатріацію в Ізраїль тих, хто залишились, у 90-х рр. ХХ ст. З причин імперського антисемітизму з 20 рр. ХХ ст. починається асиміляція через зміну їх традиційного укладу життя – молоді євреї їдуть зі шtetлів (містечок) у міста і зазнають русифікації, яка була необхідною умовою для успішної суспільної інтеграції. Після «остаточного вирішення єврейського питання» на тимчасово окупованій нацистами території України ті євреї, що

залишились живі, масово не навчали своїх дітей і внуків мові ідиш, щоб не наражати їх у майбутньому на небезпеку. Масштаби трагедії знищення євреїв замовчувались владою, як і масштаби Голодомору, тому належність до єврейства також публічно не висловлювалась. Тепер серед представників житомирської іудейської релігійної громади мовами ідиш та іврит розмовляють переважно громадяни похилого віку та іноземці. У Житомирській приватній гімназії «Ор Авнер» вивчають іврит на уроках, але мовами спілкування вдома залишаються російська (переважно) та українська. Тому газета «Житомир єврейський» [7] виходить російською мовою на кошти меценатів. Газета безкоштовно розповсюджується серед членів релігійної общини та висвітлює традиційні цінності та життя єврейських громадських організацій регіону. Головний рабин Центральної та Західної України Шломо Вільгельм розміщує на своїй сторінці у мережі Фейсбук електронний варіант газети. Хоча євреї Житомирщини, на відміну від поляків, переважно не мають мовного маркера ідентичності, але відкрито визнають себе євреями, святкують релігійні свята на найбільших концертних майданчиках міста, на які запрошують усіх житомирян та жителів області, молодь бере активну участь у діяльності громадських регіональних єврейських організацій.

Таким чином періодика національних общин Житомирщини відображає процеси витворення політичної нації України як поліетнічного утворення з рівними правами громадян незалежно від походження і сприяє толерантності й співпраці в консолідації суспільства на основі загальнолюдських цінностей.

Список використаних джерел:

1. Бистрицький Е. Національна ідентичність і громадянське суспільство / Е. Бистрицький, О. Білий, Р. Зимовець, Р. Кобець, С. Лозниця, С. Пролеев. – К.: Дух і літера, 2015. – 452 с.
2. Родик Г. Національна ідентичність як конфліктогенний чинник сучасного суспільства / Г. Родик // Наукові записки. Серія «Культурологія». – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2011. – Вип. 7. – С. 342–344.
3. Сміт Е. Культурні основи нації. Ієрархія, заповіт і республіка / Е. Сміт. – К.: Темпора, 2009. – Луцишин Г. І. Національна консолідація України в умовах сучасного політичного процесу / Г. І. Луцишин. – Львів: Видавництво Львів Політехніки, 2012. – 361 с.
4. Glos Polonii. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mozberd.com.ua>
5. «Tęcza Żytomierszczyzny». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slopol.blogspot.com/>.
6. Mozaika Berdyczowska. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mozberd.com.ua>
7. Житомир єврейський. – № 57. – 2016.

Блажкевич А.Л.

*кандидат історичних наук,
науковий співробітник,*

*Національна юридична бібліотека
Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського*

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРАВОВОЇ ІНФОРМОВАНOSTІ ГРОМАДЯН У ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЮРИДИЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ НБУВ: ЗАВДАННЯ, ПРОДУКТИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Серед установ, які володіють певними документно-інформаційними ресурсами з питань права в Україні, бібліотеки належать до найбільш доступних (фінансово, географічно – наявністю у більшості населених пунктів) і забезпечують реалізацію конституційного права людини на інформацію. Діяльність бібліотек з надання доступу до достовірної, повної та оперативної правової інформації, зокрема поширення офіційних правових документів органів державної влади та місцевого самоврядування, сприяє підвищенню рівня правової інформованості різних верств суспільства та має на меті формування у громадян високого рівня правової культури.

Правова культура суспільства – це різновид і невід’ємна частина загальної культури, що становить систему духовних і матеріальних цінностей у правовій сфері, збережених, накопичених та розвинених суспільством завдяки постійному вдосконаленню заходів інформаційного, просвітницько-освітнього характеру з урахуванням загальнолюдських правових цінностей.

Питання, пов’язані з формуванням правової культури населення, дослідження правової проблематики розглядаються такими науковцями, як В. Горовий, Ю. Половинчак, Н. Іванова, О. Пестрецова та ін., які акцентують увагу на науково-практичних засадах акумуляції в бібліотеках різновидової, в тому числі правової, електронної інформації, особливостях надання доступу до правової інформації громадянам України.

Мета дослідження – висвітлення діяльності Національної юридичної бібліотеки Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського в контексті правового розвитку українського суспільства.

Національна юридична бібліотека – структурний підрозділ Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі – НЮБ НБУВ), який забезпечує акумуляцію та ефективне використання документально-інформаційних ресурсів на всіх видах носіїв, що містять правову інформацію, а також інші ресурси інформації, суміжні за своєю змістовною основою з правовими, які сприяють удосконаленню правотворчої діяльності в Україні, вивченню громадської думки про ефективність правотворення, суспільні потреби в його вдосконаленні, перспективи його розвитку в контексті суспільної еволюції.

У своїй діяльності НЮБ керується Конституцією України, законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, іншими нормативно-правовими актами, наказами НБУВ.

Пріоритетними напрямками діяльності НЮБ є сприяння утвердженню й розвитку національної правової традиції, розширення доступу до правових інформаційних ресурсів усім категоріям громадян, ефективне використання цих ресурсів у практиці суспільного життя з метою розвитку демократичних основ державного управління та демократизації українського суспільства.

Основні завдання НЮБ – це акумуляція у бібліотечних фондах правової інформації на всіх видах носіїв; забезпечення ефективного доступу до документного, наукового, інформаційно-аналітичного ресурсу правової та необхідної в реалізації правових відносин суміжної з нею іншої інформації; сприяння вдосконаленню комплектування фондів НБУВ новою правовою інформацією; організація представлення інформаційних ресурсів, що відображають національну правову традицію; здійснення навігаторських функцій в інтересах замовників по вітчизняних ресурсах правової інформації та відповідних ресурсах інтернет-інформації; сприяння реалізації національно-освітніх та науково-популярних програм у сфері правового забезпечення розвитку суспільства.

Для виконання основних завдань НЮБ формує довідково-інформаційні фонди та банки даних документально-інформаційних ресурсів, які містять правову інформацію; бере участь у внутрішньодержавному та міжнародному обміні інформацією з правових питань; проводить культурно-просвітницьку діяльність, організовує лекторії, читацькі, наукові конференції, «круглі столи», тощо; надає в установленому порядку організаційні, методичні, консультаційні та інші послуги (в тому числі платні); співпрацює з іншими бібліотеками України незалежно від їх підпорядкування, а також навчальними закладами, науково-дослідними (науково-технічними) установами України та інших держав; проводить іншу діяльність, що впливає з її основних завдань.

Національна юридична бібліотека видає багато правових інформаційно-аналітичних видань, зокрема: «Влада для громадян»; «Громадська думка про правотворення»; «Безпека підприємництва» та інші спеціальні видання згідно з потребами замовників.

Зокрема, «Влада для громадян» пропонує юридичні консультації з питань авторського права, банківської, господарської та підприємницької діяльності, нормативної бази приватизації, підтримки інноваційної діяльності, податкової політики, правових питань інвестиційної діяльності тощо. Матеріали готують Департамент комунікацій влади та громадськості Секретаріату Кабінету Міністрів України та Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (СІАЗ) Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Бюлетень оперативних матеріалів на базі аналізу правової електронної інформації «Громадська думка про правотворення» видається з квітня 2011 року. Засновники бюлетеня Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Національна юридична бібліотека. У Бюлетені широко висвітлюються питання правової аналітики, закони та законопроекти, статті на правову тематику.

Національна юридична бібліотека задовольняє інформаційні запити органів державної влади, громадських організацій, наукових працівників та експертів, пов'язані з конституційним процесом в Україні. У бюлетені інформаційно-аналітичних матеріалів «Конституційний процес в Україні:

політико-правові аспекти» висвітлюється позиція влади, політичних партій та громадських організацій, думки експертів, а також матеріали для дослідження конституційних процесів зарубіжних країн.

Серед замовників інформаційно-аналітичної продукції НЮБ – найвищі та регіональні управлінські структури, наукові установи, громадські організації.

На сайті Національної бібліотеки ім. В. І. Вернадського в рубриці «Національна юридична бібліотека» пропонуються також багато юридичних інформаційних ресурсів, які подають правову електронну інформацію, зокрема, повні тексти 89 журналів і збірників наукових праць з проблем держави і права та юридичних наук; 4,5 тис. текстів авторефератів дисертацій з правової проблематики, захищених в Україні; 27 тис. реферативних записів про публікації вітчизняних фахівців з юридичної тематики; а також інші юридичні інформаційні ресурси (електронний каталог, повнотекстові ресурси, бібліографічна довідка); нормативні акти України в бібліотечній та суміжній галузях (Закони України, Укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, тощо); нормативні акти України та міжнародні документи з проблеми дотримання авторських прав та питань інформаційної безпеки.

З 2012 року Національна юридична бібліотека має свою сторінку у популярній соціальній мережі Facebook, де оперативно та достовірно в режимі on-line подає свіжу інформацію про новини в законодавчій сфері, законопроекти та юридичні консультації для користувачів Facebook.

Таким чином, НЮБ НБУВ проводить величезну роботу з надання правової інформації в контексті забезпечення сучасних потреб громадянського суспільства.

Отже, підсумовуючи результати нашого дослідження, можна зробити висновки, що на сучасному етапі розвитку громадянського суспільства в Україні, важливу роль в правовому інформуванні громадян відіграє Національна юридична бібліотека НБУВ, яка надає правову юридичну допомогу та юридичні консультації для підвищення рівня правової та правозахисної культури громадян.

Давидова Л.В.

аспірант,

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

УНІВЕРСИТЕТСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО ЯК СОЦІОСИСТЕМА І ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ

Із організаційно-управлінського погляду видавництво, видавничо-господарська організація є соціально-господарським формуванням, суб'єктом певного соціоекономічного середовища, а його діяльність підпорядковується притаманним часу, соціоекономічним умовам, етнокультурним традиціям. Усе це позначається на особливостях його структури, добору кадрів, визначає місце в загальній системі і функціональну специфіку.

Як соціально-економічна організація, об'єкт–суб'єкт управління видавництво підпорядковане загальноуправлінській культурі, властивим галузевій специфіці і ситуативним управлінським тенденціям.

Університетське видавництво можна розглядати як соціосистему, основні складники якої – «люди, їх зв'язки, взаємодії та взаємовідносини, норми і цінності» [1, с. 531], не випускаючи з поля зору неспростовного факту його функціонування в межах масштабнішої соціосистеми, якою є вищий навчальний заклад.

Організація як соціальне утворення виробничого характеру є підприємством. Університетське видавництво – квазіорганізація і квазіпідприємство, оскільки воно структурно, організаційно, фінансово-економічно несамодостатнє: не є виокремленою структурною одиницею, не має самостійного балансу, банківського рахунку, не функціонує в режимі самоуправління й економічного ризику.

Ознаками організації є загальновідома мета діяльності; множина осіб або суборганізацій; структурована взаємодія між складовими частинами організації; поділ праці; ієрархія; планування внутрішньої і зовнішньої діяльності; заміненість персоналу [2, с. 129].

Певною мірою університетське видавництво цим критеріям відповідає, однак стосовно нього виправданіший класифікаційний термін – «суборганізація», створена цілеспрямовано й усвідомлено, покликана координувати і регулювати спільну діяльність людей задля досягнення конкретних цілей, стимулювати процеси і виконавців. Йому також притаманні ієрархічна структура, формалізація відносин, чіткий розподіл соціальних і технологічних ролей. Єдина особливість – організаційна підпорядкованість і відносна управлінська самодостатність.

Формальна організація діє на основі статуту, університетське видавництво – на основі положення. Однак горизонтальний поділ праці, її спеціалізація, ієрархія функцій і посад, стандартизоване ділове спілкування йому також притаманні. Реальність для університетського видавництва – неформальні, товариські взаємини, наявність «малих» груп і сегментованих інтересів.

Формальна та неформальна структури університетського видавництва також відображають взаємозв'язки підрозділів і ланок, психологічні особливості працівників, і є складною системою людських відносин.

Певною мірою університетське видавництво слід розглядати як соціотехноекономічну систему, зорієнтовану на виробництво продукції (випуск видань різних видів) або послуг (редагування, коректура, розробка дизайн-концепції, верстання).

Виробничо-господарську організацію характеризують організаційно-правова форма, організаційна форма управління; організаційна та виробнича структура, система управління (менеджменту) з власною організаційною структурою [2, с. 132].

Університетське видавництво за всіма чинниками обов'язків і необхідностей є виробничо-господарською структурою, за чинниками можливостей, прав і свободи маневру йому бракує повноцінності, самостійності і самодостатності.

Отже, університетське видавництво як виробничо-господарська організація є поєднанням залежності і відносної автономності, зумовленої особливостями функціонування, формальної і неформальної структур, свідомої координації дій для досягнення мети і підпорядкованості меті адміністративно-управлінського центру. Не завжди його базовою метою є отримання прибутку, що позначається на мотивації та організаційно-управлінських аспектах його діяльності.

Видавництво є відкритою системою. До ключових властивостей відкритих систем науковці і практики відносять цілісність, одноосібність, перспективність, незалежність, спеціалізованість та ін. [3, с. 41].

Як відкрита система університетське видавництво взаємодіє із зовнішнім середовищем, яким значною мірою є університетські структури. Повноцінний вихід у конкурентне зовнішнє середовище – важлива проблема його функціонування і, за певних обставин, сильний стимулювальний чинник його розвитку. Перевагу, як правило, мають університетські видавництва, укомплектовані універсальними працівниками, кожен із яких володіє й унікальними вміннями.

Діючи як соціально-господарська організація, сучасне університетське видавництво прагне сформувати «сильні маркетингові позиції», «системні маркетингові знання» й «маркетинговий образ видавництва» [4, с. 15, 29, 257], що є запорукою ефективних дій в умовах високої конкуренції на ринку наукової і навчальної книги.

Список використаних джерел:

1. Соціологія: підручник / За ред. В. Г. Городяненка. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 544 с. (Альма-матер).
2. Хміль Ф. І. Основи менеджменту: підручник. Вид. 2-ге, випр., доп. / Ф. І. Хміль. – К.: Академвидав, 2007. – 576 с. (Альма-матер).
3. Кузьмін О. Є. Менеджмент: навч. посіб. для самостійної роботи студента / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник, Н. Я. Петришин. – К.: Академвидав, 2012. – 296 с. (Серія «САМ!»).
4. Теремко В. І. Видавничий маркетинг: навч. посіб. / В. І. Теремко. – К.: Академвидав, 2009. – 272 с. (Серія «Альма-матер»).

Derkachova T.O.

Student,

Supervisor: Khymytsia N.

Ph.D., Assistant Professor,

National University Lviv Polytechnic

THE INTRODUCTION OF ELECTRONIC DOCUMENT CIRCULATION IN UKRAINE

Today one of the priorities is the development of the information society, which can be defined as focused on the interests of the people. Open to all and aimed at building innovative model of high-tech society where every citizen has the ability to create and collect information and knowledge, they have free access, use and share.

EDI – tech and progressive approach can significantly improve the efficiency of state and local governments.

Electronic records management can help create a new organizational culture in government, making the work public servants more easy, interesting and meaningful. Information technologies allow civil servants working not only on the implementation of interdepartmental task, but together to solve a wider range of social problems. Information technology can also act as a catalyst by which bodies will be transferred to the new level of relations with the public, when state officials will immediately respond to requests from citizens and treat them as customers.

The purpose of this paper is to analyse existing systems of electronic document circulation, their total organization, evaluating the challenges and obstacles in establishing such systems, the definition of the main advantages of electronic documents as electronic governance.

In the early stages of development of electronic document circulation, back in the 80s of the last century, executives did not had a single view on the need for automation of the workflow. And it led to the wrong decisions which affected the development of workflow.

The electronic exchange of documents has become more popular just when when the process of harmonization of administrative documents reached several week. One reason for this was the territorial fragmentation of structural units. The existing scheme, which provides for the exchange of documents by mail could only provide consistent approval, also took a lot of time. For parallel approval needed was personal presence of all the members of the Board, it is not always possible.

In the early 2000s, methods for automated electronic document management were significantly changed. Thus, in Ukraine came the concept of quality management and after him – the process approach to management. After some time in electronic records management concept WorkFlow.

Electronic Document Management System (SEDO, EDS) – an automated system management of multilevel organization to perform its basic functions. It should be noted that the process of governance focuses on the documents used by the living person [2].

Electron Document Management Systems Make dramatically step up that have faster and better adapted under ACT fastest growing companies. In the full-time professional companies, something uses a system of electronic document, there was no particular it was possible to easily maintain and modify the system to process Needs adaptation of the work.

From the technological point of view, the system of electronic document circulation is an integration system that covers the Administration and preparation of documents and combines them with the environment of the electronic exchange. Therefore, to increase the chances of complete automation requires a realization of automated workflow and collaboration in preparing documents.

Electronic document to create a single authority information space, integrating information node in all documentary system. System Integration is carried out without the loss of quality of work with documents. The flow of documents in your organization is a system that scores the processes of collection, conversion, storage, and management processes: preparation and decision making, monitoring their performance and the implementation of the integrated system of electronic document

circulation considerably improve all these procedures, so its purpose and role as an element of e-governance in the present are extremely important and must occupy rightful place.

The introduction of e-Government in Ukraine will provide a new level of management of the State and society as a whole, will strengthen the credibility of the State and its policies, improve the interaction between State authorities and local authorities, businesses and citizens.

References:

1. Grechko A. Intellectualization and ordering interfaces, systems of electronic document circulation: Avtoref. DIS... Kanda. physical and mathematical sciences: 01.05.03 / Institute of Cybernetics of NAS of Ukraine. V.m. Glushkov-k., 2006.
2. About the SED [electronic resource]/p//President of Ukraine official Web-representation-2015-the access mode to resource: <http://sed.reforms.in.ua/basic-page/pro-sed>

Дедушкіна А.В.

студентка,

Науковий керівник: Тріщук О.В.

доктор наук із соціальних комунікацій, професор,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА У ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ НАУКИ

У зв'язку з глобалізацією, виникненням новітніх технологій і стрімким розвитком науки в останні десятиліття зростає і роль наукової популяризації. Для свого повноцінного розвитку суспільство має бути обізнаним з останніми науковими досягненнями, розуміти, як влаштований довколишній світ, та постійно поповнювати знання про нього. Наразі зарано говорити про достатній рівень популяризації науки в Україні. Ця справа перебуває на етапі свого становлення, відбувається пошук платформ, форматів, засобів. Однією з ефективних платформ для популяризації науки поруч з традиційними медіа є соціальні медіа.

Мета нашого дослідження полягає у з'ясуванні ролі соціальних медіа у популяризації науки. Досягненню поставленої мети сприяє вирішення таких завдань: по-перше, визначення переваг соціальних медіа; по-друге, окреслення можливостей соціальних медіа у популяризації науки.

Соціальними медіа вважаємо інтернет-платформи та технології, які дозволяють користувачам взаємодіяти, сприяють генерації контенту та його обміну. Соціальні медіа доцільно вважати повноцінним механізмом конструювання комунікативного простору.

Так, згідно з дослідженням, 90% українських користувачів інтернету активно користуються принаймні однією соціальною мережею [1]. Найпопулярніші серед українців – «ВКонтакте», «Однокласники», Facebook і

Google+. При цьому спостерігаються значні темпи росту української аудиторії Facebook – вона збільшилася на третину всього за 7 місяців [2].

До основних функцій соціальних медіа вчені відносять:

- Створення індивідуальних профілів, в яких міститься інформація про користувача.

- Взаємодію користувачів.

- Можливість досягнення спільної мети шляхом кооперації.

- Обмін ресурсами.

- Можливість задоволення потреб за рахунок накопичення ресурсів [3].

Соціальні медіа, на відміну від традиційних, забезпечують оперативне поширення інформації та обмін нею, можливість детального вивчення аудиторії та якнайліпшої адаптації контенту згідно з її потребами, безпосередній вплив на думку аудиторії щодо подій і явищ, забезпечення її обізнаності, своєчасну роботу з негативними відгуками, формування та підтримку стійкого інтересу до визначеної інформації.

В українському сегменті соціальних медіа поширеними є здебільшого особисті сторінки вчених та сторінки, що інформують про науково-популярні заходи. Натомість соціальні медіа забезпечують такі можливості в популяризації науки, які поки що не достатньо реалізовані в Україні:

1. Формування іміджу науки як відкритої, зрозумілої, цікавої та необхідної кожному галузі. Завдяки соціальним медіа наука стає ближчою до людей, змінюються їхні уявлення про науку як щось складне, доступне та потрібне лише обраним. З'являється можливість показати не тільки досягнення, але й повсякденне життя науковців та процес дослідження. У разі виникнення негативних відгуків можна негайно відреагувати на них, пояснити й виправити ситуацію.

2. Можливість знайти до підхід до якомога більшої кількості людей. Завдяки різноманіттю контенту та великому вибору стратегій його поширення в соціальних медіа кожен користувач обрає канал, що відповідає його особистим, навіть вузько спрямованим зацікавленням на найбільш зручній платформі. Таким чином, не користувачі пристосовуються до формату подання інформації, а навпаки – формат пристосовують відповідно до їхніх потреб.

3. Оперативність. Завдяки соціальним медіа користувачі мають можливість якнайшвидше отримувати повідомлення про науку.

4. Інтерактивність. Нині люди не тільки спостерігають за науковими подіями, але і безпосередньо до них долучаються. Наприклад, можна дивитися онлайн-трансляції комічних місій, ставити питання космонавтам та негайно отримувати на них відповіді.

5. Безпосереднє залучення користувачів. Такі соціальні програми діють в NASA, беручи участь у яких підписники відвідують агентство й активно поширюють інформацію про його діяльність у соцмережах [4].

6. Реагування на запити користувачів. Так, за тенденціями комунікації в соціальних медіа можна визначити, які саме питання цікавлять людей, та задовольнити їхній інтерес, пояснити складні явища.

Отже, в умовах становлення популяризації науки в Україні важливу роль відіграють соціальні медіа. Порівняно з традиційними засобами масової

інформації вони мають низку переваг, що дають можливість залучити велику кількість аудиторії та знайти до неї правильний підхід.

Список використаних джерел:

1. Базиленко А. 90% українських користувачів інтернету активно користуються принаймні однією соціальною мережею [Електронний ресурс] / Анна Базиленко // Watcher. – 10.06.2016. – Режим доступу: <http://watcher.com.ua/2016/06/10/90-ukrayinskyh-korystuvachiv-internetu-aktyvno-korystuyutsya-prynaumni-odniyeyu-sotsialnoyu-merezheyu/> (дата звернення: 02.12.16). – Назва з екрана.
2. Дмитренко О. Українська аудиторія Facebook демонструє фантастичні темпи росту – збільшилась на третину всього за 7 місяців [Електронний ресурс] / Олег Дмитренко // Watcher. – 25.11.16. – Режим доступу: <http://watcher.com.ua/2016/11/25/ukrayinska-audytoriya-facebook-demonstruye-fantastychni-tempy-rostu-zbilshylas-na-tretynu-vsogo-za-7-misyatsiv/> (дата звернення: 02.12.16). – Назва з екрана.
3. Boyd D. M., Ellison N. B. Social network sites: Definition, history, and scholarship [Digital resource] / D. M. Boyd, N. B. Ellison // Journal of Computer-Mediated Communication. – 13(1). – 2007. – Mode of access: <http://www.english.illinois.edu/-people-faculty/debaron/582/582%20readings/boyd%20sns.pdf> (day of resorting: 02.12.16). – Title from the screen.
4. Grush L. Messages from space: a Q&A with NASA's social team [Digital resource] / Loren Grush // The Verge. – 29.06.16. – Mode of access: <http://www.theverge.com/2016/6/29/12057914/nasa-social-media-team-interview-mars-curiosity-twitter-snapchat> (day of resorting: 02.12.16). – Title from the screen.

Докашенко В.Г.

студент,

Запорізький національний університет

«ПАНК-РОК» КУЛЬТУРА ЯК ОБ'ЄКТ МУЗИЧНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

Розвиток світу відбувається безперервно, кожного дня в світі відкривається щось нове. Журналістика, як наука розвивається постійно, деякі елементи, які в процесі свого створення мали за мету стати елементом розважальної течії, сьогодні є серйозним джерелом інформації. Інформацію про культуру починають відносити не лише до художньо-публіцистичного жанру журналістики, а також і до аналітичного та інформаційного. Змінюється ставлення не лише до класичної та народної культури, а й до рок-культури.

Рок-культура – це особливий вид субкультури або контркультури, де рушійною і організуючою силою є рок-музика. Рок-культура – це культура слухачів рок-музики і споживачів продуктів індустрії, яка виникла навколо цієї музики (від звукозаписів до стилю в одязі та аксесуарах). Рок-культура протиставляє себе культурі повсякденного, позиціонує себе як анти естетичних деструктивна течія. Разом з тим, агресія і деструктивний початок рок-культури виявляється дуже співзвучним настроям підлітків, які перебувають в так званому перехідному віці і переживають складні, часом болючі, психофізіологічні зміни організму.

Розвиток рок-журналістики, в концепції відображення окремої рок-культури, прийшов на кінець шестидесятих років. Масове захоплення гуртом

The Beatles добігло кінця, The Rolling Stones вже не мали шаленого успіху в аудиторії. Нове покоління, народжене в п'ятдесятих роках, не розуміло музики, яку слухали їх батьки. В той самий час, соціальне та економічне становища в США та Великобританії було нестабільним, війна у В'єтнамі здавалася безкінечною. Такі музиканти, як Іггі Поп, чи Лу Рід, приходили на заміну «The Beatles» та «The Who». Стиль виконання Іггі Попа в гурті «The Stooges» був набагато агресивнішим, ніж у інших гуртів того часу. В той же час в музичному плані гурт не робив революції – пісні мали таку саму концепцію, як у ранніх рок-гуртів, таких, як: «The Yardbirds» чи «The Rolling Stones».

Зародження першої окремої і повністю сформованої в усіх напрямках рок-культурної течії, починається з виступу гурту «Ramones», в 1974 році, музичний стиль гурту отримує назву «панк-рок» («панк» в перекладі з англійської мови – «негативний»). Гурт «Ramones» грали музику, яка не схожа за звучанням та тематикою текстів на існуючі на той момент жанри. Великі музичні видання не звертали уваги на стиль гурту, який фактично відкривав нові грані рок-культури. Рок-музика сімдесятих років – це мелодичність гурту The Beatles з експериментами «перевантаження» музики, тому жорстке звучання з невиразністю музичного малюнку разом в поєднанні з текстами, що піднімали соціальні теми, було фактично народженням нового стилю. Зовнішній вигляд виконавців: джинси, шкіряні куртки та кеди, які фактично вводили в світ музики брутальність. Рок-виконавці періоду зародження панк-року були схожі на хіпі. Стиль гурту «Ramones» стає джерелом для створення такого засобу масової інформації, як «панк-фензін».

Фензін – аматорське малотиражне періодичне чи неперіодичне видання (журнал, інформаційний бюлетень, фотоальбом, альманах тощо). Фензіни випускаються починаючими журналістами для задоволення потреб невеликої групи читачів (часто представників субкультур).

Першим фензіном про «панк-рок» музику був журнал «Punk Magazine». Журнал «Punk» створюють Джон Холмстром і Легс Магніл, головною ідеєю видання стає публікація матеріалів про нову течію рок-музики. В журналі замість фото використовуються карикатури, які підкреслюють ту чи іншу сторону виконавця. Немає великих аналітичних матеріалів. Публікують статті не лише про музичну складову «панк-рок» культури, а й про відображення панку в різних культурних проявах. Тому в виданні друкувалися роботи Енді Уорхала, який співпрацював з виданням в якості художника, твори жінок-письменниць, творчість яких не входила в кордони літературної складової країни.

Розповсюдження панк-фензінів відбувається за допомогою передачі з «рук в руки». Так про гурт «Ramones» стає відомо в Великобританії. «Панк-рок» культура в Великобританії швидко набуває популярності серед молоді, і створюється молодіжна субкультура під назвою «панки». Повторюючи американський шлях «панк-рок» журналістики, друкуються фензіни: «Sniffin' Glue», «Blam!», «Bombsite», «Wool City Rocket», «Burnt Offering», та багато інших. На відміну від США, де існувало всього декілька «фензінів»: «Punk», «Flipside», та «Maximum RocknRoll», тому «панк-рок» субкультура в Британії швидко отримує ідеологічну складову і проявляється в протидіях політичній системі країни.

Спроби влади заборонити виступи панк-рок гуртів мають діаметрально протилежний ефект, тому влада країни приймає рішення дозволити всім

засобам масової інформації робити матеріали про «панк-рок». В Великобританії «панк-рок» гурт «Sex Pistols», з починаючими музикантами, перетворюється в комерційно-успішний гурт «Sex Pistols», в якого є свій менеджер, який вирішує всі питання: як творчого, так і комерційного характеру. «Панк-рок» «фензіни» перестають користуватися попитом у аудиторії з тієї причини, що нова субкультура оглядається практично в усіх засобах масової інформації.

Великотиражні засоби масової інформації сприяли тому, що відношення до панк-рок культури у молоді ставало негативним. Фензіни, які залишаються після штучної популяризації панк-року, перестають бути цікавими аудиторії, починають приділяти увагу новим, течіям рок-музики.

Панк-рок панував в світі рок-музики менше десяти років, але в той самий час створив фактично фундамент для більшості стилів рок-музики.

Головна заслуга «панк-рок» журналістики, в вигляді «панк-фензінів», полягає в тому, що підхід по музичній журналістики повністю змінюється. До появи «фензінів» в музичних виданнях працювали здебільшого музичні критики, які оцінювали нові гурти, порівнювали творчість, робили прогнози. Редакційна політика видання створювала кордони, через які починаючим музикантам було важко подолати. «Фензіни» навпаки створювалися фанатами музики, головною концепцією видання була не критика, а спроба відкрити музикантів, розвивати музичну культуру. «Панк-фензіни» дали змогу розвиватися новим стилям журналістики.

Список використаних джерел:

1. Макнил Л. Прошу, убей меня! [Подлинная история панк-рока в рассказах участников] / Легс Макнил, Джиллиан Маккейн; [пер. с англ. А. Скобин, М. Долгов]. – М.: Альпина нон-фикшн, 2012. – 464 с.
2. Спирин Д. Тупой панк-рок для интеллектуалов: Бунтари на руинах СССР! / Д. Спирин. М.: АСТ: Кладезь, 2014. – 352 с.
3. Путешествие Металлиста // Metal – A Headbanger's Journey [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.imdb.com/title/tt0478209/>.

Карунський А.В.

студент;

Санакуєв М.Г.

*кандидат філософських наук, старший викладач,
Інститут журналістики
Київського університету імені Бориса Грінченка*

PR-ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ПОСЕРЕДНИК У СОЦІАЛЬНІЙ КОМУНІКАЦІЇ СУБ'ЄКТІВ

Людина – істота соціальна. Це твердження дуже легко підтвердити, якщо озирнутись навколо й побачити, що кожна особа прагне опинитись у структурі однієї або декількох соціальних груп. Людина керується певними визначеними правилами спільноти до котрої вона належить, без соціуму вона стає вигнанцем

і не зможе існувати. Саме тому із соціалізацією особи виникає цілком зрозуміла потреба у комунікації в середині соціальної групи. З часом з'являється термін «соціальні комунікації».

Професор О. М. Холод визначає соціальні комунікації суб'єктів як сукупність дій завдяки яким відбувається процес обміну соціально важливою інформацією та здійснюється врегулювання взаємозв'язків між об'єктами та суб'єктами у соціумі [1, с. 35].

З цього визначення випливає те, що PR (Public Relation) – це ніщо інше як один із різновидів соціальної комунікації.

Говорячи про PR-діяльність як посередника у соціальній комунікації, не можна не згадати, що відомий шотландський спеціаліст Сем Блек, стверджував, що PR – це процес досягнення взаєморозуміння на основі циркуляції правдивої інформації між суб'єктами комунікації [2, с. 13].

З твердження Сема Блека випливає те, що PR-діяльність – один із механізмів обміну соціально важливою інформацією, досягнення взаєморозуміння та створення плідної взаємодії між усіма сторонами процесу у соціальній комунікації.

Дослідники вивели величезну кількість моделей соціальної комунікації суб'єктів, проте ми розглянемо лише ту, яка видається однією з найбільш показових, коли мова йде про PR (модель за К. Шенноном і В.Вівером). Вони стверджували, що комунікативний процес включає:

- 1) Джерело комунікації
- 2) Повідомлення
- 3) Закодований сигнал, який надсилається передавачем
- 4) Канал зв'язку із адресатом повідомлення
- 5) Власне адресат
- 6) Процес декодування
- 7) Механізм зворотного зв'язку [3, с. 258-259].

Розмірковуючи над приведеною моделлю, дійшли висновку, що місце PR-фахівця – між джерелом комунікації та адресатом, а отже однією із функцій PR-діяльності є те, що вона повинна забезпечити зрозумілу й доступну комунікацію між комунікатором та отримувачем повідомлення.

Загалом, прийнято вважати, що PR-діяльність виконує, 3 основні функції:

1) Контроль думок і поведінки громадськості з метою задовольнити потреби та інтереси організації/особи, від імені якої здійснюються PR-акції.

2) Реагування на громадськість – тобто організація/особа бере до уваги і певним чином реагує на події, проблеми або поведінку інших.

3) Досягнення взаємовигідних відносин між усіма пов'язаними з організацією/особою групами громадськості шляхом сприяння плідній взаємодії з ними [3, с. 39-40].

Таким чином, можемо пересвідчитись, що вона відіграє роль певного «містка» між комунікатором та адресатом комунікації. Вона ніби поєднує ці розрізненні складові соціальні одиниці у єдиний взаємопов'язаний механізм. Фактично, PR-діяльність виступає посередником між суб'єктами комунікації.

Посередництво – «сприяння у встановленні або здійсненні ділових контактів, торговельних, дипломатичних та ін. відносин між ким-, чим-небудь» [4, с. 317].

Із розвитком сучасних технологій «більшу частину інформації, необхідної для своєї життєдіяльності, людина отримує з інформаційного середовища, а не з реальності. Все це спричинено розвитком засобів масової інформації, засобів масової комунікації, мультимедійних технологій, Інтернету. Тому під впливом даних факторів формується інформаційно – комунікативний простір, що в свою чергу змінює природу соціального простору» [5, с. 36].

Це впливає на те, що виникає потреба у більш високих етичних стандартах фахівців PR.

Зазначена позиція ґрунтується на тому, що негативна атмосфера навколо певної PR-діяльності може поширюватися й на інших, дійсно добросовісних, спеціалістів. З цього випливає, що вступаючи у систему соціальної комунікації в якості фахівця із PR, кожен повинен пам'ятати про те, що саме він є відповідальним за кінцевий результат комунікативного процесу, а також за усі наслідки, котрі потягне за собою цей результат для суб'єктів комунікації.

Підводячи підсумок, варто зазначити, що в останні роки, на хвилі антикорупційних зрушень та люстраційних процесів у країні, спостерігається курс на «істинний PR», який містить у собі найкращі взірці європейської та світової практики соціальної комунікації.

Список використаних джерел:

1. Холод О.М. Сучасні теорії та тенденції розвитку соціальних комунікацій / О.М. Холод – Київ – Кривий Ріг: Київський національний університет культури і мистецтв, 2016 – 213 с.
2. Сем Блек. Паблик Рилейшенз. Что это такое? / С. Блек – Москва: Модино Пресс, 1989. – 240 с.
3. Королько В.Г. Зв'язки з громадськістю, наукові основи, методика, практика / В.Г. Королько, О.В. Некрасова – Київ: Києво-Могилянська академія, 2009. – 831 с.
4. Марцинківська О.Є. Словник української мови: в 11 томах / О.Є. Марцинківська, Л.О. Родніна, В.М. Русанівський, Н.І. Швидка. – Київ: Наукова думка, 1976. – Т. 7. – 723 с.
5. Санакуєв М.Г. Комунікація інформаційних організацій у вирішенні задач соціального простору / М.Г. Санакуєв // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди: зб. наук. пр. Серія: Філософія. – 2013. – Вип. 41, Ч. 1. – С. 36-47.

ДЛЯ НОТАТОК

Наукове видання

**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
СУЧАСНОЇ НАУКИ**

**МАТЕРІАЛИ IV МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

Матеріали друкуються в авторській редакції

Частина II

Дизайн обкладинки: А. Юдашкіна
Верстка: Н. Кузнєцова

Контактна інформація організаційного комітету:
73005, Україна, м. Херсон, а/с 20,
Науковий журнал «Молодий вчений»
Телефон: +38 (0552) 399 530
E-mail: info@molodyvcheny.in.ua
www.molodyvcheny.in.ua

Підписано до друку 12.12.2016. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 11,16. Тираж 100. Замовлення № 1216-333.
Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавничий дім «Гельветика»
E-mail: mailbox@helvetica.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 4392 від 20.08.2012 р.